

جمهوری اسلامی ایران
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
شورای عالی برنامه ریزی آموزشی

برنامه درسی رشته

آموزش جغرافیا

Geography Education

مقطع کارشناسی پیوسته

گروه هایمکنی برنامه ریزی تربیت معلم

برنامه درسی اختصاصی

دانشگاه فرهنگیان

پایه

عنوان گرایش: -

نام رشته: آموزش جغرافیا

دوره تحصیلی: کارشناسی پیوسته

گروه تحصیلی: علوم اجتماعی

نوع مصوبه: بازنگری

زیر گروه تحصیلی: علوم جغرافیایی

تاریخ تصویب: ۱۴۰۲/۱۱/۱۱

پیشنهادی: دانشگاه فرهنگیان

برنامه درسی بازنگری شده دوره کارشناسی پیوسته رشته آموزش جغرافیا، بر اساس مصوبه ۲۵۹ مورخ ۱۴۰۲/۱۱/۱۱ گروه هماهنگی برنامه ریزی تربیت معلم به شرح زیر تصویب شد:

ماده یک- این برنامه درسی برای دانشجویانی که پس از تصویب این برنامه درسی در دانشگاه فرهنگیان پذیرفته می‌شوند، قابل اجرا است.

ماده دو - این برنامه درسی، جایگزین برنامه درسی رشته آموزش جغرافیا مصوب جلسه ۸۶۹ تاریخ ۱۳۹۴/۰۹/۲۸ شورای عالی برنامه‌ریزی می‌شود.

ماده سه - این برنامه درسی در سه فصل: مشخصات کلی، جدول‌های واحدهای درسی و سرفصل دروس تنظیم شده است و برای اجرا در دانشگاه فرهنگیان پس از اخذ مجوز پذیرش دانشجو از شورای گسترش آموزش عالی و سایر ضوابط و مقررات مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، ابلاغ می‌شود.

ماده چهار - این برنامه درسی از شروع سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۴ به مدت ۵ سال قابل اجرا است و پس از آن، در صورت تشخیص کارگروه تخصصی مربوطه، نیاز به بازنگری دارد.

دکتر روح الله رازینی
معاون آموزشی و رئیس کمیسیون

دکتر رضا نقی‌زاده
مدیر کل دفتر برنامه ریزی آموزش عالی
و دبیر کمیسیون

برنامه درسی رشته آموزش جغرافیا

دوره کارشناسی پیوسته

Geography Education

مصوب جلسه ۲۵۹ گروه هماهنگی برنامه ریزی تربیت معلم

۱۴۰۲/۱۱/۱۱

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فهرست

فصل اول: معرفی برنامه	۶
فصل دوم: جداول دروس	۱۳
فصل سوم: سرفصل دروس	۱۸
سرفصل درس «سلامت، بهداشت و صیانت از محیط زیست»	۱۸
سرفصل درس «فلسفه تربیتی اسلام»	۲۷
سرفصل درس «اسناد، قوانین و سازمان آموزش و پرورش در جمهوری اسلامی ایران»	۳۱
سرفصل درس «سیره تربیتی پیامبر (صلی الله علیه و آله) و اهل بیت (علیهم السلام)»	۳۶
سرفصل درس «اخلاق معلّمی از دیدگاه اسلام»	۴۰
سرفصل درس «تربیت دینی کودک و نوجوان در اسلام»	۴۵
سرفصل درس «آشنایی با ارزشهای تربیتی دفاع مقدس»	۴۹
سرفصل درس «روانشناسی تربیتی»	۵۳
سرفصل درس «نظریه‌های یادگیری و آموزش»	۵۸
سرفصل درس «جامعه‌شناسی آموزش و پرورش»	۶۱
سرفصل درس «اصول و روش‌های تدریس»	۶۵
سرفصل درس «اصول و روش‌های راهنمایی و مشاوره»	۶۹
سرفصل درس «اصول برنامه ریزی درسی»	۷۵
سرفصل درس «مدیریت آموزشی»	۸۱
سرفصل درس «کاربست فناوری در یادگیری»	۸۷
سرفصل درس «مبانی علم جغرافیا»	۹۶
سرفصل درس «فلسفه جغرافیا»	۹۹
سرفصل درس «جغرافیای ریاضی (زمین در فضا)»	۱۰۲
سرفصل درس «زمین‌شناسی در جغرافیا»	۱۰۶
سرفصل درس «کاربرد آمار در جغرافیا»	۱۱۲
سرفصل درس «روش تحقیق در جغرافیا»	۱۱۵
سرفصل درس «نقشه و نقشه خوانی»	۱۱۸
سرفصل درس «مبانی سنجش از دور»	۱۲۵
سرفصل درس «مبانی ژئومورفولوژی»	۱۲۸

۱۳۱	سرفصل درس «ژئومورفولوژی ایران»
۱۳۴	سرفصل درس «سیستم اطلاعات جغرافیایی»
۱۳۷	سرفصل درس «جغرافیای جمعیت (مبانی و ایران)»
۱۴۱	سرفصل درس «جغرافیای سیاسی (مبانی و ایران)»
۱۴۶	سرفصل درس «جغرافیای شهری (مبانی و ایران)»
۱۵۰	سرفصل درس «جغرافیای روستایی (مبانی و ایران)»
۱۵۴	سرفصل درس «جغرافیای اقتصادی (مبانی و ایران)»
۱۵۸	سرفصل درس «جغرافیای گردشگری (مبانی و ایران)»
۱۶۳	سرفصل درس «جغرافیای خاک ها»
۱۶۶	سرفصل درس «جغرافیای آبها»
۱۶۹	سرفصل درس «مبانی آب و هواشناسی»
۱۷۳	سرفصل درس «آب و هوای ایران»
۱۷۶	سرفصل درس «منابع و مسائل آب ایران»
۱۸۱	سرفصل درس «جغرافیای ناحیه ای مناطق خشک (مبانی و ایران)»
۱۸۵	سرفصل درس «جغرافیای ناحیه ای سواحل (مبانی و ایران)»
۱۸۹	سرفصل درس «جغرافیای ناحیه ای کوهستان (مبانی و ایران)»
۱۹۳	سرفصل درس «مخاطرات محیطی (مبانی و ایران)»
۱۹۷	سرفصل درس «متون تخصصی»
۱۹۹	سرفصل درس «فلسفه معلمی در آموزش جغرافیا»
۲۰۲	سرفصل درس «راهبردهای تدریس در آموزش جغرافیا»
۲۰۵	سرفصل درس «طراحی آموزشی در آموزش جغرافیا»
۲۱۰	سرفصل درس «ارزشیابی در آموزش جغرافیا»
۲۱۸	سرفصل درس «بررسی و تحلیل محتوای کتب درسی ۱ (متوسطه اول)»
۲۲۳	سرفصل درس «بررسی و تحلیل محتوای کتب درسی ۲ (متوسطه دوم)»
۲۳۰	سرفصل درس «پژوهش و توسعه حرفه ای»
۲۳۵	سرفصل درس «کارورزی ۱»
۲۴۳	سرفصل درس «کارورزی ۲»
۲۴۹	سرفصل درس «کارورزی ۳»
۲۵۶	سرفصل درس «کارورزی ۴»

۲۶۴	سرفصل درس « پروژه »
۲۷۱	سرفصل درس « جغرافیای تاریخی ایران »
۲۷۵	سرفصل درس « جغرافیا و پیشرفت »
۲۷۹	سرفصل درس « جغرافیای جهان اسلام »
۲۸۳	سرفصل درس « اصول آمایش سرزمین »
۲۸۶	سرفصل درس « جغرافیای عشایری (مبانی و ایران) »
۲۸۹	سرفصل درس « جغرافیای جهان »
۲۹۴	فصل چهارم: توزیع کلان دروس در هشت نیمسال تحصیلی رشته آموزش جغرافیا (پیشنهادی).....
۲۹۶	پیوست ۱- مشخصات تدوین کنندگان برنامه درسی رشته آموزش جغرافیا دوره کارشناسی پیوسته

فصل اول: معرفی برنامه

معرفی بنیادین رشته آموزش جغرافیا

از دروس و موضوعات مهمی که در تمامی مقاطع تحصیلی مدارس کشورهای جهان مورد تدقیق نظام آموزشی و تربیتی است درس جغرافیاست. درسی که در بدنه آموزشی و محتوای علمی خود به دنبال آموزش توان‌های سرزمینی است تا فرزندان سرزمین را نسبت به آنچه در محیط وجود دارد آگاه‌تر نماید و حس میهن‌پرستی را در دانش‌آموزان زنده نماید. بر این اساس دانش جغرافیا با معرفی مکان‌ها و همچنین بررسی ویژگی‌های طبیعی و انسانی آن‌ها و توان‌های سرزمینی، می‌کوشد که ضمن هویت دهی به سرزمین‌ها موجبات ارتباط بیشتر و بهتر مردم و سرزمین گردد. از این رو شناخت اهداف پایه‌ای و بنیادین جغرافیا می‌تواند به درک بهتر فضاهای جغرافیایی از سوی نظام آموزشی و مخاطبان کمک شایانی نماید. از طرفی دیگر زندگی در مکان‌های مختلف جغرافیایی هم نیاز به شناخت بهتر و دقیق دارد تا بتوان با روش علمی ضمن ارتباط با محیط جغرافیایی، بهره‌برداری اصولی از توان‌های سرزمین را انجام داد. همچنین دانش جغرافیا کمک‌کننده به این فرایند بوده و نقش محوری خود را در این زمینه به‌طور کامل ایفا خواهد نمود.

با این وصف از عملکرد و نقش بنیادین دانش جغرافیا، دانشگاه فرهنگیان با مأموریت حاکمیتی خود در پی تربیت دانشجو معلمان علاقه‌مندی در شاخه آموزش جغرافیا در دوره کارشناسی است تا بتواند معلمان اثرگذار و آگاه در شاخه جغرافیا را تربیت و به سیستم آموزشی کشور هدایت نماید که بتوانند در مدارس ایران‌زمین، نقش محوری و دانشی خود را برای تربیت دانش‌آموزان ایفا نمایند و مردمان ایران‌زمین را به دانش جغرافیا آگاه و علاقه‌مند نماید. از این رو آینده جغرافیای این سرزمین و حفظ و صیانت از توان‌های ایران عزیز در گرو آموزش‌های بهتر و دقیق‌تر در دانشگاه فرهنگیان خواهد بود. بر این اساس مطابق برنامه‌های آموزشی وزارت علوم، بازننگری در سرفصل‌های رشته آموزش جغرافیا در دستور کار معاونت محترم آموزشی دانشگاه فرهنگیان قرار دارد تا با گذشت زمان و احساس نیاز به دروس جدید، تدقیق بهتری در این حوزه انجام گردد تا شایسته محوری در تربیت دانشجو معلمان آموزش جغرافیای ایران عزیز عملیاتی گردد. از این رو برنامه حاضر محصول این بازننگری هست.

و این مهم در شاخه آموزش دانش جغرافیای دانشگاه فرهنگیان، تحت نظر اساتید باتجربه و علاقه‌مند به آموزش‌های تخصصی جغرافیای پردیس‌های سراسر کشور صورت گرفته است و کوشش گردیده است که به جهت کارآمدی بهتر در آموزش جغرافیا به عناوین ذیل آراسته گردد.

- بروز رسانی منابع درسی
- پیشنهاد برای نگارش منابع مورد نیاز در دانشگاه فرهنگیان
- توجه به بعد شایستگی‌های علمی و عملی
- توجه به اسناد بالادستی سیستم آموزشی کشور و سند تحول بنیادین
- نزدیک‌تر کردن شایستگی‌های تربیتی و موضوعی

- توجه به دانش‌های نوین در آموزش جغرافیا
- توجه به مهارت‌های جغرافیایی معلمان
- ارتقاء سطح دروس عملی آموزش جغرافیا
- توجه به فناوری‌های نوین جهانی در آموزش جغرافیا
- توجه به نیازهای تخصصی دانشجویان علاقه‌مند به دانش جغرافیا
- بهره‌برداری از تجربیات چندین ساله اساتید موفق در حوزه آموزش دانش جغرافیای ایران زمین
- توجه به کاربردی کردن دروس آموزش جغرافیا و افزایش کیفیت دروس تخصصی آموزش جغرافیا

منطق برنامه درسی آموزش جغرافیا

هدف کلی از آموزش جغرافیا در دانشگاه فرهنگیان، تربیت دانشجو معلمان متعهد و متخصص و همچنین علاقه‌مند به دانش جغرافیای جهان و ایران است تا بتوانند در آینده، با تخصص‌های مهارتی و علمی خود بیشترین اثر را در مدارس ایران عزیز برجای گذارند. از این رو برنامه حاضر یک برنامه بازنگری شده رشته آموزش جغرافیا است تا بتواند ضمن تبیین انواع دانش‌های تخصصی مورد نیاز در دوره کارشناسی آموزش جغرافیا، به بهترین نحو ممکن روش‌های منطقی و علمی آموزش جغرافیا را معرفی نماید، که این مهم با توجه به موارد ذیل قابل تدقیق و دسترسی خواهد بود.

- توجه به استانداردهای مصوب آموزشی وزارت علوم
- توجه به رسالت‌های علمی دانشگاه فرهنگیان
- اشاعه هویت میهن
- توجه به مهارت‌های نوین آموزشی و تخصصی جغرافیا
- توجه به الگوهای نوین آموزش جغرافیا در سراسر جهان
- توجه به منابع روز آموزشی جغرافیا
- پژوهشی محور در آموزش جغرافیا
- کسب مهارت‌های تخصصی
- توجه به مسائل جغرافیایی روز جهان و ایران
- توجه به اثرگذاری جغرافیای سرزمین‌ها در زندگی روزمره
- تفاوت‌های آموزشی جغرافیا در مدارس
- طرح مسائل زیست‌محیطی جهان و ایران
- آشنایی با توان‌های سرزمینی ایران
- و توجه به بهره‌برداری‌های منطقی و علمی از جغرافیای کشور

مدنظر کارگروه بازنگری رشته آموزش جغرافیا در دانشگاه فرهنگیان گردیده است تا این برنامه ضمن برطرف کردن اشکالات برنامه‌های سابق در حوزه آموزش جغرافیا، به‌روزرآوری را مورد تدقیق علمی و عملی قرار دهد. بی‌شک ضمن توجه به عناوین فوق در آموزش رشته جغرافیا، تربیت دانشجو معلمان علاقه‌مند در طراز سیستم آموزش و پرورش ایران عزیز که توان و مهارت تفکر را از اولویت‌های خود قلمداد می‌کنند مورد توجه گروه بازنگری رشته آموزش جغرافیا بوده است.

در جهان امروز پدیده‌های طبیعی و انسانی جغرافیا با سرعت شگفت‌آوری در حال اثرگذاری و اثرپذیری و همچنین تغییرات مخرب زا هستند چراکه افزایش جمعیت و نبود آگاهی و علم در خصوص بهره‌برداری علمی و صحیح، تنها سیاره قابل سکونت در کیهان را مورد تهدید جدی قرار داده است. از این‌رو برنامه بازنگری حاضر در رشته آموزش جغرافیا می‌کوشد که اهداف علمی و عملی مورد تدقیق خود را در برنامه‌های درسی تربیت دانشجو معلمان آموزش جغرافیا عملیاتی نموده و میزان کمی و کیفی اثرگذاری در این فرایند را مطابق استانداردهای روز آموزش جغرافیا نهادینه نماید. همچنین از موضوعات دیگری که در بازنگری دروس کارشناسی آموزش جغرافیای دانشگاه فرهنگیان مدنظر بوده است، توجه به تجربیات و نظرات و پیشنهاد‌های اساتید پردیس‌های سراسر کشور است که مطابق نیازهای کلاسی و تخصصی آموزش جغرافیا، سرفصل‌ها به سمت کاربردی‌تر شدن و همچنین تطابق با نیازهای دانشجو معلمان گردد.

الزامات برنامه درسی آموزش جغرافیا بر اساس اسناد فرادستی (نقشه جامع علمی کشور، سند اسلامی شدن دانشگاه‌ها، سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، سند برنامه درسی ملی)

هر برنامه درسی که در دانشگاه فرهنگیان مورد تدوین و تدقیق متخصصان قرار می‌گیرد باید مطابقت با استانداردهای اسناد فرادستی را کسب نماید، چراکه تهیه اسناد بالادستی به‌نوعی راهنمای حرکت به مقصد نهایی آموزش‌های تخصصی قلمداد می‌گردد بر این اساس در تدوین برنامه بازنگری آموزش جغرافیا توجه به چهار عنوان فوق مورد تدقیق کامل قرار گرفته است و کوشیده است که سرفصل‌های حاضر در راستای این عناوین فرادستی در قالب جدول ذیل قرار گیرد.

ردیف	نوع برنامه فرادستی	مهم‌ترین هدف‌های برنامه	الزامات برنامه درسی آموزش جغرافیا
۱	نقشه جامع علمی کشور	- توجه به ارزش‌های بومی کشور - توجه به توان‌های علمی کشور - تعیین افق پیشرفت کشور - اتکا به متخصصان داخلی - توجه به نوآوری	- بازنگری در محورهای آموزشی - توجه به منابع داخلی اثرگذار - اتکا به نظرات متخصصان داخلی - توجه به آموزش‌های نوین جغرافیا
۲	سند اسلامی شدن دانشگاه‌ها	- اعتماد به نفس در خودکفایی - توجه به هویت ایرانی اسلامی - پرورش نخبگان متعهد	- مهارت‌افزایی در دروس - توجه به دروس اسلامی و ایرانی - توجه به آگاهی بخشی خانواده‌ها

		• عدالت آموزشی • ارتقای دانش خانواده‌ها	• تربیت معلمان متخصص جغرافیا
۳	سند تحول بنیادین آموزش و پرورش	• تربیت انسان‌های مسئولیت‌پذیر • ارتقای نظام تعلیم و تربیت • گسترش عدالت آموزشی • اثربخشی نظام تعلیم و تربیت • کسب موقعیت جهانی تربیت	• توجه به تربیت معلمان مسئول • توجه به کارآمدی آموزش‌ها • توجه به مهارت‌های موردنیاز روز • توجه به تعلیم و تربیت تخصصی
۴	سند برنامه درسی ملی	• تحول عمیق در نظام آموزشی • خلق فرصت‌های تربیتی متنوع • تعالی انسان • تدوین سطوح ملی و محلی • توجه به فناوری‌های نوین	• پرورش معلمان متعالی • تدوین دروس در سطوح مختلف • بهره‌برداری از آموزش‌های نوین • توجه به تربیت معلمان اثربخش

برنامه حاضر بازنگری در سرفصل رشته آموزش جغرافیا مطابق جدول فوق کوشیده است که از توان‌های علمی و اهداف تربیتی هر یک از اسناد بالادستی استفاده نموده و هدف‌های اصلی این اسناد را در الزامات طراحی برنامه درسی مطابق با این اسناد عملیاتی نماید. این مهم به‌طور یقین کارگشای مهمی در عرصه تربیت دانشجو معلمان علاقه‌مند به آموزش جغرافیا جهت تبدیل شدن به معلمان اثرگذار در مدارس کشور خواهد شد.

هدف کلی برنامه درسی آموزش جغرافیا

هدف کلی برنامه درسی رشته آموزش جغرافیا تربیت معلمان متعهد و متخصص با توجه به نیازهای روز مدارس ایران و نظام آموزشی کشور مطابق با اسناد بالادستی است که بتواند در حیطه‌های ذیل معلمان شایسته را تربیت نماید.

- توجه معلمان تخصصی جغرافیا به توان‌های سرزمینی ابران
- توجه به نیازهای آموزشی تخصصی خانواده‌ها که دانش آموزان می‌توانند آن‌ها را به درون خانواده‌ها منتقل نمایند
- افزایش سطح بهره‌برداری از دروس مهارتی و عملی
- تکیه بر نظریه‌های بنیادین در رشته جغرافیا
- توجه به تکلیف محوری در آموزش‌های تخصصی دانشجو معلمان آموزش جغرافیا
- توجه به تألیف منابع روز و موردنیاز در دانشگاه فرهنگیان
- پرهیز از تکرار دروسی که ارزش آفرین نیستند

- توجه به دروس کارآمدی که علاقه دانشجو معلمان را تقویت می‌نمایند
- توجه به برنامه‌ها و اسناد فرادستی جهت تدوین سرفصل‌ها
- توجه دادن دانشجو معلمان به قطب‌های مهم و کانون‌های جغرافیایی جهان
- توجه به تجربیات آموزش جغرافیا در دانشگاه‌های مختلف جهان که همسو با تربیت معلم باشند
- توجه به بیان میزان اثرگذاری دانش جغرافیا در زندگی روزمره

اهداف / شایستگی‌های مورد انتظار در برنامه درسی انتظار می‌رود دانش آموخته رشته آموزش جغرافیا بتواند:

- ۱) با کسب دانش تخصصی دانشجو معلمان علاقه‌مند در این حیطه، در طراز جهانی و ایرانی تربیت شوند.
- ۲) از روش‌های نوین و جهانی در تربیت دانشجو معلمان آموزش جغرافیا بهره گرفته شود.
- ۳) اصول تربیت اسلامی و ایرانی در تربیت معلمان عزیز جغرافیا لحاظ گردیده و عملیاتی گردد.
- ۴) برنامه درسی مطابق آموزش جغرافیا همسو با اهداف کلان نظام آموزشی مورد تدقیق و اجرا قرار گیرد.
- ۵) از فناوری‌هایی که در آموزش جغرافیا به صورت عملی توان دانشجو معلمان را افزایش می‌دهند بهره‌برداری گردد.
- ۶) دانشجو معلمان علاقه‌مند به آموزش جغرافیا را معلمان شهروندان فکور در عرصه آموزشی و اجتماعی تربیت نمایند.
- ۷) میزان دخالت دانشجو در فرایند یاددهی و یادگیری برای ارتقای دانش‌های مورد نیاز افزایش یابد
- ۸) علاقه همیشگی دانشجو معلمان آموزش جغرافیا را حفظ نماید.
- ۹) قدرت بیان و قدرت معلمی با تکیه بر استدلال‌های علمی را در دانشجو معلمان رشته آموزش جغرافیا تقویت نماید.
- ۱۰) دانشجو معلمان را از منظر دسترسی به دانش‌های روز جهانی، متفکر و متعلم بار آورد.
- ۱۱) قدرت نقد و ارزیابی مسائل مهم جهانی و کشوری در عرصه توان‌ها و ضعف‌های جغرافیایی را در دانشجویان رشد دهد.
- ۱۲) دانشجو معلمان را در جهت شناخت تفاوت‌های منطقه‌ای و ناحیه‌ای از منظر جغرافیای فرهنگی تربیت نماید.
- ۱۳) کاربردی شدن دروس جغرافیای مدارس کشور در زندگی مردم و دانش آموزان را به دانشجو معلمان گوشزد نماید.
- ۱۴) ظرفیت‌های آموزش جغرافیا در مدارس کشور را در طراز علوم پایه قرار داده و نقش آن‌ها تبیین نماید.
- ۱۵) مقتضیات مسائل درخور توجه کشور در جغرافیای سرزمین را مشخص و چاره‌جویی علمی نماید.

تعریف دوره

دوره کارشناسی پیوسته آموزش جغرافیا، یکی از دوره‌های آموزش عالی است که هدف آن تربیت معلمان است که واجد شایستگی-های لازم جهت آموزش دروس جغرافیا در دوره متوسطه می‌باشند.

شرایط و ضوابط کلی پذیرش

- دارا بودن مدرک تحصیلی دیپلم و گذراندن دوره پیش دانشگاهی / دیپلم دوره دوم متوسطه
- قبولی در آزمون ورودی
- پذیرش در مصاحبه

طول دوره

طول دوره کارشناسی پیوسته آموزش جغرافیا، چهار سال است که با نظام آموزشی واحدی در هشت نیمسال تحصیلی قابل اجرا خواهد بود. هر نیمسال تحصیلی شامل ۱۶ هفته آموزشی است. برای هر واحد درسی نظری ۱۶ ساعت، برای هر واحد درسی عملی ۳۲ ساعت، برای هر واحد درسی کارگاهی ۴۸ ساعت و برای هر واحد کارورزی ۶۴ ساعت منظور شده است. همچنین ساعت درس کارنمای معلمی (پروژه) به تشخیص استاد راهنما خواهد بود.

واحدهای درسی

تعداد کل واحدهای درسی دوره کارشناسی پیوسته آموزش جغرافیا ۱۵۰ واحد است. از این تعداد ۲۶ واحد دروس عمومی، ۱۹ واحد دروس تعلیم و تربیت اسلامی، ۱۶ واحد دروس تربیتی و ۸۹ واحد دروس تخصصی (شامل ۸۳ واحد الزامی و ۶ واحد انتخابی) هست.

تقسیمات و سهم دروس در برنامه درسی رشته آموزش جغرافیا دوره کارشناسی پیوسته

نوع درس		تعداد واحد
عمومی (GK ^۱)	مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری	۲۶
	معارف اسلامی	
	ویژه دانشگاه فرهنگیان	
تربیتی (PK ^۲)	تربیت اسلامی	۱۹ واحد
	تربیت علمی	۱۶ واحد
تخصصی (CK ^۳ , PCK ^۴)	موضوعی (CK)	۸۹
	تربیتی- موضوعی (PCK)	
	انتخابی	
اختیاری		مازاد بر سقف واحد
جمع		۱۵۰ واحد

-
- 1 - General Knowledge (GK)
 2 - Pedagogical Knowledge (PK)
 3 - Content Knowledge (CK)
 4 - Pedagogical Content Knowledge (PCK)

فصل دوم: جداول دروس

جداول دروس دوره کارشناسی پیوسته رشته آموزش جغرافیا مشتمل بر جداول دروس عمومی مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، دروس معارف اسلامی، دروس عمومی ویژه دانشگاه فرهنگیان، دروس تعلیم و تربیت اسلامی، دروس تربیتی، دروس تخصصی و دروس انتخابی در طول دوره تحصیلی چهارساله می باشد.

جدول ۱- دروس عمومی مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری رشته آموزش جغرافیا دوره کارشناسی پیوسته

نوع شایستگی	عنوان درس	تعداد واحد	ساعت			پیش نیاز
			نظری	عملی	کل	
عمومی	زبان فارسی	۳	۴۸	-	۴۸	
	زبان انگلیسی	۳	۴۸	-	۴۸	
	تربیت بدنی	۱	۸	۱۶	۲۴	
	ورزش ۱	۱	-	۳۲	۳۲	
جمع		۸	۱۰۴	۴۸	۱۵۲	

جدول ۲- دروس معارف اسلامی عمومی رشته آموزش جغرافیا دوره کارشناسی پیوسته

نوع شایستگی	گرایش	عنوان درس	تعداد واحد	ساعت		توضیحات
				نظری	کل	
عمومی	مبانی نظری اسلام	اندیشه اسلامی ۱ (مبدأ و معاد)	۲	۳۲	۳۲	انتخاب دو درس به ارزش ۴ واحد
		اندیشه اسلامی ۲ (نبوت و امامت)	۲	۳۲	۳۲	
		انسان در اسلام	۲	۳۲	۳۲	
		حقوق اجتماعی و سیاسی در اسلام	۲	۳۲	۳۲	
	اخلاق اسلامی	فلسفه اخلاق (با تکیه بر مباحث تربیتی)	۲	۳۲	۳۲	انتخاب یک درس به ارزش ۲ واحد
		اخلاق اسلامی (مبانی و مفاهیم)	۲	۳۲	۳۲	
		آیین زندگی (اخلاق کاربردی)	۲	۳۲	۳۲	
		عرفان عملی اسلامی	۲	۳۲	۳۲	
	انقلاب اسلامی	انقلاب اسلامی ایران	۲	۳۲	۳۲	انتخاب یک درس به ارزش ۲ واحد
		آشنایی با قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران	۲	۳۲	۳۲	
		اندیشه سیاسی امام خمینی (ره)	۲	۳۲	۳۲	
	تاریخ و تمدن اسلامی	تاریخ تحلیلی صدر اسلام	۲	۳۲	۳۲	انتخاب یک درس به ارزش ۲ واحد
		تاریخ امامت	۲	۳۲	۳۲	
	آشنایی با منابع اسلامی	تفسیر موضوعی قرآن	۲	۳۲	۳۲	انتخاب یک درس به ارزش ۲ واحد
		تفسیر موضوعی نهج البلاغه	۲	۳۲	۳۲	
	تاریخ فرهنگ و تمدن اسلام و ایران		۲	۳۲	۳۲	الزامی
	دانش خانواده و جمعیت		۲	۳۲	۳۲	الزامی
جمع		۱۶	۲۵۶	۲۵۶		

جدول ۳- دروس عمومی ویژه دانشگاه فرهنگیان رشته آموزش جغرافیا دوره کارشناسی پیوسته

پیش نیاز	ساعت			تعداد واحد	عنوان درس	نوع شایستگی
	کل	عملی	نظری			
	۳۲	-	۳۲	۲	سلامت / بهداشت و صیانت از محیط زیست	عمومی
	۳۲	-	۳۲	۲	جمع	

جدول ۴- دروس تعلیم و تربیت اسلامی رشته آموزش جغرافیا دوره کارشناسی پیوسته

پیش نیاز	ساعت		تعداد واحد	عنوان درس	نوع شایستگی
	کل	نظری			
	۴۸	۴۸	۳	فلسفه تربیتی اسلام*	تعلیم و تربیت اسلامی
	۳۲	۳۲	۲	اسناد، قوانین و سازمان آموزش و پرورش در ج.ا.ا.*	
	۳۲	۳۲	۲	سیره تربیتی پیامبر (ص) و اهل بیت (ع)*	
	۳۲	۳۲	۲	اخلاق معلمی از دیدگاه اسلام*	
	۳۲	۳۲	۲	تاریخ اندیشه و عمل تربیتی در اسلام و ایران	
	۳۲	۳۲	۲	چالش های تربیت اسلامی در دنیای معاصر	
	۳۲	۳۲	۲	تربیت دینی کودک و نوجوان در اسلام*	
	۳۲	۳۲	۲	آشنایی با تجارب مدارس اسلامی معاصر	
	۳۲	۳۲	۲	آشنایی با ارزش های تربیتی دفاع مقدس*	
	۲۷۲	۲۷۲	۱۹	جمع	

جدول ۵- دروس تربیتی رشته آموزش جغرافیا دوره کارشناسی پیوسته

پیش نیاز	ساعت			تعداد واحد	عنوان درس	نوع شایستگی
	کل	عملی	نظری			
	۳۲		۳۲	۲	روانشناسی تربیتی	دانش تربیتی
	۳۲		۳۲	۲	نظریه های یادگیری و آموزش	
	۳۲		۳۲	۲	جامعه شناسی آموزش و پرورش	
	۴۸	۳۲	۱۶	۲	اصول و روش های تدریس	
	۴۸	۳۲	۱۶	۲	اصول و روش های راهنمایی و مشاوره	
	۳۲		۳۲	۲	اصول برنامه ریزی درسی	
	۳۲		۳۲	۲	مدیریت آموزشی	
	۶۴	۶۴		۲	کاربست فناوری در یادگیری	
	۳۲۰	۱۲۸	۱۹۲	۱۶	جمع	

جدول ۶- دروس تخصصی رشته آموزش جغرافیا دوره کارشناسی پیوسته

پیش نیاز	تعداد ساعت				تعداد واحد	نام درس	نوع شایستگی
	کل	کارورزی	عملی	نظری			
	۳۲			۳۲	۲	مبانی علم جغرافیا	(CK) موضوعی
	۳۲			۳۲	۲	فلسفه جغرافیا	
	۳۲			۳۲	۲	جغرافیای ریاضی (زمین در فضا)	
	۴۸		۳۲	۱۶	۲	زمین شناسی در جغرافیا	
	۴۸		۳۲	۱۶	۲	کاربرد آمار در جغرافیا	
کاربرد آمار در جغرافیا	۴۸		۳۲	۱۶	۲	روش تحقیق در جغرافیا	
	۴۸		۳۲	۱۶	۲	نقشه و نقشه خوانی	
نقشه و نقشه خوانی	۴۸		۳۲	۱۶	۲	مبانی سنجش از دور	
زمین شناسی در جغرافیا	۳۲			۳۲	۲	مبانی ژئومورفولوژی	
مبانی ژئومورفولوژی	۳۲			۳۲	۲	ژئومورفولوژی ایران	
	۴۸		۳۲	۱۶	۲	سیستم اطلاعات جغرافیایی	
	۴۸			۴۸	۳	جغرافیای جمعیت (مبانی و ایران)	
	۴۸			۴۸	۳	جغرافیای سیاسی (مبانی و ایران)	
	۴۸			۴۸	۳	جغرافیای شهری (مبانی و ایران)	
	۴۸			۴۸	۳	جغرافیای روستایی (مبانی و ایران)	
	۳۲			۳۲	۲	جغرافیای اقتصادی (مبانی و ایران)	
	۳۲			۳۲	۲	جغرافیای گردشگری (مبانی و ایران)	
	۳۲			۳۲	۲	جغرافیای خاک ها	
	۳۲			۳۲	۲	جغرافیای آب ها	
	۳۲			۳۲	۲	مبانی آب و هواشناسی	
مبانی آب و هواشناسی	۳۲			۳۲	۲	آب و هوای ایران	
جغرافیای آب ها	۳۲			۳۲	۲	منابع و مسائل آب ایران	
	۳۲			۳۲	۲	جغرافیای ناحیه ای مناطق خشک (مبانی و ایران)	
	۳۲			۳۲	۲	جغرافیای ناحیه ای سواحل (مبانی و ایران)	
	۳۲			۳۲	۲	جغرافیای ناحیه ای کوهستان (مبانی و ایران)	

پیش نیاز	تعداد ساعت				تعداد واحد	نام درس	نوع شایستگی
	کل	کارورزی	عملی	نظری			
	۳۲			۳۲	۲	مخاطرات محیطی (مبانی و ایران)	
	۳۲			۳۲	۲	متون تخصصی	
	۱۰۰۴		۱۶۰	۸۴۸	۵۸	جمع	
	۱۶			۱۶	۱	فلسفه معلمی در آموزش جغرافیا	زیربنای موضوعی (PCK)
اصول و روش های تدریس	۴۸		۳۲	۱۶	۲	راهنماهای تدریس در آموزش جغرافیا	
	۴۸		۳۲	۱۶	۲	طراحی آموزشی در آموزش جغرافیا	
	۴۸		۳۲	۱۶	۲	ارزشیابی در آموزش جغرافیا	
	۴۸		۳۲	۱۶	۲	بررسی و تحلیل محتوای کتب درسی ۱ (متوسطه اول)	
بررسی و تحلیل محتوای کتب درسی ۱ (متوسطه اول)	۴۸		۳۲	۱۶	۲	بررسی و تحلیل محتوای کتب درسی ۲ (متوسطه دوم)	
	۶۴		۶۴		۲	کاربرد رسانه و فناوری اطلاعات در آموزش جغرافیا	
	۴۸		۳۲	۱۶	۲	پژوهش و توسعه حرفه ای	
پژوهش و توسعه حرفه ای	۱۲۸	۱۲۸	-	-	۲	کارورزی ۱	
کارورزی ۱	۱۲۸	۱۲۸	-	-	۲	کارورزی ۲	
کارورزی ۲	۱۲۸	۱۲۸	-	-	۲	کارورزی ۳	
کارورزی ۳	۱۲۸	۱۲۸	-	-	۲	کارورزی ۴	
پژوهش و توسعه حرفه ای	به تشخیص استاد راهنما		-	-	۲	پروژه	
	۸۸۰	۵۱۲	۲۵۶	۱۱۲	۲۵	جمع	
	۱۸۸۴	۵۱۲	۴۱۶	۹۶۰	۸۳	جمع کل	

جدول ۷- دروس انتخابی رشته آموزش جغرافیا دوره کارشناسی پیوسته^۱

نوع شایستگی	نام درس	تعداد واحد	ساعت			پیش نیاز
			نظری	عملی	کل	
عمومی	جغرافیای تاریخی ایران	۲	۳۲		۳۲	
	جغرافیا و پیشرفت	۲	۳۲		۳۲	
	جغرافیای جهان اسلام	۲	۳۲		۳۲	
	اصول آمایش سرزمین	۲	۳۲		۳۲	
	جغرافیای عشایری (مبانی و ایران)	۲	۳۲		۳۲	
	جغرافیای جهان	۲	۳۲		۳۲	
جمع		دانشجو معلمان باید از جدول دروس انتخابی ۳ عنوان درس جمعاً به ارزش ۶ واحد انتخاب نمایند				

جدول ۸- دروس اختیاری^۲

نوع شایستگی	نام درس	تعداد واحد	ساعت			پیش نیاز
			نظری	عملی	کل	
عمومی	مهارت‌های زندگی دانشجویی	۲	۳۲		۳۲	
	کارآفرینی	۲	۳۲		۳۲	
	شناخت محیط زیست	۲	۳۲		۳۲	
	مدیریت بحران	۲	۳۲		۳۲	
	استانداردسازی	۲	۳۲		۳۲	
	آشنایی با کلیات حقوق شهروندی	۲	۳۲		۳۲	
	ورزش ۲	۱		۳۲	۳۲	
جمع		مازاد بر سقف واحد				

۱- دانشجو معلمان باید از جدول دروس انتخابی ۳ عنوان درس جمعاً به ارزش ۶ واحد انتخاب نمایند.

۲- به استناد ابلاغیه شماره ۲/۲۰۸۹۵۲ مورخ ۱۳۹۵/۰۹/۲۲ وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، در دانشگاه‌های دولتی ارائه دروس اختیاری تا حداکثر دو درس رایگان و در سایر مؤسسات، منوط به پرداخت هزینه توسط دانشجو خواهد بود. همچنین به استناد ابلاغیه شماره ۲/۲۸۵۷۶۱ مورخ ۱۳۹۵/۱۲/۱۱ دروس مذکور در چارچوب سنوات مجاز و مازاد بر سقف واحدهای دوره ارائه و با ثبت نمره دروس و تأثیر در معدل در کارنامه تحصیلی دانشجو درج می‌شود.

سرفصل درس «سلامت، بهداشت و صیانت از محیط زیست»

۱- معرفی درس و منطق آن

برخورداری از سلامتی صرف نظر از این که یکی از حقوق اساسی هر انسانی است، شرط لازم برای یادگیری و رشد انسانی است؛ زیرا انسان سالم، محور توسعه پایدار است. ورود به فرایند یادگیری، ماندن در آن، تمرکز بر آن و پیامدهای آن پیوند محکمی با سلامت جسمانی، روانی و اجتماعی یادگیرنده دارد. هدف غایی نظام آموزش و پرورش نیز «تحقق حیات طیبه» است که بی گمان برخورداری از سلامتی برای دستیابی به آن ضرورت دارد. افزون بر آن معلمانی که از سلامت جسمانی و روانی بهتری برخوردار باشند بهره‌وری بالاتری خواهند داشت و موجبات کاهش بار اقتصادی ناشی از هزینه‌های درمانی و ساعات غیبت کاری را فراهم سازند. لازمه‌ی دستیابی به چنین هدفی آن است که معلمان آینده، یعنی کسانی که در نزدیک‌ترین سطح برنامه‌ی درسی با دانش آموز ارتباط برقرار خواهند کرد، با مقوله‌ی سلامت در آمیخته شوند. به سخنی دیگر، اگر دوره‌ی تربیت معلم بخواهد معلمانی روانه‌ی مدرسه‌ها کند که سالم و تندرست باشند و در آینده بتوانند در راستای ارتقای سلامت دانش آموزان گام بردارند، منطقی است که دربرگیرنده‌ی برنامه‌هایی باشد که منجر به افزایش سواد سلامت دانشجو معلم می‌شوند. سواد سلامت معرف توانمندی فرد در دستیابی به مباحث بهداشتی، درک، انتقال و کاربری آن و همچنین تصمیم‌گیری درست در برخورد با آن مباحث به منظور ارتقای سلامت خود و دیگران است.

به این ترتیب، در این درس، با توجه به عوامل تهدیدکننده‌ی سلامت جامعه که عبارت‌اند: بیماری قلبی عروقی، سرطان، و ایمنی و حوادث، بر ارتقای سلامت از طریق تغذیه سالم، فعالیت بدنی، پرهیز از مصرف الکل و دخانیات و همچنین ارتقای سلامت جسمانی، روانی و اجتماعی تأکید می‌شود و بر این اساس فعالیت‌ها و فرصت‌های یادگیری گوناگونی در اختیار دانشجو معلم معلمان قرار داده می‌شود. این فرصت‌ها به ارائه و انتقال صرف اطلاعات بهداشتی محدود نمی‌شوند، بلکه با تکیه بر تعریف ارائه‌شده برای سواد سلامت، زمینه‌ای فراهم می‌سازند تا دانشجو معلم بتواند آنچه آموخته است را به گونه‌ای معنادار با بافت واقعی زندگی خود پیوند بزند. همچنین با انجام چنین فعالیت‌هایی مهارت‌های فردی، بین فردی، تفکر انتقادی و خلاق در او پرورش می‌یابد. علاوه بر این، چون در یک دیدگاه وسیع تر از سلامت بایستی حفظ محیط زیست سالم نیز مورد توجه قرار گیرد، بخشی از این واحد درسی نیز به صیانت از محیط زیست اختصاص یافته است.

نام درس به فارسی: سلامت، بهداشت و صیانت از محیط زیست	مشخصات درس
نام درس به انگلیسی: <i>Health, Safety and environment protection</i>	نوع درس: نظری
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:	تعداد واحد: ۲
- منابع اطلاعات بهداشتی معتبر را به دیگران به ویژه دانش آموزان ارائه دهد.	تعداد ساعت: ۳۲
- یک برنامه بلندمدت با اهداف روشن برای ارتقای سلامت خود طراحی و اجرا نماید و نتایج آن را بر روی سلامت خود ارزشیابی کند.	شایستگی کلیدی:
- یک برنامه بلندمدت با اهداف روشن برای ارتقای سلامت دانش آموز (دانش آموزان) طراحی و اجرا نماید و نتایج آن را بر سلامت او (آنها) ارزشیابی کند.	عمومی
- با شناخت اکوسیستم و انواع منابع محل زندگی خود، اثرات آلودگی های موجود را ارزیابی و راهکارهای اصلاحی معرفی نمایند.	پیش نیاز: -
	استاد متخصص برای
	تدریس: پزشکی، رشته
	بهداشت و رشته های
	پیراپزشکی، ...

۲- فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

بخش نخست: مبانی سلامت

- معارفه و آشنایی با مفاهیم پایه:

آشنایی با مدرس، دانشجو معلمان و سرفصل درس؛ معرفی مفهوم های مختلف مرتبط با سلامت؛ آشنایی با تاریخ تحول علم سلامت همگانی و رویکردهای سلامت همگانی.

تکالیف عملکردی:

از دانشجو معلمان بخواهید روی برگه ای پنج اولویت که برای آنها ارزش محسوب می شود را یادداشت کنند و سپس همراه آنان بررسی کنید آیا سلامتی در میان این اولویت ها جایی دارد؟

از دانشجویان بخواهید تعریف خود را از سلامت ارائه دهند و با تکیه بر دانش پیشین آنان، مفاهیم مرتبط با سلامت را ارائه دهید. در بخشی از این جلسه، از دانشجویان بخواهید با استفاده از گزارش خود شرح حال نویسی و ترسیم چشم انداز، تجربه های پیشین، نیازها، امیدها، انتظارات خود را از این درس دو واحدی بیان نمایند و پیش از پایان نشست به شما (مدرس) تحویل دهند.

تکلیف عملی: در پایان این جلسه، از دانشجویان بخواهید مصادیق اقدامات سلامت همگانی در پیرامون خود را شناسایی کنند و گزارشی از آن ارائه دهند.

- معرفی پایگاه های نمایه اطلاعات سلامت:

انواع پایگاه های اطلاعات سلامت و چگونگی استفاده از آنها

تکالیف عملکردی:

از دانشجویان بخواهید یکی از موضوعات سلامت که به تازگی ذهن آنها را مشغول کرده است را انتخاب کنند و سپس در میان پایگاه مختلفی که به آنها معرفی شده است پیرامون آن گردش کنند. آنچه آموخته اند را در قالب گزارش به کلاس ارائه دهند.

بخش دوم: عوامل تهدیدکننده سلامت

■ بیماری‌های غیر واگیر:

تعریف و ویژگی‌ها بیماری‌های غیر واگیر، میزان مرگ‌ومیر ناشی از بیماری‌های غیر واگیر در ایران، انواع عوامل خطر (قابل اصلاح و غیرقابل اصلاح)، شایع‌ترین بیماری‌های غیر واگیر

بیماری‌های قلبی و عروقی: مروری بر سیستم گردش خون، تعریف و علل پدید آیی تصلب شرایین، آنژین صدری، سکته قلبی و سکته مغزی و علائم شایع آن‌ها و چگونگی برخورد با آن‌ها؛ چگونگی کاهش خطر بروز سکته‌های قلبی و مغزی؛ نقش چربی‌ها در بروز بیماری‌های قلبی عروقی؛ فشارخون بالا (تعریف، علائم و تشخیص، پیشگیری)

سرطان: تعریف سرطان، عوامل سرطان‌زا، علائم هشداردهنده، گام‌های پیشگیری‌کننده، اهمیت تشخیص زودهنگام، سرطان‌های شایع در ایران.

■ بیماری‌های واگیردار:

عفونت‌های انگلی: کرمک یا اکسیور (ویژگی‌های اکسیور، راه انتقال، راه پیشگیری)؛ **آسکاریوز** (ویژگی‌های آسکاریس، راه انتقال، راه پیشگیری)؛ **ژیاردیوز** (ویژگی‌های ژیاودیاز، راه انتقال، راه پیشگیری)؛ **سالمک** (تعریف بیماری سالمک، وضعیت سالمک در ایران و جهان، عواملی مؤثر در گسترش آن، انواع سالمک و علائم بیماری در هر نوع، راه انتقال، راه پیشگیری، چگونگی برخورد با دانش آموز مبتلا به سالمک). **پدیکلوزیس (شپش):** ویژگی‌های شپش، راه‌های آلوده شدن، چگونگی تشخیص آلودگی، راه‌های پیشگیری، چگونگی برخورد.

اچ آی وی / ایدز (چگونگی حمله ویروس اچ آی وی به بدن، تفاوت اچ آی وی و ایدز، راه‌های انتقال، عقاید غلط، راه‌های پیشگیری، راه‌های تشخیص)

■ کمک‌های اولیه:

تعریف مفاهیم خطر، آسیب، تصادف، ایمنی؛ شناسایی خطرات فیزیکی، شیمیایی، بیولوژیکی؛ نحوه پیشگیری از آن‌ها؛ کمک‌های اولیه پایه در حوادث.

تکلیف عملکردی:

از دانشجویان بخواهید در گروه‌های کوچک، سبک زندگی خود یا پدر و مادر خود را از نظر خطر ابتلا به بیماری‌های قلبی عروقی و سرطان بررسی کنند. عوامل خطر را شناسایی کنند و برای کاهش این خطرات برنامه‌ریزی کنند.

تکلیف عملکردی:

از دانشجویان بخواهید با توجه به آنچه آموخته‌اند در گروه‌های کوچک خطرات مربوط به هر یک از محیط‌های زیر را شناسایی و راهکارهای پیشگیری از وقوع این خطرات را بیان نمایند.

در محیط کلاس، در راهروها، در حیاط مدرسه، در سرویس‌های بهداشتی و در دیگر مکان‌ها

تکلیف عملکردی:

از دانشجویان بخواهید از یک مدرسه بازدید کنند و بر اساس آنچه در مدرسه مشاهده کرده‌اند دو پیام آموزشی در زمینه‌ی ایمنی و پیشگیری از آسیب برای یکی از گروه‌های مخاطب (دانش آموزان، پدران و مادران، معلمان و غیره) طراحی کنند.

تکلیف عملی: از دانشجویان بخواهید پمفلتی طراحی کنند و از طریق آن دانش آموزان، پدر و مادرها، کارکنان مدرسه، و غیره را با بیماری‌های انگلی کرمک، آسکاریوز، ژiardیوز، یا سالک آشنا سازند.

بخش سوم: ارتقای سلامت

■ تغذیه سالم:

اصول تغذیه سالم و گروه‌های غذایی؛ شاخص‌های رشد در سنین پنج تا نوزده سالگی؛ شاخص قد به وزن، شاخص نمایه توده بدنی (چگونگی محاسبه نمایه توده بدنی، چگونگی تنظیم برنامه غذایی مناسب برای خود). دستورالعمل کشوری پایگاه تغذیه سالم (بوفه سابق)؛ تغذیه در دوران بلوغ (نیازهای تغذیه‌ای نوجوانان)؛ نحوه تغییر الگوهای تغذیه‌ای نامناسب دانش آموزان؛ کمبود ریزمغذی‌ها و اثرات آن بر دانش آموز و فرایند یادگیری (کمبودید، آهن، کلسیم، روی، ویتامین D)؛ نحوه خواندن و تحلیل برچسب مواد غذایی

■ فعالیت بدنی:

تعریف فعالیت بدنی و گروه‌بندی آن؛ نقش بی‌حرکی در ایجاد بیماری‌های مختلف، وضعیت میزان فعالیت‌های بدنی در میان زنان و مردان ایرانی، اثرات سودمند فعالیت بدنی بر بدن، میزان فعالیت بدنی توصیه‌شده برای گروه‌های سنی گوناگون، هرم فعالیت بدنی

■ اعتیاد:

عوامل مؤثر بر اعتیاد و عواقب آن

■ آموزش سلامت و سواد سلامت

تکلیف عملکردی:

یک هفته پیش از ارائه این موضوع، دانشجویان موظف هستند در جدول موجود در پیوست، برنامه غذایی یک هفته‌ی خود را ثبت و مقدار تقریبی آن را یادداشت کنند و به کلاس بیاورند. پس از آنکه «اصول تغذیه سالم و گروه‌های غذایی» بیان شد دانشجویان بر اساس واحد غذایی مورد نیاز^۱ و گروه‌های غذایی به تحلیل جدول برنامه غذایی خود بپردازند.

تکلیف عملکردی:

از دانشجویان بخواهید بر اساس هرم فعالیت بدنی، یک برنامه فعالیت بدنی برای یک هفته خود تنظیم کنند و به کلاس آورند.

تکلیف عملکردی:

از دانشجویان بخواهید نمایه توده بدنی خود را محاسبه کنند. رقم به دست آمده را بر روی نمودار نمایه توده بدنی پیدا کنند و با توجه به طبقه‌ای که در آن قرار می‌گیرند یک برنامه غذایی مناسب برای خود بنویسند.

1. Serving size

فعالیت پیشنهادی ۱: از دانشجویان بخواهید به پایگاه تغذیه سالم در یک مدرسه مراجعه کنند و فهرست مواد غذایی موجود در آن را تهیه کنند و مواد غذایی مجاز و غیرمجاز را از هم تفکیک کنند. سپس راهکارهایی برای توجیه مسئولان مدرسه، مسئول پایگاه و دانش‌آموزان در خصوص تغییر موارد غیرمجاز به مجاز پیشنهاد دهند.

فعالیت پیشنهادی ۲: از دانشجویان بخواهید با یک دانش‌آموز که در مرحله بلوغ است مصاحبه کنند و برنامه غذایی یک روز او را بررسی کنند و داده‌های حاصل را با نیازهای تغذیه‌ای گروه سنی او مقایسه نمایند. یافته‌های خود را به صورت گزارش به کلاس ارائه دهند.

بخش چهارم: سلامت جسمانی (بهداشت فردی)

■ سلامت جسمانی (بهداشت فردی و بیماری‌ها):

بهداشت دست و پاها (اهمیت بهداشت دست و پاها، آموزش شستشوی دست)؛ **مراقبت از پوست و مو** (ساختمان و عملکرد پوست و مو، آشنایی و چگونگی برخورد با مشکلات شایع پوست و مو، اکنه، شوره سر، اگزما)، **مراقبت از چشم‌ها** (ساختمان کره چشم، مشکلات متداول بینایی، چگونگی سنجش بینایی با چارت اسنلن)؛ **مراقبت از گوش‌ها** (ساختمان گوش، مشکلات متداول شنوایی، چگونگی سنجش شنوایی با آزمایش نجوا)؛ **بهداشت خواب** (اهمیت خواب و تأثیر آن بدن، گام‌هایی برای بهتر خوابیدن). **بهداشت دهان و دندان** (بخش‌های مختلف دندان، آشنایی با زمان رویش دندان‌های مختلف، عوامل مؤثر بر ایجاد پوسیدگی دندان، محل‌های شایع بروز پوسیدگی دندان، افراد در معرض خطر پوسیدگی دندان، راه‌های پیشگیری از پوسیدگی دندان: مسواک زدن (آموزش مسواک زدن به کودکان ۶ تا ۱۲ ساله)، استفاده از نخ دندان (آموزش استفاده از نخ دندان به کودکان)، فلورایدتراپی، فیشور سیلانت، رژیم غذایی؛ چگونگی برخورد با آسیب دیدگی و شکستگی دندان‌ها؛ تفاوت لثه سالم و ملتهب؛ علل بوی بد دهان). **بهداشت باروری** (بلوغ و دگرگونی‌های آن در هر یک از دو جنس، بهداشت بلوغ، خودارضایی و زبان‌های آن. {ویژه دانشجویان معلمان دختر: ساختمان، عملکرد و بهداشت دستگاه تناسلی زنان، قاعدگی و نشانه‌ها و حالات طبیعی و غیرطبیعی آن، سندروم پیش از قاعدگی}. {ویژه دانشجویان معلمان پسر: ساختمان، عملکرد و بهداشت دستگاه تناسلی مردان}). تکلیف عملکردی:

از دانشجویان بخواهید یکی از مسائل مرتبط با بهداشت فردی در محیط پردیس (یا خوابگاه) که ذهن آن‌ها را مشغول کرده است را شناسایی کنند و در قالب یک گزارش راه‌حل‌های نوین خود برای برطرف نمودن آن مسئله را ارائه دهند. تکلیف عملکردی:

از دانشجویان بخواهید کتاب خودآموز بهداشت بلوغ و نوجوانی را بخوانند و چکیده‌ای انتقادی از آن تهیه کنند.

تکلیف عملکردی:

از دانشجویان بخواهید یک پمفلت، یا بروشور طراحی کنند و از طریق آن دانش‌آموزان را به رعایت یکی از موضوعات مرتبط با بهداشت فردی تشویق کنند.

تکلیف عملکردی:

از دانشجویان بخواهید در گروه‌های کوچک قرار بگیرند و تصور کنند دانش‌آموزی در کلاس آن‌ها به شپش مبتلا شده است و آن‌ها باید از طریق نامه‌ای به خانواده او اطلاع دهند. نامه‌ای خطاب به آن خانواده نوشته و ضمن آشنایی آن‌ها با شپش این موضوع را به آنان اطلاع دهند.

فعالیت پیشنهادی ۱: از دانشجویان بخواهید مراحل آموزش شستشوی دست به دانش‌آموز را در کلاس به صورت عملی نمایش دهند.

فعالیت پیشنهادی ۲: از دانشجویان بخواهید بازی مار و پله که سازمان یونیسف برای آموزش شستن دست‌ها برای دانش‌آموزان طراحی کرده است را با بافت خود متناسب کنند و بازی جدید را به کلاس عرضه کنند.

فعالیت پیشنهادی ۳: از دانشجویان بخواهید که تصور کنند در مدرسه‌ی آن‌ها مکانی برای شستن دست وجود ندارد. از آن‌ها بخواهید راهکارهایی بیاندیشند که بر این محدودیت فائق آیند. راهکارهای خود را به صورت نقاشی، عکاسی، گزارش کتبی و غیره به کلاس ارائه دهند.

فعالیت پیشنهادی ۴: برای دانشجویان خوابگاهی: از دانشجویان بخواهید بررسی کنند دانشجویان خوابگاهی باید چه نکاتی را پیرامون بهداشت خواب بیاموزند؟

فعالیت پیشنهادی ۵: برای دانشجویان غیر خوابگاهی: موانعی که بر سر راه حفظ بهداشت خواب شما وجود دارد را شناسایی کنید و سپس راهکارهایی برای از میان برداشتن آن‌ها ارائه دهید.

بخش پنجم: سلامت روان

■ سلامت روان و مدرسه:

تعریف سلامت روان و شناسایی عوامل مؤثر بر آن؛ عوامل تهدیدکننده و محافظت‌کننده؛ راهبردهای کاهش آسیب و ارتقای سلامت روان؛ حمایت‌های روانی در حوادث و بلایا؛ افسردگی؛ اضطراب؛ خودکشی؛ اختلالات یادگیری؛ اختلال بیش‌فعالی و کمبود توجه؛ اختلال مقابله جویی و لجبازی؛ صرع؛ تکلیف عملکردی:

از دانشجویان بخواهید با مراجعه به آرشیو روزنامه‌ها و سایت‌های معتبر، حادثه یا رویدادی را بیابند که در محیط مدرسه (ترجیحاً در ایران) رخ داده است و یکی از اختلالات مرتبط با سلامت روان که در این نشست آموزشی موردبحث قرار گرفته است در پدید آبی آن رویداد نقش عمده داشته است. آنچه روی داده است و راهکارهایی که می‌توانست از وقوع این رویداد پیشگیری کند را در قالب گزارشی به کلاس ارائه دهند.

بخش ششم: صیانت از محیط زیست

■ شناخت محیط زیست:

تعریف محیط زیست و انواع آن

منابع مختلف محیط زیست (فیزیکی، زیستی، اجتماعی و اقتصادی)

تعریف اکوسیستم (بوم‌سازگان) و انواع آن

محیط زیست ایران

تکلیف عملکردی:

از دانشجویان بخواهید که با یک گزارش تصویری، نمایی از محیط زیست محل زندگی خود شامل نوع اکوسیستم و انواع منابع موجود ارائه دهند (بهتر است که این گزارش بدون استفاده از کاغذ باشد).

▪ شناخت انواع آلودگی ها و اثرات محیط زیستی:

تعریف آلودگی و اثر

انواع آلودگی ها و اثرات محیط زیستی

مدیریت پسماند و پساب و بازیافت

تکلیف عملکردی:

گفتگوهای گروهی درباره امکان و چگونگی آموزش انواع آلودگی ها و اثرات محیط زیستی در مدارس ایران و برحسب پایه

فعالیت خاص: تدارک سفری آموزشی برای بازدید از یک کارخانه، تصفیه خانه، مرکز بازیافت، تهیه کمپوست یا غیره

تکلیف عملکردی:

از دانشجویان بخواهید که در تدارک سفر همکاری کنند و در هنگام بازدید به درستی انواع آلودگی ها و اثرات را ارزیابی و به راهکارهای اصلاحی اشاره نمایند.

▪ شناخت حفاظت و حمایت از محیط زیست

تعریف حفاظت و حمایت از محیط زیست

معرفی انواع روش های حفاظتی و شیوه صحیح مصرف

معرفی برخی از قوانین، ضوابط و کنوانسیون های محیط زیستی

تکلیف عملکردی:

گفتگوهای گروهی درباره امکان و چگونگی آموزش و به کارگیری انواع روش های حفاظتی و شیوه صحیح مصرف برحسب پایه

فعالیت خاص: نمایش فیلم یا اسلایدی در زمینه انواع شیوه های حفاظتی

تکلیف عملکردی:

از دانشجویان بخواهید که به جامعه کوچکی برحسب انتخاب خود، یک یا چند روش حفاظت و شیوه صحیح مصرف را آموزش دهند و بازخورد آموزش های خود و میزان همکاری جامعه مخاطب را گزارش دهند.

▪ ارائه مبانی آموزش محیط زیست و شناخت روش ها

تعریف آموزش محیط زیست

معرفی انواع روش های آموزش محیط زیست با توجه به پایه مورد آموزش

معرفی انواع رسانه ها و وسایل کمک آموزشی

تکلیف عملکردی:

گفتگوهای گروهی درباره امکان و چگونگی آموزش محیط‌زیست و انواع روش‌ها، رسانه‌ها و وسایل کمک آموزشی مناسب برحسب پایه

فعالیت خاص: نمایش اسلاید یا وسایل مختلف انواع روش‌های آموزش محیط‌زیست
تکلیف عملکردی:

از دانشجویان بخواهید که به یک مدرسه برحسب انتخاب خود مراجعه کنند و پس از هماهنگی‌های لازم با مدرسه، برای دو یا سه ساعت به صورت فوق برنامه برحسب پایه، موضوعی از محیط‌زیست را با وسایل و روش‌های مناسب آموزش دهند. این کار می‌تواند در روزهای تقویم محیط زیستی^۱ ایران انجام شود. ارائه گزارش تصویری به صورت فیلم یا عکس الزامی است.

۳- راهبردهای تدریس و یادگیری

در این درس، فرایند یادگیری با مشارکت همه‌جانبه مدرس و دانشجو معلمان صورت می‌پذیرد. باید تلاش گردد تا ساختار جلسه‌ها به گونه‌ای باشد که همه‌ی افراد در فرایند یادگیری مشارکت داشته باشند. باور بر این است که گفت‌و شنودی که در نشست آموزشی به منظور وقوع یادگیری صورت می‌گیرد، تنها میان مدرس و دانشجویان نیست، بلکه میان خود دانشجویان باهم نیز هست. از این رو در این درس با طراحی فعالیت‌های یادگیری زمینه‌ای فراهم شده است تا دانشجویان بتوانند در گروه‌های کوچک (دو تا شش نفره) باهم کار کنند که با توجه به موقعیت‌های مختلف، ترکیب این گروه‌ها می‌تواند توسط مدرس یا خود دانشجویان تعیین گردد. همچنین پیشنهاد می‌شود کارهایی که در خارج از کلاس توسط دانشجو (دانشجویان) انجام می‌گردد و به صورت گزارش به کلاس ارائه می‌شود پیش از آن که به مدرس تحویل داده شود توسط دانشجو (دانشجویان) دیگر نیز خوانده شود و پس خوراند آن دانشجو بر روی آن کار آورده شود. لازم به ذکر است که در برخی از مباحث فعالیت‌های یادگیری به صورت پیشنهادی نیز مطرح شده‌اند و با توجه به موقعیتی که دانشجویان و مدرس در آن قرار دارند می‌توانند تغییر یابند.

برای تسهیل در وقوع یادگیری، در آغاز هر نشست تلاش شود به شیوه‌های گوناگونی نخست نیازها و منابع یادگیری مرتبط با محتوایی که قرار است ارائه شود سنجش شود تا تجربه‌ها و دانش پیشین دانشجویان نسبت به آن محتوا آشکار گردد. پس از آن محتوای تازه ارائه گردد و سپس زمینه‌ای فراهم گردد تا دانشجو بتواند با محتوای ارائه شده کاری انجام دهد و آن را به بافت زندگی خود مرتبط سازد. در هر نشست تلاش شود به تمام پرسش‌هایی که برای دانشجو معلمان پدید آمده است پاسخ داده شود.

۴- منابع آموزشی

منبع اصلی:

- منتظری مقدم، علی و احمدی، فاطمه زهرا (۱۳۹۹). کلیات سلامت همگانی. تهران: انتشارات دانشگاه فرهنگیان.
- حاتمی، حسین و همکاران (۱۳۹۸). کتاب جامع بهداشت عمومی. تهران: ارجمند.

منبع فرعی:

^۱ - تقویم محیط زیستی در دفتر آموزش و مشارکت عمومی سازمان حفاظت محیط‌زیست موجود است.

- رجائی، سید مهدی؛ سر شوق، محمد حامد و نبی پور، فاطمه سادات (۱۳۹۷). سلامت، بهداشت و صیانت از محیط زیست: درس مشترک کلیه رشته‌ها در دانشگاه فرهنگیان. ایلام: صبح آزاد.

۵- راهبردهای ارزشیابی یادگیری

- **ارزشیابی تکوینی:** این ارزشیابی به صورت خود ارزشیابی دانشجو انجام می‌گیرد و یافته‌های به دست آمده از آن در ارزشیابی پایانی مورد استفاده قرار می‌گیرد.
- **ارزشیابی پایانی:** سهم آزمون پایانی پنجاه درصد است.
- **ارزشیابی پوشه‌پار:** تمام فعالیت‌های یادگیری انجام شده توسط دانشجو و برنامه‌ها و پیام‌های طراحی شده توسط او در پوشه‌ای گرد آمده و در اختیار مدرس قرار می‌گیرد. ارزشیابی این پوشه نخست از طریق پاسخگویی به فرم خود ارزشیابی توسط خود دانشجو و سپس توسط مدرس صورت می‌گیرد. پر آشکار است که کیفیت خود ارزشیابی دانشجو نیز در تصمیم‌گیری مدرس در هنگام ارزشیابی نقش دارد. سهم این ارزشیابی نیز پنجاه درصد است (فرایند تدوین پوشه کار: سی درصد و خود پوشه کار به عنوان یک فرآورده: بیست درصد).

سرفصل درس «فلسفه تربیتی اسلام»

۱. معرفی درس و منطق آن:

این درس که به بررسی چیستی، چرایی و چگونگی تربیت اسلامی می‌پردازد، حداقل از سه جهت در نظام تربیت معلم جمهوری اسلامی ایران ضرورت می‌یابد:

۱- با توجه به مبتنی بودن تربیت و عمل تربیتی بر فهم صحیح عامل آن نسبت به جهان، انسان و ابعاد وجودی او و چگونگی حیات، رشد و تکامل و سعادت وی، زمینه‌سازی برای دست یافتن معلمان کشور به نوعی درک و فهم شخصی نسبتاً عمیق و فلسفی از این حقایق با تکیه بر مبانی و معارف اسلامی اهمیت خواهد یافت.

۲- از منظری اجتماعی، هر جامعه‌ای به یک نظام اندیشه‌ای-ارزشی متناسب با آرمان‌های خود متعهد بوده و صورت پذیرفتن تربیت در آن جامعه در چارچوب این نظام، زمینه‌ساز انسجام و رشد اجتماعی مطلوب آن خواهد بود. به همین خاطر، آشنا شدن معلمان و عاملان تربیت در یک جامعه اسلامی با بنیان‌های نظام تربیتی اسلامی -به عنوان فلسفه تربیتی مبتنی بر آرمان اجتماعی جامعه، متناسب با فرهنگ آن و مورد پذیرش عمومی- از ضرورت‌های نظام تربیت معلم است.

۳- در حال حاضر، تحول بنیادین آموزش و پرورش در جمهوری اسلامی ایران یکی از مهم‌ترین دغدغه‌های مربوط به این نهاد است و این تحول، بدون مشارکت فعال و آگاهانه همه کارگزاران این نهاد -خصوصاً معلمان- تحقق پذیر نخواهد بود. ایده‌ها و برنامه‌های مربوط به این تحول نیز -همانند هر برنامه دیگری- بر پایه برخی اندیشه‌ها و ارزش‌های بنیادین نهاده شده که در این درس به آن‌ها پرداخته خواهد شد.

نام درس به فارسی: فلسفه تربیتی اسلام	مشخصات درس
نام درس به انگلیسی: Philosophy of Islamic Education	نوع درس: نظری
	تعداد واحد: ۳ واحد
	تعداد ساعت: ۴۸ ساعت
	شایستگی کلیدی: تربیت اسلامی
	دروس پیش‌نیاز: -
	تخصص مورد نیاز برای تدریس: اساتید دارای مجوز
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:	
۱- مهم‌ترین بنیادهای نظری و مؤلفه‌های نظام تربیت اسلامی را به خوبی درک نماید.	
۲- فلسفه تربیتی شخصی خود را -به عنوان چارچوب فکری و ارزشی عمل در موقعیت‌های تربیتی- شکل دهد.	
۳- به ارزیابی واقعیت‌های تربیتی موجود در کشور بر پایه مبانی و اصول تربیت اسلامی بپردازد.	

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

بخش اول: آشنایی با فلسفه تربیت اسلامی، پیشینه و اهمیت آن (۴ جلسه)

- معنای «فلسفه»، «تربیت» و «فلسفه تربیت»

- پیشینه و قلمرو فلسفه تربیت
- معانی و مراتب متنوع فلسفه تربیت (تاریخی، نظری، شخصی، سازمانی و اجتماعی)
- «فلسفه تربیت اسلامی»، «نظام تربیت اسلامی» و نسبت آن دو
- تحول بنیادین در نظام آموزش و پرورش جمهوری اسلامی ایران و مبانی فلسفی آن (به عنوان فلسفه تربیتی اجتماع)
- اهمیت و ضرورت فلسفه تربیت برای معلمان و عاملان تربیت با تمرکز بر:
- شکل دادن به فلسفه تربیتی شخصی
- آگاهی نسبت به فلسفه تربیتی اجتماع

بخش دوم: مهم ترین مبانی تربیت اسلامی و دلالت های آن در تربیت (۱۲ جلسه)

- مبانی هستی شناختی
- مبانی انسان شناختی^۱
- مبانی معرفت شناختی
- مبانی ارزش شناختی
- مبانی دین شناختی
- باهم نگری مبانی

بخش سوم: تبیین چستی تربیت اسلامی و ویژگی های آن (۳ جلسه)

- اهمیت تعریف تربیت و دیدگاه های مختلف درباره آن
- تعریف تربیت بر پایه مبانی فلسفی تربیت اسلامی
- مهم ترین مفاهیم و مؤلفه های معنایی تعریف
- مهم ترین ویژگی های تربیت

بخش چهارم: اهداف تربیت اسلامی (۴ جلسه)

- چستی اهداف تربیتی و اهمیت آنها
- انواع و سطوح مختلف اهداف (غایی و میانی، طولی و عرضی، عام و خاص، بر حسب ساحت ها، ...)
- غایت / هدف نهایی در تربیت اسلامی
- اهداف میانی در تربیت اسلامی و انواع طبقه بندی آنها

بخش پنجم: اصول تربیت اسلامی (۵ جلسه)

^۱ - در ضمن مبانی انسان شناختی، به مراحل تربیت از دیدگاه اسلامی نیز به اختصار پرداخته می شود.

- چستی اصول تربیتی و نسبت آن‌ها با مبانی (و دیگر مؤلفه‌های نظام تربیت اسلامی)
- انواع و سطوح مختلف اصول تربیتی (عام و خاص، ناظر به فرآیند کلان تربیت یا رابطه بین فردی (بر حسب مخاطب)، بر حسب ساحت، بر حسب مراحل،...)

- مهم‌ترین اصول عام تربیت اسلامی

- مهم‌ترین اصول خاص تربیت اسلامی

بخش ششم: عوامل و موانع تربیت اسلامی (۴ جلسه)

- مقصود از عوامل و موانع تربیت و نسبت آن‌ها با دیگر مؤلفه‌های نظام تربیت اسلامی
- طبقه‌بندی‌های مختلف عوامل و موانع (سهیم و مؤثر، درونی و بیرونی، در اختیار و خارج از اختیار، مختار و غیرمختار،...)

- مهم‌ترین عوامل و موانع تربیت اسلامی

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

- در بحث از مبانی، توجه بیشتر نسبت به مبانی اثرگذار در تعریف تربیت و هم‌چنین، توجه به ملموس کردن دلالت‌های عملی و عینی مبانی در فرآیند تربیت
- استفاده از روش‌های بحث گروهی درباره مباحث اساسی برای کمک به دانش‌جو معلمان برای شکل گرفتن فلسفه شخصی
- استفاده از فعالیت‌های تحلیلی، مقایسه‌ای و ارزیابی وضعیت‌های واقعی و فرضی تربیتی از جهت میزان انطباق آن‌ها با مبانی و اصول تربیت اسلامی به منظور کمک به درونی شدن مباحث و خارج شدن درس از حالت انتزاعی

۴. منابع آموزشی

- ۱- وزارت آموزش و پرورش (۱۳۹۰)، مبانی نظری تحول بنیادین در نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی جمهوری اسلامی ایران، بخش نخست: فلسفه تربیت در جمهوری اسلامی ایران.
- ۲- صادق‌زاده قمصری، علیرضا و حسنی، محمد (۱۳۹۶)، تبیینی از فلسفه تربیت در جمهوری اسلامی ایران، تهران: شورای عالی آموزش و پرورش.
- ۳- گروه نویسندگان، زیر نظر آیت‌الله مصباح یزدی (۱۳۹۰)، فلسفه تعلیم و تربیت اسلامی، تهران: انتشارات مدرسه.
- ۴- جمعی از نویسندگان (۱۳۹۷)، درآمدی بر نظام‌نامه تربیتی المصطفی (صلی‌الله‌علیه‌وآله)، قم: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی.
- ۵- بهشتی، محمد (۱۳۸۸)، مبانی تربیت در قرآن، تهران: پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی.
- ۶- باقری، خسرو (۱۳۹۰)، درآمدی بر فلسفه تعلیم و تربیت در جمهوری اسلامی ایران، جلد اول، تهران: انتشارات علمی و فرهنگی.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

- ارزشیابی پایانی: آزمون مباحث نظری به میزان ۱۰ نمره
- ارزشیابی فرآیند: عملکرد دانشجو در فعالیت‌های یادگیری پیش بینی شده و مشارکت در فعالیت‌ها ۵ نمره
- ارزیابی پوشه کار: مجموعه تکالیف عملکردی ۵ نمره
- ارزشیابی از یادگیرنده بر اساس فعالیت یادگیری در طول ترم، تکالیف عملکردی و آزمون پایان ترم انجام می‌شود. مبنای ارزیابی تکالیف (یادگیری و عملکردی) ملاک‌ها و سطوح پیامدهای یادگیری تعیین شده است.

سرفصل درس «اسناد، قوانین و سازمان آموزش و پرورش در جمهوری اسلامی ایران»

۱. معرفی درس و منطق آن:

از جمله ویژگی‌هایی تربیت رسمی و عمومی قانونمند بودن است. سازو کارها اهداف و ابعاد دیگر این نوع تربیت مبتنی بر قوانین و مقرراتی است که توسط مراجع قانونگذار و تصمیم‌گذار تدوین و تصویب شده است. عمل تربیت در بستر تربیت رسمی و عمومی مبتنی بر این قوانین و مقررات است. از این رو معلم به عنوان کارگزاری که در این بستر به عمل تربیت اقدام می‌کند لازم است با این بستر زمینه آگاهی و معرفت داشته باشد. یعنی که شناخت و فهم عمیق از اسناد راهبردی، قوانین و مقررات و سازمان این نهاد از لوازم و پیش نیازهای ضروری برای ایفای نقش‌های حرفه‌ای معلمی است که دانشجو معلمان باید به کسب آن نایل آیند.

مشخصات درس	نام درس به فارسی: اسناد، قوانین و سازمان آموزش و پرورش در جمهوری اسلامی ایران
نوع درس: نظری	نام درس به انگلیسی:
تعداد واحد: ۲ واحد	Documents, rules and structures of Education in Islamic Republic of Iran
تعداد ساعت: ۳۲ ساعت	پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:
شایستگی کلیدی: تربیت اسلامی	۱- موقعیت‌های تربیتی (عمل فردی و طرح‌ها و برنامه‌ها و فعالیت‌های سازمان‌های تربیت رسمی) را از منظر اسناد تحول بنیادین تبیین و مقایسه کند.
دروس پیش‌نیاز: -	۲- موقعیت‌های تربیتی (عمل فردی و طرح‌ها و برنامه‌ها و فعالیت‌های سازمان‌های تربیتی) را از منظر قوانین و مقررات نقد کند.
استاد متخصص برای تدریس: اساتید دارای مجوز	۳- هماهنگی و تناسب سازمان و قوانین نظام تربیت رسمی و عمومی را با اسناد راهبردی و رهنامه بررسی و نقد نماید.

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

فصل اول: تربیت رسمی عمومی در جمهوری اسلامی ایران

- تاریخچه تربیت رسمی عمومی
- ضرورت و اهمیت تربیت رسمی عمومی
- مبانی سیاسی
- مبانی حقوقی
- مبانی جامعه‌شناختی
- مبانی روانشناختی

فصل دوم: اسناد مرتبط با آموزش و پرورش

- سند بیست ساله جمهوری اسلامی ایران
- نقشه جامع علمی کشور
- سند مبانی نظری تحول بنیادین نظام تعلیم و تربیت رسمی و عمومی
- سند تحول بنیادین آموزش و پرورش
 - الگوی نظری ساحت‌های تربیت
 - چرخش‌های اساسی در تربیت رسمی عمومی
- سند برنامه درسی ملی
 - چشم انداز و اصول برنامه درسی ملی
 - رویکرد برنامه درسی ملی
 - حوزه‌های تربیت و یادگیری

تکالیف عملکردی:

- نقد و بررسی راهکارهای سند تحول از منظر ارتباط با مبانی نظری
- نقد و بررسی سند تحول از منظر سازگاری درونی عناصر و مولفه‌ها و راهکارها
- نقد و بررسی سند برنامه درسی ملی از منظر ارتباط با مبانی نظری
- نقد و بررسی سند برنامه درسی ملی از منظر سازگاری درونی
- نقد هر یک از حوزه‌های یادگیری در تناسب با مبانی نظری و اسناد بالادستی

فصل سوم: نهادها و مراجع سیاست‌گذار و قانون‌گذار در نظام آموزش و پرورش ایران

- مجلس شورای اسلامی
- مجمع تشخیص مصلحت نظام
- شورای عالی انقلاب فرهنگی
- شورای عالی اداری
- شورای عالی آموزش و پرورش و قوانین آن
- شورای آموزش و پرورش استان و منطقه و قوانین آن

فصل چهارم: قوانین و مصوبات آموزش و پرورش

- معرفی آیین نامه و بخشنامه
- آیین نامه اجرایی مدارس
- آیین نامه امتحانات
- آموزش و پرورش تلفیقی
- شرایط احراز مدیریت مدارس
- زمان آموزش

فصل پنجم: ساختار تشکیلاتی وزارت آموزش و پرورش

- سازمان اداری و تشکیلاتی گذشته و اکنون آموزش و پرورش
- دفتر وزارتی و معاونت‌های آموزش و پرورش
- ساختار اداری در سطح استان و منطقه و مدرسه
- دانشگاه‌های وابسته به آموزش و پرورش
 - دانشگاه فرهنگیان
 - دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی

فعالیت یادگیری:

- بحث در باره تناسب قوانین و مقررات موجود با همدیگر
- بحث در باره دلایل تغییر در برخی قوانین و مقررات
- بحث در باره قوانین و مقررات و نقد آن‌ها
- بحث و بررسی ساختار اداری استانی منطقه ای
- بحث در باره سازمانهای وابسته مانند سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی ، نهضت سواد آموزی، کانون پرورش فکری و سازمان نوسازی

تکالیف عملکردی:

- بررسی و ارائه گزارش از سازمان اداری اداره کل یک استان یا یک منطقه
- بررسی و ارائه گزارش از اهداف و ساختار اداری یکی از سازمانهای وابسته

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

- ارائه محتوای مباحث به روش توضیحی همراه با بهره‌گیری روش پرسش و پاسخ توسط استاد و در مواقع لازم استفاده از روش بحث گروهی
- پیش مطالعه و تحقیق فردی برای حضور فعال تر در مباحث کلاسی و ارائه گزارش پیش مطالعه به کلاس و استاد به صورت مکتوب توسط دانشجو
- انجام فعالیت‌های یادگیری مربوط به هر بحث به روش فردی یا گروهی در کلاس یا خارج از کلاس و ارائه به استاد به روش مکتوب توسط دانشجو و بررسی و اعلام نظر به موقع استاد درس

۴. منابع آموزشی

منابع اصلی:

- مظاهری، حسن (۱۳۹۹). اسناد، قوانین و ساختار آموزش و پرورش. تهران: انتشارات دانشگاه فرهنگیان
- صافی، احمد (۱۳۸۵). سازمان و قوانین آموزش و پرورش. انتشارات سمت.

منابع فرعی:

- شورای عالی انقلاب فرهنگی (۱۳۹۰)، مبانی نظری تحول بنیادین در نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی جمهوری اسلامی ایران، بخش‌های دوم و سوم با عنوان‌های: «فلسفه تربیت رسمی و عمومی در جمهوری اسلامی ایران» و «رهنامه نظام تربیت رسمی و عمومی در جمهوری اسلامی ایران»، شورای عالی آموزش و پرورش و شورای عالی انقلاب فرهنگی، تهران.
- شورای عالی انقلاب فرهنگی (۱۳۹۰). سند تحول بنیادین آموزش و پرورش.
- شورای عالی انقلاب فرهنگی (۱۳۹۰). سند برنامه درسی ملی. وزارت آموزش و پرورش.
- علم‌الهدی، جمیله (۱۳۹۱)، نظریه اسلامی تعلیم و تربیت (مبانی آموزش رسمی)، انتشارات دانشگاه امام صادق (ع)، تهران.
- سایت وزارت آموزش و پرورش: www.medu.ir/Portal/Home
- سایت شورای عالی انقلاب فرهنگی: <http://sccr.ir/pages>
- سایت دولت: <http://dolat.ir>

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشهادی)

ارزشیابی پایانی: آزمون مباحث نظری به میزان ۱۰ نمره

ارزشیابی فرآیند: عملکرد دانشجو در فعالیت‌های یادگیری پیش بینی شده و مشارکت در فعالیت‌ها ۵ نمره

ارزیابی پوشه کار: مجموعه تکالیف عملکردی ۵ نمره

ارزشیابی از یادگیرنده بر اساس تکالیف یادگیری در طول ترم، تکالیف عملکردی و آزمون پایان ترم انجام می‌شود. مبنای ارزیابی تکالیف (یادگیری و عملکردی) ملاک‌ها و سطوح پیامدهای یادگیری تعیین شده است.

سرفصل درس «سیره تربیتی پیامبر (صلی الله علیه و آله) و اهل بیت (علیهم السلام)»

۱. معرفی درس و منطق آن:

یکی از وظایف مهم و اساسی پیامبر صلی الله علیه و آله و اهل بیت و تربیت مردم و هدایت آنان به سوی توحید و دیگر آموزه های اسلامی است و این سخن ایشان که «من معلم مبعوث شدم» تأکید و تأییدی بر این مدعاست. اهل بیت آن حضرت علیهم السلام نیز همین وظیفه خطر را پس از ایشان بر عهده داشته و دارند. از این روی، سیره این بزرگواران گنجینه ای است سرشار از آموزه های تربیتی در زمینه تربیت اسلامی که افزون بر کارایی و اثربخشی از بالاترین اعتبار نیز برخوردار است و رهنمودهای عملی فراوانی برای معلمان دارد و چون چراغی فروزان راهنمای معلمان در فعالیتهای تعلیم و تربیتی آنان است. در این واحد معلمان با اصول و روش های تربیتی پیامبر صلی الله علیه و آله و اهل بیت علیهم السلام در ساحت های تربیت کودک، تربیت اعتقادی، تربیت عبادی و تربیت اخلاقی، تربیت اجتماعی و تربیت علمی آشنا شده و توانایی می یابند وضعیت مطلوب تربیتی برای دانش آموزان خود را در این ساحتها تشخیص داده و فعالیت ها و اقدامات رایج تربیتی را بر اساس معیارهای به دست آمده از سیره تربیتی معصومان علیهم السلام ارزیابی و نقد کنند.

نام درس: سیره تربیتی پیامبر (ص) و اهل بیت (ع)	مشخصات درس
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:	نوع درس: نظری
مفهوم، اهمیت و منابع سیره تربیتی، اصول و روش های تربیتی را در سیره پیامبر صلی الله علیه و آله و اهل بیت علیهم السلام در ساحت تربیت اعتقادی، عبادی و اخلاقی توصیف و تحلیل کند.	تعداد واحد: ۲ واحد
بر اساس اصول و روش های تربیتی معصومان علیهم السلام، وضعیت موجود تربیتی در ساحت های تربیت اعتقادی، عبادی و اخلاقی را شناسایی و وضعیت مطلوب تربیتی را ترسیم و هر دو وضع را تحلیل کند.	تعداد ساعت: ۳۲
بر اساس اصول و روش های تربیتی معصومان علیهم السلام، فعالیت ها و اقدامات تربیتی رایج را در زمینه تربیت اعتقادی، عبادی و اخلاقی ارزیابی و نقد کند.	شایستگی کلیدی: تربیت اسلامی
	دروس پیش نیاز: -
	استاد متخصص برای تدریس: اساتید دارای مجوز

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

فصل ۱: چیستی و ضرورت سیره تربیتی پیامبر (ص) و اهل بیت (ع)

- تعریف سیره، سنت، تربیت، سیره تربیتی
- حجیت و اعتبار سیره

- دلالتها و کارکردهای سیره
- منابع سیره
- ضرورت آشنایی با سیره تربیتی پیامبر صلی الله علیه و آله و اهل بیت علیهم السلام

فصل ۲: تربیت کودک

- اصول تربیت کودک
- روش‌های تربیت کودک

فصل ۳: تربیت اعتقادی

- روش‌های پرورش شناخت و ایمان به خدا
- روش‌های پرورش شناخت و ایمان به پیامبر صلی الله علیه و آله
- روش‌های پرورش شناخت و ایمان به امامت
- روش‌های پرورش شناخت و ایمان به معاد

فصل ۴: تربیت عبادی

- آموزش قرآن
- آموزش ذکر و دعا
- آموزش نماز
- آموزش روزه

فصل ۵: تربیت اخلاقی

- اصول تربیت اخلاقی
- روش‌های زمینه ساز در تربیت اخلاقی
- روش‌های پرورش آگاهی و بصیرت اخلاقی
- روش‌های پرورش گرایشها و عاداتهای مطلوب اخلاقی
- روش‌های اصلاح رفتارهای نامطلوب

فصل ۶: تربیت اجتماعی

- اصول تربیت اجتماعی
- روش‌های تربیت اجتماعی

فصل ۷: تربیت علمی

- اصول آموزشی در سیره معصومین ع
- روش‌های آموزشی در سیره معصومین ع

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

- ارائه محتوای مباحث به روش توضیحی همراه با بهره‌گیری روش پرسش و پاسخ توسط استاد و در مواقع لازم استفاده از روش بحث گروهی
- پیش مطالعه و تحقیق فردی برای حضور فعال تر در مباحث کلاسی و ارائه گزارش پیش مطالعه به کلاس و استاد به صورت مکتوب توسط دانشجو
- انجام فعالیت‌های یادگیری مربوط به هر بحث به روش فردی یا گروهی در کلاس یا خارج از کلاس و ارائه به استاد به روش مکتوب توسط دانشجو و بررسی و اعلام نظر به موقع استاد درس

۴. منابع آموزشی

منابع اصلی:

- حسینی زاده، سیدعلی و داودی محمد (۱۳۹۷). سیره تربیتی پیامبر (ص) و اهل بیت (ع). دانشگاه فرهنگیان، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، سمت

منابع فرعی:

- طوسی، اسدالله (۱۳۹۳). سیره تربیتی و اخلاقی پیامبر و اهل بیت (علیهم السلام) در خانه و خانواده. تهران: انتشارات موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره).
- طباطبایی، محمد حسین، سنن النبی، ترجمه و تحقیق محمد هادی فقهی، تهران: اسلامیه، ۱۳۵۴ ش.
- مرتضی، مطهری (۱۳۸۰). سیری در سیره نبوی. تهران: صدرا

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

- ارزشیابی پایانی: آزمون مباحث نظری به میزان ۱۰ نمره
- ارزشیابی فرآیند: عملکرد دانشجو در فعالیت‌های یادگیری پیش بینی شده و مشارکت در فعالیت‌ها ۵ نمره
- ارزیابی پوشه کار: مجموعه تکالیف عملکردی ۵ نمره
- ارزشیابی از یادگیرنده بر اساس تکالیف یادگیری در طول ترم، تکالیف عملکردی و آزمون پایان ترم انجام می‌شود. مبنای ارزیابی تکالیف (یادگیری و عملکردی) ملاک‌ها و سطوح پیامدهای یادگیری تعیین شده است.

سرفصل درس «اخلاق معلّمی از دیدگاه اسلام»

۱. معرفی درس و منطق آن:

در معارف اسلامی، علاوه بر تأکید نسبت به اهمیت اخلاق پسندیده و رفتار اخلاقی صحیح نسبت به همگان، تخلق به اخلاق نیکو برای اهل علم (اعم از دانشمندان، فرادهندگان و فراگیران دانش) بسیار پراهمیت و ضروری شمرده شده است؛ به گونه‌ای که می‌توان ادّعا کرد در میراث علمی مسلمانان، علم و اخلاق همیشه با یکدیگر توأم بوده و از منظری الهی به آن‌ها نگریسته شده است. در نگاه اسلامی، علم و علم‌آموزی بدون اخلاق، نه تنها کمال‌آور نیست، بلکه زمینه‌ساز انحطاط استاد و شاگرد خواهد بود. معلّم نه تنها برای کمال خویش به اخلاق نیازمند است، بلکه از آن جهت که (خصوصاً از جانب شاگردان) به عنوان الگو شناخته می‌شود، می‌بایست شخصیتی اخلاقی داشته و به گونه‌ای اخلاقی عمل نماید. هم‌چنین از سوی دیگر، فعالیت در موقعیت معلّمی و در نهادها و محیط‌های تربیتی نیازمند آن است که از میان انبوه اوصاف و رفتارهای اخلاقی، برخی از آن‌ها که در این موقعیت‌ها و محیط‌ها زمینه‌کاربرد / ابتلای بیشتری دارند، به صورت ویژه‌ای مورد توجه قرار گیرند تا معلم بتواند به خوبی با مسائل، چالش‌ها و موارد تراحم‌آمیز اخلاقی مرتبط با فعالیت خود و چگونگی مواجهه مناسب با آن‌ها آشنا گردد.

مشخصات درس	نام درس به فارسی: اخلاق معلّمی از دیدگاه اسلام نام درس به انگلیسی: <i>Morals of Teaching in Islam</i>
نوع درس: نظری	پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:
تعداد واحد: ۲ واحد	۱- مهم‌ترین ملکات اخلاقی و آداب باطنی و ظاهری مطلوب برای معلم از دیدگاه اسلام را بشناسد و در جهت آراسته شدن به آن‌ها اقدام نماید.
تعداد ساعت: ۳۲ ساعت	۲- مهم‌ترین مسائل و چالش‌های اخلاقی در موقعیت‌ها و سازمان‌های تربیتی (خصوصاً مدرسه) را درک و تحلیل نموده و توانایی مواجهه صحیح با آن‌ها را کسب نماید.
شایستگی کلیدی: تربیت اسلامی	۳- با شناخت اصول و قواعد حل تراحم‌های اخلاقی و شناسایی مناسب موقعیت‌های تراحم‌آمیز اخلاقی، بتواند با تکیه بر اصول و قواعد تصمیم مناسب اتخاذ نماید.
دروس پیش‌نیاز: -	
تخصص موردنیاز برای تدریس: اساتید دارای مجوز	

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

بخش اول: چیستی و اهمیت «اخلاق معلّمی» در اسلام (۲ جلسه)

- چیستی «علم اخلاق» و نسبت میان خلیات (ملکات)، آداب و اعمال
- «علم اخلاق اسلامی»، «اخلاق تعلیم و تربیت» و «اخلاق معلّمی» و نسبت میان آن‌ها
- اهمیت و ضرورت اخلاق و آداب معلّمی در معارف اسلامی و در میان اندیشمندان مسلمان

- نسبت میان «اخلاق معلمی» از دیدگاه اسلام و قلمروهای «اخلاق حرفه‌ای» (*Professional Ethics*) و «اخلاق کاربردی» (*Applied Ethics*) در ادبیات مدرن
- اخلاق فردی و اخلاق سازمانی و نسبت میان آن دو

بخش دوم: مهم‌ترین خلیات و آداب باطنی و ظاهری معلمی از دیدگاه اسلام (در ضمن محورهای: تبیین مفهومی و مصداقی، زمینه‌های ایجاد و تقویت، پیامدها و نتایج، خلیات، حالات و رفتارهای مخالف / ناسازگار / تضعیف‌کننده) (۱۰ جلسه)

* در ارتباط با خداوند:

- اخلاص و انگیزه الهی

- توکل و استعانت از خداوند در انجام وظیفه الهی

* در ارتباط با خود:

- متانت و وقار

- مناعت طبع و عزت نفس

- خودسازی و هماهنگی عمل با علم (عمل کردن به دانسته‌ها)

- نظم و انضباط

- تعهد و احساس مسئولیت (پرهیز از پذیرش مسئولیت بدون کسب صلاحیت‌های شخصیتی، علمی و مهارتی

مورد نیاز)

- حفظ حرمت علم و مقام معلمی

- پاکیزگی و آراستگی ظاهری متناسب

* در ارتباط با دیگران:

** با شاگردان:

- حلم و بردباری در مواجهه با شاگردان

- عفو و گذشت نسبت به شاگردان

- خیرخواهی و دلسوزی نسبت به شاگردان

- محبت، خوش‌رویی و نرم‌خویی نسبت به شاگردان

- تواضع و فروتنی در برابر شاگردان

- حفظ حرمت شاگردان

- رعایت عدالت میان شاگردان

- امانتداری نسبت به اسرار شاگردان

- کوشش در بذل دانش و دریغ نکردن از انتقال آن به شاگردان
 - اذعان به ندانستن در جایی که پاسخ پرسشی را نمی‌داند
 - رعایت آداب سخن گفتن و سخن شنیدن (رسا بودن، رعایت ادب، احترام و اعتدال در سخن، پرهیز از شوخی زیاد، پرهیز از عتاب و تندزبانی، خوب گوش کردن، پرهیز از قطع سخن مخاطب،...)
- ** با همکاران:

- رعایت حرمت همکاران
 - تواضع و فروتنی در برابر همکاران
 - حفظ اسرار همکاران
 - همکاری و همیاری با همکاران
 - رعایت آداب سخن گفتن و سخن شنیدن (رسا بودن، رعایت ادب، احترام و اعتدال در سخن، پرهیز از شوخی زیاد، پرهیز از عتاب و تندزبانی، خوب گوش کردن، پرهیز از قطع سخن مخاطب،...)
- ** با والدین شاگردان:

- رعایت حرمت والدین
- تواضع و فروتنی نسبت به والدین
- حفظ اسرار مربوط به والدین
- راهنمایی والدین در مسائل مربوط به شاگردان و خیرخواهی نسبت به آنان
- رعایت ادب نسبت به والدین

بخش سوم: مهم‌ترین مسائل و چالش‌های اخلاقی در موقعیت‌ها و سازمان‌های تربیتی (۲ جلسه)

موقعیت‌های آسیب‌زا، مسائل و چالش‌های اخلاقی در:

- تدریس
- اداره کلاس
- ارزشیابی
- روابط میان دانش‌آموزان
- ارتباط با همکاران
- ارتباط با والدین دانش‌آموزان
- مدرسه و مدیریت آن
- مهم‌ترین آفت‌ها و آسیب‌های حرفه معلمی از منظر اخلاقی

بخش چهارم: تراحم / تعارض اخلاقی (در موقعیت‌ها و سازمان‌های تربیتی) و چگونگی حل آن‌ها (۲ جلسه)

- چیستی تراحم / تعارض اخلاقی و خاستگاه نظری و عملی آن
- مهم‌ترین دیدگاه‌ها و رویکردهای مواجهه با تراحم / تعارض اخلاقی
- اصول و قواعد تصمیم‌گیری در موارد تراحم / تعارض اخلاقی بر اساس مبانی و معارف اسلامی

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

- ارجاع دانشجوی معلمان به منابع برای پیش مطالعه و اختصاص فرصت کلاس به حل ابهامات نظری و مفهومی و خصوصاً تأکید بر مصداق‌یابی مباحث در موقعیت‌های واقعی و انضمامی تربیتی
- استفاده از روش‌های مشارکت‌جویانه و بحث گروهی برای درگیر شدن فعال دانشجوی معلمان با مباحث
- بهره‌گیری (استاد، دانشجوی معلمان) از معلمان و فرهنگیان با تجربه و پیشکسوت برای شناسایی و بررسی مسائل و چالش‌های اخلاقی در موقعیت‌ها و محیط‌های تربیتی
- در تدریس اخلاق و آداب در ارتباط با دیگران، می‌توان اخلاق و آدابی را که در مواجهه با هر سه گروه شاگردان، همکاران و والدین مشترک هستند، در ابتدا به عنوان «اخلاق و آداب مشترک در ارتباط با دیگران» تدریس نمود و پس از آن، به اخلاق و آداب اختصاصی هر گروه پرداخت.

۴. منابع آموزشی

* بخش اول:

- دیلمی، احمد و آذربایجانی، مسعود (۱۳۹۳)، اخلاق اسلامی (فصل اول از بخش اول: کلیات)، نشر معارف. (سرفصل مربوط به نسبت خلیقات، آداب و رفتار اخلاقی)
- فرامرز قراملکی، احد (۱۳۹۷)، اخلاق حرفه‌ای، ویراست سوم، تهران: نشر مجنون.
- شریفی، احمد حسین (۱۳۹۰)، چیستی اخلاق کاربردی، فصلنامه معرفت اخلاقی، شماره ۳، صص ۸۳-۹۶.
- حجتی، سیدمحمدباقر (۱۳۸۶)، آداب تعلیم و تربیت در اسلام، تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی.

* بخش دوم:

- حجتی، سیدمحمدباقر (۱۳۸۶)، آداب تعلیم و تربیت در اسلام، تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی.
- قرائتی، محسن (۱۳۹۶)، مهارت معلمی، تهران: مرکز فرهنگی درس‌هایی از قرآن.
- امیدوار، آ. ف. (۱۳۸۳)، اخلاق تدریس در آئینه آیات و روایات، قم: دفتر نشر معارف.

* بخش سوم:

- فرامرز قراملکی، احد؛ برخورداری، زینب و موحدی، فائزه (۱۳۹۵)، اخلاق حرفه‌ای در مدرسه، تهران: مؤسسه خیریه شهید مهدوی. (بخش سوم)

* بخش چهارم:

- بوسلیکی، حسن (۱۳۹۱)، **تعارض اخلاقی و دانش اصول فقه**، قم: پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی.
- رضوانی، علی (۱۳۹۲)، **شاخص‌های تقدیم اهم بر مهم در نزاحم‌های اخلاقی**، فصلنامه معرفت اخلاقی، شماره ۱۳، صص ۵-۱۸.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

- **ارزشیابی پایانی:** آزمون مباحث نظری به میزان ۱۰ نمره
- **ارزشیابی فرآیند:** عملکرد دانشجو در فعالیت‌های یادگیری پیش‌بینی شده و مشارکت در فعالیت‌ها ۵ نمره
- **ارزیابی پوشه کار:** مجموعه تکالیف عملکردی ۵ نمره
- ارزشیابی از یادگیرنده بر اساس فعالیت یادگیری در طول ترم، تکالیف عملکردی و آزمون پایان‌ترم انجام می‌شود. مبنای ارزیابی تکالیف (یادگیری و عملکردی) ملاک‌ها و سطوح پیامدهای یادگیری تعیین شده است.

سرفصل درس «تربیت دینی کودک و نوجوان در اسلام»

۱. معرفی درس و منطق آن:

روانشناسی رشد دینی از عرصه‌های جدیدی در روانشناسی دین است که مانند جامعه‌شناسی دین درصدد مطالعه دین و دینداری در عصر حاضر است. رشد ایمان، عقیده، فرایندهای تحولی رفتارهای دینی مانند دعا، توکل و غیره از موضوعات مورد پژوهش در این عرصه به شمار می‌رود و به تبع آموزش دین و دینداری (تربیت دینی) نیز از قلمروهای مهم پژوهشی است که ذهن تربیت‌پژوهان را به خود مشغول کرده است.

از آنجا که در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، تربیت اسلامی تنها برعهده معلم درس قرآن و دینی نهاده نشده است؛ آشنایی همه دانشجومعلم‌ان دانشگاه فرهنگیان با فرایندهای تحولی و رشد دانش آموزان در سنین کودکی و نوجوانی اهمیت دو چندان می‌یابد. در این درس دانشجومعلم‌ان با رشد و تربیت دینی در کودکی و نوجوانی آشنا خواهند شد.

مشخصات درس	نام درس به فارسی: تربیت دینی کودک و نوجوان در اسلام نام درس به انگلیسی: <i>Religious education of children and teenagers in Islam</i>
نوع درس: نظری	
تعداد واحد: ۲ واحد	
تعداد ساعت: ۳۲ ساعت	
شایستگی کلیدی: تربیت اسلامی	
دروس پیش‌نیاز: -	
تخصص موردنیاز برای تدریس: اساتید دارای مجوز	پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود: ویژگی‌های رشد و تربیت دینی در دوران طفولیت و کودکی اول را بشناسد و راهکارهای تربیتی لازم برای تربیت دینی را بداند انگیزه و توانش لازم برای تشخیص و گزینش روش‌های مؤثر در تربیت دینی را کسب نماید بتواند بر اساس معیارهای اسلامی آسیب‌ها و انحرافات در فرایندهای تربیت دینی در کودکی و نوجوانی را تشخیص و ارزیابی و نقد نماید.

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل ۱: کلیات

تعاریف دین، دینداری، تربیت، رشد، رشد دینی،
تعریف و قلمرو تربیت دینی،
تعریف مقاطع سنی و مراحل تربیت

فصل ۲: رشد و تربیت دینی در طفولیت

- رشد دینی
- شکل‌گیری و تحول شناخت دینی
- شکل‌گیری و تحول تجربه و احساس دینی

- شکل‌گیری و تحول جامعه پذیری دینی
- باهم‌نگری
- تربیت دینی
- هدف تربیت دینی
- ویژگی‌های مربی تربیت دینی
- محتوای تربیت دینی (اخلاق، عقاید عبادات و مناسک)
- روش‌های تربیت دینی
- مهارت‌های تربیت دینی

فصل ۳: رشد و تربیت دینی در کودکی

- رشد دینی
- شکل‌گیری و تحول شناخت دینی
- شکل‌گیری و تحول تجربه و احساس دینی
- شکل‌گیری و تحول جامعه پذیری دینی
- باهم‌نگری
- تربیت دینی
- هدف تربیت دینی
- ویژگی‌های مربی تربیت دینی
- محتوای تربیت دینی
- روش‌های تربیت دینی
- مهارت‌های تربیت دینی

فصل ۴: رشد و تربیت دینی در نوجوانی

- رشد دینی
- شکل‌گیری و تحول شناخت دینی
- شکل‌گیری و تحول تجربه و احساس دینی
- شکل‌گیری و تحول جامعه پذیری دینی
- باهم‌نگری
- تربیت دینی
- هدف تربیت دینی

- ویژگی‌های مربی تربیت دینی
- محتوای تربیت دینی
- روش‌های تربیت دینی
- مهارت‌های تربیت دینی

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

- ارائه محتوا به روش توضیحی به همراه بهره‌گیری از روش پرسش و پاسخ و روش بحث گروهی در مواقع لازم
- پیش مطالعه و تحقیق فردی برای حضور فعال تر در مباحث کلاس و ارائه گزارش از مطالعات خود
- انجام فعالیت‌های یادگیری مربوط به هر بحث به روش فردی یا گروهی در کلاس و یا خارج از کلاس و ارائه مکتوب به استاد توسط دانشجو و بررسی و اعلام نظر به موقع استاد.

۴. منابع آموزشی

منابع اصلی

- نوذری، محمود (۱۳۹۷). روان‌شناسی تحول دینداری، چاپ اول، قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.
- باهنر، ناصر (آخرین چاپ). آموزش مفاهیم دینی همگام با روان‌شناسی رشد، تهران: چاپ و نشر بین الملل.
- نوذری، محمود (۱۳۸۹). بررسی تحول ایمان به خدا در دوره کودکی نوجوانی: رویکرد روان‌شناختی دینی، رساله دکتری، موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی.

منابع فرعی

- نوذری، مرضیه و شمشیری، بابک (۱۳۹۶). تربیت دینی کودکان پیش دبستانی (ارائه الگویی برای برنامه درسی تربیت دینی کودکان) برنامه فعالیت والدین و مربیان، تهران: آوای نور.
- قیصری، کیومرث؛ خوشخویی، منصور و سلحشوری، احمد (۱۳۹۷). اصول تربیت توحیدی از کودکی تا بلوغ، تهران: انتشارات سخنوران. (همچنین مقاله اصول تربیت توحیدی بر اساس آموزه‌های قرآن و ائمه اطهارع، دوفصلنامه تربیت اسلامی، ۱۳۹۶، شماره ۲۵)
- نوذری، محمود (۱۳۹۵). رشد دینداری در اوائل کودکی: رویکردی روانشناختی اسلامی، فصلنامه روانشناسی و دین، شماره ۳۴.
- اسکندری، حسین (۱۳۸۶). خدا به تصور کودکان: شکل‌گیری فهم دینی در کودکان، تهران: منادی تربیت.
- اخوت، احمد رضا و قاسمی، مریم (۱۳۹۶). سند تعلیم و تزکیه (نظام‌سازی توحیدی در شهر و جامعه) ناشر: قرآن و اهل بیت نبوت.
- غباری بناب، باقر (۱۳۹۶). معنویت و شیوه‌های ارتقاء آن در جوانان، تهران: پیشرفت.

- ابهری حیدری، غلامرضا (۱۳۹۲). هفتاد پرسش و پاسخ در مورد خدا، ناشر: قدیانی.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

- ارزشیابی پایانی: آزمون مباحث نظری به میزان ۱۰ نمره
- ارزشیابی فرآیند: عملکرد دانشجو در فعالیت‌های یادگیری پیش‌بینی شده و مشارکت در فعالیت‌ها ۵ نمره
- ارزیابی پوشه کار: مجموعه تکالیف عملکردی ۵ نمره
- ارزشیابی از یادگیرنده بر اساس فعالیت یادگیری در طول ترم، تکالیف عملکردی و آزمون پایان‌ترم انجام می‌شود. مبنای ارزیابی تکالیف (یادگیری و عملکردی) ملاک‌ها و سطوح پیامدهای یادگیری تعیین شده است.

سرفصل درس «آشنایی با ارزش‌های تربیتی دفاع مقدس»

۱. معرفی درس و منطق آن:

انقلاب اسلامی، از اساس، انقلابی فرهنگ‌بنیاد بوده و به تعبیر امام (ره) فتح الفتوح آن، تربیت نسلی با ایمان راسخ و شهادت‌طلب بوده^۱ و دفاع مقدس هشت‌ساله، الگویی از رفتار اجتماعی و سیاسی در قالب دفاع از وطن به نمایش گذاشت که بی‌بدیل بوده است «فرهنگ دفاع مقدس» به مثابه «ذخیره استراتژیک فرهنگی» در «جنگ فرهنگ‌ها» برای ایران اسلامی تلقی می‌شود که در هر برهه تاریخ و هر عرصه از عرصه‌های اقتصاد، صنعت، کشاورزی، علم، فرهنگ و سیاست مبتنی بر آن کنش‌های سیاسی و اجتماعی مردم و مسئولان شکل گرفته، ارزش‌هایی چون خودباوری، جهاد، ایثار و عدالت برجسته شده است.

دانشگاه فرهنگیان به عنوان تنها دانشگاه برای تربیت معلم تراز جمهوری اسلامی ایران، نمی‌تواند در برنامه درسی خود از «فرهنگ دفاع مقدس» و بنیادهای نظری و شاخص‌ها و ارزش‌های آن غافل باشد.

این درس درصدد است تا ضمن گذری تاریخی به مهم‌ترین وقایع جنگ تحمیلی و ارائه بینشی روشن از واقعیت‌های آن، از منظری فrazین به «مطالعه درباره دفاع مقدس» همت بگمارد و ارزش‌های خودسازانه و دگرسازانه تجلی‌یافته میان فرماندهان، رزمندگان و کنگرگان جنگ هشت‌ساله تحمیلی را فرهنگ‌پژوهی نماید و دانشجومعلم‌ان را با مهم‌ترین مبانی، اهداف و اصول تربیت مبتنی بر فرهنگ دفاع مقدس (تربیت جهادی) آشنا سازد.

نام درس به فارسی: آشنایی با ارزش‌های تربیتی دفاع مقدس	مشخصات درس
نام درس به انگلیسی:	نوع درس: نظری
Introduction of holy defense's educational values	تعداد واحد: ۲ واحد
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:	تعداد ساعت: ۳۲
۱. ضمن آشنایی با مهم‌ترین وقایع دفاع مقدس و ارزش‌های تربیتی و مدیریتی آن و شناخت سیره مجاهدان و شهدا، با آنان انس بگیرد.	شایستگی کلیدی: تربیت اسلامی
۲. مبتنی بر تجارب رزمندگان و شهدا در جهاد نظامی، علمی، آموزشی، پرورشی و ... انگیزه لازم جهت به کارگیری خلاقیت، نوآوری در عرصه تربیت اسلامی در مدارس را کسب نماید.	دروس پیش‌نیاز: -
۳. برای اخذ تصمیمات درست مبتنی بر تجربه‌زیسته تربیتی مجاهدان و شهدا و نیز مبتنی بر فرهنگ دفاع مقدس بتواند توان لازم برای خودسازی و دگرسازی را کسب نماید.	استاد متخصص برای تدریس: اساتید دارای مجوز

^۱ . صحیفه امام، ج ۱۵ ص ۳۹۵

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

بخش اول: آشنایی با تاریخچه دفاع مقدس

فصل ۱: مبانی نظری جنگ و دفاع

- کلیات درس، اهمیت و ضرورت این درس
- تعاریف جنگ و دفاع از منظرهای مختلف
- تفاوت مدیریت و فرماندهی در جنگ و راهبردهای امام و مردم برای مقاومت

فصل ۲: اوضاع و شرایط ایران و عراق پیش از شروع جنگ

فصل ۳: زمینه‌ها، علل، عوامل، دلایل و اهداف تهاجم عراق علیه ایران

فصل ۴: مقاطع مختلف جنگ تحمیلی

- مقطع ۱: تهاجم سراسری و مقاومت‌های مردمی و نیروهای مسلح
- مقطع ۲: بیرون راندن متجاوز
- مقطع ۳: عمق بخشی دفاعی یا تنبیه متجاوز
- مقطع ۴: پایان جنگ

فصل ۵: نقش کشورهای منطقه و فرمانطقه ای و سازمانهای بین المللی در هشت سال دفاع مقدس

فصل ۶: علل و عوامل پیروزی جمهوری اسلامی در جنگ

فصل ۷: نتایج و دستاوردهای هشت سال دفاع مقدس در عرصه‌های داخلی و خارجی

فصل ۸: جنایتهای جنگی رژیم بعثی عراق (حمله شیمایی به شهرها (حلقه و ...)، حمله به مناطق مسکونی و نفت کشها، رفتار با اسرا)

بخش دوم: آشنایی با فرهنگ دفاع مقدس

فصل ۹: نقش آموزش و پرورش و دانشگاهها در دفاع مقدس

- بازخوانی میزان حضور و انواع مشارکت اقشار فرهنگی (دانش آموز، دانشجو، فرهنگی و دانشگاهی) در دفاع مقدس
- آمار شهدا، جانبازان و اسرای اقشار فرهنگی در دفاع مقدس
- «مجموع‌های آموزشی رزمندگان» در پشت جبهه

.....

فصل ۱۰: ارزش‌های اخلاقی، معنوی، آموزشی و پرورشی در سیره شهدا^۱

- شهید ابراهیم هادی
- شهید دکتر چمران
- شهید صیاد شیرازی
- شهید کاوه
- شهید باقری
- شهید قاسم سلیمانی
- یکی از شهدا و ایثارگران خانم

فصل ۱۱: فرهنگ دفاع مقدس به مثابه ارمانی برای زندگانی امروز

- دفاع مقدس به مثابه فرهنگی برای حیات
- فرهنگ دفاع مقدس به مثابه راهبردی برای دهه چهارم انقلاب اسلامی
- درس‌های فرهنگ دفاع مقدس برای زندگی فردی و اجتماعی

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

- با معرفی استاد، دانشجو گزارشی از زندگی و سیره اخلاقی / تربیتی شهدای فرهنگی تهیه نماید
- مشارکت در بحث و گفتگو در مورد مصادیق فرهنگ جهاد و مقاومت در زمان حاضر
- بازدید از موزه جنگ و یا حضور در نمایشگاه‌ها و برنامه‌های مربوط به دفاع مقدس
- گفتگو و یا مصاحبه با خانواده و هم‌زمان شهدای جنگ تحمیلی و یا شهدای مدافع حرم و صورت‌بندی ارزشهای تربیتی تجلی‌یافته در گفتار و کردار این شهدا
- مطالعه و تهیه گزارشی از مراکز علمی که با فرهنگ جهادی گام‌های بزرگی را برداشتند در عرصه سلول‌های بنیادی یا صنایع هوا و فضا و یا تسلیحاتی (مانند پژوهشکده رویان و ...)

^۱ . تذکر: در این درس‌ها با مرور شخصیت و سیره چند شهید شاخص، تلاش می‌شود تا دانشجویان با این الگوها انس بگیرند. معیارهای انتخاب شهدای شاخص به‌قرار زیر است و مدرسان می‌توانند بر اساس این معیارها شهدای دیگری را مطرح نمایند: ۱. جامعیت شخصیت شهید، ۲. جوان بودن شهید، ۳. بومی بودن شهید، ۴. از قشر فرهنگی بودن شهید (معلم، دانشگاهی، دانش‌آموز، دانشجو و دانشمند)، ۵. منابع مکتوب در دسترس در مورد سیره شهید وجود داشته باشد، ۶. ترجیح این است که یکی از شهدای خانم باشد و حتی در پردیس‌های خواهران دانشگاه فرهنگیان تعداد بیشتری از شهدا از شهدای خانم و یا مادران و همسران شهدای شاخص که دارای معیارهای فوق باشند انتخاب شوند.

- مرکز آموزشی و مدرس مربوطه موظف است حداقل ۴ ساعت بازدید از موزه دفاع مقدس استان و یا مناطق دفاع مقدس و یا اماکن مشابه را در برنامه دانشجویان قرار دهد.

۴. منابع آموزشی

برای بخش تاریخچه دفاع مقدس:

- شریتی، مجتبی و پیری، هادی (۱۳۹۷). آشنایی با علوم و معارف دفاع مقدس. چاپ بیست و یکم، تهران: سمت.
- پژوهشگاه علوم و معارف دفاع مقدس (۱۳۸۷). آشنایی با دفاع مقدس، چاپ اول، انتشارات خادم الرضا (ع).
- درودیان، محمد (۱۳۹۱). آغاز تا پایان: بررسی وقایع سیاسی نظامی جنگ، تهران: مرکز اسناد و تحقیقات سپاه پاسداران.
- درویشی، فرهاد (۱۳۹۱). جنگ ایران و عراق: پرسشها و پاسخها، جلد ۱ تا ۳، مرکز اسناد و تحقیقات سپاه پاسداران.

برای بخش آشنایی با فرهنگ دفاع مقدس

- نوربخش، رحیم و حشمتی، فریده (۱۳۹۵). مقاله تاریخ شفاهی نقش وزارت آموزش و پرورش در دفاع مقدس. قابل بازیابی در: <http://navideshahed.com/fa/>
- مجموعه کتب سیره شهدای شاخص

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

- ارزشیابی پایانی: آزمون مباحث نظری به میزان ۱۰ نمره
- ارزشیابی فرآیند: عملکرد دانشجو در فعالیت‌های یادگیری پیش بینی شده و مشارکت در فعالیت‌ها ۵ نمره
- ارزشیابی پوشه کار: مجموعه تکالیف عملکردی ۵ نمره

سرفصل درس «روانشناسی تربیتی»

۱. معرفی درس و منطق آن

تدریس فعالیت هدفمندی است که نیل به آن در گرو آگاهی معلمان از اصول تدریس اثر بخش است. چرا که در شرایط فعلی معلمای همواره خود را با این پرسش های جدیدی روبرو می بینند و نیازمند آن هستند تا با مسئله ها و موقعیت های پیش بینی شده ای که دانش آموزان با خود به کلاس درس می آورند/ روبه رو هستند به شیوه خلاقانه ای برخورد نمایند. آن ها به طور مداوم باید به پرسش هایی از این دست در فرآیند عمل حرفه ای خود پاسخ دهند: چه اهدافی برای یادگیری دارای بیشترین ارزش است؟ دانش آموزان از چه توانمندی ها و ظرفیت هایی برخوردارند؟ نقش آنان در خلق موقعیت های یادگیری اثر بخش چیست؟ چگونه می توانند از موفقیت ها و خطاهای خود برای اتخاذ تصمیمات در آینده بهره بگیرند؟ مطالعه روانشناسی تربیتی به دانشجو معلمان کمک خواهد کرد تا از یافته های علمی پژوهشی برای پاسخ به مسئله ها یا پرسش هایی که با آن روبه رو می شوند استفاده نموده و بتواند با تعمق در آن به توسعه ظرفیت ها و نیز متراکم شدن تجربیات خود در آینده کمک کنند.

مشخصات درس	نام درس به فارسی: روانشناسی تربیتی نام درس به انگلیسی: <i>Educational Psychology</i>
نوع درس: نظری	
تعداد واحد: ۲	
تعداد ساعت: ۳۲	
شایستگی کلیدی: تربیتی	
پیش نیاز: -	
تخصص مورد نیاز برای تدریس: دارای تخصص روانشناسی و علوم تربیتی	
	پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود: با شناخت نقش یافته های علمی در زمینه تدریس اثر بخش تصمیمات آموزشی/ و تربیتی اتخاذ شده در سطح کلاس درس/ مدرسه را تحلیل و گزارش نماید.

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

فصل اول: کلیات

- تعریف روانشناسی
- موضوعات و گرایش های روانشناسی
- کاربرد روانشناسی در آموزش

تکلیف یادگیری:

مقالات علمی پژوهشی در خصوص نقش روانشناسی در آموزش و تحولات آن را مطالعه و یافته ها را در قالب یک مقاله کوتاه ارائه نماید.

فصل دوم: روانشناسی تربیتی

- تعریف روانشناسی تربیتی
- روانشناسی تربیتی و تدریس اثر بخش
- معلمان کارآمد
- روش های پژوهش در روانشناسی تربیتی

فعالیت یادگیری:

مقالات علمی پژوهشی در خصوص تدریس اثر بخش و ویژگی های آن/ روش های پژوهش در روانشناسی تربیتی را مطالعه و یافته های خود را در گزارشی مبنی بر چگونگی استفاده از یافته ها یا راهکارها ارائه نماید.

فصل سوم: رشد

- رشد انسان
- رشد چیست؟
- رشد شناختی
- رشد اجتماعی و عاطفی
- رشد اخلاقی

فعالیت یادگیری:

دیدگاه های مختلف در زمینه ابعاد رشد را مطالعه و در قالب یک جدول مقایسه ای شباهت ها و تفاوت های دیدگاه ها را گزارش نماید.

فصل چهارم: تفاوت های فردی

- عوامل مؤثر بر رفتار
- احساس و ادراک
- هوش
 - هوش و مسئله طبیعت و تربیت
 - هوش و رشد شناختی
 - دیدگاه های مختلف درباره هوش
- شیوه های یادگیری و سبک تفکر
- شخصیت و خلق و خو
- انگیزش، آموزش و یادگیری
- تفاوت های فرهنگی و جنسیتی

فعالیت یادگیری:

پژوهش های انجام شده در زمینه تفاوت های فردی را در حوزه های مختلف را مطالعه و چگونگی استفاده از دلالت های این یافته ها برای تدریس اثر بخش را شناسایی و گزارش کند.

تکلیف عملکردی:

با مشاهده یک موقعیت آموزشی تصمیمات معلم/ مربی را در مواجهه با تفاوت های فردی مطالعه و تأثیرات آن تحلیل نماید.

فصل پنجم: استعداد

بیان تعریف های «هوش» و «استعداد» و بیان رابطه میان آنها

فاصله گذاری میان دو مفهوم «هوش» و «استعداد»

بیان تعریف دیگر مفاهیم مرتبط با طرح (خلاقیت، تیزهوشی یا سرآمدی، هوش عاطفی و هیجانی و...) و رابطه میان آنها

تأکید بر تکیه طرح شهاب بر مفهوم «استعداد» و بیان تعریف مصوب شهاب از استعداد

معرفی انواع استعداد (استعداد کلی، استعداد های خاص)

بیان هشت حوزه استعدادی طرح شهاب {با رعایت اختصار، در حد معرفی اجمالی}

بیان عوامل مؤثر بر وجود تفاوت در استعدادها و بروز آنها

اشاره به عامل ژنتیک

اشاره به عامل محیط (خانواده، جامعه،...)

تعامل دو عامل ژنتیک و محیط در تفاوت استعدادها

تأکید بر ایجاد بستر «محیط تربیتی مناسب» برای بروز استعدادها

بیان مشکلات شايع دانش آموزان مستعد و علل عدم موفقیت آنها در مدارس

فعالیت یادگیری:

پژوهش های انجام شده در زمینه تفاوت های فردی را در حوزه های مختلف را مطالعه و چگونگی استفاده از دلالت های این یافته ها برای تدریس اثر بخش را شناسایی و گزارش کند .

تکلیف عملکردی :

با مشاهده یک موقعیت آموزشی تصمیمات معلم/ مربی را در مواجهه با تفاوت های فردی مطالعه و تأثیرات آن تحلیل نماید.

فصل ششم: فرآیندهای شناختی

- سطوح پایین فرایند های شناختی

- فرآیند های شناختی پیچیده

- درک مفهوم

- تفکر

- حل مسئله

- خلاقیت

تکلیف یادگیری:

روش‌های به کارگیری فرآیندهای شناختی را در کتاب‌های درسی بررسی و نمونه‌ای از این مهارت‌ها را شناسایی و چگونگی آموزش آن را موردنقد و بررسی قرار دهد.

روش‌های پرورش خلاقیت در آموزش موضوعات درسی مختلف را مطالعه و یافته‌های خود را به کلاس گزارش نماید.

فصل هفتم: مدیریت کلاس درس

فصل هفتم: مدیریت کلاس درس

- اصول کلی مدیریت کلاس
- شیوه‌های مدیریت کلاس
- فضای مطلوب برای یادگیری
- پیش‌گیری از مشکلات رفتاری
- مداخله‌های خاص برای هدایت رفتار نامناسب
 - قرارداد گروهی
 - قرارداد فردی
 - بازی رفتار خوب
 - دوری موقت

- ملاحظات هدایت کلاسی

- پذیرش و حرمت‌گذاری دانش‌آموزان با تفاوت‌های استعدادی
- ایجاد فضای امن در کلاس برای ابراز وجود و بروز استعداد
- توجه به شخصی بودن امر یادگیری و نقش فعال و محوری یادگیرندگان
- تلقی معلم به عنوان تسهیل‌گر فرایند یادگیری و زمینه‌ساز بروز استعداد
- تأکید بر هم‌زمانی و تلازم امر «شناسایی» و «هدایت» استعدادها در طراحی آموزشی و تدوین فعالیت‌های کلاسی («شناسایی» و «هدایت» استعدادها در کلاس، دو روی یک سکه هستند)

تکلیف عملکردی:

یک کلاس درس / موقعیت تربیتی در سطح مدرسه را مشاهده، و گزارشی از روش‌های مدیریت بکارگرفته شده تهیه و نتایج را به همراه نقد و بررسی و مبتنی بر یافته‌های علمی گزارش نماید.

فصل هشتم: کودکان با نیازهای ویژه

- دانش‌آموزان مبتلا به ناتوانی
- اختلالات حسی
- اختلالات جسمی

- کم توان ذهنی
- اختلالات زبانی و گفتاری
- ناتوانی های یادگیری
- اختلالات رفتاری و عاطفی
- کودکان تیزهوش
- کودکان سرآمد

تکلیف یادگیری:

از یک مدرسه دانش آموزان با نیاز های ویژه بازدید نموده و نحوه آموزش و نوع خدمات ارائه شده به این گروه از دانش آموزان را بررسی و گزارش نماید.

با مراجعه به منابع علمی روش های ارائه خدمات به دانش آموزان با نیازهای ویژه را در سایر کشورها مطالعه و یافته ها را در قالب یک مقاله کوتاه ارائه کند.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

استفاده از فرصت های یادگیری مستقیم/ فردی از طریق مطالعه نظریه های علمی در زمینه تدریس و کاربرد آن در موقعیت های آموزشی/ تربیتی، بکارگیری راهبردهای شناختی برای مطالعه ویژگی های رشدی/ تفاوت های فردی در موقعیت های آموزشی/ تربیتی (کلاس درس و مدرسه)، تحلیل و ارائه پیشنهادهایی برای ارتقای سطح اثر بخشی تصمیمات معلم/ مربی در کلاس درس/ مدرسه.

۴. منابع آموزشی

منابع اصلی:

بنتهام، سوزان (۱۳۹۷). **روانشناسی کاربردی برای معلمان**، مترجم رابعه موحد. انتشارات ارجمند.
سانتراک، جان دلیو (۱۳۹۱). **روان شناسی تربیتی**. ترجمه سعیدی شاهده و همکاران. نشر موسسه خدمات فرهنگی رسا.
مجدفر، مرتضی؛ اصلانی، ابراهیم و سلیقه دار، لیلا (۱۳۹۴). **دست نامه شهاب** (راهنمای آموزگاران و مدیران). تهران: مرکز ملی پرورش استعداد های درخشان و دانش پژوهان جوان.

منابع فرعی:

سیف، علی اکبر (۱۳۸۵). **روانشناسی پرورشی (روانشناسی یادگیری و آموزش)**. تهران: انتشارات آگاه.
فونتان، دیوید (۱۳۸۹). **روانشناسی کاربردی برای معلمان**، ترجمه مهشید فروغان. تهران: انتشارات ارجمند.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی پایانی: آزمون مباحث نظری به میزان ۱۲ نمره
ارزیابی پوشه کار: مجموعه تکالیف عملکردی ۸ نمره

سرفصل درس «نظریه‌های یادگیری و آموزش»

۱. معرفی درس و منطق آن

تدریس اثربخش مستلزم درکی فزاینده از یادگیری و شیوه وقوع آن می‌باشد، چنین درکی شامل دانش مربوط به نظریه‌های یادگیری و آموزش و کاربرد هر یک از آن‌ها در فرایند تدریس است که کسب آن می‌تواند معلمان را در کاربرد آگاهانه و مقتضی اصول مربوط به هریک از نظریه‌ها یاری رساند. این درس ضمن هدایت روش‌های تدریس در موقعیت‌های مختلف تربیتی، دانشجو معلمان را با سودمندی و کاربردی بودن روش‌های تدریس به کار گرفته شده نیز آشنا می‌سازد.

مشخصات درس	نام درس به فارسی: نظریه‌های یادگیری و آموزش نام درس به انگلیسی: <i>Learning and teaching theories</i>
نوع درس: نظری	
تعداد واحد: ۲	
تعداد ساعت: ۳۲	
شایستگی کلیدی: تربیتی	
پیش نیاز: -	
تخصص مورد نیاز برای تدریس: دارای تخصص علوم تربیتی و روانشناسی	
	پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود: ضمن درک انواع نظریه‌های یادگیری و آموزش، شرایط حصول و عدم حصول یادگیری را در موقعیت‌های مختلف تربیتی تحلیل نماید و بر آن اساس راهبردهای تدریس متناسبی بکار برد.

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

هفته اول: ارائه طرح درس و اعلام نحوه ارزشیابی و معرفی منابع

- بیان ضرورت و جایگاه نظریه در علم

- مکاتب تجربه گرا

- مکاتب خرد گرا

- نظریه های جدید در یادگیری

فصل دوم: تعریف مفاهیم (نظریه، نظریه علمی، یادگیری، آموزش)

- تعریف یادگیری و ویژگی‌های آن

- ویژگی های نظریه یادگیری جامع

- مقایسه یادگیری با آموزش

- ارائه چارت مربوط به نظریات یادگیری

تکالیف عملکردی:

از دانشجویان خواسته شود با مراجعه به منابع متعدد تعاریف مختلفی گردآوری و در قالب جدولی ارائه نمایند.

فصل سوم: نظریه‌های رفتاری یادگیری

فعالیت یادگیری:

نمونه‌هایی از روش‌های آموزش رفتارگرایان در کلاس مطرح و درخصوص اصول مربوطه بحث و تبادل نظر شود.

فصل چهارم: نظریه‌های شناختی یادگیری

فعالیت یادگیری:

نمونه‌هایی از روش‌های آموزش شناختی در کلاس مطرح و درخصوص اصول مربوطه بحث و تبادل نظر شود.

فصل پنجم: نظریه‌های خبرپردازی یادگیری

فعالیت یادگیری:

ارزیابی نقاط ضعف و قوت اصول یادگیری در نظریه خبرپردازی.

فصل ششم: نظریه‌های سازندگی یادگیری

تکالیف عملکردی:

مشاهده یک موقعیت آموزشی و تربیتی در کلاس درس و تحلیل میزان تأثیر پذیری تصمیمات آموزشی / تربیتی از نظریه‌های یادگیری و کاربرد های آن.

فصل هفتم: نظریه نورو فیزیولوژیکی

تکالیف عملکردی:

مقالات و پژوهش‌های منتشر شده در زمینه مطالعات مربوط به مغز و ارتباط آن با آموزش و یادگیری را مطالعه نموده و یافته‌های خود را در قالب یک مقاله کوتاه ارائه نماید.

فصل هشتم: کاربرد نظریه‌های یادگیری در آموزش

کاربرد رویکرد رفتاری

کاربرد رویکرد شناختی

کاربرد نظریه سازندگی یادگیری

کاربرد نظریه نورو فیزیولوژیکی

تکالیف عملکردی:

با استفاده از نظریه‌های مطالعه شده یک موقعیت آموزشی / تربیتی را با استفاده از نظریه‌های مطالعه شده تحلیل و تصمیمات آموزشی / تربیتی خود را به همراه مستندات پژوهشی یا علمی ارائه نماید.

فصل نهم: روش‌ها و ابزارهای شناسایی استعدادها

معرفی محورهای سه‌گانه تعریف شهاب از استعداد و مؤلفه‌های ذیل آن‌ها (جمعاً ۸ مؤلفه) به عنوان مبنای شناسایی استعدادها

- تبیین حوزه‌های هشت گانه استعدادی شهاب به عنوان عرصه شناسایی استعدادها
- تبیین ویژگی‌های افراد مستعد در مؤلفه‌ها و حوزه‌های مختلف استعدادی شهاب
- معرفی نشانگرهای رفتاری افراد مستعد (ذکر مثال‌های کاربردی)
- شیوه‌های شناسایی استعدادها (مشاهده، مصاحبه، آزمون‌های روان‌شناختی، کارپوشه، سیاهه رفتار، چک‌لیست و...)
- معرفی کلی ابزار طرح شهاب
- بیان ضرورت و روش نظارت بر امر نمره‌گذاری و جمع‌بندی ابزار و مدیریت ورود اطلاعات به سامانه اینترنتی
- تأکید بر عدم انحصار شناسایی در طرح شهاب به یک ابزار

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

با توجه به اینکه درک عمیق دانش نظری مستلزم کاربرد آن در موقعیت‌های مختلف می‌باشد، پیشنهاد می‌شود ضمن ارائه مباحث نظری به شیوه مشارکتی، بر انجام فعالیت‌های عملی و به کارگیری دانش نظری در موقعیت‌های واقعی تدریس تأکید شود. علاوه بر این تدارک فرصت‌های یادگیری غیر مستقیم و خارج از محیط آموزشی می‌تواند زمینه رشد راهبردهای فراشناختی دانشجویان را فراهم سازد.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

- اولسون، متیواچ و هرگنهان، بی.آر (۱۳۹۸). **مقدمه‌ای بر نظریه‌های یادگیری**، ترجمه علی اکبر سیف، ویرایش هشتم، تهران: دوران.

- سیف، علی اکبر (۱۳۹۰). **روانشناسی پرورشی نوین: روانشناسی یادگیری و آموزش**. ویرایش هفتم تهران: دوران.

- مجدفرد، مرتضی؛ اصلانی، ابراهیم و سلیقه دار، لیلا (۱۳۹۴). **دست‌نامه شهاب (راهنمای آموزگاران و مدیران)**. تهران: مرکز ملی پرورش استعدادهای درخشان و دانش‌پژوهان جوان.

منبع فرعی:

- شعبانی، حسن (۱۳۸۳). **مهارت‌های آموزشی و پرورشی**. تهران: سمت. جلد اول و دوم.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

۱-۵ ارزشیابی مستمر (۸ نمره)

- عملکرد دانشجو در فعالیت‌های یادگیری پیش‌بینی شده و مشارکت در فعالیت‌ها ۴ نمره

- عملکرد دانشجو در مجموعه تکالیف عملکردی ۴ نمره

۲-۵ ارزشیابی پایانی (۱۲ نمره)

ارزشیابی پایانی درس نظریه‌های یادگیری و آموزش به صورت آزمون مکتوب در پایان‌ترم صورت می‌گیرد.

سرفصل درس «جامعه‌شناسی آموزش و پرورش»

۱. معرفی درس و منطق آن

تعلیم و تربیت امری اجتماعی است. تعلیم و تربیت با متن و زمینه جامعه در هم تنیده است و نمی‌توان جدا از مقوله اجتماعی بودن، به مطالعه در مسائل تعلیم و تربیت پرداخت. به بیان دیگر، شناخت واقعی مسائل تعلیم و تربیت مستلزم تجزیه و تحلیل مسائل اجتماعی و فرهنگی محیط اجتماعی است. بنابراین درک دانشجویان نسبت به جامعه‌شناسی آموزش و پرورش، این امکان را پدید می‌آورد تا با چشم انداز جامعه‌شناختی، نگاهی واقع‌بینانه به تعلیم و تربیت داشته باشد و درس جامعه‌شناسی آموزش و پرورش، زمینه‌ای مناسب برای انتخاب آگاهانه راه حل‌های تربیتی با توجه به مسائل عام جامعه و یا خاص منطقه خدمت دانشجویان فراهم می‌کند.

نام درس به فارسی: جامعه‌شناسی آموزش و پرورش نام درس به انگلیسی: <i>Sociology Of Education</i>	مشخصات درس
	نوع درس: نظری
	تعداد واحد: ۲
	تعداد ساعت: ۳۲
	شایستگی کلیدی: تربیتی
	پیش‌نیاز: -
	استاد متخصص برای
	تدریس: دارای تخصص
	علوم تربیتی یا جامعه‌شناسی
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود: - رابطه‌ی آموزش و پرورش با اجتماع و فرایندهای دستیابی به مزایای اجتماعی را بشناسد - دستاوردهای و معضلات فعلی آموزش و پرورش در ایران را بداند. - درک روشنی از مدرسه و روابط اجتماعی موجود در آن به عنوان مکانی اجتماعی داشته باشد و بتواند تاثیر ارکان مختلف مدرسه را بر جامعه پذیر کردن دانش‌آموزان تحلیل کند. - نظریات کلاسیک جامعه‌شناسی آموزش و پرورش بشناسد. - انواع سرمایه در آموزش و پرورش را بشناسد و با روش‌های جلب مشارکت آشنا باشد. - مفهوم عدالت آموزشی را بشناسد و با روش‌های توسعه‌ی آن با توجه به شرایط جامعه ایران و ساختار آموزش و پرورش کشور آشنا باشد.	

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

فصل اول: مروری بر آموزش، جامعه‌شناسی و جامعه‌شناسی آموزش و پرورش

تعاریف آموزش، جامعه‌شناسی، جامعه‌شناسی آموزش و پرورش

ساختار اجتماعی

فرایندهای دستیابی به مزایای اجتماعی

جامعه‌پذیری

تکالیف یادگیری: مطالعه و مرور یکی از کتاب‌های جامعه‌شناسی آموزش و پرورش

تکالیف عملکردی: ارائه‌ی تعریفی از جامعه‌شناسی آموزش و پرورش و کاربرد آن

فصل دوم: دستاوردها و معضلات آموزش و پرورش در ایران

تاریخچه آموزش و پرورش به شکل نوین در ایران
بررسی روند تغییرات جمعیتی در ایران پس از انقلاب اسلامی
روند معضلات آموزش و پرورش از دهه ۶۰ تا کنون
تاریخچه تربیت معلم و سیر تحول آن به دانشگاه فرهنگیان
تکالیف یادگیری: تهیه فهرستی از ۱۰ مورد از معضلات فعلی آموزش و پرورش به ترتیب اولویت
تکالیف عملکردی: مروری بر اسناد بالادستی دانشگاه فرهنگیان و ارائه در کلاس

فصل سوم: مدرسه به عنوان مکانی اجتماعی

نقش مدرسه در جامعه‌پذیری دانش‌آموزان
شناخت سازمان مدرسه و روابط انسانی در آن
مدرسه و نابرابری‌های اجتماعی
خانواده و مدرسه
گروه‌های دانش‌آموزی
تکالیف یادگیری: تحقیق در خصوص امر چستی جامعه‌پذیری و جامعه‌پذیری مطلوب از منظر جامعه‌ی ایران
تکالیف عملکردی: تهیه فهرستی از گروه‌های دانش‌آموزی متنوع در کشور که در قالب سازمان دانش‌آموزی و یا ... فعالیت می‌کنند و بررسی اثرات فعالیت‌ها

فصل چهارم: نظریه‌های جامعه‌شناسی آموزش و پرورش

نظریه کارکرد گرایی (امیل دورکیم)
نابرابری اجتماعی (کریستوفر جنک)
پارادایم انتقادی (نظریه آموزش و پرورش و کنش فرهنگی، فریره، ایوان ایلچ)
نظریه تفسیری (مایکل یانگ)
تکالیف یادگیری: طبقه‌بندی نظریه‌های جامعه‌شناختی تربیت و بیان ویژگی‌های اصلی این نظریات در یک جدول
تکالیف عملکردی: انتخاب یک نظریه و مطالعه‌ی منابع بیشتر در خصوص آن

فصل پنجم: انواع سرمایه در آموزش و پرورش

سرمایه انسانی (معلمان، دانش‌آموزان، اولیا)
راهبردهای بهره‌گیری از انواع سرمایه در آموزش و پرورش

راهبردهای جلب مشارکت مردم در آموزش و پرورش

آموزش و پرورش در افکار عمومی

تکالیف یادگیری: تحقیق در خصوص نحوه جلب مشارکت‌های مردمی در آموزش و پرورش در قالب برنامه‌های گوناگون چون

گسترش مدارس غیر دولتی، تعاملات انجمن اولیا و مربیان، فرایندهای جلب و جذب خیرین مدرسه ساز و مدرسه یار

تکالیف عملکردی: ارائه‌ی دو پیشنهاد نوآورانه در خصوص جلب مشارکت مردم (اولیا، سازمان‌ها و ...) در سطح مدرسه و منطقه

فصل ششم: ابعاد سازمانی آموزش و پرورش؛ حاکمیت و بودجه

تفاوت دیدگاه سرمایه گذاری و هزینه‌ای نسبت به آموزش و پرورش

مقایسه سهم بودجه آموزش و پرورش از کل بودجه کشورهای گوناگون و ایران

تکالیف یادگیری: تحقیق در خصوص اهمیت بودجه و سرمایه گذاری در آموزش و پرورش

تکالیف عملکردی: بررسی سهم بودجه‌ی آموزش و پرورش ایران از کل بودجه و مقایسه با سایر کشورهای پیشرو در جهان

فصل هفتم: دسترسی عادلانه به آموزش

طبقه اجتماعی و آموزش و پرورش

توسعه عدالت آموزشی

سیاست گذاری در خصوص مدارس غیردولتی و تاثیر آن بر توسعه عدالت آموزشی

تکالیف یادگیری: مروری بر مفاهیم موجود در زمینه چستی عدالت آموزشی

تکالیف عملکردی: تهیه گزارشی در خصوص اثرات جداسازی دانش آموزان در قالب انواع مدارس خاص

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

در این درس، آموزش با توجه به پیوند نظریه با عمل انجام می شود. کاربرد عملی دانش نظری و تحلیل مشاهدات از زاویه نظریه

های جامعه شناسی تربیت توسط دانشجو مورد تأکید قرار می گیرد. بنابراین، علاوه بر مطالعه منظم دانشجویان، توجه به جنبه های

کاربردی این درس مورد توجه است. بهتر است زمینه پرسش و پاسخ و تحلیل گزارشهای دانشجویان و بهره گیری از روش های

مشارکتی در آموزش فراهم شود.

۴. منابع آموزشی

منابع اصلی:

موریش، ایور. درآمدی به جامعه شناسی تعلیم و تربیت، ترجمه غلامعلی سرمد (۱۳۸۷). مرکز نشر دانشگاهی تهران.

علاقه بند، علی (۱۳۹۵). جامعه شناسی آموزش و پرورش. تهران انتشارات روان.

شارع پور، محمود (۱۳۹۴). جامعه شناسی آموزش و پرورش. تهران. انتشارات سمت.

منابع فرعی:

منادی، مرتضی (۱۳۹۲). جامعه شناسی آموزش و پرورش. تهران: انتشارات آوای نور
رفیع پور، فرامرز (۱۳۹۰). تکنیکهای خاص تحقیق در علوم اجتماعی (جلد دوم کندوکاوها و پنداشته ها). تهران انتشارات شرکت سهامی انتشار.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی تکوینی: تکالیف یادگیری و تکالیف عملکردی و شرکت در مباحث کلاس ۸ نمره

ارزشیابی پایانی: آزمون کتبی از مباحث انجام شده در کلاس، ۱۲ نمره

سایر نکات

با توجه به بروزآوری سرفصل، پیشنهاد می گردد اساتید محترم علاوه بر منابع معرفی شده که ممکن است هم پوشانی کاملی با سرفصل ها نداشته باشند، از منابع جدید و فایل های مرتبط به خصوص در بحث معضلات آموزش و پرورش، بودجه و ... استفاده نمایند.

سرفصل درس «اصول و روش‌های تدریس»

۱. معرفی درس و منطق آن

تدریس در تمامی نظام‌های آموزش و برنامه درسی، عرصه اصلی اختیارات معلم است؛ و همین اختیارات است که مسئولیت معلم را برای بکارگیری مؤثر روش‌های تدریس الزامی می‌کند. «تدریس» فعالیتی موقعیتی است که شکل مؤثر آن بر بنیاد دانش و یافته‌های علمی دنبال می‌شود. چنین دانشی را معلمان آینده برای هرگونه عمل خود نیاز دارند؛ اما عمل معلمی کردن فقط با کسب این دانش ممکن نمی‌شود. آنچه دانشجومعلم را برای بکارگیری روش‌های تدریس آماده می‌کند، کسب دانش تدریس به همراه قابلیت‌های ساخت دانش تدریسی بر اساس تجربه‌های شخصی است؛ مجموعه تلفیق شده‌ای از دانش و هنر که می‌تواند شایستگی تدریس نامیده شود. اصول و روش‌های تدریس در پی آن است که زمینه‌های لازم و عمومی را برای دانشجومعلم در سطحی عام فراهم کند تا آنان قادر به ادراک و بکارگیری روش‌های تدریس شوند. در این درس، دانشجومعلم با مبانی، اصول و مراحل تدریس آشنا می‌شوند و قادر می‌شوند از فنون آن در عمل بهره بگیرند. برای تحقق دستاوردی، ضروری است معلمان با منابع این حوزه علمی، با نمونه‌هایی از تدریس و با برخی از اعمال و فعالیت‌های تدریسی معلمان پیشین در عرصه واقعی آشنا شوند و برای اقدام به آن، تمرین‌هایی داشته باشند. چنین شرایطی می‌تواند به آنان کمک کند تا معلمان آینده در طول دوره آموزشی در معرض تجربیات متنوع و غنی قرار گرفته و قادر به مطالعه، تصمیم‌گیری و ارزیابی نتایج تصمیمات در موقعیت‌های پیچیده آموزشی و تربیتی مبتنی بر یافته‌های علمی و پژوهشی باشند.

نام درس به فارسی: اصول و روش‌های تدریس	مشخصات درس
نام درس به انگلیسی: Principles and methods of teaching	نوع درس: نظری - عملی
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود: به ارائه تصویری از تدریس مدرسه‌ای اقدام کند که در آن نقش معلم به عنوان کارگزار اصلی آن عرصه به روشنی تشریح و تبیین گردد و چگونگی عمل خود را به عنوان کارگزار یک کلاس درس فرضی، به استناد دانش معتبر مدلل سازد و از برنامه خود دفاع نماید. همچنین، دانشجو معلم در پایان این واحد یادگیری با اصول عام و خاص تدریس آشنایی دارد و برخی روش‌های تدریس را با قابلیت‌های بکارگیری آن‌ها در موقعیت‌های متفاوت می‌شناسد و از منابع معتبر تدریس آگاه است و امکان شناسایی منابع مناسب‌تر را دارد و به پیگیری دستاوردهای علمی جدید حوزه تدریس، متعهد است.	تعداد واحد: ۲
	تعداد ساعت: ۴۸
	شایستگی کلیدی: تربیتی
	پیش‌نیاز: -
	استاد متخصص برای تدریس: دارای تخصص علوم تربیتی

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

فصل اول: طرح ضرورت و جایگاه موضوع و ایجاد انگیزه جهت پیگیری درس و ارزشیابی تشخیصی و اعلام برنامه درس

- شناسایی انتظارات دانشجویان
- سنجش نوع نگرش و سطح دانش مربوط
- معرفی برنامه و سرفصل درس
- تشریح منطق درس و کاربردهای آن برای معلمان
- معرفی تکالیف عملکردی و چگونگی ارزیابی از عملکرد دانشجویان بر اساس پیامدها و سطوح عملکرد.

فعالیت‌های یادگیری:

هر دانشجو یکی از تجربیات تدریس معلمان مدرسه‌ای خود را یادآوری و آن را روایت و مقبول یا نامقبول بودن آن را مدلل تشریح کند.

فصل دوم: چستی تدریس

- ارائه نمونه‌ها و یادآوری تجربه‌ها
- تشریح چستی تدریس
- تبیین نقش معلم در تدریس مدرسه‌ای

فعالیت‌های یادگیری:

چرا معلمان نیاز دارند از اصول و روش‌های تدریس آگاه باشند و چگونه می‌توانند چنین کنند؟

فصل سوم: برنامه‌ریزی تدریس

- مراحل تدریس مدرسه‌ای
- برنامه‌ریزی تدریس: طرح درس سالیانه
- برنامه‌ریزی تدریس: طرح درس روزانه
- مدیریت کلاس درس

فعالیت‌های یادگیری:

هر یک از دانشجومعلمان یک طرح درس سالیانه برای موضوع مورد نظر خود تهیه و به مدرس درس ارائه کند.
هر یک از دانشجومعلمان یک طرح درس روزانه برای موضوع مورد نظر خود تهیه و به مدرس درس ارائه کند.

فصل چهارم: روش‌های تدریس

- روش‌های تدریس معلم‌محور
- روش‌های تدریس شاگردمحور

- توضیح دادن در کلاس درس
- پرسش کردن معلم در کلاس
- مواجهه معلم با پرسش های کلاسی شاگردان

فعالیت های یادگیری:

دانشجویان در گروه های کوچک به طراحی تدریس بر اساس این روش اقدام و به تدریس می پردازند.

فصل پنجم: سنجش یادگیری شاگردان

- روش های آزمون و سنجش پیشرفت تحصیلی در کلاس درس
- انواع آزمون ها و مزایا و معایب آن ها برای بکارگیری در کلاس درس
- اهداف سنجش در کلاس درس
- روش های اعلام نتایج به شاگردان در کلاس درس در هر یک از روش های تدریس

فعالیت های یادگیری:

گفتگوی دانشجویان درباره روش های مؤثر سنجش یادگیری در موقعیت های تجربی یا فرضی

۳. راهبردهای آموزش و یادگیری

در این درس، آموزش های کلاس درس با مشارکت همه جانبه آموزشگر - دانشجو انجام می شود. دانشجوی این درس موظف است بر اساس برنامه اعلام شده به مطالعه منابع نیز پردازند و در مباحث شرکت نماید. همچنین، دانشجویان حق دارند به طرح پرسش پردازند و برای ارائه دیدگاه ها یا نتایج حاصل از مطالعات خود با درخواست تعیین وقت قبلی، تا ۱۵ دقیقه در کلاس درس به ارائه نظر پردازند. در همه جلسات درس، یک مبحث به صورت نظری ارائه می گردد و به صورت عملی مورد تمرین قرار می گیرد. در عین حال، در جلسات درس ممکن است پرسش هایی مطرح شود که به تشخیص آموزشگر یا به درخواست دانشجویان، پاسخگویی به برخی از آن ها می تواند به صورت شفاهی در جلسه بعد یا به صورت کتبی تا پایان نیمسال انجام و ارائه شود. این قبیل پرسش ها می تواند برای همه یا برخی از دانشجویان جایگزین تکالیف درس گردد؛ مشروط به آنکه تعداد آن ها از ۵۰ درصد تجاوز نکند.

۴. منابع آموزشی

منابع اصلی:

- شعبانی، حسن. (۱۳۹۸). مهارت های آموزشی: روش ها و فنون تدریس. چاپ سی و سوم، تهران: سمت
- مهرمحمدی، محمود. (۱۳۸۶). بازاندیشی فرایند یاددهی - یادگیری و تربیت معلم. تهران: مدرسه.

- مارزانو، رابرت. (۲۰۰۷). هنر و علم تدریس (چارچوبی جامع برای آموزش اثربخش). مترجمان: نازیلا کریمی و عبدالرحیم نوه ابراهیم (۱۳۹۴). تهران: موسسه فرهنگی منادی تربیت.

منابع فرعی:

- صنعت پور امیری، حسین (۱۳۹۵). نیم قرن تدریس و تبلیغ حجت الاسلام والمسلمین قرائتی. تهران: مرکز فرهنگی درسهایی از قرآن.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی پایانی: ارزشیابی پایانی در درس اصول و روش‌های تدریس در قالب یک آزمون مکتوب پایانی صورت می‌گیرد که در آن دانشجویان یادگیری‌ها و تجارب خود از کار عملی، مطالعه منابع و مشارکت در مباحث کلاس درس را بر اساس پرسش‌های آموزشگر، ارائه می‌کنند.

ارزشیابی ضمن نیمسال: ارزشیابی ضمن نیمسال از سویی تمام فعالیت‌های بخش عملی درس را شامل می‌شود و از سوی دیگر برای اطمینان از پیشرفت مناسب یادگیری انجام می‌گیرد و دستاورد هر دو قسمت جهت ارزشیابی نهایی بکار گرفته می‌شود. ارزشیابی تکالیف: ارزشیابی انجام تکالیف کلاس درس و مشارکت در مباحث با هم لحاظ می‌شود. آموزشگر در مواردی که مصلحت بداند، اجازه می‌دهد تا دانشجویان بر اساس بازخوردهای او به کار پژوهشی به اصلاح آن اقدام کنند.

سهم هر یک از موارد ارزشیابی به شرح زیر محاسبه می‌شود:

- پاسخگویی به تکالیف و شرکت فعال در کلاس: ۲۵ درصد امتیاز

- آزمون ضمن نیمسال: ۴۰ درصد امتیاز

- آزمون پایانی: ۳۵ درصد امتیاز

سایر نکات:

مواردی که توجه به آن در این درس مهم است:

۱. آمادگی مدام برای فعالیت عملی.
۲. مشارکت جدی و مؤثر در مباحث کلاس.
۳. رعایت نظم حضور و حساسیت به زمان درس.
۴. رعایت اخلاق پژوهش در انجام تکالیف و در فعالیت عملی.
۵. مطالعه منابع تکمیلی معرفی شده توسط آموزشگر و سایر منابع مفید.
۶. ظرافت و زیبایی ظاهری تکالیفی که به صورت مکتوب به آموزشگر تحویل می‌شود.

سرفصل درس «اصول و روش‌های راهنمایی و مشاوره»

۱. معرفی درس و منطق آن:

راهنمایی مجموعه فعالیت‌های منظم و سازمان یافته‌ای است که به منظور حداکثر استفاده از توانایی‌های بالقوه در طول زندگی درباره فرد اعمال می‌شود. مشاوره رابطه رویاروی بین مراجع و مشاور است که بدان وسیله به مراجع کمک می‌شود تا پس از شناخت خویش تصمیمات مناسبی اتخاذ نماید، از طریق مشاوره مراجع می‌آموزد که چگونه یک زندگی سالم و سازنده را طرح ریزی کند و بدان ادامه دهد.

راهنمایی و مشاوره همواره به عنوان تسهیل کننده فرایند تعلیم و تربیت دانش آموزان برای معلمان مطرح بوده است. از طریق خدمات راهنمایی و مشاوره می‌توان به توانایی‌ها و محدودیت‌های دانش آموزان پی برد، یکی از وظایف اساسی معلمان راهنمایی و هدایت دانش آموزان می‌باشد به طور مسلم ارائه خدمات راهنمایی و مشاوره به دانش آموزان بدون آگاهی معلمان از مبانی، اصول و روش‌های راهنمایی و مشاوره میسر نمی‌باشد، بنابراین لازم است دانشجو معلمان در دوران تحصیل خود با مبانی، اصول و روش‌های راهنمایی و مشاوره آشنا شده تا بتوانند در آینده به عنوان معلم مدرسه نقش راهنمایی و مشاوره‌ای خود را به خوبی ایفا نمایند. همچنین این درس به عنوان یکی از دروس پایه برای دانشجویان رشته راهنمایی و مشاوره محسوب می‌شود که آمادگی‌های لازم در آن‌ها برای کسب مهارت‌های پایه حرفه‌ای فراهم نموده و زمینه ساز ورود به دروس تخصصی مشاوره می‌باشد.

نام درس به فارسی: اصول و روش‌های راهنمایی و مشاوره نام درس به انگلیسی: Principles and methods of Guidance and counseling	مشخصات درس نوع درس: نظری- عملی تعداد واحد: ۲ تعداد ساعت: ۴۸ شیستگی کلیدی: تربیتی پیش نیاز: - استاد متخصص برای تدریس: دارای تخصص مشاوره و روانشناسی بالینی
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود: با مطالعه درس مبانی و اصول راهنمایی و مشاوره، با مفاهیم اساسی راهنمایی و مشاوره آشنا شده، در فرایند آموزش از مبانی و اصول مشاوره بهره کافی ببرد، به جایگاه راهنمایی و مشاوره در نظام آموزش و پرورش پی ببرد و با نقش مشاوره‌ای معلمان در فرایند تدریس و کلاس درس آشنا شود. همچنین از فنون و روش‌های شناخت راهنمایی و مشاوره دانش آموزان اطلاعات کافی کسب نموده و بتواند در موقعیت واقعی مدرسه بکار ببرد. دانشجو پس از گذراندن این درس قادر خواهد بود از اصول و فنون راهنمایی و مشاوره در موقعیت‌های واقعی مدرسه بهره برده و با شناختی که از تفاوت‌های فردی، ویژگی‌ها و مسایل و مشکلات دانش آموزان پیدا می‌کند بتواند در زمینه‌های تحصیلی- شغلی و سازشی به آن‌ها کمک نماید.	

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

فصل اول: مباحث اساسی

- اهمیت و ضرورت راهنمایی و مشاوره

- فلسفه و اهمیت راهنمایی و مشاوره در نظام آموزش و پرورش

- تاریخچه راهنمایی و مشاوره در جهان و ایران

- راهنمایی و مشاوره در اسلام

- مفهوم و تعریف راهنمایی

- اصول و اهداف راهنمایی

- وظایف و خدمات راهنمایی و مشاوره

- مفهوم و تعریف مشاوره

- اصول و اهداف مشاوره

- مفهوم و تعریف مشورت

- تعریف روان درمانی

- پیدایش و تکامل روان درمانی

- تفاوت بین مشورت، راهنمایی، مشاوره و روان درمانی

فعالیت یادگیری:

۱- مطالعه مطالب فصل از منابع معرفی شده

۲- مشارکت در بحث های کلاسی و پاسخ به پرسش های طرح شده از سوی مدرس

۳- مقایسه مفاهیم راهنمایی، مشورت، مشاوره و روان درمانی و بیان تفاوت های آنها

فعالیت عملکردی:

- تحلیل و مقایسه اهداف و خدمات راهنمایی و مشاوره و ارائه گزارش آن در کلاس درس

فصل دوم: انواع راهنمایی و مشاوره و الگوهای آن

- انواع راهنمایی و مشاوره از نظر موضوع

- انواع راهنمایی و مشاوره از نظر شیوه اجرا

- انواع مشاوره از نظر موضوع

- انواع مشاوره از نظر شیوه اجرا

- فرایند تشکیل مشاوره گروهی

- انواع گروه های یاورانه

- الگوهای رایج راهنمایی

فعالیت یادگیری:

۱- مطالعه مطالب از منابع معرفی شده

- ۲- مشارکت در بحث های کلاسی و پاسخ به پرسش های طرح شده از سوی مدرس
- ۳- مقایسه انواع راهنمایی و مشاوره از نظر موضوع و شیوه اجرا و بیان تفاوت های آنها
- ۴- مقایسه الگوهای راهنمایی و بیان شباهت ها و تفاوت های آنها

فعالیت عملکردی:

- ۱- تحلیل و مقایسه الگوهای راهنمایی و مشاوره و ارائه گزارش آن در کلاس درس
- ۲- تهیه جدول مقایسه انواع راهنمایی و مشاوره و بیان کاربرد هریک از آنها در محیط واقعی مدرسه

فصل سوم: روش ها و فنون راهنمایی و مشاوره

- تعریف روش و فن

- روش های راهنمایی و مشاوره

- فنون راهنمایی (مشاهده، مصاحبه، پرسشنامه، شرح حال نویسی، واقعه نویسی، مقیاس درجه بندی رفتار، گروه سنجی، مطالعه موردی، مطالعه پرونده تحصیلی، سیاهه رفتار، آزمون های روانی)

- فنون مشاوره (گوش دادن، تشویق کردن، برخورد با مقاومت مراجع، برخورد با سکوت، سازمان دادن، انعکاس احساس و محتوا، قرارداد بستن، تعیین تکلیف، پایان دادن به جلسه، همدلی، مواجهه سازی، تفسیر و بینش، رهبری، ایفای نقش، آرمیدگی یا آرام بخشی، ارجاع، ارزشیابی و خلاصه کردن)

- مهارت های مشاوره ای

- مهارت های مشاوره ای معلمان

- در نظر گرفتن تفاوت های فردی در راهنمایی و مشاوره با دانش آموزان

فعالیت یادگیری:

۱- مطالعه مطالب از منابع معرفی شده

۲- مشارکت در بحث های کلاسی و پاسخ به پرسش های طرح شده از سوی مدرس

۳- مقایسه فنون راهنمایی و مشاوره با یکدیگر و بیان تفاوت های آنها

۴- مشاهده اجرای فنون مشاوره توسط متخصصان (مستقیم/ فیلم) و تحلیل مشاهدات به صورت مکتوب

فعالیت عملکردی:

۱- تحلیل و مقایسه فنون راهنمایی و مشاوره و ارائه گزارش آن در کلاس درس

۲- طراحی و اجرای یک نمونه از هر کدام از فنون راهنمایی نظیر مشاهده، مصاحبه و.... و ارائه گزارشی از آنها به مدرس ۳- بیان کاربرد هریک از فنون راهنمایی و مشاوره در محیط واقعی مدرسه در قالب گزارش کتبی

۴- اجرای فنون مشاوره توسط دانشجویان با توجه به مشاهدات خود (مستقیم/ فیلم) در مورد یک نفر از دانش آموزان و ارائه گزارش صوتی- تصویری و کتبی آن به مدرس

فصل چهارم: نقش و وظایف کارکنان مدرسه در برنامه راهنمایی و مشاوره دانش آموزان

- نقش و وظایف مدیر مدرسه
- نقش و وظایف معاونان مدرسه
- نقش و وظایف معلم مدرسه
- نقش و وظایف مشاور مدرسه
- نقش و وظایف مربی پرورشی مدرسه
- نقش سایر متخصصان در فرایند راهنمایی و مشاوره
- نقش خانواده در فرایند راهنمایی و مشاوره
- نقش دانش آموز در فرایند راهنمایی و مشاوره

فعالیت یادگیری:

- مطالعه مطالب از منابع معرفی شده
- ۲- مشارکت در بحث های کلاسی و پاسخ به پرسش های طرح شده از سوی مدرس
- ۳- مقایسه نقش و وظایف معلم، مدیر، مشاور، معاون، مربی پرورشی و سایر متخصصان در برنامه راهنمایی و مشاوره مدرسه و بیان تفاوت های آنها

فعالیت عملکردی:

- ۱- تحلیل و مقایسه نقش و وظایف معلم، مدیر، معاون، مشاور، مربی پرورشی و سایر متخصصان در برنامه راهنمایی و مشاوره مدرسه و ارائه گزارش آن در کلاس درس

فصل پنجم: جایگاه راهنمایی و مشاوره در نظام آموزش و پرورش

- برنامه های راهنمایی و مشاوره در دوره های تحصیلی ابتدایی و متوسطه
- برنامه های راهنمایی و مشاوره در سطح آموزش عالی
- نقش و عمل مشاور در دوره های تحصیلی ابتدایی و متوسطه
- ساختار و تشکیلات راهنمایی و مشاوره در آموزش و پرورش ایران
- خدمات و وظایف مراکز مشاوره دانش آموزی و خانواده در مناطق آموزش و پرورش
- خدمات و وظایف مراکز مشاوره دانشجویی در دانشگاهها

فعالیت یادگیری:

- مطالعه مطالب از منابع معرفی شده
- ۲- مشارکت در بحث های کلاسی و پاسخ به پرسش های طرح شده از سوی مدرس
- ۳- مقایسه برنامه های راهنمایی و مشاوره در مدارس ابتدایی و متوسطه و بیان تفاوت های آنها

فعالیت عملکردی:

- ۱- تحلیل و مقایسه برنامه های راهنمایی و مشاوره در مدارس ابتدایی و متوسطه و ارائه گزارش آن در کلاس درس
- ۲- تحلیل و مقایسه برنامه های راهنمایی و مشاوره در مراکز مشاوره دانش آموزی، خانواده و دانشجویی و ارائه گزارش کتبی آن به مدرس

فصل ششم: خدمات مشورتی در مدرسه

- تعریف مشورت
- مثلث مشورت
- ویژگی های مشورت و رابطه مشورتی
- انواع خدمات مشورتی در مدرسه
- ارائه مشورت به والدین دانش آموزان
- مراحل فرایند مشورت در مدرسه
- رابطه مشورتگر-مشورت جو-مراجع
- آموزش خانواده در مدارس
- راه اندازی خدمات مشورتی روان شناختی برای ارتقای سالم زیستی دانش آموزان در مدارس

فعالیت یادگیری:

- ۱- مطالعه مطالب از منابع معرفی شده
- ۲- مشارکت در بحث های کلاسی و پاسخ به پرسش های طرح شده از سوی مدرس
- ۳- مقایسه برنامه های خدمات مشورتی در مدارس ابتدایی و متوسطه و بیان تفاوت های آنها

فعالیت عملکردی:

- ۱- تحلیل و مقایسه انواع خدمات مشورتی در مدارس ابتدایی و متوسطه و ارائه گزارش آن در کلاس درس
- ۲- طراحی و اجرای یک نمونه از برنامه های خدمات مشورتی نظیر آموزش خانواده در مدرسه و ارائه گزارشی از آن به مدرس

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

تدارک دیدن فرصت های یادگیری مستقیم در داخل محیط آموزشی نیازمند استفاده از شیوه ارائه مستقیم مباحث نظری به همراه مشارکت دانشجویان و تحلیل پاسخ های مربوط به پرسش های مطرح شده است. برقراری ارتباط میان آموخته های کلاسی و الزامات محیط آموزشی، بهره گیری از فرصت های یادگیری خارج از محیط آموزشی، برقراری پیوند میان نظر و عمل در محیط آموزشی و فراهم نمودن مشارکت گروهی دانشجویان در انجام فعالیت های عملکردی توسط مدرس از راهبردهای تدریس این درس می باشد که منجر به درک عمیق تر مطالب و بکارگیری دانش نظری راهنمایی و مشاوره توسط دانشجو

معلمان در موقعیت های واقعی مدرسه خواهد شد. یادگیری غیر مستقیم نیز مستلزم مطالعه فردی و درک شناختی فرد در موقعیت های مختلف محیط آموزشی می باشد.

۴. منابع آموزشی

منابع اصلی:

- نبوی، سیدصادق و قدمی، سیدامیر. (۱۳۹۸). مبانی، اصول و فنون راهنمایی و مشاوره. تهران: نشر علوم تربیتی و روان شناسی.
- گلادینگ، ساموئل. تی. (۱۳۹۰). اصول و مبانی مشاوره. ترجمه مهدی گنجی، تهران، نشر ساوالان.
- شفیع آبادی، عبدالله (۱۳۹۰). مقدمات راهنمایی و مشاوره. تهران، انتشارات رشد.

منابع فرعی:

- اصغری پور، حمید (۱۳۹۱). کلیات راهنمایی و مشاوره، مشهد، نشر تمرین
- گیسیون، رابرت و میشل، ماریان (۱۳۸۶). زمینه مشاوره و راهنمایی، ترجمه باقر ثنایی و همکاران، انتشارات رشد
- صافی، احمد (۱۳۸۳). راهنمایی و مشاوره در دوره های تحصیلی، تهران، انتشارات رشد
- تمدنی، مجتبی و بهمنی، بهمن (۱۳۹۱). فنون مشاوره و روان درمانی، تهران، نشر دانژه

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

- ارزشیابی پایانی:** آزمون مباحث نظری (باز پاسخ، بسته پاسخ، چند گزینه ای و یا ترکیبی) به میزان ۱۰ نمره
- ارزشیابی فرآیند:** عملکرد دانشجو در فعالیت های یادگیری پیش بینی شده کلاسی ۲ نمره
- ارزشیابی پوشه کار:** مجموعه تکالیف (فعالیت) عملکردی ۸ نمره
- ارزشیابی از یادگیرنده براساس تکالیف یادگیری در طول نیمسال، تکالیف عملکردی و آزمون پایان نیمسال انجام می شود.
- مبنای ارزیابی تکالیف (یادگیری و عملکردی) ملاک ها و سطوح پیامدهای یادگیری تعیین شده است.

سرفصل درس «اصول برنامه ریزی درسی»

۱. معرفی درس و منطق آن

برنامه‌ریزی درسی به عنوان یک «فرایند»، یکی از فعالیت‌های اساسی در آموزش و پرورش نوین است. آموزش نظام‌مند و گسترده، نیازمند آن است که با اتخاذ تدابیر قبلی همراه شود. چنین تدابیری می‌تواند فعالیت‌های عاملان فرایند تربیتی را هدایت کند. اتخاذ تدابیر هدایت‌گر فعالیت‌های معلم و متعلم در موقعیت تربیتی، برنامه‌ریزی درسی نامیده می‌شود. برنامه‌ریزی درسی با این معنا، یکی از فعالیت‌های ضروری معلم است. معلم حتی در نظام‌های متمرکز برنامه‌ریزی درسی هم «برنامه‌ریز درسی بهره‌گیر» یا «برنامه‌ریز درسی اجرایی» است. چنین تکلیف و البته چنین اختیاری سبب می‌شود یادگیری استفاده از این پدیده مهم حیات آموزشی برای معلمان ضروری گردد. دانستن زبان برنامه‌ریزی درسی یا آشنائی با دانش آکادمیک برنامه‌ریزی درسی برای معلمان حتی در یک سیستم متمرکز که تصور می‌شود معلم نقش عمده‌ای در تولید ندارد و مصرف‌کننده صرف است، ضرورت دارد؛ زیرا برنامه درسی در «سطوح مختلف» تعریف می‌شود و در بسیاری از این سطوح در نظام‌های آموزشی متمرکز هم معلم (به شکل فردی یا جمعی) نقش دارد. پس معلم به جای آنکه به حلقه سست زنجیره تعلیم و تربیت بدل شود، باید اتفاقاً در نقش مقوم برنامه و تقویت‌کننده آن ظاهر شود. برنامه درسی در دستان معلم می‌تواند به یک پدیده «پوچ» (برنامه درسی پوچ) تبدیل شود. یعنی معلم می‌تواند آنچه در مرحله تولید به درستی تدوین شده است، را از دستور کار خارج کند یا به صورت غیر مؤثر آموزش دهد. پرهیز از این دام، یکی از لوازم عمل حرفه‌ای معلم است. به بار نشستن تلاش‌های دیگران نیاز به همت و دقت معلم دارد تا محرومیت ناشی از حذف آنچه باید آموزش داده شود، بر شاگردان تحمیل نشود. معلمان آینده به دلیل چنین شرایطی نیاز دارند با مبانی، اصول و مراحل برنامه‌ریزی درسی آشنا شوند و بتوانند از فنون آن در عمل بهره بگیرند. کسب این مهارت به همراه فهم برنامه درسی، لازمه عمل حرفه‌ای معلم در موقعیت مدرسه است. برای تحقق چنین دستاوردی، ضروری است معلمان با منابع این حوزه علمی و برخی از اعمال و فعالیت‌های برنامه‌ریزی درسی آشنا شوند. چنین شرایطی می‌تواند به آنان کمک کند تا معلمان آینده در طول دوره آموزشی در معرض تجربیات متنوع و غنی قرار گرفته و قادر به مطالعه، تصمیم‌گیری و ارزیابی نتایج تصمیمات در موقعیت‌های پیچیده آموزشی و تربیتی مبتنی بر یافته‌های علمی و پژوهشی باشند.

نام درس به فارسی: اصول برنامه ریزی درسی	مشخصات درس
نام درس به انگلیسی: The Principles Curriculum Development	نوع درس: نظری
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:	تعداد واحد: ۲
- به تشریح اصول و مراحل برنامه ریزی درسی اقدام کند و با تحلیل برنامه های درسی مصوب، به برنامه ریزی درسی اجرایی دروس اقدام کند.	تعداد ساعت: ۳۲
- ضمن تبیین انواع برنامه های درسی در مدرسه، برنامه درسی خود برای یک درس را تولید و ارائه کند و به استناد دانش معتبر از برنامه خود دفاع نماید.	شایستگی کلیدی: تربیتی
	دروس پیش نیاز: -
	استاد متخصص برای تدریس:
	متخصص برنامه ریزی درسی

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

فصل اول: مفهوم برنامه درسی و قلمروهای برنامه درسی

- انواع تعریف از برنامه درسی

- برنامه درسی و آموزش

- گستره موضوعی حوزه برنامه ریزی درسی به عنوان یک علم

تکلیف عملکردی:

از دانشجو معلم خواسته شود تا به مقایسه تعاریف برنامه درسی از دیدگاه چند صاحب نظر برنامه درسی اقدام کند.

فصل دوم: سطوح و انواع برنامه درسی

- برنامه درسی رسمی (مصوب و تجویز شده)

- برنامه درسی اجرایی (تدریس شده)

- برنامه درسی پنهان

- برنامه درسی پوچ

- برنامه درسی آزمون شده

- برنامه درسی فوق برنامه

فعالیت یادگیری:

در معرفی هر یک از انواع برنامه درسی به تبیین نقش معلم در تحقق انواع برنامه درسی پردازد.

تکلیف عملکردی:

از دانشجو معلم خواسته شود تا یکی از تجربیات مواجهه خود با برنامه درسی مدرسه ای را یادآوری و آن را روایت و تحلیل کند و

بر اساس آن تحلیل به معرفی انواع برنامه درسی در تجربه خود اقدام نماید.

فصل سوم: نظریه‌های برنامه درسی

- متاتئوری آیزنر
- متاتئوری دکر واکر
- متاتئوری هونکی
- متاتئوری ژيرو، پنا و پاینار
- متاتئوری همی یر

تکلیف عملکردی:

از دانشجو معلم خواسته شود تا در جدولی به مقایسه و تحلیل نظریه‌های برنامه درسی بپردازد.

فصل چهارم: الگوهای برنامه‌ریزی درسی

- الگوهای فنی
- الگوهای غیرفنی
- الگوهای میانه

تکلیف عملکردی:

از دانشجو معلم خواسته شود تا الگوی برنامه‌ریزی درسی در نظام‌های آموزشی برتر را شناسایی کند و به ارائه شفاهی بپردازد.

فصل پنجم: عناصر برنامه‌ریزی درسی

- اهداف
- محتوا
- راهبردهای یاددهی-یادگیری
- منابع آموزشی
- فعالیت‌های یادگیری
- زمان
- مکان آموزشی
- گروه‌بندی فراگیران
- روش‌های ارزشیابی از یادگیری

فصل ششم: مراحل برنامه‌ریزی درسی

- نیازسنجی و تدوین اهداف

تشریح چگونگی تعیین اهداف در هنگام تولید برنامه درسی، معرفی انواع الگوهای انتخاب اهداف، معرفی انواع هدف‌ها و نقش آن‌ها در فرایند برنامه‌ریزی درسی، شرح اصول انتخاب اهداف و معرفی برخی از اهداف برنامه‌های درسی به تناسب رشته تحصیلی دانشجوین.

تکلیف عملکردی:

از دانشجو معلم خواسته شود تا به تحلیل یک نمونه از اهداف و تبدیل آن‌ها به هدف‌های یک درس بر اساس اصول تدوین اهداف بپردازد.

- انتخاب محتوا و فرصت‌های یادگیری

روش‌ها و اصول انتخاب محتوا و فرصت‌های یادگیری؛ انواع سازمان‌دهی محتوا، اصول سازمان‌دهی محتوا (وحدت، مداومت، توالی و تعادل).

تکلیف عملکردی:

از دانشجو معلم خواسته شود تا بر اساس اصول سازماندهی محتوا به تحلیل محتوای یک درس بپردازد.

- انتخاب فعالیت‌های یادگیری

اصول انتخاب فعالیت‌های یادگیری براساس موقعیت مشتمل بر شناخت مخاطب و سبک‌های یادگیری آن، شناخت جامعه و ابعاد مختلف فرهنگی، سیاسی، اقتصادی آن، شناخت علم و محتوای آموزشی

تکلیف عملکردی:

از دانشجو معلم خواسته شود تا براساس اصول انتخاب فعالیت‌های یادگیری، چند فعالیت یادگیری برای یک درس ارائه نماید.

- انتخاب روش تدریس

معرفی انواع روش‌های تدریس در فضای واقعی و فضای مجازی، اصول انتخاب روش‌های تدریس براساس موقعیت

- انتخاب روش ارزشیابی از یادگیری

معرفی انواع روش‌های ارزشیابی از یادگیری، اصول انتخاب روش‌های تدریس براساس موقعیت

فصل هفتم: اجرای برنامه درسی

- نظام اجرایی وفادارانه

- نظام اجرایی نیمه سازگارانه

- نظام اجرایی سازگارانه

- عوامل مؤثر بر اجرای برنامه درسی شامل عوامل داخلی و عوامل خارجی

- اقدامات اساسی در اجرای برنامه درسی شامل شناخت وضعیت، آماده سازی، تدارک نیروی انسانی، هدایت و نظارت

- مقاومت در برابر تغییر برنامه درسی

تکلیف عملکردی:

از دانشجو معلم خواسته شود تا علل مقاومت معلم در برابر تغییرات برنامه درسی را شناسایی نماید و به ارائه راهکار بپردازد.

فصل هشتم: ارزشیابی برنامه درسی

- مفهوم ارزشیابی برنامه درسی و ضرورت آن
- سطوح ارزشیابی برنامه درسی
- الگوهای ارزشیابی شامل الگوی ارزشیابی هدف محور، الگوی ارزشیابی هدف آزاد، الگوی ارزشیابی سیپ، الگوی ارزشیابی کرک پاتریک، خبرگی و انتقاد آموزشی
- بازنگری برنامه درسی

۳. راهبردهای آموزش و یادگیری

در این درس، آموزش‌های کلاس درس با محوریت آموزشگر انجام می‌شود؛ هرچند که در هر جلسه درس دانشجویان مشارکت دارند و آن‌ها موظف‌اند بر اساس برنامه اعلام شده به مطالعه منابع بپردازند و در مباحث شرکت نمایند. درعین حال، در جلسات درس ممکن است پرسش‌هایی مطرح شود که به تشخیص آموزشگر یا به درخواست دانشجویان، پاسخگویی به برخی از آن‌ها می‌تواند به صورت شفاهی در جلسه بعد یا به صورت کتبی تا پایان نیمسال انجام و ارائه شود.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

- فتحی واجارگاه، کوروش (۱۳۹۵). اصول و مفاهیم اساسی برنامه‌ریزی درسی. تهران: علم استادان.
- موسی‌پور، نعمت‌الله (۱۳۹۸). برنامه‌ریزی درسی برای معلمان. تهران: انتشارات بیان روشن.

منبع فرعی:

- ملکی، حسن (۱۳۸۷). مقدمات برنامه‌ریزی درسی. تهران: سمت.
- موسی‌پور، نعمت‌الله (۱۳۹۳). مبانی برنامه‌ریزی آموزش متوسطه. مشهد: به نشر.
- مهرمحمدی، محمود (آخرین چاپ). برنامه درسی: نظرگاهها، رویکردها و چشم اندازها. تهران: انتشارات آستان قدس رضوی.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشهادی)

ارزشیابی تکوینی: ۱۰ نمره شامل ارزشیابی ضمن نیمسال و ارزشیابی انجام تکالیف کلاس درس و مشارکت در مباحث

ارزشیابی پایانی: ۱۰ نمره شامل آزمون مکتوب پایانی

سایر نکات:

مواردی که توجه به آن در این درس مهم است:

- آمادگی مدام برای گفتگوهای کلاس.
- مشارکت جدی و مؤثر در مباحث کلاس.
- رعایت نظم حضور و حساسیت به زمان درس.
- رعایت اخلاق پژوهش در انجام تکالیف و در فعالیت عملی.
- مطالعه منابع تکمیلی معرفی شده توسط آموزشگر و سایر منابع مفید.
- ظرافت و زیبایی ظاهری تکالیفی که به صورت مکتوب به آموزشگر تحویل می شود.

سرفصل درس «مدیریت آموزشی»

۱. معرفی درس و منطق آن:

مدیریت آموزشی اجرای یادگیری از طریق ارتباط درونی شاگرد با استعدادهای خود و استفاده از ظرفیت ذاتی و خلاقانه برای تولید و بازتولید دانش با حضور دائم، فعال و مشارکت جویانه او در تمام مراحل و جریان یادگیری است که در کلاس درس امکان پذیر می شود. عادت ورزی به یادگیری از طریق تولید دانش و بهره‌مندی از دانش یاد گرفته در حل مسایل زندگی مستلزم پشتیبانی معلمان و مدیران حرفه ای در فراهم آوردن ساختار منسجم و مرکب از عناصر مرتبط و محیط مناسب است.

مدیریت آموزشی پشتیبان تحقق اهداف آموزش و پرورش به منظور پرورش انسان کامل به لحاظ مهارت‌های شناختی در پردازش اطلاعات، به لحاظ مهارت‌های اجتماعی در پیوند انسان‌ها برای تقویت مهارت‌های تولید دانش و توسعه شناخت، به لحاظ مهارت‌های رفتاری برای عادت ورزی به رفتارهای منبعث از ارزش‌ها و موضع‌های منطقی و جایافته در ساختار شناختی فرد و بالاخره خویشتن شناسی فرد در کمک به توسعه دانش بشری است. بدیهی است که یکی از اهداف آموزش و پرورش ایجاد تغییرات به هنگام و مفید جهت توسعه پایدار و رویارویی با سیاست‌های جهانی است و بی تردید، تغییرات بنیادین معنی دار در سیستم آموزشی می تواند منشاء اثر در توسعه سایر عرصه ها باشد و از این منظر نقش مدیریت آموزشی کلیدی و انکار ناپذیر است.

نام درس به فارسی: مدیریت آموزشی	مشخصات درس
نام درس به انگلیسی: educational administration	نوع درس: نظری
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:	تعداد واحد: ۲
۱- مدرسه را به عنوان یک سیستم اجتماعی، فنی، فرهنگی و سیاسی مورد تحلیل قرار دهد.	تعداد ساعت: ۳۲
۲- با تحلیل سیستم مدرسه از منظر روابط درونی و بیرونی و تحلیل مفاهیم، اصول، نظریه‌ها و یافته‌های علمی در به سازی محیط سازمانی مدرسه کنشگری فعال داشته باشد.	شایستگی کلیدی:
۳- با کاربرست نظریه‌ها، مفاهیم و اصول مرتبط با مدیریت مدرسه راه حل های علمی در زمینه کاهش تعارضات درون سازمانی ارائه دهد.	پیش نیاز: -
	تخصص مورد نیاز
	برای تدریس: دارای
	تخصص مدیریت
	آموزشی

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

فصل اول: مدرسه به عنوان یک سیستم اجتماعی

- سیستم‌های باز
- مدل سیستمی-اجتماعی مدرسه

- عناصر اصلی سیستم اجتماعی مدرسه (افراد، ساختار، فرهنگ، سیاست، هسته فنی، محیط، نتایج، بازخورد)
- مدرسه به عنوان سازمان یادگیرنده

فعالیت یادگیری:

مشارکت در بحث های کلاسی و پاسخ به پرسش های مطرح شده
مطالعه منابع معرفی شده در زمینه مدرسه و سیستم اجتماعی
تشریح وظایف مدرسه با توجه به عناصر اصلی سیستم اجتماعی آن

فعالیت عملکردی:

درباره یک موضوع مبتلا به در مدرسه، تحقیق و آن را بر اساس مدل سیستمی-اجتماعی تحلیل و نتایج آن را به کلاس ارائه نماید.

فصل دوم: آشنایی با نظریات مدیریت

۱. نظریات سازمانی در مدیریت

■ مدیریت کلاسیک

■ تایلور

■ فایول

- بوروکراسی وبر

۲. نظریات انسانی در مدیریت

■ مدیریت نئوکلاسیک

■ مک گرگور

■ هرزبرگ

۳. نظریه های جدید در مدیریت

■ اقتضایی

■ سازمان های یادگیرنده

۴. مدیریت از دیدگاه اسلام و سیره معصومین (ع)

فعالیت یادگیری:

مشارکت در بحث های کلاسی و پاسخ به پرسش های مطرح شده
مطالعه منابع معرفی شده در زمینه نظریه های مدیریت
معرفی انواع الگوها و نظریات مدیریت آموزشی و اصول حاکم بر هر یک از آنها

فعالیت عملکردی:

ارائه یک موقعیت از رفتارهای حاکم بر مدرسه و تحلیل آن بر اساس نظریه های مدیریت

فصل سوم: افراد در مدارس

- نیازها و نظریه‌های مرتبط با آن

■ سلسله مراتب نیازهای مازلو

■ نیاز به موفقیت

■ نیاز به استقلال

- باورها و نظریه‌های مرتبط با آن

■ باور درباره علیت (اسناد)

■ باور در باره انصاف (نظریه برابری و عدالت سازمانی)

■ انتظار از عملکرد فرد (نظریه انتظار)

- خودکارآمدی معلمان

- انگیزش درونی و بیرونی

فعالیت یادگیری:

مشارکت در بحث‌های کلاسی و پاسخ به پرسش‌های مطرح شده

مطالعه منابع معرفی شده در زمینه افراد در مدارس

فعالیت عملکردی:

درباره نظریه‌های ارائه‌شده، مواردی از اقدام پژوهی یا تحقیقات کاربردی جستجو و نتایج آن را در کلاس درس ارائه نماید.

فصل سوم: مدارس پیشرو

- مدرسه کارآمد

- مدارس مبتنی بر فرهنگ اعتماد

- جو شهودندی در مدارس

- مدارس متفکر

- مدارس اثربخش

فعالیت یادگیری:

مشارکت در بحث‌های کلاسی و پاسخ به پرسش‌های مطرح شده

مطالعه منابع معرفی شده در زمینه مدارس پیشرو

ضمن تحلیل و تفسیر ماهیت و تعریف اثر بخشی سازمان، مشخصات مدارس اثربخش را تشریح و تبیین کند.

فعالیت عملکردی:

درباره مدارس پیشرو گزارش تهیه و به کلاس ارائه نماید.

فصل چهارم: ارتباط در مدارس

- تعریف و مدل کلی ارتباط
- انواع ارتباط
 - یکسویه
 - دوسویه
- ارتقای توانایی‌های ارتباطی
 - صحبت کردن در جمع
 - رسانه‌های ارتباطی
 - منابع در فرایند ارتباطی
- شبکه‌های ارتباطی در مدارس
 - شبکه‌های رسمی
 - شبکه‌های غیر رسمی

فعالیت یادگیری:

مشارکت در بحث‌های کلاسی و پاسخ به پرسش‌های مطرح شده
مطالعه منابع معرفی شده در زمینه ارتباطات در مدارس

فعالیت عملکردی:

نمونه‌هایی از ارتباطات رسمی و غیر رسمی را با الهام از مدل کلی ارتباط، تحلیل و نتایج را به کلاس ارائه نماید.

فصل پنجم: مدیریت تعارض در مدرسه

- تعاریف تعارض
- منابع ایجاد تعارض
- منابع قدرت
- بازی‌های سیاسی
- مدیریت تعارض
 - رقابتی
 - تشریک مساعی
 - مصالحه
 - اجتناب
 - ایثار

فعالیت یادگیری:

مشارکت در بحث‌های کلاسی و پاسخ به پرسش‌های مطرح شده

مطالعه منابع معرفی شده در زمینه مدیریت تعارض

فعالیت عملکردی:

در زمینه بازی‌های قدرت و سیاست، تحقیق و نمونه‌هایی از آن را در قالب کلاسی ارائه نماید.

✓ فصل ششم: هدایت جامع

ملاحظات هدایت جامع

- توجه به همه حوزه‌های استعدادی در هدایت
- فراگیری برنامه‌های هدایتی برای همه دانش‌آموزان
- استفاده از منابع و فرصت‌های متنوع هدایت موجود در مدرسه و جامعه محلی

روش‌ها، منابع و فرصت‌های هدایت جامع در مدرسه

- استفاده از ظرفیت مدیریت آموزشگاهی (ارکان و شوراهای مدرسه، کارگروه اجرایی شهاب مدرسه) جهت مناسب‌سازی فضای مدرسه برای هدایت و پرورش استعدادهای دانش‌آموزان
- اجرای فعالیت‌های فوق برنامه در مدرسه
- استفاده از محیط‌های متنوع یادگیری درون مدرسه (کتابخانه، آزمایشگاه، کارگاه و...)
- برگزاری و شرکت در مسابقات و جشنواره‌های درون و بیرون مدرسه
- برگزاری اردوها، بازدیدها و گردش‌های علمی و آموزشی
- ارجاع به مراکز علمی، فرهنگی، هنری و... (از قبیل پژوهش‌سرا، کانون فرهنگی و تربیتی و...)

آگاهی بخشی به خانواده‌ها در خصوص شناسایی و هدایت استعدادها

- توجیه خانواده برای ایفای نقش بی‌بدیل خود در فرایند شناسایی و هدایت
- ضرورت تبادل اطلاعات و هماهنگی میان مدرسه، آموزگار و خانواده
- توجه به عدم قطعیت و مرحله‌ای بودن فرایند شناسایی و هدایت (خودداری از رفتارهای هیجانی و احساسی)
- عدم تمرکز بر یک حوزه استعدادی و توجه هم‌زمان به دو یا سه حوزه استعدادی برتر

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

تدارک دیدن فرصت‌های یادگیری مستقیم در داخل محیط آموزشی نیازمند استفاده از شیوه ارائه مستقیم مباحث نظری به همراه مشارکت دانشجویان و تحلیل پاسخ‌های مربوط به پرسش‌های مطرح شده است. در این درس، آموزش‌های کلاس درس با محوریت آموزشگر انجام می‌شود؛ هر چند که در هر جلسه درس دانشجویان مشارکت دارند و آن‌ها موظف‌اند بر اساس برنامه

اعلام شده به مطالعه منابع بپردازند و در مباحث شرکت نمایند. انجام فعالیت‌های عملکردی برای درک عمیق، یادگیری بهتر و بکارگیری آموخته‌ها در موقعیت‌های آموزشی نیز، مستلزم مشارکت همگانی دانشجویان در این فعالیت‌ها می‌باشد.

۴. منابع آموزشی

منابع اصلی:

هوی، و. ک؛ میسکل، س. ج. (۱۳۹۵). **مدیریت آموزشی: نظریه، تحقیق و عمل**، ترجمه نادر سلیمانی و همکاران. تهران: سمت.

میرکمالی، سیدمحمد (۱۳۹۳). **رفتار و روابط در سازمان و مدیریت**. تهران: یسپرون.

مجدفر، مرتضی؛ اصلانی، ابراهیم و سلیقه دار، لیلا (۱۳۹۴). **دست‌نامه شهاب (راهنمای آموزگاران و مدیران)**. تهران: مرکز ملی پرورش استعدادهای درخشان و دانش‌پژوهان جوان.

منابع فرعی:

شیرازی، علی (۱۳۹۲): **مدیریت آموزشی (تئوری، تحقیق و کاربرد)**. تهران: موسسه کتاب مهربان نشر.

بهرنگی، محمدرضا (۱۳۹۱): **مدیریت آموزشی و آموزشگاهی**. تهران: نشر کمال تربیت.

علاقه بند، علی (۱۳۹۱). **مبانی نظری و اصول مدیریت آموزشی**. تهران: نشر روان

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی پایانی: ۱۵ نمره به ارزشیابی کتبی پایان ترم اختصاص خواهد داشت

ارزشیابی فرآیند: ۲ نمره به فعالیت‌های دانشجو در جریان آموزش‌ها در طول ترم داده می‌شود

ارزیابی پوشه کار: ۳ نمره به ارائه گزارش از تمرین یا فعالیتی که استاد تعیین کرده است تعلق می‌گیرد.

ارزشیابی از یادگیرنده بر اساس فعالیت یادگیری در طول ترم، تکالیف عملکردی و آزمون پایان‌ترم انجام می‌شود. مبنای ارزیابی

تکالیف (یادگیری و عملکردی) ملاک‌ها و سطوح پیامدهای یادگیری تعیین شده است.

سرفصل درس «کاربست فناوری در یادگیری»

۱. معرفی درس و منطق آن:

روش‌های یادگیری با توسعه‌ی فناوری و ظهور برنامه‌های تعاملی تغییر کرده است. فناوری یادگیری بسیاری از آرمان‌های آموزشی را از جمله یادگیری در هر مکان و زمان، یادگیری مشارکتی، خودارزیابی و خودراهبردی تحقق بخشیده است. بنابراین می‌توان فناوری آموزشی را به کارگیری فناوری جهت خلق و مدیریت منابع و فرایندهای فناورانه جهت بهبود عملکرد آموزشی با هدف ایجاد انگیزه و ترغیب دانش‌آموزان به یادگیری و جستجوگری و سازندگی مفاهیم دانست که یادگیرندگان را وادار به تفکر در سطوح بالا نموده تا بتوانند اطلاعات پیچیده را تحلیل کنند. لذا آشنایی و بهره‌مندی از فناوری یادگیری یکی از نیازهای معلمانی است که وظیفه‌ی آماده سازی فراگیران را برای ورود به جامعه و عرصه‌ی کار را دارند. با تلفیق فناوری در فرصت‌های یاددهی و یادگیری علاوه بر بهبود کارایی آموزش، دانش‌آموزان آموزش می‌بینند که چگونه خود را برای استفاده‌ی صحیح از فرصت‌های پیش رو بواسطه این فناوری در زندگی آماده کنند.

نام درس به فارسی: کاربست فناوری در یادگیری نام درس به انگلیسی: Technology Use for Learning	مشخصات درس نوع درس: عملی تعداد واحد: ۲ تعداد ساعت: ۶۴ شایستگی کلیدی: تربیتی پیش‌نیاز: - تخصص مورد نیاز برای تدریس: متخصص تکنولوژی آموزشی و IT
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:	
۱. ضمن آشنایی با استانداردها و معیارهای تولید محتوای الکترونیکی، به تولید محتوای الکترونیکی در یکی از دروس رشته خود اقدام نماید.	
۲. برنامه‌های کاربردی سیستم عامل ویندوز ۱۰ را در محیط‌های آموزشی بکار گیرد.	
۳. بخش‌های مهم و کاربردی مجموعه نرم‌افزاری آفیس ۲۰۱۰ را یاد گرفته و از آن استفاده کنند.	
۴. یک نرم‌افزارهای آموزشی طراحی و تولید کنند.	
۵. به ارزشیابی نرم‌افزارهای مختلف آموزشی بپردازد.	

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: فناوری و محیط‌های یاددهی-یادگیری

- اهداف
- تکنولوژی آموزشی
- رسانه‌های آموزشی
- چندرسانه‌ای‌ها
- فناوری اطلاعات و ارتباطات در آموزش
- یادگیری الکترونیکی
- تعامل در محیط‌های الکترونیکی
- محتوای الکترونیکی

- استانداردها و معیارهای تولید محتوای الکترونیکی
- کلیات تولید نرم افزارهای چندرسانه‌ای
- ارزشیابی از محتوای الکترونیکی چندرسانه‌ای

فعالیت یادگیری: با ذکر تعاریف و مثال‌های گوناگون تعاریف به طور دقیق مورد بررسی قرار گیرد و نقاط تفاوت و تشابه مفاهیم با ذکر مصادیق آن شناسایی گردد.

تکلیف عملکردی: از دانشجو معلمان خواسته می‌شود در مورد مفاهیم مطرح شده به تحقیق پرداخته و گزارشی از میزان استفاده و جنبه‌های کاربردی فناوری برای یادگیری تهیه نمایند.

فصل دوم: آشنایی با سیستم عامل Windows 10 و برنامه‌های کاربردی آن

- اهداف
- آشنایی با محیط ویندوز
 - اتصال برنامه به نوار وظیفه
 - تنظیمات زمان و تاریخ در ویندوز
 - پنجره‌ها در ویندوز ۱۰
- تنظیمات سیستم در Control Panel
 - حذف نرم افزار از سیستم
 - ایجاد حساب کاربری و تنظیمات آن
 - ایجاد رمز عبور برای ویندوز
 - نصب قلم‌های فارسی در ویندوز
- برنامه‌های کاربردی Windows 10
 - نمایش و ویرایش تصاویر در برنامه‌ی Photos
 - پخش فیلم و موسیقی در ویندوز ۱۰
 - برنامه‌ی نقاشی (Paint)
 - عکس‌برداری از صفحه‌نمایش با برنامه‌ی Snipping Tool
 - ضبط صدا در Voice Recorder
 - برنامه‌ی ماشین حساب (Calculator)
 - ابزار ذره‌بین (Magnifier)
- انتقال اطلاعات
 - انتقال اطلاعات به لوح فشرده
 - انتقال اطلاعات از حافظه‌ی جانبی فلش به هارد رایانه
- مدیریت ویندوز

○ مدیریت وظایف در ویندوز (Task Manager)

○ بازیابی سیستم (System Restore)

فعالیت یادگیری: محیط سیستم عامل ویندوز ۱۰ و نحوه‌ی استفاده از آن مورد بررسی قرار گرفته و جنبه‌های کاربردی و لزوم فراگیری آن به طور دقیق مورد واکاوی قرار گیرد.

تکلیف عملکردی: از دانشجو معلمان خواسته می‌شود سیستم را در Control Panel تنظیم کرده و برنامه‌های کاربردی مختلف ویندوز ۱۰ را مورد استفاده قرار دهند و فایل‌های ساخته شده را در سیستم خود ذخیره نمایند.

فصل سوم: آشنایی با برنامه‌های پرکاربرد مجموعه نرم افزاری Office 2016

• اهداف

• معرفی مجموعه‌ی نرم افزاری آفیس ۲۰۱۶

• محیط برنامه‌های مجموعه‌ی آفیس و اصول کار مشترک در آن‌ها

○ بستن فایل و خروج از برنامه

○ ذخیره کردن فایل‌ها

○ باز کردن فایل‌های موجود

○ انتخاب داده‌ها

○ برش، کپی و چسباندن داده‌ها

○ لغو آخرین فرمان انجام شده و تکرار فرمان‌ها

○ حفاظت از فایل در آفیس

○ کلیدهای میانبر مشترک در مجموعه‌ی آفیس

• آشنایی با واژه پرداز ورد ۲۰۱۶ و اصول تایپ متن در آن

○ اجرای ورد و محیط برنامه‌ی آن

○ اصول کلی تایپ متن در ورد

○ آشنایی با صفحه کلید و اصول تایپ استاندارد

○ قالب بندی کاراکتر و پاراگراف

○ درج انواع لیست در سند

○ کار با اشیای گرافیکی در ورد

○ ایجاد کادرهای متنی و طرح‌های هنری

○ درج تصاویر در سند

○ درج اشکال مختلف در سند و ویرایش آن‌ها

○ درج انواع نمودار در سند

○ درج نمادهای ویژه و علائم ریاضی

- اصول کار با جدول در ورد
- تنظیم حاشیه، جهت و اندازه‌ی صفحات
- چند ستونی کردن صفحات
- قراردادن کادر و پس‌زمینه برای صفحات
- کار با سرصفحه و پاصفحه، افزودن شماره صفحه
- ایجاد پاورقی برای عبارت‌های سند
- کار با ادغام پستی در برنامه‌ی ورد
- شمارش در ورد
- چاپ سند

● آشنایی با محیط کار نرم‌افزار پاورپوینت و ایجاد فایل نمایشی در آن

- افزودن اسلاید و انتخاب طرح‌بندی (*Layout*)
- حذف، کپی و انتقال اسلایدها
- نماهای برنامه‌ی پاورپوینت
- درج عناصر و اشیای مختلف در اسلایدها
- طراحی اسلایدها
- متحرک‌سازی در پاورپوینت
- مدیریت اسلایدها و تنظیمات نمایش آن
- افزودن پاصفحه، تاریخ و شماره‌ی اسلاید به اسلایدهای نمایش
- نمایش اسلایدها در نمای *Slide Show*
- ذخیره‌ی نمایش آماده شده در قالب‌های دیگر

● آشنایی با نرم‌افزار صفحه‌گسترده *Microsoft Excel 2016*

- آشنایی با صفحه‌گسترده و محیط برنامه‌ی اکسل
- تغییر جهت کاربرگ‌ها
- وارد کردن داده‌ها و ویرایش آن‌ها
- حذف یا درج سلول، سطر یا ستون
- قالب‌بندی قلم (فونت)
- تنظیم جهت متن و ترازبندی
- ویرایش و تنظیمات سلول‌ها
- فرمول‌نویسی و توابع در اکسل
- درج نمودارها در اکسل و تنظیمات آن
- مدیریت کارپوشه و کاربرگ‌ها

○ مرتب‌سازی، فیلتر و چاپ اطلاعات در اکسل

○ تنظیمات صفحه

فعالیت یادگیری: مجموعه‌ی آفیس و مباحث مشترک موجود در آن را توضیح داده داده و کاربرد هر یک از نرم‌افزارهای Office در آموزش و یادگیری را مورد بحث و بررسی قرار دهند.

تکلیف عملکردی: از دانشجو معلم خواسته می‌شود یک نمونه‌ی سوال امتحانی کامل را در برنامه‌ی ورد تایپ کرده، گزارشی را در برنامه‌ی اکسل ارائه دهند. همچنین با استفاده از برنامه‌ی Power Point به ارائه‌ی یکی از مباحث موجود در کتاب‌های درسی بپردازند.

فصل چهارم: شبکه و اینترنت

• اهداف

• مفهوم و انواع شبکه‌های رایانه‌ای

• شبکه‌ی اینترنت

• فرایند کار با مودم برای اتصال به اینترنت

• معرفی مرورگرهای رایج

• آموزش استفاده از مرورگر گوگل کروم (Google Chrome)

• تنظیمات مرورگر کروم

○ تنظیمات History در مرورگر کروم

○ Bookmark در مرورگر کروم

• ایجاد و استفاده از پست الکترونیکی در سایت (Gmail) Google

اصول جستجو در موتور جستجوی Google

فعالیت یادگیری: نمونه‌هایی از استفاده از شبکه، شبکه‌ی اینترنت، مرورگرها، موتور جستجو و ... را ارائه داده و در مورد استفاده از موارد ذکر شده برای تسهیل امر یادگیری و آموزش بحث نمایند.

تکلیف عملکردی: از دانشجو معلم خواسته می‌شود با اتصال به شبکه‌ی اینترنت یک پست الکترونیکی ایجاد کرده، فهرستی از وب سایت‌های آموزشی را در مرورگر خود اضافه و نهایتاً از موتور جستجو برای جستجوی اطلاعات آموزشی دروس رشته استفاده نمایند و گزارش را به کلاس ارائه دهند.

فصل پنجم: اصول و روش طراحی و ویرایش پیام‌های صوتی

• اهداف

• اصول پیام‌های صوتی در تولید محتوای الکترونیکی

• معرفی نرم افزارهای تولید و ویرایش صدا

• تنظیمات سخت افزاری و نرم افزاری صدا

- آموزش نرم افزار AVS Audio Editor

معرفی نرم افزار مبدل صوتی AVS Audio Converter

فعالیت یادگیری: استانداردهای پیامهای صوتی بررسی شده و در مورد نرم افزارهای ویرایش پیامهای صوتی و تفاوت با دیگر نرم افزارهای آن بحث شود.

تکلیف عملکردی: از دانشجو معلمان خواسته می شود با رعایت استاندارد های مطرح شده در مورد پیامهای صوتی و به واسطه نرم افزار تشریح شده به ویرایش پیام صوتی پردازد.

فصل ششم: اصول و روش طراحی و ویرایش پیامهای تصویری

- اهداف
- اصول طراحی پیامهای تصویری در تولید محتوای الکترونیکی
- انواع تصاویر گرافیکی
- اصول و ویژگیهای تصاویر آموزشی
- معرفی ابزارها و نرم افزارهای تولید ویرایش تصاویر
- آموزش نرم افزار SnagIt 2020.1.0.4965

فعالیت یادگیری: استانداردهای پیامهای تصویری و گرافیکی را تشریح کرده و در مورد نرم افزارهای ویرایش پیامهای تصویری و تفاوت با دیگر نرم افزارهای مربوطه بحث شود.

تکلیف عملکردی: از دانشجو معلمان خواسته می شود با رعایت استانداردهای مطرح شده در مورد پیامهای تصویری و گرافیکی و به واسطه نرم افزار تشریح شده به ویرایش پیام تصویری پردازند.

فصل هفتم: اصول و روش طراحی و ویرایش فیلمهای آموزشی

- اهداف
- اصول طراحی فیلم آموزشی در تولید محتوای الکترونیکی
- اصول و ویژگیهای فنی فیلمهای آموزشی
- اصول و ویژگیهای آموزشی فیلمهای آموزشی
- معرفی نرم افزارهای تولید فیلمهای آموزشی
- آموزش نرم افزار AVS Video Editor 9.2.1.349
- آموزش نرم افزار Camtasia Studio 2019.0.9.17643

فعالیت یادگیری: اصول و ویژگیهای فنی فیلمهای آموزشی را تشریح کرده و استفاده از فیلم آموزشی در بهبود فرایند یاددهی- یادگیری را مورد نقد و بررسی قرار دهند.

فعالیت عملکردی: از دانشجو معلمان خواسته می شود که با در نظر گرفتن استاندارد های تولید فیلم آموزشی در مورد یک موضوع آموزشی فیلم تهیه کرده و آن را ویرایش نمایند.

فصل هشتم: اصول و روش طراحی و ویرایش پویانمایی های آموزشی

• اهداف

- اصول طراحی پیامهای انیمیشنی در تولید محتوای الکترونیکی
- ویژگیهای پیامهای انیمیشن های آموزشی
- معرفی نرم افزارهای تولید و ویرایش انیمیشن
- آموزش مقدماتی نرم افزار Adobe Flash Professional CS6 v12.0.0.481
- آموزش نرم افزار SWF Decompile Expert v3

فعالیت یادگیری: در مورد میزان تاثیر و ضرورت انیمیشن های آموزشی در فرایند انتقال و تعامل آموزش تحقیق نموده و نرم افزارهایی تولید انیمیشن آموزشی را به نقد گذارند.

تکلیف عملکردی: از دانشجو معلمان خواسته می شود در مورد ضرورت انیمیشن آموزش به تحقیق بپردازد و با استفاده از نرم افزار تشریح شده به ایجاد یک انیمیشن آموزشی اقدام نمایند.

فصل نهم: اصول و روش طراحی و تولید آزمون های الکترونیکی

• اهداف

- اصول طراحی تولید آزمون های الکترونیکی
- اصول کلی در طراحی آزمون های الکترونیکی
- معرفی نرم افزارهای آزمون ساز الکترونیکی
- آموزش نرم افزار Wondershare QuizCreator 4.5.1

فعالیت یادگیری: ویژگی های آزمون های الکترونیکی و اصول طراحی آزمون های الکترونیکی مورد بحث و بررسی قرار گرفته و نقاط ضعف و قوت نرم افزارهای تولید آزمون های الکترونیکی بیان شود.

تکلیف عملکردی: از دانشجو معلمان خواسته می شود با استفاده از نرم افزار تشریح شده، آزمون الکترونیکی در مورد مباحث آموزشی دروس رشته تهیه و ارائه نمایند.

فصل دهم: اصول و روش طراحی و ویرایش رابط گرافیکی (ترکیب عناصر چندرسانه ای)

• اهداف

- اصول طراحی و تولید رابط گرافیکی
- اصول و روش های طراحی چندرسانه ای
- نمای کلی یا نقشه نرم افزار آموزشی
- معرفی نرم افزارهای چند رسانه ای برای تولید نرم افزار آموزشی

• آموزش نرم افزار AutoPlay Media Studio 8.5.3.0

فعالیت یادگیری: کاربرد نرم افزارهای آموزشی در ارائه س آموزش و نرم افزارهایی که می توانند عناصر چندرسانه ای ایجاد کنند، مورد بحث و بررسی قرار گیرد.

تکلیف عملکردی: از دانشجو معلمان خواسته می شود تا بتوانند یک درس از دروس رشته را انتخاب و با استفاده از عناصر چندرسانه ای یک نرم افزار آموزشی را تولید نمایند به طوری که استانداردهای تولید محتوای الکترونیکی در آن رعایت شده باشد.

فصل یازدهم: قفل گذاری و انتشار نرم افزار آموزشی

• اهداف

• فرایند عمومی انتشار نرم افزار آموزشی

• آموزش نرم افزار GiliSoft Secure Disc Creator 7.3.0

• آموزش نرم افزار CD Label Designer 7.2.1 Build 767

فعالیت یادگیری: علل قفل گذاری بر روی نرم افزارهای آموزشی مورد نقد و واکاوری قرار گرفته و اصول زیباشناسی برای طراحی نرم افزارهای آموزشی بررسی شود.

تکلیف عملکردی: از دانشجو معلمان خواسته می شود تا با استفاده از نرم افزار تشریح شده، روی نرم افزار آموزشی خود قفل بگذارند و همچنین طرح متناسب با محتوای خود را برای جلد لوح فشرده طراحی نمایند.

فصل دوازدهم: اصول طراحی و تولید اپلیکیشن های آموزشی

• اهداف

• اصول و روش طراحی و تولید اپلیکیشن های آموزشی

• نکاتی پیرامون طراحی و تولید اپلیکیشن های آموزشی

• اصول و ویژگی های آموزشی و فنی اپلیکیشن آموزشی

• معرفی نرم افزارهای مهم برای طراحی اپلیکیشن

• آشنایی با محیط و اصول کار با نرم افزار آپچه (Appche)

• ارزشیابی اپلیکیشن ساخته شده

فعالیت یادگیری: در مورد تأثیر اپلیکیشن های آموزشی گزارشی تهیه نموده و ساخت اپلیکیشن های آموزش و نرم افزارهای آن را مورد بحث و تحلیل قرار دهند.

تکلیف عملکردی: از دانشجو معلمان خواسته می شود به کمک محتوای آموزشی درس و با استفاده از نرم افزارهای معرفی شده در تلفن همراه، به ساخت اپلیکیشن آموزشی پرداخته و در پایان به ارزشیابی اپلیکیشن آموزشی همکلاسی های خود بپردازند.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

در این درس آموزش با محوریت استاد و مشارکت دانشجویان در کارگاه رایانه انجام می‌شود و دانشجو ملزم است بر اساس منابع اعلام شده به مطالعه پرداخته و با آمادگی در کلاس درس حضور یابد. به تشخیص استاد جلساتی به آموزش مباحث نظری و باقی جلسات به آموزش عملی نرم افزارهای پیشنهادی برای درس پرداخته شود. از آن جا که دانشجو معلم ملزم به ارائه‌ی یک پروژه‌ی پایانی به صورت محتوای الکترونیکی است، تمرین عملی در کلاس و انجام تدریجی پروژه در طول ترم پیشنهاد می‌گردد.

۴. منابع آموزشی

منابع اصلی:

کتاب کاربست فناوری در یادگیری، در دست تدوین و منبع اصلی خواهد شد.

منابع فرعی:

عباسی، سیف الله؛ بادل، علیرضا. (۱۳۹۳). تولید محتوای الکترونیکی (نرم افزار آموزشی) استانداردها، ابزارها و نرم افزارها. تهران: دیباگران.

بادل، علیرضا؛ مدلل کار، اعظم؛ سیف الله، حامد. (۱۳۹۲). اصول و روش تولید کتاب‌های الکترونیکی چندرسانه‌ای، تهران: دیباگران.
عباسی، حامد؛ بادل، علیرضا. (۱۳۹۶). محتواساز آموزش الکترونیکی (براساس استاندارد سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور) شغل محتواساز آموزش الکترونیکی. تهران: دیباگران

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیشیناز در این درس قبل از شروع فعالیت‌های آموزشی انجام می‌گیرد.

ارزشیابی تکوینی: ارزشیابی از یادگیرنده بر اساس تکالیف یادگیری در طول ترم، کلاسی و ارزشیابی مستمر ۵ نمره

ارزشیابی پایانی:

- ارزشیابی از یادگیرنده بر اساس تکالیف یادگیری در پایان ترم، بصورت آزمون عملی ۵ نمره
- اجرای تولید محتوای الکترونیکی (نرم افزار آموزشی) با رعایت استانداردها براساس عنوان درسی که در طول ترم مشخص می‌گردد

۱۰ نمره

سایر نکات:

مواردی که توجه به آن در این درس مهم است:

۱. آمادگی مدام برای فعالیت عملی در هر جلسه.
۲. مشارکت جدی و مؤثر در کار با رایانه.
۳. رعایت نظم حضور و حساسیت به زمان.
۴. انجام تکالیف و در فعالیت عملی محوله بر اساس محتوایی که تکلیف شده.

سرفصل درس « مبانی علم جغرافیا »

۱. معرفی درس و منطق آن:

این درس به بررسی قوانین حاکم بر روابط متقابل انسان و محیط می‌پردازد. عمر جغرافیا با عمر انسان ساکن بر سیاره زمین برابر است. دانشجو معلمان رشته جغرافیا با مطالعه مبانی علم جغرافیا با تأثیرگذاری انسان بر محیط و هم‌چنین محیط بر انسان، آشنا خواهند شد، و قادر به تجزیه و تحلیل مسائل و مشکلات موجود در عصر حاضر می‌شوند. اطلاعات داده‌شده در این واحد درسی به گونه‌ای است که مطالعه محیط جغرافیایی را همانند یک موجود زنده خواهند پنداشت و هر موجود زنده برای ایفای نقش خود باید از سلامت برخوردار باشد.

نام درس به فارسی: مبانی علم جغرافیا نام درس به انگلیسی: Fundamentals of Geography	مشخصات درس
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:	نوع درس: نظری
۱- با مطالعه و فراگیری عناصر اصلی علم جغرافیا، بتواند دیدگاه‌های مختلف جغرافیایی را تحلیل کند.	تعداد واحد: ۲
۲- با مفاهیم و اصطلاحاتی که جغرافیدانان در بررسی زمین به کار می‌برند، آشنا شده و به ارکان علم جغرافیا واقف گردند.	تعداد ساعت: ۳۲
۳- مفاهیم اساسی در دانش جغرافیا را که به عنوان پایه و اساس هستند را تجزیه و تحلیل نماید.	شایستگی کلیدی: ck
	پیش نیاز: ---
	استاد متخصص برای تدریس:
	متخصص جغرافیای انسانی و طبیعی

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول:

- تعاریف جغرافیا در مکاتب گوناگون
- عناصر و مفاهیم اساسی در جغرافیا (انسان-محیط- مکان- فضا- روابط متقابل)
- قلمرو جغرافیا (انسانی- محیط- ارتباط- ساخت‌های مکانی فضایی) جغرافیا، علمی میان‌رشته‌ای
- انسان و محیط جغرافیایی

فعالیت یادگیری: تعاریف علم جغرافیا در مکاتب مختلف را باهم مقایسه کند.

تکالیف عملکردی: ارتباط و تأثیر عناصر مختلف جغرافیا را تحلیل کند.

فصل دوم:

- سیر تکامل جغرافیا از آغاز تاکنون (اندیشه شناسی جغرافیا در گذر زمان)
- تغییرات محیط زمین: عوامل طبیعی و عوامل انسانی
- ناپایداری ها و پایداری ها در محیط زمین
- فشار انسان بر اکوسیستم و تهدید منابع زمین
- حفاظت از منابع طبیعی
- نقش انسان در تغییر چهره زمین

تکالیف یادگیری: بخشی از اندیشه های جغرافیایی در طول تاریخ را انتخاب کرده، بحث کند.

تکالیف عملکردی: به طور کلی نقش انسان را در تغییر چهره زمین تجزیه و تحلیل و مورد بررسی قرار دهد.

فصل سوم:

- آموزش جغرافیا در ایران، از آغاز تاکنون
- جغرافیای آینده و آینده جغرافیا
- عوامل ایجاد تنش میان نواحی مختلف جغرافیایی

فعالیت یادگیری: وضعیت آموزش جغرافیا را به طور کلی از ابتدا تا دوران معاصر را تحلیل کند.

تکالیف عملکردی: وضعیت جغرافیا در آینده را تجزیه و تحلیل کرده و گزارش کند.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

پیشنهاد می شود برای ایجاد انگیزه و آگاهی بیشتر در دانشجویان از آنان خواسته شود در خصوص تعاریف علم جغرافیا در مکاتب مختلف، مطالعاتی را انجام داده و گزارش آن را به کلاس ارائه دهند. سپس استاد از طریق شیوه بحث گروهی در کلاس، دانشجویان را به سمت درک عمیق تر مفاهیم جغرافیایی هدایت و راهنمایی کند.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

- ۱- نظری، علی اصغر (۱۳۸۳) مبانی علم جغرافیا، انتشارات پیام نور

منابع فرعی:

- ۱- گنجی، محمدحسن (۱۳۸۰) جغرافیا در ایران از دارالفنون تا انقلاب اسلامی، انتشارات آستان قدس رضوی.
- ۲- شیلینگ، ژاک (۱۳۷۷) جغرافیا چیست؟ ترجمه سیروس سهامی، مشهد، انتشارات محقق.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیش‌نیاز در این درس قبل از شروع فعالیت‌های آموزشی انجام می‌گیرد.

ارزشیابی تکوینی: ۲ نمره به عملکرد دانشجو در فعالیت‌های کلاسی و مشارکت در فعالیت‌ها تعلق دارد.

ارزشیابی پایانی: ۱۵ نمره به ارزشیابی پایانی در قالب آزمون از مباحث ارائه‌شده در طول ترم اختصاص دارد.

کارپوشه: ۳ نمره به مجموعه تکالیف عملکردی در طول ترم و فعالیت‌های پژوهشی تخصیص دارد.

سرفصل درس « فلسفه جغرافیا »

۱. معرفی درس و منطق آن:

فلسفه هر علمی، بنیادی ترین و مهم ترین موضوع و مسئله آن علم، محسوب می شود. زیربنای هر علمی، فلسفه و مباحث فلسفی آن علم است. در جغرافیا که یکی از عمیق ترین و قدیمی ترین دانش های بشری است، زیرساخت های فکری و فلسفی، از اهمیت بالایی برخوردار هستند. در این واحد درسی، دانشجو معلمان رشته جغرافیا با مطالعه و بررسی دیدگاه ها و مکاتب جغرافیایی، اصول فلسفی علم جغرافیا و نظریه های جدید در قلمرو جغرافیا را فراخواند گرفت.

نام درس به فارسی: فلسفه جغرافیا	مشخصات درس
نام درس به انگلیسی: Philosophy of Geography	نوع درس: نظری
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:	تعداد واحد: ۲
۱- دانشجو بتواند انواع مکاتب مهم و اثرگذار در دانش جغرافیا را فراگیرد و اثر آن ها در پیشرفت دانش جغرافیا را تجزیه و تحلیل نماید.	تعداد ساعت: ۳۲
۲- با نقد دیدگاه ها و نظریات مهم جغرافیایی، اثر آن ها را در زندگی بشری رصد نماید.	شایستگی کلیدی: ck
۳- با زیرساخت های فلسفی جغرافیا و تکامل نظریات در دوران مختلف آشنا گردد.	پیش نیاز:
	استاد متخصص برای تدریس:
	استاد جغرافیا با گرایش انسانی

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول:

- تعریف علم، فلسفه و ویژگی های اصلی هر یک
- پیدایش و تکوین جغرافیا
- جغرافیا و مفاهیم جغرافیایی
- تحول تعاریف جغرافیا از دیدگاه جغرافیدانان
- تبیین فلسفی موضوع درس (تعریف از نظر مکتب ها و پارادایم های مختلف)
- تعیین قلمرو جغرافیا به عنوان یک علم بین رشته ای

فعالیت یادگیری: دیدگاه جالب جغرافیایی در فضای علم جغرافیای کنونی را بررسی کند.

تکالیف عملکردی: جایگاه علم جغرافیا را به عنوان یک علم بین رشته ای در میان رشته های مرتبط تعیین کند.

فصل دوم:

- اصول فلسفی علم جغرافیا (علیت، تعمیم، رابطه، عاملیت، فاعل انسانی، اجتماع نقیضین)
- بنیان‌های فلسفی علم جغرافیا
- ماهیت و ویژگی‌های جغرافیا به عنوان یک علم مستقل
- مفهوم فرهنگ در جغرافیا

فعالیت یادگیری: دانشجو باید مفاهیم اساسی فلسفه جغرافیا را توضیح دهد.

تکالیف عملکردی: دانشجو باید زمینه‌های مشترک فرهنگی نواحی مختلف را مورد مقایسه قرار دهد.

فصل سوم:

- مفهوم و ماهیت محیط طبیعی
- مفهوم و ماهیت محیط انسانی
- مفاهیم جغرافیای ناحیه‌ای
- چهار سؤال اصلی جغرافیا
- تقسیمات جغرافیا
- سهم عوامل محیط طبیعی و فرهنگ انسانی در علم جغرافیا
- روش‌شناسی و فن‌ها در جغرافیا

فعالیت یادگیری: دانشجو باید عوامل تعیین مرزهای یک ناحیه را بیان نماید.

تکالیف عملکردی: تأثیر عوامل محیط طبیعی و فرهنگ انسانی در تمایز نواحی مختلف را توضیح دهد.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

این درس توسط استاد جغرافیا در گرایش‌های انسانی تدریس می‌شود. برای درک مفاهیم پایه‌ای درس جغرافیا در این واحد درسی، به اساتید پیشنهاد می‌شود که از چندین روش (تلفیقی/ترکیبی) به منظور نیل به اهداف آموزشی بهره گیرند. با توجه به ماهیت این درس، باید تلاش شود جایگاه علم فلسفه در جغرافیا و اهمیت این درس در مقابل سایر دروس به جهت زیربنای علم جغرافیا روشن می‌گردد.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

- ۱- شکوئی، حسین (۱۳۷۲) اندیشه‌های نو در فلسفه جغرافیا، جلد اول، تهران، گیتاشناسی.

۲- محمدی، حسین (۱۳۹۳) جغرافیا چیست؟ انتشارات دانشگاه تهران.

منابع فرعی:

- ۱- بلانت، آلیسون- ویلس، جین (۱۳۸۸) دگراندیشی در فلسفه جغرافیا، ترجمه حسین حاتمی نژاد، انتشارات دانشگاه، تهران.
- ۲- پوراحمد، احمد (۱۳۸۵) قلمرو فلسفه جغرافیا، انتشارات دانشگاه تهران.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیش نیاز در این درس قبل از شروع فعالیت های آموزشی انجام می گیرد.

ارزشیابی تکوینی: ۲ نمره به عملکرد دانشجو در فعالیت های کلاسی و مشارکت در فعالیت ها تعلق دارد.

ارزشیابی پایانی: ۱۵ نمره به ارزشیابی پایانی در قالب آزمون از مباحث ارائه شده در طول ترم اختصاص دارد.

کارپوشه: ۳ نمره به مجموعه تکالیف عملکردی در طول ترم و فعالیت های پژوهشی تخصیص می باید.

سرفصل درس «جغرافیای ریاضی (زمین در فضا)»

۱. معرفی درس و منطق آن:

انسان به عنوان موجودی هوشمند و کنجکاو بر روی زمین، همواره گنبدی پر از اسرار را در بالای سر خود نظاره گر بوده است.. این کنجکاوی، بشر را به شناخت ماهیت کره زمین به عنوان سکونتگاه او و سپس ارتباط بین سیارات و ستارگان ترغیب نموده است. از این رو دانش و معرفت بشر در خصوص شناخت جهان و قوانین حاکم بر آن، بستگی به تلاش های کاوشگرانه ای دارد که می تواند با بهره گیری از علوم مختلف انجام دهد. دانش جغرافیای ریاضی و درس زمین در فضا، یکی از دروس بنیادی در رشته جغرافیاست که در آن مفاهیم علمی و ذهنی این حوزه از دانش جغرافیا به شیوه منطقی و علمی سازمان دهی می شود، به طوری که پس از آموختن این درس، فارغ التحصیل آن مسائل مختلف در خصوص پیدایش کهکشان ها، سیارات، ستارگان و قوانین حاکم بر آن ها و همچنین اثرات مختلفی که بر زندگی و حیات انسان ها و موجودات زنده دارند را فرا گرفته و ضمن پی بردن به عظمت خالق هستی، می تواند انگیزه ها و راه هایی برای حفاظت از نظم آفرینش پیشنهاد داده و در جهت شناخت بیشتر و دقیق تر آن تلاش نماید.

نام درس به فارسی: جغرافیای ریاضی (زمین در فضا)	مشخصات درس
نام درس به انگلیسی: Mathematical Geography (Earth in Space)	نوع درس: نظری
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:	تعداد واحد: ۲
۱- نظریه ها و فرضیه های ارائه شده در خصوص پیدایش کهکشان ها و سیاره زمین را تحلیل و تفسیر کند.	تعداد ساعت: ۳۲
۲- قوانین حرکت اجسام و گرفتگی ها را بشناسد و پدیده هایی مانند جزر و مد، خسوف و کسوف را تحلیل و مدل آن را ترسیم کند.	شایستگی کلیدی: CK
۳- با انواع جهت یابی در شب و روز آشنا شده و بتواند این موارد را در فضای حقیقی ترسیم و معرفی کند.	پیش نیاز: ندارد
	استاد متخصص برای تدریس: دکتری تخصصی جغرافیا

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول:

- جغرافیای ریاضی و اهمیت آن
 - تعریف مفاهیم کیهان و کهکشان و شکل گیری آن ها
- فعالیت یادگیری:**
- مفهوم جغرافیای ریاضی را فرا گرفته و موقعیت اجرام آسمانی را تشریح کند.
- تکالیف عملکردی:**
- موقعیت اجرام آسمانی را مقایسه، تحلیل و در کلاس ارائه دهد.

فصل دوم:

- نظرات مختلف در خصوص پیدایش کیهان، کهکشان، منظومه شمسی و سیاره زمین
- طبقه‌بندی پدیده‌های مختلف در کیهان

فعالیت یادگیری:

- مهم‌ترین نظریات ارائه‌شده در خصوص تشکیل کیهان، کهکشان و سیاره زمین را فراگیرد.

تکالیف عملکردی:

- نظریه‌ها مختلف در خصوص تشکیل کیهان، کهکشان و سیاره زمین را مقایسه و تحلیل کند.

فصل سوم:

- منظومه شمسی و ویژگی‌های آن
- ساختمان و ویژگی‌های خورشید
- معرفی سیارات مختلف منظومه شمسی و ویژگی‌های آن‌ها
- صورت‌های فلکی، دنباله‌دارها، شهاب‌ها و رگبارهای شهابی

فعالیت یادگیری:

- ساختمان خورشید و چگونگی فعالیت آن را بشناسد.
- با سیارات منظومه شمسی و پدیده‌های موجود در آن مانند رگبارهای شهابی آشنا شود.

تکالیف عملکردی:

- با رسم ساختمان خورشید، بتواند بخش‌های مختلف آن را تحلیل و تفسیر کند.
- چگونگی تشکیل و اثرات پدیده‌هایی چون دنباله‌دار و رگبارهای شهابی را تحلیل و در کلاس ارائه دهد.

فصل چهارم:

- مشخصات زمین
- حرکات زمین و نتایج آن
- اثر حرکات زمین

فعالیت یادگیری:

- مشخصات کره زمین و حرکات مختلف آن را فراگیرد.

تکالیف عملکردی:

- با رسم شکل یا با استفاده از یک کره و افلاک‌نما، چگونگی پیدایش شب و روز و فصول را شرح دهد.

فصل پنجم:

- سیستم مختصات سماوی، (افقی، استوایی، دایره البروج، محور زمین)
- جهت‌یابی و قبله‌یابی (روش‌های جهت‌یابی، روش‌های قبله‌یابی)

فعالیت یادگیری:

- سیستم‌های مختلف سماوی را فراگیرد.
- با چگونگی جهت‌یابی در شب و روز آشنا شود.

تکالیف عملکردی:

- با رسم شکل چگونگی قرارگیری زمین در دایره البروج را نشان دهد.
- با فعالیت میدانی در محیط باز، جهت‌یابی در روز را برای همکلاسی‌ها شرح داده و نشان دهد.

فصل ششم:

مفهوم زمان و اندازه‌گیری انواع زمان

انواع تقویم و ویژگی‌های آن‌ها

فعالیت یادگیری:

- با مفهوم زمان و اندازه‌گیری آن آشنا شود.
- چگونگی تبدیل تاریخ در تقویم‌های مختلف را فراگیرد.

تکالیف عملکردی:

- چگونگی تبدیل تاریخ در تقویم‌های مختلف را با مثال‌هایی عینی در کلاس انجام دهد.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

علاوه بر الزام دانشجو معلمان به تحقیق و ارائه در کلاس، می‌توان از فیلم‌های آموزشی متعدد که در این زمینه تهیه شده و در دسترس هست، استفاده کرد. همچنین استفاده از ماکت‌ها، مدل‌ها و تصاویر مختلف در خصوص گردش سیارات و گردش زمین می‌تواند علاوه بر یادگیری عمیق‌تر و کارآمد، انگیزه و علاقه‌مندی فراگیران را افزایش دهد. همچنین انجام بازدیدهای میدانی از مراکزی چون آسمان‌نما، افلاک‌نما و رصدخانه‌ها و کار عملی با ابزاری چون تلسکوپ در بهبود فرآیند یاددهی-یادگیری این درس پیشنهاد می‌شود.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

- ۱-۲- فتاوی، عزت‌الله (۱۳۹۶) زمین در فضا، تهران، انتشارات سمت
- ۳- دالکی، احمد، ۱۳۹۲، زمین در فضا، انتشارات گیتاشناسی

منابع فرعی:

- ۱- پوتانن، مارکو، جی، کارل. دونر، کارتونن، هانو، اوجا، هیکی، کروگر، ۱۳۹۵، مبانی نجوم (جلد ۲)، دانش‌پژوهان جوان
- ۲- مراجعه به سایت نجوم ایران: www.noojum.com
- ۳- مراجعه به سایت مجله نجوم: <http://nojum.ir>

۴- مراجعه به سایت انجمن نجوم غیر حرفه‌ای ایران: <http://iaas.ir>

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیش‌نیاز در این درس قبل از شروع فعالیت‌های آموزشی انجام می‌گیرد.

ارزشیابی تکوینی: ۲ نمره به فعالیت‌های دانشجو معلم در جریان آموزش در طول ترم اختصاص دارد.

ارزشیابی پایانی: ۱۵ نمره به ارزشیابی پایان ترم اختصاص دارد.

کارپوشه: ۳ نمره به فعالیت‌های پژوهشی، تمرین یا فعالیت ارائه‌شده از سوی استاد تعلق هست.

نکته: انجام یک بازدید علمی از مرکز آسمان نمای سازمان جغرافیای نیروهای مسلح در تهران جهت آشنایی بهتر دانشجویان با ساختار

کیهان و منظومه شمسی توسط گروه باید سازمان‌دهی و با حضور استاد درس انجام پذیرد.

سرفصل درس «زمین‌شناسی در جغرافیا»

۱. معرفی درس و منطق آن:

جغرافیا به طور کلی علم مطالعه مکان‌هاست. بنابراین هر مکان جغرافیایی چه به طور مستقیم و چه غیرمستقیم با زمین بخصوص ویژگی‌های سطح آن در ارتباط است. درواقع محیط جغرافیایی متکی به سطح زمین است. سطح زمین نیز مشکل از یکسری عوارض و پدیده‌هایی است که ضمن اختلاف با یکدیگر، مدام در حال تغییر و دگرشکلی می‌باشند. هرچند در تشکیل و دگرشکلی این پدیده‌ها، علاوه بر جنس سنگ و نیروهای درونی زمین، دینامیک بیرونی نیز نقش اساسی دارد. این موضوع بیانگر این واقعیت است که جغرافیا ارتباط نزدیکی با زمین‌شناسی دارد. بر این اساس یکی از واحدهای درسی ضروری برای دانشجو معلمان ارائه مجموعه از مطالب زمین‌شناسی است که برای هر فارغ‌التحصیل جغرافیا لازم و ضروری است تا از آن در علم خود بهره جوید.

نام درس به فارسی: زمین‌شناسی در جغرافیا نام درس به انگلیسی: Geology in Geography	مشخصات درس نوع درس: انظری+اعملی
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:	تعداد واحد: ۲
۱- اهمیت و کاربرد علم زمین‌شناسی برای جغرافیدانان را بیان کند.	تعداد ساعت: ۴۸
۲- مهم‌ترین مسائل کاربردی زمین‌شناسی در جغرافیا را ارزیابی و شناسایی نماید.	شایستگی کلیدی: CK
۳- چگونگی شکل‌گیری کره زمین و تغییرات آن در طی چند میلیارد سال را موردنقد و بررسی قرار دهد.	پیش‌نیاز: ندارد
۴- به کمک مستندات علمی بتواند مهم‌ترین فرایندهای اثرگذار در تغییر چهره زمین را شناسایی و تحلیل کند.	استاد متخصص برای تدریس:
۵- کاربرد نقشه‌های زمین‌شناسی در آموزش جغرافیا را تحلیل و ارزیابی کند.	استاد متخصص جغرافیا با گرایش جغرافیای طبیعی ویژه با تخصص ژئومورفولوژی

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: کلیات

- قلمرو مطالعه علم زمین‌شناسی
- اهمیت مطالعه زمین و نقش آن در زندگی انسان
- تقسیمات علم زمین‌شناسی

فعالیت یادگیری:

- علم زمین‌شناسی را تعریف کرده و قلمرو مطالعاتی آن را در مقایسه با علم جغرافیا مشخص نماید.

- اهمیت علم جغرافیا در زندگی بشر را با ذکر مثال بیان کنند.

تکالیف عملکردی:

- در قالب کارگروه، وجوه اشتراک و افتراق علوم جغرافیا و زمین‌شناسی را بررسی کنند و در کلاس آن را به بحث بگذارند و نتایج حاصله را جمع‌بندی کنند. در جمع‌بندی خود مشخص نمایند چرا ضروری است که دانش جغرافیا در مطالعات خود از علم زمین‌شناسی استفاده کند.

فصل دوم: شکل و ساختمان زمین

- ابعاد و اندازه‌ای زمین
- ساختمان لایه‌های زمین
- عوارض سطح زمین
- پویایی زمین
- ایزوستازی

فعالیت یادگیری:

- منظور از ایزوستازی چیست؟
- خصوصیات هر کدام از لایه‌های زمین را توضیح دهید؟

تکالیف عملکردی:

- در قالب کارگروهی ماکت‌هایی از عوارض سطح زمین و نحوه‌ی شکل‌گیری آن‌ها را ساخته و در کلاس موضوع بررسی شده را برای سایر دانشجو معلمان تدریس کند.

فصل سوم: مواد سازنده‌ی پوسته جامد زمین

- کانی‌ها
- چرخه‌ی سنگ
- سنگ‌های آذرین
- سنگ‌های رسوبی
- سنگ‌های دگرگونی

فعالیت یادگیری:

- کانی را تعریف کنید و تفاوت کانی‌ها را از نظر شکل بلور توضیح دهد؟

- تفاوت سنگ‌های آذرین و رسوبی و دگرگونی را با ترسیم جدولی نمایش و توضیح دهد؟

تکالیف عملکردی:

- در طی یک بازدید میدانی از دانشجو معلمان خواسته شود سنگ‌هایی را جمع‌آوری کنند. در ادامه در آزمایشگاه دانشگاه به کمک روش‌هایی که آموخته‌اند و ابزار موجود نوع سنگ را تشخیص و مراحل شکل‌گیری آن نوع سنگ را از نظر تئوریک تشریح کند.

فصل چهارم: تکتونیک صفحه‌ای

- نحوه‌ی حرکت ورقه‌ها
- مرزهای واگرا
- مرزهای همگرا
- زمین‌ساخت صفحه‌ای و جابه‌جایی قاره‌ها

فعالیت یادگیری:

- در مرزهای واگرا چه اتفاقی رخ می‌دهد؟ مهم‌ترین عوارض و اشکالی که در مرزهای واگرا رخ می‌دهند را با ذکر دلیل شکل‌گیری توضیح دهد.
- در کدامیک از مرزهای همگرا زلزله‌ها با شدت بیشتری رخ می‌دهد؟ دلیل آن‌ها با ترسیم شکل توضیح دهد.

تکالیف عملکردی:

- با تقسیم دانشجو معلمان در چند گروه و تقسیم دوره‌های زمین‌شناسی بین آن‌ها، مهم‌ترین اتفاقات جابه‌جایی قاره‌ها در هر دوره را با کمک ترسیم نقشه مشخص و توضیح دهند.
- با جستجو در سایت‌های مهم جهان فیلم‌ها و گیف‌های آموزشی در مورد تکتونیک صفحه‌ای تهیه و در پایان در قالب یک بسته در اختیار سایر دانشجو معلمان قرار گیرد.

فصل پنجم: کوه‌ها و ساخت‌های تکتونیکی

- اشکال کوه‌ها
- چگونگی تشکیل کوه‌های چین‌خورده
- چین‌ها
- شکستگی‌ها
- ناپیوستگی‌ها
- گنبد‌های نمکی

فعالیت یادگیری:

- تفاوت چین با گسل را دانشجو موردنقد قرار دهد.
- تشریح اینکه گنبدهای نمکی چگونه شکل می گیرند؟ را دانشجویان تحلیل نمایند.

تکالیف عملکردی:

- به کمک قطعات چوب و مدل های پیش ساخته و رنگ شده، نحوه ی شکل گیری انواع گسل ها در طبیعت را نمایش و توضیح دهد.
- در استان محل سکونت یا تحصیل خود جستجو کرده و چندین گسل را شناسایی و با ارائه عکس یا فیلم در کلاس در مورد نحوه ی شکل گیری آن توضیحاتی ارائه شده و در مورد آن با سایر دانشجو معلمان بحث و تبادل نظر انجام گیرد.

فصل ششم: زلزله

- علل بروز زلزله
- پس لرزه
- شدت و بزرگی زلزله
- پیامدهای زلزله
- زمین لرزه در ایران

فعالیت یادگیری:

- تفاوت ریشتر و مرکالی چیست؟ توضیح دهد
- چرایی اینکه ایران جز مناطق زلزله خیز جهان است را با دلیل تشریح کند.

تکالیف عملکردی:

- در کلاس کار گروه هایی تشکیل و هر گروه وظیفه شناسایی یکی از زلزله های جهان در طی تاریخ سکونت بشر بر روی کره ی زمین را برعهده گرفته و در ادامه با ارائه عکس و فیلم و آمار مهم ترین اثرات آن ها بر جغرافیای انسانی و طبیعی آن منطقه را در کلاس ارائه دهند.
- زلزله های شدید رخ داده در ایران را استخراج کرده و با جستجو در مقالات علمی علل رخداد آن ها را در کلاس ارائه و به بحث بگذارند.

فصل هفتم: فعالیت های ماگمایی

- منشأ ماگما
- فعالیت های آتش فشانی

- ساختمان یک آتش فشان
- پراکندگی آتش فشان ها

فعالیت یادگیری:

- دانشجو باید بداند ماگما چیست و منشأ آن کجاست؟ و تحلیلی مناسب با درس را ارائه نماید
- پراکندگی آتشفشانهای جهان را بر روی نقشه‌ای ترسیم و سپس دلیل این پراکندگی را توضیح دهد.

تکالیف عملکردی:

- با رسم شکل ساختمان یا آتش فشان را ترسیم و در کلاس در مورد اجزای آن بحث شود.
- از دانشجو معلمان خواسته شود به کمک خلاقیت خود (با مصالح متنوع) ماکت یک آتش فشان (انواع متفاوت) ساخته و نمایشگاهی را جهت بازدید سایر دانشجو معلمان برپا کنند.

فصل هشتم: تاریخ گذشته‌ی زمین

- سنجش زمان
- سن نسبی
- سن مطلق
- واحدهای زمانی زمین شناسی

فعالیت یادگیری:

- تفاوت سن نسبی و سن مطلق در زمین شناسی چیست؟ بیان کنید.

تکالیف عملکردی:

- به کمک نقشه‌ی زمین شناسی لایه‌های مختلف را بر اساس دوره‌های زمین شناسی بر اساس سن مرتب نمایید.

فصل نهم: نقشه‌های زمین شناسی

- نقشه‌ی زمین شناسی
- خصوصیات سنگ شناسی و روابط سنی در نقشه‌های زمین شناسی
- روابط ساختمانی در نقشه‌های زمین شناسی

فعالیت یادگیری:

- کاربرد نقشه زمین‌شناسی چیست؟
- چگونه می‌توان خصوصیات سنگ‌شناسی را در نقشه‌های زمین‌شناسی بیان کرد؟

تکالیف عملکردی:

- دانشجو معلمان به صورت تیمی یکی از نقشه‌های زمین‌شناسی را انتخاب و یکی از نیمرخ‌های زمین‌شناسی آن‌ها در کلاس برای سایر دانشجویان توضیح دهید.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

به دلیل ماهیت تنوری و عملی این واحد درسی پیشنهاد می‌شود برای مباحث نظری از راهبردهای بحث و گفتگو، بارش مغزی، مباحثه و... استفاده شود و در مرحله اجرایی از طریق حل مسئله و پروژه، ساخت ماکت و... دانشجو معلمان مباحث تنوری را به صورت علمی فراگیرند. پیشنهاد می‌شود که بیشتر مفاهیم به صورت تحلیلی و با ارائه نمونه‌های مشابه تدریس شود.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

- ۱- علایی طالقانی، محمود. ۱۳۸۷. مبانی زمین‌شناسی. نشر قومس
- ۲- صداقت، محمد. ۱۳۸۹. زمین‌شناسی برای جغرافیا. انتشارات پیام نور

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی فرآیند: (عملکرد دانشجو در فعالیت‌های یادگیری پیش‌بینی شده در طول ترم و مشارکت در این فعالیت‌ها) ۵ نمره

ارزشیابی پوشه کار: (مجموعه تکالیف عملکردی در طول ترم) ۵ نمره

ارزشیابی پایانی: آزمون پایانی (۱۰ نمره)

نکته: انجام بازدید علمی از سازمان زمین‌شناسی ایران و همچنین پدیده‌های طبیعی زمین‌شناسی در البرز و زاگرس باید در برنامه گروه درسی باشد و مقدمات انجام آن توسط گروه مهیا گردد.

سرفصل درس «کاربرد آمار در جغرافیا»

۱. معرفی درس و منطق آن:

جغرافیا از جمله علوم مهمی است که به کمک داده‌های کمی و تجزیه و تحلیل آن‌ها می‌تواند به مطالعات مهمی دست‌یافت که حاصل آن در زندگی بشری رفاه و آرایش خواهد بود. بر این اساس برای پردازش دقیق داده‌های علمی کمی در جغرافیا نیاز به ابزاری دقیق در جهت تجزیه و تحلیل داده‌هاست که این مهم را می‌توان با درس آمار در جغرافیا پوشش داد. با پرداختن به آمار و روش‌های آماری ضمن اینکه جغرافیدانان به نتایج مطلوبی در مطالعات کمی و آماری دست خواهند یافت بلکه توان بالایی هم در جهت پیش‌بینی و کمی‌گرایی را کسب می‌نمایند. در واقع در علم جغرافیا با آموزش روش‌های کمی آماری به علاقه‌مندان حوزه آموزش جغرافیا فرصت‌سازی در جهت ایجاد بهره‌ی بیشتر از علم آمار را در جغرافیا نصیب جغرافیدانان کرده و بر میزان اعتبار این علم در بین علوم انسانی افزوده خواهیم کرد.

نام درس به فارسی: کاربرد آمار در جغرافیا نام درس به انگلیسی: Application of statistics in geography	مشخصات درس نوع درس: نظری + عملی
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:	تعداد واحد: ۲ تعداد ساعت: ۴۸ شایستگی کلیدی: ck پیش‌نیاز: ندارد استاد متخصص برای تدریس: متخصص جغرافیای طبیعی و انسانی
۱- دانشجو با مفاهیم اصلی علم آمار آشنا خواهد شد. ۲- دانشجو با تمرین‌های مکرر آماری توان تجزیه و تحلیل داده‌های جغرافیایی را کسب خواهد کرد ۳- دانشجو قادر خواهد بود که به کمک داده‌های آماری جغرافیا، کمی‌گرایی را جغرافیا و مطالعات آن کاربردی نماید.	

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: مفاهیم آمار توصیفی در مطالعات جغرافیایی

- تعاریف
- اصطلاحات
- آشنایی با نرم‌افزار آماری SPSS

فصل دوم: شاخص‌های تمایل به مرکز

- مد یا نما
- میانه
- میانگین

- چارک

- صدک

فعالیت یادگیری: دانشجو قادر است در کلاس درس به همراه آموزش‌های نرم‌افزاری مفاهیم تمایل به مرکز را فراگیرد.

تکالیف عملکردی: دانشجو با بهره از دانش کلاسی خود موظف به حل تمرین‌های خاص با داده‌های جغرافیایی واقعی و ارائه به کلاس خواهد بود.

فصل سوم: شاخص‌های پراکندگی

- واریانس

- چولگی

- کشیدگی

فعالیت یادگیری: دانشجو قادر است در کلاس درس به همراه آموزش‌های نرم‌افزاری مفاهیم تمایل به مرکز را فراگیرد.

تکالیف عملکردی: دانشجو با بهره از دانش کلاسی خود موظف به حل تمرین‌های خاص با داده‌های جغرافیایی واقعی و ارائه به کلاس خواهد بود.

فصل چهارم: مفاهیم آمار استنباطی در مطالعات جغرافیایی

- تعاریف آمار استنباطی

- کاربردهای مهم در علم جغرافیا

- برخی آزمون‌های آماری مهم آمار استنباطی

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

آمار از جمله علوم اثرگذار و قابل کمی‌گرایی در تمام رشته‌هاست، بر این اساس محققان هم در رشته جغرافیا از این فرصت استفاده کرده و سعی در ارزش‌آفرینی جغرافیا و علم آن در رابطه با کمی‌گرایی هستند تا قدرت پیش‌بینی و دقت این علم در مطالعات و تجزیه و تحلیل‌ها بشدت افزایش یابد. بر این اساس راهبردهای تدریس این درس مهم رشته آموزش جغرافیا هم باید از روش‌های چندگانه بهره‌برد تا کار آیی این درس افزایش یافته و عمق‌بخشی به یادگیری تقویت گردد. بر این اساس پیشنهاد می‌گردد که اساتید محترم برای تدریس این درس مهم از روش‌های تدریس سخنرانی، روش تدریس بر پایه فناوری و همچنین روش‌های تدریس نوین استفاده نمایند.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

۱- پور طاهری، مهدی (۱۳۹۵) کاربرد آمار در علوم جغرافیایی، انتشارات قومس

منابع فرعی:

- ۱- پورتال اینترنتی سازمان آمار ایران به نشانی www.amar.org.ir
- ۲- یزدان پناه، حجت اله و محمدصادقی، محمد (۱۳۸۹) تحلیل‌های آماری در جغرافیا با رویکرد محاسباتی نرم افزار SPSS، انتشارات دانشگاه اصفهان
- ۳- پاشا زاده، اصغر، آقایی واحد (۱۳۹۶) تحلیل و پردازش داده‌های آماری با تأکید بر تحقیقات جغرافیایی به همراه آموزش مقدماتی (SPSS۲۳) انتشارات محقق اردبیلی

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیش نیاز در این درس قبل از شروع فعالیت‌های آموزشی انجام می‌گیرد.

ارزشیابی تکوینی: آزمون میان‌ترم و انجام پروژه آماری با نرم‌افزار به میزان ۱۰ نمره

ارزشیابی پایانی: آزمون پایان‌ترم ۱۰ نمره

سرفصل درس «روش تحقیق در جغرافیا»

۱. معرفی درس و منطق آن:

پژوهش یا تحقیق یک‌روند هوشمندانه، هوشیارانه، خلاقانه و سامانمند برای یافت، بازگویی و بازنگری پدیده‌ها، رخدادها، رفتارها و انگاشته‌ها است. پژوهش همچنین برای استفاده از پدیده‌های موجود در جهت دست یافتن به راهکارهای عملی و فناوری‌ها به کار می‌رود. به‌طور معمول پژوهشگر نتایج پژوهش خود را در مجله‌های علمی ارائه می‌دهد. پژوهش در دو بعد، یکی «یافتن پرسش پژوهش» و دیگری «پاسخ دادن به آن» انجام می‌گیرد. از این رو برای انجام تحقیق به روش تحقیق نیازمندیم. روش تحقیق یعنی شیوه جستجو. یعنی گمشده و مورد سؤال خود را با مصاحبه یا با پرسشنامه بیابیم. یا در گوشه‌ای نشسته و مشاهده کنیم یا با اعداد و ارقام به دنبال آن‌ها برویم یا... البته باید به این نکته توجه داشت که در تحقیق روش را با فن اشتباه نگیریم. فن یعنی وسایل و ابزار. ممکن است روش یا شیوه بررسی باشد و فن آن مصاحبه، ممکن است شیوه مشاهده باشد و ابزار یا فن آن دوربین. تحقیق در لغت به معنی جستجو کندوکاو و پژوهش است تا فرد را به گمشده مورد نظر برساند. این گمشده همان سؤالات شکل گرفته در ذهن فرد است. از این رو روش تحقیق، روش قابل اطمینان برای دستیابی به شناخت به عنوان عنصر اساسی دانش است و روش‌شناسی تحقیق (Methodology) عبارت است از مطالعه مجموعه اصول و قوانین و کندوکاوهایی که ما را به شناخت علمی هدایت می‌کند. شناخت در علوم اجتماعی از جمله جغرافیا هم به معنای آگاهی پیدا کردن از جوانب خاص یک پدیده به‌طور واقعی است.

نام درس به فارسی: روش تحقیق در جغرافیا	مشخصات درس
نام درس به انگلیسی: Research method in geography	نوع درس: انظری + عملی
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:	تعداد واحد: ۲
۱- با یادگیری این درس دانشجو معلم فهم کافی از روش تحقیق را به‌طور کامل کسب کرده است	تعداد ساعت: ۴۸
۲- در فرآیند درسی دانشجو معلم به راحتی قدرت نقد و ارزیابی کافی برای انواع تحقیق را در کلاس ارائه خواهد کرد.	شایستگی کلیدی: ck
۳- خلاقیت ویژه‌ای در نگارش انواع موضوعات تحقیقی جغرافیایی را در کلاس درس ایجاد می‌کند.	پیش نیاز: کاربرد آمار در جغرافیا
	استاد متخصص برای تدریس: متخصص جغرافیای طبیعی و انسانی

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: کلیات و مفاهیم اساسی

— دیدگاه‌های شناختی

- مفهوم و فلسفه تحقیق علمی
- ویژگی‌های و قواعد تحقیق علمی
- مفاهیم اصلی

فصل دوم: انواع تحقیق (از نظر هدف و اجرا)

- تحقیقات بنیادی
- تحقیقات کاربردی
- تحقیقات عملی
- تحقیقات توصیفی
- تحقیقات پیمایشی
- تحقیقات تحلیلی

فعالیت یادگیری: دانشجو با انواع تحقیقات در علم جغرافیا آشنایی پیدا کرده و با نمونه‌هایی که توسط استاد در کلاس ارائه می‌شود تجزیه و تحلیل انجام می‌دهد.

تکالیف عملکردی: دانشجو معلم در با توجه به آنچه آموخته فهرستی از موضوعات انواع تحقیقات را در قالب جدولی تهیه و ارائه می‌نماید. (داخلی و خارجی)

فصل سوم: مراحل یک تحقیق علمی

- انتخاب موضوع و بیان مسئله
- تدوین فرضیه
- سؤالات تحقیق
- بیان اهداف و ضرورت‌های تحقیق علمی
- پیشینه تحقیق
- مبانی نظری
- معرفی جامعه آماری
- روش‌های نمونه‌گیری
- ابزارهای سنجش و گردآوری
- روش‌های گردآوری داده‌ها
- کدگذاری و استخراج داده‌ها
- تجزیه و تحلیل داده‌ها

فعالیت یادگیری: انتظار این است که دانشجو معلم بتواند همگام با استاد در چند جلسه متوالی با این مفاهیم آشنا شده و در قالب نمونه‌های ارائه شده در کلاس درس آن‌ها را مورد نقد و ارزیابی قرار دهد.

تکالیف عملکردی: دانشجو موظف است در فرصت‌های خارج از کلاس درس با بررسی انواع تحقیقات جغرافیایی که در قالب طرح و مقاله علمی منتشر شده‌اند نقاط قوت و ضعف هر یک از عناوین خواسته شده در کلاس را برای ارائه در قالب پروژه کلاسی ارائه نماید.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

این درس از دروس اصلی و مهم رشته آموزش جغرافیا محسوب می‌گردد و بستری لازم برای آشنایی دانشجویان با انواع تحقیق و روش‌های انجام تحقیق محسوب می‌گردد. از این رو استاد در کلاس درس ضمن بیان مبانی و اصول و همچنین تئوری لازم باید از انواع نمونه‌های انجام شده روش‌های علمی در کلاس درس استفاده نماید تا دانشجویان راحت‌تر با روش تحقیق آشنا شده و علاقه‌مند گردند. با ادامه روند تدریس و توسط کافی به مباحث درس هم دانشجویان باید به ارائه یک طرح تحقیق بپردازند. همچنین استفاده از راهبرد تدریس سخنرانی و مشارکتی و نیز آموزش بر مبنای فناوری در کلاس درس توصیه می‌گردد.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

۱- حافظ نیا، محمد رضا (۱۳۹۹) مقدمه‌ای بر روش تحقیق در علوم انسانی، چاپ بیست و ششم، انتشارات سمت

۲- علیجانی، بهلول (۱۳۹۸) روش‌شناسی کمی در جغرافیا، انتشارات سمت

منابع فرعی:

۱- جاوری، مجید، صابری فر. رستم (۱۳۹۱) روش تحقیق در جغرافیا، انتشارات دانشگاه پیام نور

۲- آسایش، حسین، مشیری، سید رحیم (۱۳۹۴) روش‌شناسی و فن‌های تحقیق علمی در علوم انسانی با تأکید بر جغرافیا، انتشارات

قووس

- پایگاه اینترنتی مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی به نشانی www.sid.ir

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیش‌نیاز در این درس قبل از شروع فعالیت‌های آموزشی انجام می‌گیرد.

ارزشیابی تکوینی: در طول ترم ۱۰ نمره به فعالیت‌های کلاسی دانشجو و همچنین انجام پروژه تعلق می‌گیرد.

ارزشیابی پایانی: ۱۰ نمره آزمون پایانی در نظر گرفته شود.

کارپوشه: ارائه پوشه کار در قالب پروژه تعریف شده از طرف استاد توسط دانشجو الزامی است.

سرفصل درس «نقشه و نقشه خوانی»

۱. معرفی درس و منطق آن:

بشر از دیرباز برای کشف ناشناخته‌ها و شناسایی محیط اطراف خود به کسب اطلاعات می‌پرداخته است. این کوشش در ابتدا، جنبه‌ی رفع نیازهای اولیه را داشت. لیکن با پیدایش جوامع و پیچیدگی پدیده‌های روی زمین ابعاد گسترده‌ای یافت. یکی از جلوه‌های عینی دریافت اطلاعات از محیط طبیعی نقشه است. نقشه منبع اطلاعات، ابزار مشاهده، وسیله ثبت مشاهدات و تجزیه و تحلیل در جغرافیا است. درواقع نقشه قسمتی از زبان فنی جغرافیاست که آن را نشان ویژه جغرافیا نامیده‌اند. موضوعاتی که در نقشه می‌گنجد متنوع است و همین امر، کاربرد نقشه را وسعت می‌بخشد و تمام کارشناسان و کاربران نقشه در چند دهه‌ی اخیر سعی بر آن داشتند که از اطلاعات تصویری بهره بیشتری برده و نقشه را وسیله‌ی مناسبی برای برآورده ساختن نیازهای خود بدانند. در مطالعات جغرافیایی، فراگیرندگان نیازمند جمع‌آوری اطلاعات، تفسیر و ارزیابی داده‌ها، تصمیم‌گیری و حل مسئله‌اند. شناخت و کاربرد منابع اطلاعاتی مانند کره‌ی جغرافیایی، عکس‌ها و تصاویر، فرهنگنامه‌ها، مهارت‌های مربوط به کاربرد نقشه، جهت‌یابی، استفاده از نقشه‌های راهنمای خیابان‌ها، جاده‌ها، مناطق توریستی، خواندن نمودارهای آب و هوایی، برقراری ارتباط با انواع مؤسسات و سازمان‌های اجتماعی و محیطی داخلی و بین‌المللی موجب ارتقای صلاحیت‌های فردی و اجتماعی افراد می‌شود. درواقع می‌توان گفت فارغ‌التحصیلان این رشته برحسب نیاز خود جهت تدریس دروس مطالعات اجتماعی در آینده؛ بایستی توانایی استفاده از نقشه‌های انسانی و طبیعی را داشته و برحسب ضرورت از این مهارت در تدریس استفاده و آن را به دانش آموزان نیز آموزش دهد.

نام درس به فارسی: نقشه و نقشه خوانی نام درس به انگلیسی: Map and map reading	مشخصات درس نوع درس: ۱ نظری + ۱ عملی تعداد واحد: ۲ تعداد ساعت: ۴۸ شایستگی کلیدی: CK پیش نیاز: ندارد استاد متخصص برای تدریس: ۱ استاد متخصص سنجش از دور و متخصص کار توگرافی
اهداف / پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود: ۱- بر روی نقشه ایران یا جهان شمال جغرافیایی، شمال شبکه و شمال مغناطیسی مناطق مختلف را محاسبه و ترسیم کند. ۲- طول و عرض جغرافیایی محل سکونت خود را بر روی نقشه محاسبه کند. ۳- مساحت استان محل زندگی خود را محاسبه کند. ۴- فاصله دو نقطه جغرافیایی را بر روی نقشه‌ها به کمک مقیاس ترسیمی و عددی محاسبه کند. ۵- بر روی یک نقشه توپوگرافی نیمرخ توپوگرافی رسم کند. ۶- از GPS و قطب‌نما استفاده کند. ۷- در زندگی روزمره خود بتواند موقعیت‌یابی کرده و برحسب نیاز خود نقشه‌ها استفاده کند.	

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: مقدمات

- تعریف نقشه
- شکل زمین و ابعاد آن
- موقعیت و جهت بر روی زمین
- مختصات جغرافیایی
- شمال حقیقی، شمال مغناطیسی، شمال شبکه
- آزیموت و برینگ

تکالیف یادگیری:

- به کمک نقاله آزیموت و برینگ چند پدیده را نسبت به یک پدیده مشخص محاسبه کند.
- کره زمین را ترسیم نماید، توضیح دهد آیا زمین کروی کامل است یا نه؟
- تفاوت خط استوا با سایر مدارات زمین و خط نصف النهار مبدأ با سایر نصف النهارات را به رسم شکل توضیح دهد.

تکالیف عملکردی:

- بر روی نقشه ایران یا جهان به انتخاب استاد برای هر دانشجو نقطه‌ای جغرافیایی مشخص گردد و در ادامه از دانشجویان بخواهد شمال جغرافیایی، شمال شبکه و شمال مغناطیسی را محاسبه و ترسیم کند.
- طول و عرض جغرافیایی محل سکونت خود را بر روی نقشه محاسبه کند.
- به کمک کره جغرافیایی و با ترسیم شکل زمین تفاوت شعاع استوایی و شعاع قطبی را توضیح دهند.

فصل دوم: مقیاس

- مقیاس و انواع آن
- مقیاس خطی یا ترسیمی
- مقیاس کسری با عددی
- طبقه‌بندی نقشه‌ها بر اساس مقیاس
- رابطه مقیاس با مساحت سطوح
- محاسبه مساحت پهنه‌ها بر روی نقشه

تکالیف یادگیری:

- مقیاس را تعریف و کاربرد آن‌ها را در جغرافیا توضیح دهد.
- مقیاس خطی و عددی چه تفاوتی باهم دارند. با یک مثال توضیح دهید
- چرا نقشه‌ها بر اساس مقیاس طبقه‌بندی می‌شوند؟ تشریح کنید.

تکالیف عملکردی:

- مساحت واقعی یک پهنه (یک کشور یا استان) را به کمک مقیاس نقشه محاسبه کند.
- فاصله دونقطه بر روی نقشه را به کمک مقیاس ترسیمی و عددی محاسبه کند.

- مقیاس عددی یک نقشه را به مقیاس ترسیمی تبدیل و آن را رسم کند.
- به کمک مقیاس ترسیمی به نقشه ؛ مقیاس عددی همان نقشه را استخراج کند .

فصل سوم: سیستم‌های تصویر نقشه

- سیستم‌های معادل و سیستم‌های مشابه
- زمینه نظری سیستم‌های تصویر
- انواع سیستم‌های تصویر (مستوی، مخروطی، استوانه‌ای، منفرد)

تکالیف یادگیری:

- تفاوت سیستم‌های معادل و مشابه چیست؟ توضیح دهید.
- با رسم شکل سیستم تصویر مستوی، مخروطی و استوانه‌ای و منفرد را ترسیم کند و در ادامه کاربرد هر کدام از این سیستم‌ها را در ترسیم نقشه جهان توضیح دهد.

تکالیف عملکردی:

- با توجه به ابعاد مناطق جغرافیایی و اهداف نقشه، مناسب‌ترین سیستم تصویری کدام سیستم است؟ با ذکر مثال توضیح دهید.
- با انتخاب استاد چندین کشور در عرض‌های مختلف جهان بر روی کره جغرافیایی انتخاب شود و دانشجو معلم به کمک دستگاه‌های تصویر و کاغذ کالک آن را ترسیم و در ادامه استاد ایرادات کارها را بررسی و اصلاح نماید.

فصل چهارم: انواع نقشه

- طبقه‌بندی نقشه‌ها بر اساس موضوع
- طبقه‌بندی نقشه‌ها بر اساس مقیاس
- محتوا و زمینه کاربردی
- نقشه‌های عمومی
- نقشه‌های ویژه

تکالیف یادگیری:

- نقشه‌های ویژه دارای چه ویژگی‌هایی هستند. با ذکر مثال توضیح دهید. .
- میزان دقت و جزئیات نقشه‌ها به چه بستگی دارد . توضیح دهید.

تکالیف عملکردی:

- فهرستی از نقشه‌های جغرافیایی به صورت پراکنده و درهم به دانشجو معلمان داده شود و از آن‌ها بخواهد با تهیه جدولی نقشه‌ها بر اساس موضوع و مقیاس و محتوا طبقه‌بندی کنند. نتایج در پایان کلاس بررسی شود.

فصل پنجم: علائم و نمادهای در نقشه

- علائم قراردادی

* ملاک‌های انتخاب علائم

- فن‌های نمادگذاری (کروماتیک، کروپلت، ایزوپلت، نقطه‌ای، کروگرافیک، دینامیک، پراکندگی تصویری)

تکالیف یادگیری:

- نمادگذاری چه کاربردی در ترسیم نقشه دارد. با ذکر مثال توضیح دهید.
- تفاوت فن‌های کروپلت و نقطه‌ای چیست توضیح دهید.

تکالیف عملکردی:

- به هر دانشجو نقشه‌ای داده شود و از آن‌ها خواسته شود نمادهای حقیقی و مجازی را از هم تفکیک کرده و در پایان توسط استاد بررسی شود.
- از هر دانشجو خواسته شود اگر باشد به‌عنوان کار توگرافی نقشه‌هایی ترسیم کنند برای پدیده‌های زیر از چه علائمی استفاده خواهند کرد (خانه‌های روستایی؛ چراگاه؛ زمین‌های کشاورزی؛ جنگل‌های بلوط، باغ‌های میوه)

فصل ششم: نقشه‌های توپوگرافی

- مفهوم خطوط تراز
- محاسبه ارتفاع نقاط در نقشه‌های توپوگرافی
- مفهوم شیب و روش محاسبه‌ی آن
- رابطه‌ی بین عناصر ناهمواری با منحنی‌های تراز
- رسم نیمرخ توپوگرافی
- اندازه‌گیری حجم عوارض در نقشه‌های توپوگرافی

تکالیف یادگیری:

- خطوط تراز چگونه ترسیم می‌شوند. توضیح دهید.
- استاد منطقه‌ای از یک نقشه توپوگرافی را مشخص کرده و دانشجو معلم نیمرخ توپوگرافی آن را ترسیم نماید.
- استاد قسمتی از ناهمواری بر روی یک نقشه توپوگرافی را مشخص کرده و دانشجو معلم حجم آن فروافتادگی یا برآمدگی را محاسبه کند.

تکالیف عملکردی:

- پس از رسم نیمرخ توپوگرافی وضعیت ناهمواری آن منطقه را تحلیل و توضیح دهد.
- استاد قسمتی از یک نقشه توپوگرافی را مشخص کرده و از او بخواهد به کمک شکل خطوط منحنی‌های تراز وضعیت ناهمواری‌ها از نظر ارتفاع و شیب تشریح کند.

فصل هفتم: اندازه‌گیری در نقشه (مساحت و فاصله)

- روش‌های اندازه‌گیری فاصله و طول خطوط (مستقیم، منحنی)
- اندازه‌گیری مساحت (اشکال منظم، اشکال نامنظم)

تکالیف یادگیری:

- به کمک روش کاغذهای میلی متری و روش محاسبه مساحت اشکال ریاضی حجم یک شل هندسی منظم (مربع) را انجام دهد. آیا نتایج باهم تفاوت دارند. در صورت پاسخ بله ایراد کار خود را پیدا کند.
- روش محاسبه اندازه گیری فاصله ها را با کمک دستگاه مخصوص فاصله یابی لیزری توضیح دهد.
- با چه روش هایی می توان طول یک جاده پریچ وخم را محاسبه کرد . با رسم شکل توضیح دهید.
- چگونه می توان به کمک دستگاه پلانی متر مساحت یک کشور را اندازه گیری کرد را توضیح دهید.

تکالیف عملکردی:

- دو عارضه جغرافیایی بر روی یک جاده در نقشه توسط استاد مشخص شود و از دانشجو معلم خواسته شود فاصله آن دو پدیده را محاسبه کند (فاصله ی مستقیم و فاصله ی واقعی)
- مساحت یک استان توسط دانشجو با روش های کاغذ میلی متری و پلانی متر محاسبه شود . در صورت اختلاف علت آن را بیان کند.

فصل هشتم: تعیین موقعیت نقاط به کمک نقشه

- سیستم مختصات قطبی
- سیستم مختصات جغرافیایی
- سیستم شبکه U.T.M
- سیستم شبکه U.P.S
- سیستم ژئورف
- راهنمای طبقه بندی نقشه های بزرگ مقیاس (اندکس)
- راهنمای اتصال نقشه ها

تکالیف یادگیری:

- موقعیت عارضه های جغرافیایی کره زمین چگونه توسط مختصات جغرافیایی تعیین می شوند. توضیح دهید.
- تفاوت سیستم مختصات قطبی را با سیستم مختصات جغرافیایی را تشریح کند.

تکالیف عملکردی:

- استاد بر روی نقشه چندین عارضه را مشخص کند و از دانشجو معلم بخواهد مختصات جغرافیایی آن ها را محاسبه کند.
- سیستم شبکه U.T.M را ترسیم و کاربرد آن را در تعیین موقعیت نقاط را تشریح کند.

فصل نهم: نقشه خوانی میدانی

- جهت یابی (در روز و شب)
- توجیه نقشه
- تعیین موقعیت ایستگاه

- تعیین موقعیت نقاط

- استفاده از GPS

تکالیف یادگیری:

- به کمک قطب‌نما بتواند شمال جغرافیایی را پیدا کند.

- توجیه نقشه به چه معناست. توضیح دهد.

تکالیف عملکردی:

- به کمک ساعت مچی در طبیعت بتواند شمال را پیدا کرده و نقشه محل سکونت خود را توجیه کند.

- به کمک GPS مختصات جغرافیایی خود را تعیین کرده و بتواند موقعیت خود را بر روی نقشه نشان دهد.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

جغرافیا علم مشاهده و مهم‌ترین ابزار این علم نقشه است. با توجه به ماهیت واحد درسی نقشه‌خوانی که نقش اساسی در آموزش مهارت‌های جغرافیایی همچون موقعیت‌یابی، تشخیص جهات جغرافیایی و..... پیشنهاد می‌شود استاد مربوطه بعد استفاده از روش‌های آموزشی فعال با واگذاری کارهای عملی مربوطه در هر بخش شرایط تعمیق یادگیری را فراهم آورد. در این واحد درسی به کمک ابزار آموزشی همچون نقشه، کره جغرافیایی، کورویومتر، پلانی متر، جی پی اس و..... دانشجو در معرض مستقیم آموزش قرار خواهد گرفت و بسیاری از فعالیت‌ها در قالب کار گروهی یا انفرادی انجام می‌گیرد. پیشنهاد می‌شود بعد از هر فصل به فراخور آموزش‌های عملی استاد این واحد درسی به کمک بازدیدهای میدانی و قرار دادن دانشجویان در موقعیت واقعی بسیاری از آموخته‌های آن‌ها در عمل اجرایی گردد و نواقص آموزش رفع گردد.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

۱- یمانی، مجتبی؛ (۱۳۹۵)؛ مبانی نقشه‌خوانی؛ انتشارات دانشگاه تهران؛ تهران

۲- جداری عیوضی، جمشید؛ (۱۳۸۹)؛ نقشه و نقشه‌خوانی در جغرافیا؛ انتشارات پیام نور؛ تهران

منابع تکمیلی:

۱- جعفری، عباس؛ (۱۳۹۱)؛ نقشه‌خوانی؛ سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح؛ تهران

۲- خمر، غلامعلی؛ (۱۳۹۶)؛ اهمیت و کاربرد نقشه و نقشه‌خوانی در جغرافیا؛ نشر قومس؛ تهران

3- Sarah Witham Bednarz, Gillian Acheson, and Robert S. Bednarz: 2006 :Maps and Map Learning in Social Studies: Social Education 70(7), pp 398–404, 432:©2006 National Council for the Social Studies

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی فرآیند: (عملکرد دانشجو در فعالیت‌های یادگیری پیش‌بینی شده و مشارکت در فعالیت‌ها) ۳ نمره

ارزیابی پوشه کار: (مجموعه تکالیف عملکردی) ۷ نمره

(دانشجو معلمان در طی ترم پس از یادگیری هر موضوع تکلیف عملکردی به او واگذار می‌گردد که استاد مربوطه پس از بررسی و حل تمرین نمره مربوط به پوشه کار را به او خواهد داد)

ارزشیابی پایانی: (برگزاری آزمون نظری) ۱۰ نمره

نکته: گروه موظف است جهت آموزش بهتر دانشجویان مقدمات بازدید علمی از سازمان نقشه‌برداری ایران را فراهم نماید و استاد مربوطه درس با هماهنگی گروه، بازدید علمی یک‌روزه از سازمان را اجرا نماید. و همچنین گروه موظف است تمام ابزارهای لازم جهت تدریس اثرگذار درس را در آزمایشگاه جغرافیا فراهم آورد.

سرفصل درس «مبانی سنجش از دور»

۱. معرفی درس و منطق آن:

سنجش از دور دانش، فناوری و هنر به دست آوردن اطلاعات قابل اطمینان کمی یا کیفی درباره اشیاء، پدیده‌ها و محیط که از طریق جمع‌آوری و اندازه‌گیری امواج الکترومغناطیس از شیء در طول موج‌های خاص به وسیله یک یا چند سنجنده، تحلیل و تفسیر تصاویر ماهواره‌ای یا پهپاد بدون حضور فیزیکی در محل و تماس مستقیم است. همچنین سنجش از دور شامل اندازه‌گیری و ثبت انرژی بازتابی از سطح زمین و جو پیرامون آن از یک نقطه مناسب بالاتر از سطح زمین است. پرتوهای بازتابی که از نوع امواج الکترومغناطیس هستند، می‌توانند دارای منابع گوناگونی همانند پرتوهای خورشیدی، پرتوهای حرارتی اجسام یا حتی پرتوهای مصنوعی باشند. در علم جغرافیا هم بدلیل ماهیت مطالعات این رشته و نیز نیازهای موجود در مطالعات میدانی و همچنین پیشرفت فناوری استفاده از علم سنجش از دور یک ضرورت محسوب می‌گردد که الزام دارد دانشجو معلمان در قالب دو واحد درسی با آن آشنا گردند.

نام درس به فارسی: مبانی سنجش از دور	مشخصات درس
نام درس به انگلیسی: Basics of Remote Sensing	نوع درس: ۱ نظری + ۱ عملی
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:	تعداد واحد: ۲
	تعداد ساعت: ۴۸
	شایستگی کلیدی: ck
۱- دانشجو قدرت درک اصطلاحات مفاهیم بنیادی سنجش از دور را به دست می‌آورد.	پیش نیاز: نقشه و نقشه خوانی
۲- دانشجو قادر به درک و تفسیر عکس‌های هوایی در قالب تمرین‌ها خواهد شد	استاد متخصص برای تدریس:
۳- به کمک استاد دانشجو قادر به تولید نقشه‌های جدید از عکس هوایی تولید خواهد شد.	متخصص سنجش از دور

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول:

- مفاهیم و اصول سنجش از دور
- انرژی الکترومغناطیسی خورشید
- ویژگی‌های تابش و تشعشع خورشید
- اهمیت علم سنجش از دور

فعالیت یادگیری: مفاهیم پایه سنجش از دور را بیان کرده و تحلیل نماید

تکالیف عملکردی: ضمن طراحی نمودار الکترومغناطیس، طیف‌های آن را نمایش دهد.

فصل دوم:

- دستگاه‌های سنجش ازدور
- سنجنده های تصویری
- سنجنده های غیر تصویری

فعالیت یادگیری: ضمن بازشناخت انواع سنجنده ها ویژگی های هریک از دستگاه های سنجش ازدور را بیان کند

تکالیف عملکردی: با چگونگی خواندن اطلاعات از روی عکس ها، بتواند داده های مربوطه را تجزیه و تحلیل نماید.

فصل سوم:

- تفسیر آمار و اطلاعات ماهواره های لند ست
- روش های طبقه بندی ماهواره ای
- مسائل و مشکلات طبقه بندی ماهواره ای

فصل چهارم:

- کاربرد تفسیر تصاویر و داده های ماهواره های لند ست
- کاربرد اطلاعات ماهواره ای در کشاورزی، هیدرولوژی، جنگل داری
- کاربرد اطلاعات ماهواره ای در جغرافیا، زمین شناسی، اقیانوس ها
- کاربرد اطلاعات ماهواره ای در برنامه ریزی شهری و روستایی

فعالیت یادگیری: یادگیری انواع کاربردهای تصاویر هوایی و ماهواره ای در مطالعات جغرافیایی را داشته باشد

تکالیف عملکردی: به کمک یادگیری و تمرین عملی و بازدید علمی از سازمان فضایی ایران بتواند نقشه هایی را از تصاویر ماهواره ای تولید کند.

فصل پنجم:

- برنامه های آینده سنجش ازدور کاربردی
- تشریح نیازهای آینده استفاده کنندگان از سنجش ازدور

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

با توجه به محتوای تخصصی، این درس باید توسط متخصص سنجش‌ازدور تدریس گردد. اهمیت این درس هم در قسمت عملی آن مستتر است. از این رو برای تحقق این مهم باید از کارگاه‌های خاص و مجهز جغرافیا استفاده گردد تا استاد بتواند ضمن تبیین مفاهیم بخش عملی درس را با کمک ابزارهای موجود به دانشجویان آموزش دهد. همچنین برای یادگیری بهتر و دقیق‌تر استاد مربوطه باید با ارائه تکالیف عملی دانشجویان را به ملزم به انجام آن‌ها نماید تا تلفیق مفاهیم نظری و پروژه‌های عملی موجبات یادگیری عمیق این درس تخصصی را فراهم بیاورد. همچنین باید در طول ترم با هماهنگی انجام‌شده با سازمان فضایی ایران، بازدید علمی یک‌روزه جهت آشنایی دانشجویان از تأسیسات فنی و نحوه فعالیت‌های علمی در این سازمان فراهم گردد. با این مضمون در بخش راهبردهای تدریس استفاده از روش‌های تدریس سخنرانی، مشارکتی، تدریس بر پایه **It** برای مدرسان محترم این درس پیشنهاد می‌گردد.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

۱- علیزاده ربیعی، حسن (۱۳۹۶) سنجش‌ازدور (اصول و کاربرد)، انتشارات سمت

منابع فرعی:

۱- سازمان فضایی اروپا <http://www.esa.int>

۲- سازمان فضایی ایران <https://isa.ir>

۳- سازمان فضایی آمریکا <https://www.nasa.gov>

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیش‌نیاز در این درس قبل از شروع فعالیت‌های آموزشی انجام می‌گیرد.
ارزشیابی تکوینی: در طول تدریس به جهت تمرین عملی این درس استاد، ملزم به یاددهی و کنترل انجام آن توسط دانشجویان است.
ارزشیابی پایانی: در قالب آزمون پایان‌ترم به میزان ۱۰ نمره تعیین گردیده است.
کارپوشه: استاد ملزم به دریافت پوشه کار عملی در قالب پروژه تعریف‌شده از دانشجو به میزان ۱۰ نمره می‌باشد.

نکته:

این درس باید در کارگاه جغرافیا که مجهز به انواع امکانات تدریس درس سنجش‌ازدور است انجام گردد. و بدون انجام قسمت‌های عملی ناقص محسوب شده، از این رو پردیس‌های دانشگاه فرهنگیان که رشته آموزش جغرافیا در آن‌ها دایر است موظف به تجهیز این کارگاه‌ها می‌باشند. انجام بازدید علمی از سازمان فضایی ایران که متولی مسائل سنجش‌ازدور در ایران است هم در راستای یادگیری و عمق بخش دانش تخصصی دانشجویان یک ضرورت محسوب می‌گردد که باید انجام‌شده و گزارش آن توسط گروه منتشر گردد.

سرفصل درس «مبانی ژئومورفولوژی»

۱. معرفی درس و منطق آن:

ژئومورفولوژی علم شناسایی و تشریح اشکال ناهمواری‌های زمین و تفسیر چگونگی شکل‌یابی آن‌هاست. واژ طریق ارتباط با علوم مختلف از جمله، زمین‌شناسی، آب و هواشناسی، هیدرولوژی، اکولوژی و ... داده‌های اولیه مورد نیاز خود را دریافت کرده و آن را بر اساس دیدگاه‌های ژئومورفیک با یکدیگر ترکیب می‌کند تا سازوکار لند فرم‌ها و چگونگی تغییر و تحول آن‌ها را تفسیر نماید و آینده آن‌ها را پیش‌بینی نماید. مطالعه این درس، دانشجویان را قادر می‌سازد تا پس از کسب اطلاعات لازم در زمینه مقدمات کلی راجع به شناسایی و فرآیند پیدایش و تکامل اشکال ناهمواری‌ها در سطح زمین، مفاهیم و محتواهای به‌کاررفته در مقاطع درسی مختلف را به‌خوبی تدریس نمایند و اهمیت و نقش هر یک از لند فرم‌ها را در زندگی روزمره ضروری بدانند.

نام درس به فارسی: مبانی ژئومورفولوژی	مشخصات درس
نام درس به انگلیسی: Fundamentals of Geomorphology	نوع درس: نظری
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:	تعداد واحد: ۲
۱- بایان اهمیت و کاربرد علم ژئومورفولوژی، رابطه علم ژئومورفولوژی را با سایر علوم تبیین و تأثیر کاربرد آن را در حفظ منابع زمینی تشریح کند.	تعداد ساعت: ۳۲
۲- فرآیندهای درونی و بیرونی پیدایش و تغییر شکل‌دهنده سطح زمین را تحلیل و تفسیر نماید.	شایستگی کلیدی: CK
۳- تأثیر پدیده‌های ژئومورفولوژی را در زندگی موجودات زنده و همچنین تأثیر انسان بر این پدیده‌ها را توضیح دهد.	پیش‌نیاز: زمین‌شناسی در جغرافیا
	استاد متخصص برای تدریس:
	جغرافیای طبیعی - گرایش ژئومورفولوژی

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول:

- مقدمه (تعریف، قلمرو و کاربرد)
- اهمیت و کاربردهای علم ژئومورفولوژی
- رابطه ژئومورفولوژی با علوم دیگر
- ساختمان زمین (لایه‌های تشکیل‌دهنده)

- مفاهیم (آستونسفر - لیتونسفر - لیتولوژی - خط الراس - خط القعر (تالوگ) - فرسایش - دامنه

فعالیت یادگیری: از طریق یک نقشه ذهنی، ارتباط ژئومورفولوژی را با علوم دیگر ترسیم نماید.

تکالیف عملکردی: دلایل اهمیت و کاربرد ژئومورفولوژی را در برنامه ریزی محیط سکونت خود بررسی و گزارش خود را در کلاس ارائه نماید.

فصل دوم:

- داده های ساختمان زمین شناسی: داده های سنگ شناسی، سنگ های آذرین، رسوبی، دگرگونی
- فرآیندهای داخلی تغییردهنده سطح زمین: اروژنیک، اپیروژنیک، چین خوردگی ها، انواع چین ها، شکستگی ها (درزها و گسل ها)، آتش فشان ها و ساخت های آذرینی، ساختمان های افقی و مایل
- مجموعه بزرگ ساختمانی دنیا: سکوها، سیستم های چین خورده آلپی
- اشکال اولیه ساختمانی: ساختمان افقی، ساختمان مایل (کواستا)
- ساختمان چین خورده: (اشکال ژورایی، اشکال وابسته به سفره های رورانده، اشکال آپالاشی)
- اشکال کارستی، ساختمان های بلورین
- ارتباط شبکه آب ها با ساختمان زمین شناسی: ساختمان زمین شناسی، مسیر و شبکه آب ها، ساختمان زمین شناسی و اجزاء شبکه آب ها، تحول اجزاء و شبکه آب ها (اسارت و انحراف)

- **فعالیت یادگیری:** ساخت مدل هایی از انواع چین ها و گسل ها و...
- **تکالیف عملکردی:** تهیه گزارش از اشکال ژئومورفیک یک ناحیه از جهان به دلخواه و در کلاس درس ارائه دهد.

فصل سوم:

- فرآیندهای بیرونی (فرسایش) تغییردهنده سطح زمین: (هوازدگی فیزیکی، شیمیایی، بیولوژیکی، تشکیل خاک، پراکندگی جغرافیایی آن ها)
- حرکات دامنه ای از جمله، ریزش، لغزش، خزش، سولی فلوکسیون، ژلی فلوکسیون و ...
- آب های جاری: هرز آب های اولیه، رودها، شط ها، سیلاب ها و خشک رودها و....
- فعالیت آب های جاری: تخریب، حمل و رسوب گذاری، اشکال کارست
- یخچال: قاره ای یا ناحیه ای، محلی یا کوهستانی،
- فعالیت یخچال ها: تخریب، حمل و رسوب گذاری
- باد و فعالیت آن: تخریب، حمل و رسوب گذاری
- امواج و فرسایش ساحلی

فعالیت یادگیری: مکانیسم شکل‌گیری حرکات دامنه‌ای را تشریح نمایند.

تکالیف عملکردی: نوع فعالیت و اشکال حاصل از هر یک از عوامل فرسایش (آب‌های جاری، یخچال، باد) را در یک جدول یادداشت نمایند و در کلاس ارائه دهند.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

این درس توسط استاد متخصص جغرافیا در گرایش ژئومورفولوژی تدریس می‌شود. برای اطمینان از تحقق اهداف آن، علاوه بر شیوه‌های مرسوم در تدریس، از روش‌های فعال و نرم‌افزارهای آموزشی استفاده شود. از دانشجویان خواسته شود تا با استفاده از آموخته‌ها، راجع به یک موضوع، یک نمونه فعالیت عملی انجام داده و در کلاس درس ارائه نمایند. برای آشنایی بیشتر دانشجویان با مفاهیم و اهمیت این درس در زندگی روزمره آن‌ها، انجام بازدید میدانی از اشکال و عوارض ژئومورفیک یک ناحیه از ایران الزامی است و تحقق این هدف نیازمند همکاری دانشگاه مربوطه هست.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

۱- دریو ماکس (۱۳۸۹)، مبانی ژئومورفولوژی (اشکال ناهمواری‌های زمین)، ترجمه دکتر مقصود خیام، تهران، انتشارات مینا.

منابع فرعی:

- ۱- محمودی، فرج‌ا... (۱۳۸۹)، ژئومورفولوژی ساختمانی، تهران، انتشارات پیام نور
- ۲- محمودی، فرج‌ا... (۱۳۸۹)، ژئومورفولوژی دینامیک، تهران، انتشارات پیام نور
- ۳- احمدی، حسن (۱۳۸۶)، ژئومورفولوژی کاربردی، فرسایش آبی، جلد ۱، انتشارات دانشگاه تهران
- ۴- احمدی، حسن (۱۳۸۷)، ژئومورفولوژی کاربردی، فرسایش بادی، جلد ۲، انتشارات دانشگاه تهران
- ۵- جداری عیوضی، جمشید (۱۳۹۶)، ژئومورفولوژی ایران، تهران، انتشارات پیام نور
- ۶- علایی طالقانی، محمود (۱۳۸۵)، ژئومورفولوژی ایران، تهران، انتشارات قومس

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیش‌نیاز در این درس قبل از شروع فعالیت‌های آموزشی انجام می‌گیرد.

ارزشیابی تکوینی: ۲ نمره به فعالیت‌های دانشجو در جریان آموزش‌ها در طول ترم داده شود.

ارزشیابی پایانی: ۱۵ نمره به ارزشیابی کتبی پایان ترم اختصاص خواهد داشت.

کارپوشه: ۳ نمره به ارائه گزارش از تمرین یا فعالیتی که استاد تعیین کرده است تعلق می‌گیرد.

سرفصل درس «ژئومورفولوژی ایران»

۱. معرفی درس و منطق آن:

ژئومورفولوژی علم مطالعه چگونگی تشکیل و تکامل اشکال ناهمواری در سطح زمین و تشریح و تبیین آنهاست. با توجه به این که هر گونه بهره وری از سطح زمین با پدیده ها و لندفرم های ناشی از عملکرد آن ها مواجه می شود لذا، مطالعه و مقایسه سیستماتیک اشکال ناهمواری های ایران و نهشته های آن که موجب تعیین سن آن ها می گردد و همچنین تعیین وضعیت قبلی و فعلی اشکال و اثر آب و هوا و تغییرات آن بر روی آن ها در ایران می بایست مورد توجه قرار گیرد. در تحول ناهمواری های ایران علاوه بر پیچیده بودن مسئله دینامیک طبیعت، سهم فرآیند های مختلف ناشی از آب و هوا، پوشش گیاهی، ماهیت سنگ ها و زمین ساخت، تغییر شکل های تکتونیکی و میراث اولیه مراحل تکامل را نباید نادیده انگاشت. بنابراین، شناخت هر یک از لند فرم های موجود در سرزمین پهناور ایران به منظور استفاده مناسب و بهینه از منابع طبیعی و حفاظت از محیط زیست بسیار ضروری است و می بایست مد نظر برنامه ریزان قرار گیرد. و از طرفی آشنایی با این درس، اطلاعات کامل و جامع در زمینه شناخت اشکال و عوارض و اهمیت و نقش آن ها در زندگی روزمره دانشجویان قرار می دهد.

نام درس به فارسی: ژئومورفولوژی ایران	مشخصات درس
نام درس به انگلیسی: Geomorphology of Iran	نوع درس: نظری
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:	تعداد واحد: ۲
۱- موقعیت تکتونیکی و جغرافیایی ایران را در تاثیر فرآیندهای شکل زایی درونی و بیرونی تشریح نماید.	تعداد ساعت: ۳۲
۲- ویژگی های کلی واحدهای بزرگ مورفولوژیکی ایران را تحلیل و توضیح دهد.	شایستگی کلیدی: CK
۳- رابطه تحولات آب و هوایی را با لند فرم های ایران بیان نماید.	پیش نیاز: مبانی ژئومورفولوژی
	استاد متخصص برای تدریس:
	جغرافیای طبیعی - گرایش ژئومورفولوژی

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: کلیات

- موقعیت فلات ایران در کمربند کوهزایی آلپ - هیمالیا
- ویژگی های طبیعی ایران :
- موقعیت جغرافیایی
- توپوگرافی
- آب و هوا

- ارتفاع از سطح زمین
- شیب
- هیدرولوژی

فعالیت یادگیری: تفاوت میان دره های حاصل از فرسایش جریانات سطحی در حوضه خارجی ایران را با حوضه های بسته داخلی توضیح دهد.

تکالیف عملکردی: با استفاده از نقشه جهان موقعیت ایران را در کمربند کوهزایی آلپ - هیمالیا نشان دهد.

فصل دوم:

- تحولات تکتونیکی سرزمین ایران:
- تاریخچه پژوهش های زمین شناختی ایران، نظریه های مختلف در تغییر سرگذشت تکتونیکی ایران، فرضیه ها و نظریات قدیم و جدید،
- حرکات کوهزایی آلپی: سیمیرین پیشین، سیمیرین پسین، لارامید، پیرنه، استیرین، پاسادنین
- **فعالیت یادگیری:** نقش صفحات لیتوسفر حاشیه فلات ایران را در شکل گیری ایران تحلیل نماید.
- **تکالیف عملکردی:** با رسم نمودار، هریک از حرکات کوهزایی مؤثر در شکل گیری ایران را با زمان زمین شناسی مربوطه نشان دهد.

فصل سوم:

- واحدهای مورفوتکتونیک بزرگ شامل:
- گسل های ایران
- تقسیمات زمین ساختی ایران شامل: رشته کوه های زاگرس، کمربند اسفندقه - مریوان، مهاباد - ماکو، ایران مرکزی کمربند البرز - بینالود، هزار مسجد کپه داغ، کوه های مکران، کوه های نهندان - خاش
- زمین های چین نخورده یا پلاتفرم ها
- گنبد های نمکی
- توده های نفوذی
- کوه های آتشفشانی جدید
- **فعالیت یادگیری:** زون زاگرس را با زون هزار مسجد - کپه داغ از نظر ساختمانی و زمین شناسی با یکدیگر مقایسه نمایند.
- **تکالیف عملکردی:** با رسم یک نقشه از ایران، گسل های مهم را بر روی آن ترسیم نمایند.

فصل چهارم:

- ماهیت و کیفیت تحولات آب و هوایی کواترنر و شواهد مورفولوژیکی آن
- تحولات آب و هوایی کواترنر در ایران و شواهد مورفولوژیکی آن
- آب و هوای کنونی ایران و تقسیمات مورفوکلیماتیک ایران

فعالیت یادگیری: بتواند با استفاده از شواهد مورفولوژیکی در یک ناحیه، تغییرات آب و هوا در کواترنر را توجیه نماید.

تکالیف عملکردی: مناطق مورفوکلیماتیک ایران را شناسایی و محدوده هر یک را بر روی نقشه ایران نشان دهد.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

این درس توسط استاد متخصص جغرافیا در گرایش ژئومورفولوژی تدریس می شود. برای اطمینان از تحقق اهداف آن، علاوه بر شیوه های مرسوم در تدریس، از روش های فعال و نرم افزارهای آموزشی استفاده شود. از دانشجویان خواسته شود تا با استفاده از آموخته ها، راجع به یک موضوع، یک نمونه فعالیت عملی انجام داده و در کلاس درس ارائه نمایند. برای آشنایی بیشتر دانشجویان با مفاهیم و اهمیت این درس در زندگی روزمره آن ها، انجام بازدید میدانی از اشکال و عوارض ژئومورفیک یک ناحیه از ایران الزامی است و تحقق این هدف نیازمند همکاری دانشگاه مربوطه می باشد.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

- ۷- جداری عیوضی، جمشید (۱۳۹۶)، ژئومورفولوژی ایران، تهران، انتشارات پیام نور
- ۸- علایی طالقانی، محمود (۱۳۸۵)، ژئومورفولوژی ایران، تهران، انتشارات قومس

منابع فرعی:

- ۹- دریو ماکس (۱۳۸۹)، مبانی ژئومورفولوژی (اشکال ناهمواری های زمین)، ترجمه دکتر مقصود خیام، تهران، انتشارات مینا.
- ۱۰- محمودی، فرج ا... (۱۳۸۹)، ژئومورفولوژی ساختمانی، تهران، انتشارات پیام نور
- ۱۱- محمودی، فرج ا... (۱۳۸۹)، ژئومورفولوژی دینامیک، تهران، انتشارات پیام نور
- ۱۲- دریو ماکس (۱۳۸۹)، مبانی ژئومورفولوژی (اشکال ناهمواری های زمین)، ترجمه دکتر مقصود خیام، تهران، انتشارات مینا.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیشیناز در این درس قبل از شروع فعالیت های آموزشی انجام می گیرد.

ارزشیابی تکوینی: ۲ نمره به فعالیت های دانشجو در جریان آموزش ها در طول ترم داده شود.

ارزشیابی پایانی: ۱۵ نمره به ارزشیابی کتبی پایان ترم اختصاص خواهد داشت.

کارپوشه: ۳ نمره به ارائه گزارش از تمرین یا فعالیتی که استاد تعیین کرده است تعلق می گیرد.

سرفصل درس «سیستم اطلاعات جغرافیایی»

۱. معرفی درس و منطق آن:

Geographic Information System یا GIS، نرم افزار سیستم اطلاعات جغرافیایی است که مجموعه ای قوی از امکانات و قابلیت ها بوده که به اخذ و ذخیره سازی و سپس تحلیل و پردازش داده ها می پردازد. مهم ترین مرحله در این نرم افزار، ورود اطلاعات است. در GIS دو بخش اطلاعات مکانی (نشان دهنده موقعیت و شکل عوارض) و توصیفی (بیانگر ویژگی ها و خصوصیات عوارض) موجود در یک نقشه بطور مستقل ولی مرتبط وارد می گردد. هدف هایی در GIS ایجاد یک مدل سه بعدی از دنیای واقعی است چرا که این نرم افزار به دلیل مختصات دار بودنش، هر عارضه ای را که ترسیم می کند با همان مختصات در طبیعت قابل تطابق، دسترسی و مشاهده است. امروزه با توجه به پیشرفت علوم و سیستم های کامپیوتری فناوری GIS در زمینه های جغرافیا زمین شناسی، مطالعات زیست محیطی، منابع آب و آبخیزداری، کشاورزی، جنگلداری، تعلیم و تربیت، کاربردهای شهری، تجارت، صنعت، سازمان ها و ... کاربرد فراوانی پیدا نموده است. در واقع می توان گفت GIS تحولی چشمگیر در بسیاری از رشته های کاربردی پدید آورده است زیرا پردازش و تجزیه و تحلیل لایه های مجزایی از داده های فضایی را امکان پذیر می کند و ابزارهایی برای تجزیه و تحلیل و مدلسازی روابط متقابل میان لایه ها را فراهم می آورد.

نام درس به فارسی: سیستم اطلاعات جغرافیایی	مشخصات درس
نام درس به انگلیسی: Geographic Information System	نوع درس: نظری + عملی
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:	تعداد واحد: ۲
۱- دانشجو در طول ترم با مفاهیم اصلی آشنا شده و کاربردهای اصلی را می آموزد.	تعداد ساعت: ۴۸
۲- دانشجو در طول ترم توانایی کار عملی با سیستم را به کمک استاد فرا میگیرد.	شایستگی کلیدی: ck
۳- به کمک استاد دانشجو قادر است نقشه های جدید و مورد نیاز تهیه کند.	پیش نیاز: ندارد
	استاد متخصص برای تدریس:
	استاد جغرافیا با تخصص سیستم اطلاعات جغرافیایی

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: کلیات

- مفاهیم پایه
- ساختار مدل های مکانی
- انواع ورود داده ها

فعالیت یادگیری: دانشجو باید بتواند مفاهیم پایه را تعریف کند

تکالیف عملکردی: بتواند با روش‌های ورود داده‌ها به سیستم آشنا شود و آن را عملیاتی نماید.

فصل دوم: انواع سیستمهای تصویر و مختصات

- تحلیل مکانی در محیط‌های رستری و برداری
- تصویر کردن نقشه
- تبدیل مختصات
- ارجاع مکانی
- مدیریت سیستم مختصات

فعالیت یادگیری: سیستم‌های تصویر را دانشجو باید دسته‌بندی نماید

تکالیف عملکردی: در قالب پروژه سیستم‌های تصویر را عملیاتی نماید.

فصل سوم: کاربرد مدل‌های رقومی

- مدل‌های رقومی
- کاربرد مدل‌ها رقومی و شیوه‌های آن

فعالیت یادگیری: چگونگی ایجاد یک مدل رقومی را دانشجو فرا گیرد

تکالیف عملکردی: در قالب پروژه مراحل رقومی کردن را انجام دهد.

فصل چهارم: تولید و چاپ نقشه

- تنظیمات چاپ نقشه
- اضافه کردن اطلاعات دلخواه به نقشه
- چاپ نقشه

فعالیت یادگیری: دانشجو می‌تواند با روش تولید و چاپ نقشه آشنا شود

تکالیف عملکردی: در قالب پروژه تعریف شده در کلاس دانشجو توان تولید و چاپ نقشه را بدست می‌آورد.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

این درس با توجه به ماهیت علمی و تخصصی آن توسط یک متخصص سیستم اطلاعات جغرافیایی به دو شکل نظری و عملی در قالب دو واحد تدریس می‌گردد. از این رو پس از چند جلسه توضیحات مبانی و کلیات ضمن نصب نرم افزار مربوطه بر روی سیستم‌های نرم افزاری کارگاه جی آی اس پردیس، درس توسط استاد تدریس و در جلسات عملی پروژه تعریف شده و دانشجو موظف به انجام آن می‌باشد.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

- ۱- بهادر. محسن (۱۳۹۰) معرفی سیستم اطلاعات جغرافیایی با استفاده از ArcGIS، انتشارات پاسارگاد
- ۲- قهرودی تالی. منیژه، بابایی فینی. ام‌السلحه (۱۳۹۴) درآمدی بر سیستم‌های اطلاعات جغرافیایی، انتشارات دانشگاه پیام نور

منابع فرعی:

- ۱- پورتال اینترنتی سازمان نقشه برداری کشور www.ncc.gov.ir
- ۲- پورتال اینترنتی مرکز اطلاعات جغرافیایی شهرداری تهران به نشانی www.tehran-gis.com.
- ۳- پورتال اینترنتی پایگاه داده‌های مکانی <https://www.mrud.ir>

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیشنهاد در این درس قبل از شروع فعالیت‌های آموزشی انجام می‌گیرد.

ارزشیابی تکوینی: در طول ترم ۱۵ نمره به فعالیت‌های عملی و پروژه‌های تعریف شده توسط استاد که دانشجو موظف به ارائه نهایی در قالب پوشه کار است تخصیص می‌یابد

ارزشیابی پایانی: ۵ نمره به آزمون پایانی تشریحی اختصاص دارد.

کارپوشه: ارائه پوشه کار الزامی است.

سرفصل درس «جغرافیای جمعیت (مبانی و ایران)»

۱. معرفی درس و منطق آن:

مبحث جمعیت و ویژگی های آن، نقش مهمی در اقتدار ملی و پویایی عرصه های گوناگون یک کشور دارد. به طوری که توجه به تعداد و چگونگی توزیع جمعیت در فضای جغرافیایی یکی از ابزارهای مهم در برنامه ریزی های مختلف اقتصادی، اجتماعی، آموزشی، فرهنگی، سیاسی و حتی نظامی محسوب می شود. امروزه شاهد هستیم که رشد جمعیت و تغییر ساختار آن به یکی از موضوع های اصلی در حوزه سیاست گذاری تبدیل شده و بحث درباره روند تحول ها، فرصت ها و چالش های آن از اصول مهم و اساسی در برنامه ریزی های جهان کنونی تبدیل شده است. عدم توجه به شاخص های جمعیتی در سیاست گذاری ها و برنامه ریزی های منطقه و ملی موجب می شود که توان منطقه و سرزمین با آن تناسب نداشته و بروز مشکلات عدیده ای در جهت دستیابی به توسعه متوازن و توسعه قدرت ملی یک کشور گردد.

از طرف دیگر بررسی روند تحولات جمعیتی ایران به ویژه در دهه های اخیر نشان از تحرك، توزیع نامتعادل جمعیت و کاهش سریع تعداد موالید است. از این رو، شناخت ویژگی های جمعیتی و عوامل اثرگذار بر آن می تواند بهتر آن ها از فضای جغرافیایی کشور شده و در درك بهتر سیاست های جمعیتی به آن ها یاری رساند.

نام درس به فارسی: جغرافیای جمعیت (مبانی و ایران)	مشخصات درس
نام درس به انگلیسی:	نوع درس: نظری
Population Geography (Fundamentals and Iran)	تعداد واحد: ۳
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:	تعداد ساعت: ۴۸
۱- نظرات ارائه شده در حوزه جغرافیای جمعیت را بررسی و نقد کند.	شایستگی کلیدی: CK
۲- اثر پدیده های جغرافیایی بر پراکندگی جمعیت در ایران را تحلیل کند.	پیش نیاز: ندارد
۳- نقشه پراکندگی جمعیت در فضای جغرافیایی ایران را ترسیم کند.	استاد متخصص برای تدریس:
	دکتری تخصصی جغرافیای انسانی

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول:

- ماهیت و قلمرو جغرافیای جمعیت
- اصول حاکم بر توزیع جمعیت در فضا های جغرافیایی

فعالیت یادگیری:

- تعریف جغرافیای جمعیت
- مشارکت در بحث کلاسی در خصوص ویژگی های مؤثر بر پراکندگی جمعیت
- تکالیف عملکردی:

- توصیف و ارائه مختصری از اصول حاکم بر پراکندگی جمعیت
- ترسیم نموداری از عوامل مؤثر بر پراکندگی جمعیت

فصل دوم:

- آمار و اطلاعات جمعیتی
- تاریخچه سرشماری در جهان
- انواع سرشماری

فعالیت یادگیری:

- مطالعه مباحث ارائه شده و مشارکت در پاسخ به سؤالات کلاسی

تکالیف عملکردی:

- تاریخچه سرشماری در برخی مناطق جهان را بررسی و در کلاس ارائه دهد.

فصل سوم:

- پراکندگی جهانی جمعیت
- الگوهای پخش جمعیت
- رابطه توزیع جمعیت و توسعه

فعالیت یادگیری:

- بحث درباره پراکندگی جهانی جمعیت
- با برخی از الگوهای پراکندگی جمعیت آشنا شده و در مباحث ارائه دهد.

تکالیف عملکردی:

- نقشه پراکندگی جمعیت در مناطق مختلف جهان را ترسیم و در کلاس ارائه دهد.

فصل چهارم:

- حرکات جمعیت
- ساختمان جمعیت
- الگوهای ترکیب جمعیت (زادوولد) مرگ و میر، مهاجرت، رشد جمعیت و ...)

فعالیت یادگیری:

- مشارکت در بحث‌های کلاسی و پاسخ به سؤالات مطرح شده از سوی استاد

تکالیف عملکردی:

- تحلیل و مقایسه ساختمان سنی جمعیت و ترسیم آن به صورت نمودار برای ارائه در کلاس

فصل پنجم:

- جغرافیای جمعیت در ایران
- مروری بر جغرافیای ایران
- سیر تحولات زمانی جمعیت در ایران
- الگوهای جغرافیایی توزیع مکانی جمعیت در ایران
- ترکیب و ساختار جمعیت ایران و الگوهای جغرافیایی آن

فعالیت یادگیری:

- عوامل جغرافیای مؤثر بر تعداد و پراکندگی جمعیت در ایران را فراگرفته و به سؤالات مرتبط پاسخ دهد..

تکالیف عملکردی:

- نقشه پراکندگی جمعیت ایران را تهیه و در کلاس ارائه دهد.

فصل ششم:

- الگوهای زیستی جمعیت ایران (شهری، روستایی) (عشایری)
- تحرک مکانی (مهاجرت) جمعیت در ایران
- حوزه‌ها و مناطق جغرافیای جمعیت ایران
- جغرافیای جمعیت مناطق پنج گانه ایران (سواحل شمالی، منطقه کوهستانی البرز، فلات مرکزی ایران، منطقه کوهستانی زاگرس، سواحل جنوبی ایران)
- چشم انداز آینده جمعیت ایران

فعالیت یادگیری:

- مشارکت در بحث‌های کلاسی و پاسخ به سؤالات مطرح شده در کلاس
- مقایسه مناطق مختلف جغرافیایی در ایران به لحاظ تراکم جمعیت

تکالیف عملکردی:

- پس از مقایسه حرکات جمعیت در منطقه سکونت خود، بتواند پیش‌بینی احتمالی از جمعیت در آن منطقه ارائه دهد.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

تدارک دیدن فرصت‌های یادگیری نیازمند استفاده از شیوه‌ ارائه مستقیم مباحث نظری توسط استادان و مشارکت توأم دانشجویان در مباحث و انجام پاسخ و تحلیل آن است. ضمن آنکه توجه دادن فراگیران به منابع کمک آموزشی و عوامل مؤثر در تعمیق یادگیری ارتباط عمیق‌تری میان مطالب نظری و حوزه عمل فراهم می‌آورد. از این رو در درس جغرافیای جمعیت ارجاع دانشجویان به مراکز و سایت‌های مرتبط مانند مرکز آمار ایران و بهره‌گیری از منابع کتابخانه‌ای، نقشه‌ها و نمودارها می‌تواند منجر به درک عمیق‌تر مطالب و به‌کارگیری دانش نظری در موقعیت‌های واقعی را برای دانشجویان فراهم آورد.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

- ۱- فرید، یداله (۱۳۷۴). جغرافیای جمعیت. تبریز، انتشارات دانشگاه تبریز
- ۲- زینیسکی، ویلبر (۱۳۷۰). مقدمه‌ای بر جغرافیای جمعیت. ترجمه فیروز جمالی، انتشارات سمت
- ۳- مهدوی حاجیلویی، مسعود (۱۳۷۳). اصول و مبانی جغرافیای جمعیت. نشر قومس
- ۴- جوان، جعفر، ۱۳۹۰، جغرافیای جمعیت ایران. انتشارات جهاد دانشگاهی مشهد

منابع فرعی:

- ۱- نظری، علی‌اصغر، ۱۳۹۰، جغرافیای جمعیت ایران. انتشارات دانشگاه پیام نور.
- ۲- امانی، سید مهدی، ۱۳۹۳، جمعیت‌شناسی عمومی ایران. انتشارات سمت، تهران
- ۳- حسینی مجرد، اکرم، ۱۳۹۲، جمعیت ایران: افزایش یا کاهش، ناشر شورای فرهنگی اجتماعی زنان، تهران

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیش‌نیاز در این درس قبل از شروع فعالیت‌های آموزشی انجام می‌گیرد.

ارزشیابی تکوینی: ۲ نمره به عملکرد دانشجو در فعالیت‌های کلاسی و مشارکت در فعالیت‌ها تعلق دارد.

ارزشیابی پایانی: ۱۵ نمره به ارزشیابی پایانی در قالب آزمون از مباحث ارائه‌شده در طول ترم اختصاص دارد.

کارپوشه: ۳ نمره به مجموعه تکالیف عملکردی در طول ترم و فعالیت‌های پژوهشی تخصیص می‌یابد.

نکته: گروه موظف است جهت بررسی و تحلیل چگونگی تولید انواع آمار و اطلاعات در جغرافیا که توسط سازمان آمار ایران انجام می‌شود بازدید علمی یک‌روزه را برای دانشجویان با هماهنگی استاد درس مربوطه طراحی و اجرا نماید تا دانشجویان با چگونگی و مراحل ایجاد داده‌های آماری جمعیتی در ایران آشنا شوند.

سرفصل درس «جغرافیای سیاسی (مبانی و ایران)»

۱. معرفی درس و منطق آن:

جغرافیای سیاسی شاخه‌ای از علم جغرافیا است که تأثیر سیاست و تصمیمات سیاسی را بر فضای جغرافیایی مورد کنکاش و تحلیل قرار می‌دهد و از سوی دیگر با تمرکز در گرایش به نام ژئوپلیتیک (سیاست جغرافیایی) تأثیر پدیده‌های جغرافیایی و محیطی را بر تصمیمات سیاسی بررسی و تحلیل می‌کند. از این رو به جهت تأکیدی که این رشته بر پدیده‌های عینی جغرافیایی دارد مورد توجه و علاقه اندیشمندان حوزه‌های مختلف قرار گرفته است. آگاهی دانشجوی معلمان از ویژگی‌های مختلف مؤثر در جغرافیای سیاسی ضمن آشنایی بیشتر آنان با مطالب این حوزه، می‌تواند آن‌ها را با علل و چگونگی این تصمیمات و اثرات آن آشنا نماید. بعلاوه با توجه به اینکه کشور ما ایران از موقعیت جغرافیایی، ژئوپلیتیکی و استراتژیکی خاصی در منطقه و جهان برخوردار است و دارای منابع طبیعی و معدنی غنی انرژی مانند نفت و گاز است، این عوامل آشکارا بازتاب خود را در مسائل سیاسی داخلی و روابط خارجی کشور و استراتژی‌های قدرت‌های بزرگ در مقابل ایران بر جای نهاده است. آگاهی فراگیران با این مفاهیم می‌تواند درک بهتری از ویژگی‌های جغرافیایی ایران و حضور کشور ما در فرآیندها و تصمیمات جهانی را برای آن‌ها ملموس‌تر و کامل‌تر فراهم آورد.

مشخصات درس	نام درس به فارسی: جغرافیای سیاسی (مبانی و ایران) نام درس به انگلیسی: Political geography (Fundamentals and Iran)
نوع درس: نظری	
تعداد واحد: ۳	
تعداد ساعت: ۴۸	
شایستگی کلیدی: CK	پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:
پیش نیاز: ندارد	۱- نظریات و گفتمان‌های مختلف جغرافیای سیاسی و ژئوپلیتیک را درک کرده و آن‌ها را مقایسه کند.
استاد متخصص برای تدریس:	۲- علت وجودی کشورهای مستقل جهان را تحلیل و نقد کند.
دکتری جغرافیای سیاسی	۳- مهم‌ترین اختلافات ارضی و مرزی در نواحی به‌ویژه ایران با همسایگان را علت‌یابی کرده و راه‌حل پیشنهادی ارائه دهد.

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول:

- مفهوم و فلسفه جغرافیای سیاسی
- تاریخچه و سیر تکوین جغرافیای سیاسی

- مفاهیم پایه در جغرافیای سیاسی (سرزمین، بوم، مرز، ملت، هویت ملی، ناسیونالیسم، دولت و حکومت، اقتدار و حاکمیت، دموکراسی، امنیت ملی و ...)
- شاخه‌ها و گرایش‌ها در جغرافیای سیاسی (مرز، انتخابات، ژئوپلیتیک، دریاها و ...)

فعالیت یادگیری:

- با توجه به مطالب ارائه شده، مفاهیم پایه در جغرافیای سیاسی را فراگرفته و به پرسش‌های آن پاسخ دهد.

تکالیف عملکردی:

- مفاهیم پایه در جغرافیای سیاسی را در قالب نقشه یا نمودار تهیه و در کلاس ارائه دهد.

فصل دوم:

- کشور و نقشه سیاسی جهان
- مؤلفه‌های تشکیل دهنده کشور در جغرافیای سیاسی

فعالیت یادگیری:

- با تعریف کشور و مؤلفه‌های آن آشنا شود و در مباحث کلاسی آن مشارکت نماید.

تکالیف عملکردی:

- مؤلفه‌های تشکیل دهنده کشور را در قالب نموداری ترسیم و در کلاس ارائه کند.

فصل سوم:

- ریشه‌های نظام حکومت.
- الگوهای مدیریت سیاسی فضا

فعالیت یادگیری:

- الگوهای رایج در مدیریت سیاسی فضا را فراگیرد و به تحلیل آن در مباحث کلاسی بپردازد.

تکالیف عملکردی:

- در خصوص یکی از الگوهای رایج مدیریت سیاسی فضا مطلبی تهیه و در کلاس ارائه دهد.

فصل چهارم:

- مرزهای سیاسی بین‌المللی.

- انواع مرز

فعالیت یادگیری:

- عوامل مؤثر بر ایجاد و ترسیم مرز را فراگرفته و به سؤالات این حوزه در کلاس پاسخ دهد.

تکالیف عملکردی:

- در مورد ترسیم مرز یکی از کشورهای جهان (ایران) مطالبی تهیه کرده و ارائه دهد..

فصل پنجم:

جهانی‌شدن

جغرافیای سیاسی فضای مجازی (مفاهیم قلمرو، هویت، مرز، امنیت، رقابت، منازعه و ... در فضای مجازی).

فعالیت یادگیری:

- مفهوم جهانی‌شدن را فراگرفته و تفاوت آن را با جهانی‌سازی بیان کند.

تکالیف عملکردی:

- مطالبی در خصوص هویت و مرز در فضای مجازی تهیه کرده در کلاس ارائه دهد.

فصل ششم:

- موقعیت ژئوپلیتیکی ایران

- حکومت در ایران

- ساختار ملت در ایران.

- ساختار نظام سیاسی جمهوری اسلامی ایران

- مرزهای سیاسی ایران

- قابلیت‌ها و تنگناهای ژئوپلیتیکی ایران

فعالیت یادگیری:

- مطالعه مطالب و مشارکت در مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی:

- یکی از بحران‌های سیاسی، اقتصادی یا اجتماعی موجود در کشور را ریشه‌یابی کرده و در کلاس ارائه دهد.
- در خصوص یکی از اختلافات مرزی ایران با کشورهای همسایه یا دو همسایه ایران با یکدیگر مطالب تهیه و ارائه دهد.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

این درس توسط استاد متخصص جغرافیای سیاسی تدریس می‌شود. با توجه به ویژگی‌ها و محتوای خاص این درس، پیشنهاد می‌شود علاوه بر شیوه‌های مرسوم در تدریس، از روش‌های فعال و مشارکتی مانند بحث گروهی استفاده شود. بهره‌گیری از تصاویر، نقشه‌های جغرافیایی و فیلم‌های موضوعی می‌تواند در درک بهتر مفاهیم این درس مؤثر باشد. فعالیت دانشجویان متناسب با موضوعات ارائه‌شده در هر جلسه می‌تواند زمینه‌های علاقه‌مندی و مشارکت بیشتر آنان را در تدریس فراهم کند.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

- ۱- میرحیدر، دره، راستی، عمران و میراحمدی، فاطمه سادات (۱۳۹۲)، مبانی جغرافیای سیاسی (ویرایش با تجدیدنظر اساسی)، انتشارات سمت.
- ۲- بلاک سل، مارتین (۱۳۸۷)، جغرافیای سیاسی، ترجمه محمدرضا حافظ نیا و دیگران، انتشارات سمت.
- ۳- جان‌پرور، محسن (۱۳۹۵)، نگرشی نو به مطالعات مرز. انتشارات انجمن ژئوپلیتیک ایران
- ۴- ذکی، یاشار؛ ولیقلی زاده، علی (۱۳۹۴). مقیاس‌های فضایی در جغرافیای سیاسی (مفاهیم و نظریه‌ها) تهران، انتشارات دانشگاه تهران

منابع فرعی:

- ۱- مویر، ریچارد (۱۳۷۹)، درآمدی نو بر جغرافیای سیاسی، ترجمه دره میرحیدر، انتشارات سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح.
- ۲- مجتهد زاده، پیروز (۱۳۸۱). جغرافیای سیاسی و سیاست جغرافیایی، انتشارات سمت.
- ۳ حافظ نیا، محمدرضا و کاویانی راد، مراد (۱۳۸۳)، افق‌های جدید در جغرافیای سیاسی، انتشارات سمت عزت اله (۱۳۸۰).
- ژئوپلیتیک در قرن بیست و یکم. انتشارات سمت
- ۴- کریمی پور، ید اله (۱۳۷۹). مقدمه‌ای بر ایران و همسایگان. انتشارات جهاد دانشگاهی (واحد تربیت معلم)

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیش‌نیاز در این درس قبل از شروع فعالیت‌های آموزشی انجام می‌گیرد.

ارزشیابی تکوینی: ۲ نمره به عملکرد دانشجو در فعالیت‌های کلاسی و مشارکت در فعالیت‌ها تعلق دارد.

ارزشیابی پایانی: ۱۵ نمره به ارزشیابی پایانی در قالب آزمون از مباحث ارائه‌شده در طول ترم اختصاص دارد.

کارپوشه: ۳ نمره به مجموعه تکالیف عملکردی در طول ترم و فعالیت‌های پژوهشی تخصیص می‌یابد.

نکته:انجام بازدید علمی از نقاط مرزی خشکی و آبی امن که به دانشجو مفهوم مرز را به صورت بصری نشان دهد می تواند در اولویت برنامه های بازدید علمی گروه قرار گیرد.

سرفصل درس « جغرافیای شهری (مبانی و ایران) »

۱. معرفی درس و منطق آن:

در این درس، دانشجو معلمان رشته جغرافیا، با تعاریف، مفاهیم و اصول جغرافیای شهری و عوامل مؤثر در پیدایش و توسعه شهرهای ایران و ویژگی‌های شهر و شهرنشینی ایران، از دوره‌های گذشته تاکنون، آشنا خواهند شد. در شکل‌گیری شهرهای جهان، عوامل متعدد طبیعی و انسانی، نقش داشته‌اند. در این درس، ریشه‌های تاریخی شهرنشینی، ویژگی‌های شهر و شهرنشینی، ساخت شهر، جایگاه شهر و جغرافیای کلان‌شهرها و در نهایت مسائل شهرهای ایران بررسی می‌گردد. سکونت ۷۳ درصدی جمعیت ایران در شهرها هم از عوامل مهم دیگری است که الزام دارد تا دانشجو معلمان نسبت به مسائل جغرافیای شهری جهان و ایران آشنایی پیدا نمایند که این درس به تعداد ۳ واحد بیانگر این مهم خواهد بود.

نام درس به فارسی: جغرافیای شهری (مبانی و ایران)	مشخصات درس
نام درس به انگلیسی: Urban Geography(Fundamentals and Iran)	نوع درس: نظری
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:	تعداد واحد: ۳
۱- تأثیر نظریه‌های جدید بر توسعه جغرافیای شهری را تشریح نماید.	تعداد ساعت: ۴۸
۲- دلایل اثرگذار طبیعی و انسانی بر شکل‌گیری شهرها و کیفیت زندگی در آن‌ها را دوره‌های تاریخی بررسی و تحلیل نماید.	شایستگی کلیدی: ck
۳- روند تحولات شهرنشینی در ایران را در دوره‌های تاریخی تحلیل و تفسیر نماید.	پیش‌نیاز: ندارد
	استاد متخصص برای تدریس:
	متخصص جغرافیای انسانی

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول:

- مقدمه (تعاریف، اصطلاحات و قلمرو جغرافیای شهری)
- محیط طبیعی و جغرافیای شهری
- سیر تکوینی جغرافیای شهری
- تاریخ شهر و شهرنشینی و ویژگی‌های آن در ایران باستان تا ورود اسلام با تأکید بر ساختار کالبدی، اجتماعی و اقتصادی شهری
- نظریه پیدایش شهرها
- موقع جغرافیایی شهرها
- حاشیه‌نشینی

فعالیت یادگیری: سیر تکوینی شهر دانشگاه محل تحصیل خود را بررسی و مطالعه کنند.

تکالیف عملکردی: از نظریات مهم شکل‌گیری شهرها چند مورد را در کلاس درس ارائه نماید.

فصل دوم:

- شناخت شهر بر اساس کارکرد
- آشنایی با انواع شهرها (مفهوم مادر شهر، مگالا پلیس، اگروپلیس و ...)
- شهر و مهاجرت
- ساخت اکولوژیک شهرها و انواع الگوهای شهری (ساخت قطاعی، ستاره‌ای، چند هسته‌ای، دایر متحدالمرکز عمومی و ...)
- شهر و شهرک‌های جدید
- عوامل مؤثر در ساخت منطقه مسکونی شهر

فعالیت یادگیری: شهرها را به لحاظ مفهوم مورد مقایسه قرار دهد.

تکالیف عملکردی: عوامل مؤثر شکل‌گیری شهر محل زندگی یا محل تحصیل خود را مورد بررسی قرار دهد.

فصل سوم:

- تاریخچه شهر و شهرنشینی در ایران
- تحولات و ویژگی‌های اقتصادی و اجتماعی شهرهای ایران
- ویژگی‌های کالبدی شهرها و پراکندگی، اندازه و شبکه شهرهای ایران
- ویژگی‌های شهر و شهرنشینی در عصر پهلوی اول و دوم با تأکید بر اصلاحات ارضی، تأثیرات نفت، اقتصاد سیاسی فضا، طرح‌های جامع و تفضیلی بر شهرهای ایران
- ویژگی‌های شهر و شهرنشینی در دوران جمهوری اسلامی با تأکید بر سیاست‌های زمین شهری، یارانه‌های دولتی، سیاست‌های بخش عمومی و سیاست‌های بخش مسکن و نظام برنامه‌ریزی شهری ایران

فعالیت یادگیری: ویژگی‌های اقتصادی و اجتماعی شهرهای ایران را در دوره‌های زمانی، تحلیل کند.

تکالیف عملکردی: نمونه‌ای از عوامل فرهنگی که منجر به پیدایش و گسترش شهرهای ایران شده است را ارائه نماید.

فصل چهارم:

- روابط شهر و پیرامون
 - مسائل محیطی کنونی شهرهای عمده ایران (آلودگی ها ، محدودیت منابع، تمرکز ساکنان بر حاشیه شهرها، دشواری های رفت و آمد ، مشاغل غیررسمی، بحران آب و ...)
 - تحلیلی بر نقش دولت بر سیاست های شهرنشینی در ایران ، نقدها و واقعیت ها
 - آینده پژوهی و انتظام فضایی شبکه شهری ایران بر اساس طرح های فرادست موجود (طرح پایه آمایش سرزمین ملی و منطقه ای ، طرح کالبدی ملی و منطقه ای و طرح های منطقه کلان شهری و...)
- فعالیت یادگیری:** مسائل و مشکلات محله ها در شهرها در دهه های اخیر را فهرست نماید.
- تکالیف عملکردی:** مدل مفهومی از مشکلات و معضلات شهرهای بزرگ ایران را ارائه کند.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

این درس توسط استاد جغرافیا با گرایش های انسانی تدریس می شود. برای تحقق اهداف این درس ، استفاده از روش های فعال که دانشجو معلمان را با موقعیت های چالش برانگیز روبرو می کند مؤثر است. توجه به مشارکت دانشجویان در ارائه فهرست مطالب درسی برای دستیابی به مفاهیم پایه ای ، کارگشا است.

نکته: پیشنهاد می شود در قالب بازدید، دانشجو معلمان را با هماهنگی قبلی، به شهرداری شهر محل تحصیل خود برده و آن ها را با استفاده از توضیحات کارشناسان مربوطه، با طرح های جامع و تفصیلی آشنا کنند تا دانشجو معلمان بتوانند نقشه ها و طرح های مربوطه را از نزدیک مشاهده نمایند. و همچنین در قالب بازدید علمی با یکی از شهرهای جدید ایران از نزدیک آشنا گردند و ضمن مشاهده گزارشی را از توسعه کالبدی و فرم شهری را به کلاس درس ارائه کنند.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

- ۳- شاه حسینی، پروانه (۱۳۹۸) جغرافیای شهری ایران، انتشارات سمت.
- ۴- پاکزاد ، جهان شاه (۱۳۹۵) تاریخ شهر و شهرنشینی در ایران، دوره قاجار و پهلوی ، انتشارات آرمان شهر.

منابع فرعی:

- ۱- نظریان، علی اصغر (۱۳۹۲) پویایی نظام شهری در ایران ، انتشارات مبتکران.
- ۲- زیاری، کرامت الله (۱۳۸۶) برنامه ریزی شهرهای جدید ، انتشارات سمت.
- ۳- فرید، یدالله (۱۳۸۰) جغرافیا و شهرشناسی، انتشارات دانشگاه تبریز.
- ۴- شکونی، حسین (۱۳۷۵) دیدگاه های نو در جغرافیای شهری، انتشارات سمت.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیش نیاز در این درس قبل از شروع فعالیت های آموزشی انجام می گیرد.

ارزشیابی تکوینی: ۲ نمره به عملکرد دانشجو در فعالیت های کلاسی و مشارکت در فعالیت ها تعلق دارد.

ارزشیابی پایانی: ۱۵ نمره به ارزشیابی پایانی در قالب آزمون از مباحث ارائه شده در طول ترم اختصاص دارد.

کارپوشه: ۳ نمره به مجموعه تکالیف عملکردی در طول ترم و فعالیت های پژوهشی تخصیص می باید.

سرفصل درس «جغرافیای روستایی (مبانی و ایران)»

۱. معرفی درس و منطق آن:

بررسی علمی و دانشگاهی روستاها تنها در دهه‌های اخیر است که مورد توجه اذهان و دقت نظر قرار گرفته است از این رو هدف از این درس، شناخت روستا به عنوان کوچک‌ترین واحد سیاسی از یک سو و آشنایی با ویژگی‌ها، انواع، پراکندگی و تحولات اقتصادی، اجتماعی، اکولوژیکی و کالبدی آن و عوامل مؤثر بر این تحولات از سوی دیگر، در راستای برنامه‌ریزی هر چه بهتر و توسعه پایدار روستایی هست. در این واحد درسی، دانشجو معلمان رشته جغرافیا با مفاهیم پایه‌ای جغرافیای روستایی آشنا شده و به شناخت و درک مناسبی از ویژگی‌های روستاها و زندگی روستایی دست می‌یابند.

نام درس به فارسی: جغرافیای روستایی (مبانی و ایران) نام درس به انگلیسی: Rural Geography (Fundamentals and Iran)	مشخصات درس
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:	نوع درس: نظری
۱- اهمیت مطالعه جغرافیای روستایی را بیان نماید.	تعداد واحد: ۳
۲- تأثیرات محیط جغرافیایی بر روند زندگی اقتصادی-اجتماعی روستائیان را تفسیر نماید.	تعداد ساعت: ۴۸
۳ انواع روستاهای جهان و ایران را از نظر عملکرد مورد مقایسه قرار داده و نقش روستاها در ابعاد جمعیتی و غیره را پیش‌بینی نماید	شایستگی کلیدی: ck
	پیش‌نیاز: ندارد
	استاد متخصص برای تدریس: متخصص جغرافیای روستایی

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول:

- مقدمه (تعاریف، مفاهیم و اصطلاحات)
- مفهوم روستا
- جغرافیای روستایی
- خانه روستایی
- سرزمین روستایی
- توسعه روستایی
- حوزه نفوذ
- کاربری اراضی
- سکونتگاه روستایی

فعالیت یادگیری: بحث در مورد یک فیلم یا یک مقاله در خصوص توسعه روستایی در ایران را در طول کلاس تحلیل کنند
تکالیف عملکردی: مفاهیم کاربردی در جغرافیای روستایی را در کلاس مورد نقد قرار دهند.

فصل دوم: تیپ‌شناسی روستایی در ایران

- طبقه‌بندی روستاهای کشور
 - گروه‌بندی روستاها بر اساس شکل استقرار و تیپ آن‌ها
- الف- تیپ روستاهای گردآمده یا متمرکز

- محاسن تیپ روستاهای گردآمده
 - معایب تیپ روستاهای گردآمده
 - عوامل مؤثر بر تجمع روستاها
- ب- تیپ روستاهای پراکنده

- محاسن تیپ روستاهای پراکنده
 - معایب تیپ روستاهای پراکنده
 - عوامل مؤثر بر تفرق روستاها
- ج- تیپ روستاهای بینابین:

- روستاهای پلکانی
- روستاهای خطی یا ریسمانی
- محاسن تیپ روستاهای ریسمانی
- معایب تیپ روستاهای ریسمانی

فصل سوم: عوامل مؤثر در استقرار و شکل‌گیری سکونتگاه‌های روستایی در ایران

الف) عوامل طبیعی

ب) عوامل انسانی (فرهنگی، اجتماعی - اقتصادی)

فصل چهارم:

- ویژگی‌ها، ساختارها و تحولات کالبدی - فضایی سکونتگاه‌های روستایی در ایران
- ویژگی‌ها، ساختارها و تحولات اقتصادی و معیشتی سکونتگاه‌های روستایی در ایران
- ویژگی‌ها، ساختارها و تحولات اجتماعی و فرهنگی سکونتگاه‌های روستایی در ایران
- ویژگی‌ها، ساختارها و تحولات نهادی و مدیریتی سکونتگاه‌های روستایی در ایران

فصل پنجم:

- توسعه روستایی
- تفاوت رشد با توسعه
- توسعه روستایی در ایران
- توسعه پایدار روستایی
- استراتژی‌های توسعه روستایی
- برنامه‌ریزی و توسعه پایدار روستایی در ایران

فصل ششم:

عوامل جاذبه و دافعه جمعیت روستایی در ایران

- دگرگونی‌های بنیادی مالکیتی در روستاهای کشور و اثرات آن
- دگرگونی‌ها در منابع آب و اثرات آن بر جامعه روستایی
- اهمیت کشاورزی و اثرات آن در اقتصاد روستایی
- انقلاب اسلامی و تأثیر آن بر جامعه روستایی ایران
- روابط و پیوندهای روستایی - عشایری در ایران

فعالیت یادگیری: عوامل اثرگذار بر جاذبه و دافعه جمعیت روستاهای کشور را با یکدیگر مقایسه کند.

تکالیف عملکردی: شبکه مفهومی از تأثیر آب بر زندگی روستایی را تهیه نماید.

فصل هفتم:

- مقدمه
- تعریف کارآفرینی روستایی
- اهمیت و ضرورت کارآفرینی روستایی
- فواید و مزایای کارآفرینی روستایی
- موانع کارآفرینی روستایی
- رابطه اشتغال، مهارت و کارآفرینی روستایی

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

این درس توسط استاد جغرافیا با گرایش‌های انسانی تدریس می‌شود. مشارکت دانشجویان در ارائه مطالب درسی برای دستیابی به مفاهیم پایه‌ای مناسب هست. بازدید و سفر علمی در تکمیل و تأیید مطالب درسی بسیار کارگشا بوده و در تعمیق مطالب مؤثر است. ضمناً توصیه می‌گردد با توجه به حاکم بودن اقلیم‌های متعدد در ایران (اقلیم‌های چهارگانه) و به تبع آن به وجود آمدن معماری‌های

متفاوت روستایی، دانشجو معلمان را به مناطق مختلف ایران برده و تأثیر اقلیم بر نوع معماری را عیناً به ایشان در قالب سفر علمی نشان داده و توضیحات لازمه در این خصوص، توسط استاد مربوطه ارائه گردد.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

- ۱- افراخته، حسن (۱۳۹۳) جغرافیای روستایی ایران، انتشارات سمت.
- ۲- سعیدی، عباس (۱۳۸۹) مبانی جغرافیای روستایی، انتشارات سمت.

منابع فرعی:

- ۱- وودز، مایکل (۱۳۹۰) جغرافیای روستایی، ترجمه محمدرضا رضوانی و صامت فرهادی، انتشارات دانشگاه تهران.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیش‌نیاز در این درس قبل از شروع فعالیت‌های آموزشی انجام می‌گیرد.

ارزشیابی تکوینی: ۲ نمره به عملکرد دانشجو در فعالیت‌های کلاسی و مشارکت در فعالیت‌ها تعلق دارد.

ارزشیابی پایانی: ۱۵ نمره به ارزشیابی پایانی در قالب آزمون از مباحث ارائه‌شده در طول ترم اختصاص دارد.

کارپوشه: ۳ نمره به مجموعه تکالیف عملکردی در طول ترم و فعالیت‌های پژوهشی تخصیص می‌یابد.

سرفصل درس «جغرافیای اقتصادی (مبانی و ایران)»

۱. معرفی درس و منطق آن:

در برنامه‌های درسی تخصصی آموزش جغرافیا، یکی از کاربردی‌ترین دروس، درس جغرافیای اقتصادی است که در سه حوزه (کشاورزی، صنعت، حمل و نقل) قابل تدقیق برای دانشجویان دانشگاه فرهنگیان در رشته آموزش جغرافیا خواهد بود. با توجه به ویژگی‌های جغرافیایی و اقتصادی ایران، آموزش جغرافیای اقتصادی و مباحث بنیادین آن زمینه‌ساز آشنایی بهتر با توان‌ها و ظرفیت‌های اقتصادی ایران عزیز در عرصه ملی، منطقه‌ای و جهانی خواهد شد چراکه مباحث آن در کتب درسی جغرافیای مدارس مورد بحث و بررسی است و لزوم یادگیری عمیق دانشجو معلمان از این مباحث مهم هست. بر این اساس، جغرافیای اقتصادی (انگلیسی: Economic geography) علم مطالعه مکان، پراکندگی و سازمان فضایی فعالیت‌های اقتصادی در جهان است. جغرافیای اقتصادی به‌طور سنتی شاخه‌ای از علم جغرافیا به شمار می‌رود، اما در دهه‌های اخیر تأثیرات علمی و سیاسی قابل ملاحظه و پی‌درپی را به دست آورده است. برخی اقتصاددانان آن را شاخه‌ای از علم اقتصاد نیز به شمار آورده‌اند. جغرافیای اقتصادی دارای دیدگاه‌های گوناگونی در زمینه‌های مختلف است که شامل مکان‌یابی صنایع، تراکم اقتصادی، ترابری، تجارت خارجی، توسعه، املاک و مستغلات، اقتصاد اخلاقی، اقتصاد جنسیتی، اقتصاد شهری، رابطه میان محیط‌زیست و اقتصاد و جهانی‌شدن است.

نام درس به فارسی: جغرافیای اقتصادی (مبانی و ایران)	مشخصات درس
نام درس به انگلیسی: Economic Geography (Basics and Iran)	نوع درس: نظری
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:	تعداد واحد: ۲
۱- دانشجو در حین یادگیری فهم درستی از مفاهیم و اثرات جغرافیای اقتصادی به دست می‌آورد.	تعداد ساعت: ۳۲
۲- با یادگیری مستمر این درس، قدرت ارزیابی عوامل مهم جغرافیای اقتصادی، کسب می‌شود.	شیبستگی کلیدی: ck
۳- خلاقیت و نوآوری در یادگیری درس برای بیان مسائل مهم کسب می‌شود.	پیش نیاز: ندارد
	استاد متخصص برای تدریس: استاد متخصص جغرافیای انسانی

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: تعریف مفاهیم و اصول کلی جغرافیای اقتصادی

- تعریف جغرافیای اقتصادی
- جغرافیای اقتصادی و انواع فعالیت‌ها
- عوامل مهم اثرگذار در جغرافیای اقتصادی
- قلمرو جغرافیای اقتصادی
- دیدگاه‌های مهم در جغرافیای اقتصادی

فصل دوم: جغرافیای اقتصادی کشاورزی

- اهمیت کشاورزی در اقتصاد
- اشتغال‌زایی کشاورزی و سهم کشاورزی در تولید ناخالص داخلی
- توان‌های محیطی و تولیدات کشاورزی
- منابع آب و کشاورزی
- انواع تولیدات کشاورزی (زراعی، باغی)
- صادرات و واردات محصولات کشاورزی
- سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی
- قطب‌های کشاورزی
- مکانیزاسیون کشاورزی و تولید کمی
- بازار محصولات کشاورزی
- کشاورزی سبز
- جمعیت و آینده کشاورزی
- روستا و فعالیت کشاورزی

فعالیت یادگیری: دانشجو در طول یادگیری فصل دوم، موظف به ارزیابی و تحقیق و بررسی عناوین جهت به دست آوردن اختلاف سطح و نحوه مدیریت در ایران و جهان است.

تکالیف عملکردی: دانشجو موظف است با هماهنگی استاد درس مزبور، یکی از عناوین فصل دوم را انتخاب و برای بروز آوری آمار و داده‌ها و ارائه در کلاس درس اقدام نماید.

فصل سوم: جغرافیای اقتصادی صنعتی

- تاریخچه صنعت در جهان
- ویژگی‌های سرزمین و توان‌های جغرافیایی از منظر توسعه صنعتی
- روند توسعه صنعتی
- جغرافیای صنعتی
- انواع صنایع (دستی، ماشینی، سبک، سنگین)
- قطب‌های صنعتی
- صادرات و واردات محصولات صنعتی
- بازاریابی محصولات صنعتی
- سهم صنعت در تولید ناخالص داخلی

- صنایع و محیط‌زیست
- صنایع و سیاست‌گذاری‌های آینده
- صنایع سبز

فعالیت یادگیری: دانشجو در طول تدریس فصل سوم موظف به مطالعه انواع منابع تکمیلی جغرافیای اقتصادی و بحث و بررسی است.

تکالیف عملکردی: دانشجو موظف است، با توجه به مباحث فصل سوم یک یا دو عنوان را انتخاب و آمار و داده‌های آن را بروزآوری و در کلاس ارائه نماید.

فصل چهارم: جغرافیای اقتصادی حمل‌ونقل

- اهمیت اقتصاد حمل‌ونقل
- تاریخچه تحولات حمل‌ونقل
- ساختارهای فضایی حمل‌ونقل
- انواع حمل‌ونقل
- سهم حمل‌ونقل در تولید ناخالص داخلی
- جغرافیای طبیعی حمل‌ونقل
- انواع وسایل حمل‌ونقل
- حمل‌ونقل و اشتغال
- ترانزیت
- عوامل مؤثر در هزینه‌های حمل‌ونقل

فعالیت یادگیری: دانشجو موظف است مطابق عناوین فصل چهارم، همواره به منابع جدید و بروز مراجعه کرده و مسائل را موردنقد و ارزیابی قرار دهد.

تکالیف عملکردی: دانشجو موظف در طول تدریس این فصل، با بروزآوری داده‌های مهم حمل‌ونقل و جغرافیای آن، گزارش مبسوطی را در یک کشور به کلاس درس ارائه نماید.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

این درس توسط استاد متخصص جغرافیای انسانی تدریس می‌گردد که در آن با توجه به نوع مبحث از روش‌های متعدد و اثرگذار تدریس بهره گرفته خواهد شد. بروزآوری داده‌های آماری در درس جغرافیای اقتصادی از وظایف مهم استاد و همچنین دانشجویان جهت بحث و بررسی مقایسه در بین جغرافیای اقتصادی کشورهای خواهد بود. همچنین استاد موظف است در قالب تعریف یک پروژه ۵ نمره دانشجویان را در جهت فعالیت طول‌ترم آماده نماید که بر این اساس هر دانشجو موظف به ارائه اجلاس در کلاس درس خواهد شد.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

۱- پیشنهاد می‌گردد که با توجه به اهمیت درس و به‌روزرآوری یک منبع جامع و تخصصی برای رشته آموزش جغرافیای دانشگاه فرهنگیان، با همکاری معاونت آموزشی و پژوهشی و همچنین اعضای حیات علمی جغرافیا کتابی (منبع درسی) با مضمون جغرافیای اقتصادی تألیف و در انتشارات دانشگاه فرهنگیان برای استفاده اساتید و دانشجویان چاپ گردد.

منابع فرعی:

- ۱- مطیعی لنگرودی. سید حسن (۱۳۸۳) جغرافیای اقتصادی ایران (صنایع)، انتشارات جهاد دانشگاهی مشهد
- ۲- مطیعی لنگرودی. سید حسن (۱۳۷۷) جغرافیای کشاورزی ایران (صنایع)، انتشارات جهاد دانشگاهی مشهد
- ۳- تولائی. سیمین (۱۳۷۵) درآمدی بر مبانی جغرافیای اقتصادی، انتشارات جهاد دانشگاهی دانشگاه خوارزمی

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشهادی)

ارزشیابی آغازین: به‌منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیش‌نیاز در این درس قبل از شروع فعالیت‌های آموزشی انجام می‌گیرد.
ارزشیابی تکوینی: در طول ترم با توجه به تعریف پروژه ۵ نمره‌ای توسط استاد دانشجو موظف به انجام و ارائه در کلاس درس است.

ارزشیابی پایانی: ۱۵ نمره به آزمون پایانی اختصاص می‌یابد

کارپوشه: ارائه توسط دانشجو الزامی است.

نکته: نظر به اهمیت بحث (کشاورزی، صنایع، حمل‌ونقل) در جغرافیای اقتصادی، با نظر استاد مربوطه و با همکاری گروه آموزشی پردیس، بازدید علمی یک تا چندروزه از توان‌های کشاورزی، حمل‌ونقل و صنایع در استان‌ها باید به عمل آید. و گروه موظف به هماهنگی و مهیا نمودن شرایط این بازدید علمی است.

سرفصل درس «جغرافیای گردشگری (مبانی و ایران)»

۱. معرفی درس و منطق آن:

مناطق مختلف جغرافیایی در جهان برخوردار از پدیده‌های طبیعی و انسان‌ساخت متعددی است که می‌تواند مورد توجه و علاقه گروه‌های متعدد انسانی قرار گیرند. از سوی دیگر، اوقات فراغت و نقش فراغتی انسان به یکی از نیازهای ضروری انسان شهرنشین تبدیل شده است. به گونه‌ای که تلاش می‌شود این اوقات فراغت با بهره‌گیری از محیط‌های جغرافیای طبیعی و انسانی سپری شود. پدیده‌ای که منجر به توسعه گردشگری در زمین و پیدایش صنعت گردشگری شده است. این صنعت علاوه بر نیاز به زیرساخت‌ها و امکانات ضروری، توانسته است زمینه‌های افزایش مبادلات تجاری، درآمدزایی و اشتغال‌زایی را بدر مناطق مختلف جغرافیایی فراهم آورد. درس جغرافیای گردشگری می‌تواند ضمن آشنایی بیشتر دانشجویان با تعاریف و مفاهیم پایه گردشگری و جغرافیای گردشگری، روندها و عوامل تأثیرگذار بر صنعت گردشگری، آثار گردشگری، تجارب گردشگری جهان و ایران و چشم‌انداز گردشگری در آینده را برای آنان فراهم آورد.

نام درس به فارسی: جغرافیای گردشگری (مبانی و ایران)	مشخصات درس
نام درس به انگلیسی: Geography of tourism (basics and Iran)	نوع درس: نظری
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:	تعداد واحد: 2
۱- جاذبه‌ها و ظرفیت‌های مؤثر در گردشگری را فرا گرفته و اثر آن‌ها را در توسعه گردشگری تحلیل و ارزیابی کند.	تعداد ساعت: ۳۲
۲- ظرفیت‌ها و محدودیت‌های گردشگری در مناطق مختلف جغرافیایی ایران را شناسایی و مقایسه کند.	شایستگی کلیدی: CK
۳- راهکارهای مناسب برای برون‌رفت از چالش‌های فرهنگی و زیست محیطی حوزه گردشگری ارائه دهد.	پیش‌نیاز: ندارد
	استاد متخصص برای تدریس:
	دکتری تخصصی جغرافیا

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول:

- کلیات و مفاهیم گردشگری و جایگاه جغرافیا در گردشگری
- پیشینه، روند و عوامل توسعه گردشگری
- عرضه و تقاضا در گردشگری

فعالیت یادگیری:

- ارتباط پدیده‌های جغرافیای و نقش فراغتی انسان را شناسایی کرده و در مباحث مرتبط ارائه دهد.

تکالیف عملکردی:

- چند مورد از پدیده‌های جغرافیایی مؤثر بر عرضه و تقاضای گردشگری را بررسی و در کلاس ارائه دهد.

فصل دوم:

- زیرساخت‌های مؤثر در گردشگری
- مدیریت و گردشگری
- گردشگری و توسعه پایدار

فعالیت یادگیری:

- مباحث مربوط به زیرساخت‌ها و امکانات مؤثر در گردشگری را فرا گرفته و به پرسش‌های ارائه‌شده در کلاس پاسخ دهد.

تکالیف عملکردی:

- نموداری از زیرساخت‌ها و امکانات مؤثر در توسعه گردشگری تهیه کرده، در کلاس ارائه دهد.

فصل سوم:

- محیط‌های جغرافیایی و گردشگری
- محیط‌های طبیعی و گردشگری
- محیط‌های انسانی و گردشگری

فعالیت یادگیری:

- پدیده‌های طبیعی مؤثر در ایجاد و توسعه گردشگری را در کلاس شرح دهد.

تکالیف عملکردی:

- نمودار، نقشه و یا فیلمی از پدیده‌های طبیعی یا انسانی که باعث رونق گردشگری شده‌اند را تهیه و در کلاس ارائه دهد.

فصل چهارم:

- اثرات گردشگری
- اثرات اقتصادی
- اثرات فرهنگی
- اثرات زیست‌محیطی

فعالیت یادگیری:

- ضمن فراگیری مباحث این درس، اثرات مختلف گردشگری بر مناطق جغرافیایی را توضیح دهد.

تکالیف عملکردی:

- فهرستی از اثرات مثبت و منفی گردشگری بر یک منطقه تهیه کرده و در قالب نمودار یا تصویر ارائه دهد.

فصل پنجم:

- گردشگری در جهان
- مناطق عمده گردشگری در جهان

فعالیت یادگیری:

- ویژگی‌های جغرافیای اثرگذار بر توسعه گردشگری در یکی از مناطق جهان را تحلیل کند.

تکالیف عملکردی:

- پژوهشی در مورد یکی از مناطق عمده گردشگری در جهان (ایران) انجام داده و در کلاس ارائه دهد.

فصل ششم:

- اکوتوریسم
- ژئوتوریسم

فعالیت یادگیری:

- با مفهوم ژئوتوریسم و اکوتوریسم آشنا شده و آن‌ها را با یکدیگر مقایسه کند.

تکالیف عملکردی:

- یکی از جاذبه‌های ژئوتوریستی یا اکوتوریستی ایران را در کلاس تشریح کرده و تحلیل کند.

فصل ششم:

- جغرافیای گردشگری در ایران
- جاذبه‌ها
- زیرساخت‌ها
- اثرات

فعالیت یادگیری:

- با جاذبه‌های جغرافیایی، ژئوتوریستی و اکوتوریستی ایران آشنا شده و به سؤالات ارائه شده در این حوزه در کلاس پاسخ دهد.

تکالیف عملکردی:

- در مورد جاذبه‌های گردشگری در منطقه سکونت خود مطالبی تهیه کرده و در کلاس ارائه دهد.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

ارائه محتوای مباحث به روش توضیحی همراه با مشارکت دانشجویان با بهره‌گیری از روش پرسش و پاسخ، نمایش و ... توسط استاد و دانشجویان و استفاده از روش بحث گروهی در موضوعات متناسب، انجام فعالیت‌های یادگیری مربوط به هر بحث به روش فردی یا گروهی در کلاس یا خارج از کلاس و ارائه به استاد به روش مکتوب یا فیلم‌های مرتبط.
نکته:

انجام یک بازدید میدانی یک یا چندروزه از منطقه‌ای جغرافیایی که عوامل مختلف در ایجاد و توسعه گردشگری در آن مؤثر بوده است و دریافت نظرات دانشجویان، می‌تواند در انگیزه بخشی و تعمیق فرآیند یاددهی - یادگیری مؤثر باشد.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

- ۱- بذرافشان، مرتضی (۱۳۹۴). درآمدی بر صنعت گردشگری، انتشارات مهکامه.
- ۲- پاپلی یزدی، محمدحسین؛ سقایی، مهدی (۱۳۸۵). گردشگری، ماهیت و مفاهیم. انتشارات سمت.
- ۳- رضوانی، علی اصغر (۱۳۸۷). جغرافیا و صنعت توریسم. انتشارات پیام نور، تهران
- ۴- تلفر، دیوید جی و شارپلی، ریچارد (۱۳۹۲). توسعه و توریسم در کشورهای در حال توسعه، ترجمه: سید وجد عقیلی، آزاد مرادی، جمشید حسین پناهی، امیر اسدی، انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات.
- ۵- قادری، اسماعیل، ۱۳۹۸، مقدمه‌ای بر جغرافیای جهانگردی ایران، انتشارات مهکامه
- ۶- فرخلو، مهدی (۱۳۸۶). جغرافیا و جهانگردی و برنامه‌ریزی اوقات فراغت، سازمان انتشارات جهاد دانشگاهی.

منابع فرعی:

- ۱-۲- مراجعه به وزارت میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری: <https://www.mcth.ir>
- ۳- انجمن متخصصان گردشگری ایران: <http://irtourex.com>
- ۴- پایگاه فصلنامه گردشگری و توسعه: <http://www.itsairanj.ir>
- ۵- پایگاه فصلنامه مطالعات مدیریت گردشگری: <https://tms.atu.ac.ir>

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیش‌نیاز در این درس قبل از شروع فعالیت‌های آموزشی انجام می‌گیرد.

ارزشیابی تکوینی: ۲ نمره به عملکرد دانشجو در فعالیت‌های کلاسی و مشارکت وی تعلق می‌گیرد.

ارزشیابی پایانی: ۱۵ نمره به ارزیابی پایانی از مباحث ارائه‌شده در طول ترم اختصاص می‌یابد.

کارپوشه: ۳ نمره به انجام پروژه یا تکالیف عملکردی به‌ویژه گزارش‌نویسی از بازدید علمی پیش‌بینی شده تعلق می‌گیرد.

سرفصل درس «جغرافیای خاک‌ها»

۱. معرفی درس و منطق آن:

خاک به عنوان یکی از مهم ترین عناصر طبیعت و بخش زنده کره زمین است و زندگی همه ی موجودات زنده به آن وابسته است. خاک و آب در پدید آوردن تمدن ها و حیات انسان و دیگر موجودات زنده نقش اساسی داشته اند. برای سلامت انسان و دیگر جانداران روی کره زمین، وجود خاک سالم و مغذی و پایدار مورد نیاز است. برای تشکیل و تکامل ۱ سانتی متر خاک صدها سال زمان نیاز هست. با توجه به این که از یک سو، بخش وسیعی از ایران دارای آب و هوایی خشک و نیمه خشک بوده و سطح قابل توجهی از آن را زمین های شور پوشانیده است و از سوی دیگر، انسان ها دانسته یا نادانسته از طرق مختلف از جمله، آبیاری غرقابی، شخم زدن در جهت شیب زمین، چرای بی رویه دام ها، قطع پوشش گیاهی و استفاده بیش از حد از توان خاک و... این عنصر طبیعی در معرض خطر قرار گرفته است. از این رو، به منظور بهره برداری اصولی، حفاظت و جلوگیری از فرسایش و آلودگی خاک، روشن ساختن اذهان عمومی درباره اهمیت و نقش خاک در چرخه حیات و تبدیل آن به یک فرهنگ عمومی بسیار ضروری است.

نام درس به فارسی: جغرافیای خاک ها	مشخصات درس
نام درس به انگلیسی: Geography of Soils	نوع درس: نظری
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:	تعداد واحد: ۲
بود:	تعداد ساعت: ۳۲
۱- نحوه تشکیل و تکامل خاک را تشریح نماید. و تفاوت افق های خاک در مناطق مختلف آب و هوایی را تجزیه و تحلیل نماید.	شایستگی کلیدی: CK
۲- نحوه ارزیابی فرسایش خاک را با استفاده از مدل های ارزیابی تحلیل و تفسیر نماید.	پیش نیاز: ندارد
۳- روش های اساسی برای حفاظت از خاک و نحوه مدیریت خاک را تشریح نماید.	استاد متخصص برای تدریس: جغرافیای طبیعی

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول:

- تعاریف- مفاهیم و اصطلاحات جغرافیای خاک، اهمیت خاک
- مواد تشکیل دهنده خاک، افق ها و نیمرخ خاک

- خواص فیزیکی - شیمیایی - زیستی خاک
- فرآیندهای خاک ساز
-
- **فعالیت یادگیری:** نیمرخ خاک دو ناحیه گرم و خشک و گرم و مرطوب را ترسیم و با یکدیگر مقایسه نماید.
- **تکالیف عملکردی:** نمونه‌هایی از خاک در دسترس (باغچه، گلدان و ...) را از نظر زیستی مورد بررسی قرار داده و گزارش آن را در کلاس ارائه نماید.

فصل دوم:

- طبقه‌بندی خاک‌ها بر اساس دستگاه‌های طبقه‌بندی در آمریکا، کانادا، آلمان و ...
- تیپ‌های خاک نواحی مختلف جهان بر اساس عرض جغرافیایی
- تغییرات و فرسایش خاک
- آشنایی با مدل‌های ارزیابی فرسایش خاک از جمله: پسیاک، ای پی ام، فائو و ...
- **فعالیت یادگیری:** انواع خاک‌های جهان را بر روی یک نقشه طبیعی جهان مشخص نماید.
- **تکالیف عملکردی:** بتواند بخشی از یک حوضه آبخیز مجاور محل سکونت خود را با استفاده از یک مدل ارزیابی فرسایش مورد تجزیه و تحلیل قرار دهد و نتیجه را در کلاس درس ارائه نماید.

فصل سوم:

- پراکندگی جغرافیایی خاک‌های ایران
- فرسایش خاک در ایران
- روش‌های حفاظت و بهره‌برداری از منابع خاک ایران
- **فعالیت یادگیری:** رابطه آب و هوا و توپوگرافی را با تنوع خاک‌ها در ایران تشریح نماید.
- **تکالیف عملکردی:** علل فرسایش خاک و معضلات ناشی از آن را در ایران شناسایی و راهکارهای مبارزه با آن را ارائه نماید

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

این درس توسط استاد متخصص جغرافیای طبیعی تدریس می‌شود. برای اطمینان از تحقق اهداف آن، علاوه بر شیوه‌های مرسوم در تدریس، از روش‌های فعال و نرم‌افزارهای آموزشی استفاده شود. از دانشجویان خواسته شود تا با استفاده از آموخته‌ها، راجع به یک موضوع، یک نمونه فعالیت عملی انجام داده و در کلاس درس ارائه نمایند.

نکته: برای آشنایی بیشتر دانشجویان با مفاهیم و اهمیت این درس در زندگی روزمره آنها، انجام یک بازدید علمی و میدانی از یک حوضه رسوبی پشت یک سد الزامی است. و این امر نیازمند همکاری و همراهی واحد دانشگاهی مربوطه هست. و گروه موظف به مهیا کردن شرایط برای یک بازدید علمی اثرگذار است.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

۱- کردوانی، پرویز (۱۳۹۸) جغرافیای خاک‌ها، انتشارات دانشگاه تهران

منابع فرعی:

۱- کردوانی، پرویز (۱۳۸۹) حفاظت خاک، انتشارات دانشگاه تهران

۲- رامشت، محمدحسین (۱۳۸۴) جغرافیای خاک‌ها، انتشارات اصفهان

۳- صادقی، عباسقلی (۱۳۹۲) جغرافیای خاک‌ها، انتشارات دانشگاه پیام نور

۴- بنایی، محمدحسن، مومنی، عزیز و بردی، بای (۱۳۸۳) خاک‌های ایران، تهران، وزارت جهاد کشاورزی

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیش‌نیاز در این درس قبل از شروع فعالیت‌های آموزشی انجام می‌گیرد.

ارزشیابی تکوینی: ۲ نمره به فعالیت‌های دانشجو در جریان آموزش‌ها در طول ترم داده شود.

ارزشیابی پایانی: ۱۵ نمره به ارزشیابی کتبی پایان ترم اختصاص خواهد داشت.

کارپوشه: ۳ نمره به ارائه گزارش از تمرین یا فعالیتی که استاد تعیین کرده است تعلق می‌گیرد.

سرفصل درس «جغرافیای آب‌ها»

۱. معرفی درس و منطق آن:

آب منشأ و راز ماندگاری حیات در جهان است. و مهم‌ترین ماده‌ای است که در طبیعت وجود دارد و سطح وسیع زمین را پوشانیده است. حیات ابتدا در محیط آبی در دریاها و اقیانوس‌ها شکل گرفت و سپس به تدریج به مناطق خشک و خاکی انتقال یافت. با توجه به این که سه‌چهارم سطح زمین را آب پوشانده است اما تنها بخش بسیار کم آن شیرین بوده و برای جانداران ساکن خشکی قابل استفاده است. کشور ایران با توجه به موقعیت جغرافیایی خاص خود، دارای آب‌وهوای خشک و نیمه‌خشک بوده و میانگین بارش سالانه آن حدود ۲۴۰ میلی‌متری باشد که تقریباً یک‌چهارم متوسط بارندگی جهان است. و از طرف دیگر، با توجه به شور بودن زمین‌های وسیعی در ایران، آب بسیاری از رودهای دائمی، فصلی و موقتی در ایران و همین‌طور آب‌های زیرزمینی شور است. با توجه به این مسائل، روشن ساختن اذهان عمومی درباره اهمیت و اعتبار آب و استفاده منطقی از آن، به منظور حفظ محیط‌زیست و توسعه فرهنگ صرفه‌جویی و حمایت از منابع خدادادی بسیار لازم و ضروری است.

نام درس به فارسی: جغرافیای آب‌ها نام درس به انگلیسی: Geography of Waters	مشخصات درس
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:	نوع درس: نظری
۱- اهمیت آب و کاربرد آن را در محیط‌زیست تبیین نماید.	تعداد واحد: ۲
۲- اهمیت و نقش حرکات آب اقیانوسی و دریایی را در آب‌وهوای کره زمین تحلیل و تفسیر نماید.	تعداد ساعت: ۳۲
۳- بیان آب کشور و مسائل و مشکلات ناشی از میزان املاح و آلودگی آب را تحلیل نماید.	شایستگی کلیدی: CK
	پیش‌نیاز: ندارد
	استاد متخصص برای تدریس: جغرافیای طبیعی

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول:

- مقدمه:
- اهمیت، کاربرد، بیان آب کره زمین، منشأ آب، تعریف هیدرولوژی و ژئو هیدرولوژی، چرخه هیدرولوژی
- الف- آب‌های اقیانوس‌ها و دریاها:
- مورفولوژی بستر اقیانوس‌ها و دریاها و پراکندگی عوارض مهم آن‌ها
- ویژگی‌های فیزیکی، شیمیایی و زیستی آب اقیانوس‌ها و دریاها

- حرکات آب در اقیانوس‌ها و دریاها
- پراکندگی جغرافیایی اقیانوس‌ها و دریاها و کناری و داخلی

- **فعالیت یادگیری:** نوع جریان‌های دریایی و اقیانوسی را در رابطه با عرض جغرافیایی تحلیل و تفسیر نماید.
- **تکالیف عملکردی:** فرآیند تشکیل چرخه هیدرولوژیکی را ترسیم و در کلاس درس ارائه نماید.

فصل دوم:

ب - آب‌های قاره‌ای یا خشکی‌ها:

- دریاچه‌ها و منشأ آن‌ها، ویژگی‌های فیزیکی، شیمیایی و زیستی آب دریاچه‌ها، حرکات آب دریاچه‌ها، پراکندگی جغرافیایی دریاچه‌ها
- آب‌های سطحی جاری - رودها، ویژگی‌های حوضه آبریز، مبانی فیزیوگرافی حوضه، اشکال ژئومورفیک ناشی از آن پراکندگی جغرافیایی رودهای بزرگ و مهم جهان
- آب‌های زیرزمینی، انواع سفره‌های آب زیرزمینی، اهمیت آب‌های زیرزمینی، چشمه، قنات، چاه

- **فعالیت یادگیری:** تحلیل و تفسیر ارتباط میان مقادیر املاح موجود در دریاچه‌ها با عرض جغرافیایی
- **تکالیف عملکردی:** تهیه گزارش از میزان آبدهی و کیفیت آب چاه‌ها و قنات‌های ایران طی ۱۰ سال اخیر و ارائه آن در کلاس درس

فصل سوم:

- طبقه‌بندی حوضه‌های آبریز ایران
- ییلان منابع آبی ایران و وضع بهره‌برداری موجود
- روش‌های بهره‌برداری از آب‌های سطحی و زیرزمینی
- آلودگی آب‌های سطحی و زیرزمینی
- محدودیت منابع آب ایران و جهان هم از بعد کمی و هم از بعد کیفی و مسائل ناشی از آن، ارائه راه کارهای مناسب در رابطه با آن

- **فعالیت یادگیری:** مقایسه حوضه‌های آبریز ایران از نظر میزان آبدهی و کیفیت آب (به‌ویژه از نظر مقدار املاح) با توجه به موقعیت جغرافیایی آن‌ها

تکالیف عملکردی: تهیه گزارش از میزان مصرف آب‌های سطحی و زیرزمینی کشور و پیامدهای منفی آن و ارائه راهکار

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

این درس توسط استاد متخصص جغرافیای طبیعی تدریس می‌شود. برای اطمینان از تحقق اهداف آن، علاوه بر شیوه‌های مرسوم در تدریس، از روش‌های فعال و نرم‌افزارهای آموزشی استفاده شود. از دانشجویان خواسته شود تا با استفاده از آموخته‌ها، راجع به یک موضوع، یک نمونه فعالیت عملی انجام داده و در کلاس درس ارائه نمایند.

نکته: برای آشنایی بیشتر دانشجویان با مفاهیم و اهمیت این درس در زندگی روزمره آن‌ها، انجام یک بازدید علمی و میدانی از تأسیسات یک سد الزامی است. و این امر نیازمند همکاری و همراهی واحد دانشگاهی مربوطه می‌باشد.

۴. منابع آموزشی

منابع اصلی:

۱- جداری عیوضی، جمشید (۱۳۸۹) جغرافیای آب‌ها، انتشارات دانشگاه تهران

۲- ولایتی، سعد اله (۱۳۸۸) جغرافیای آب‌ها، انتشارات جهاد دانشگاهی مشهد

منابع فرعی:

۱- موحد دانش، علی اصغر (۱۳۹۳) هیدرولوژی آب‌های سطحی ایران، انتشارات سمت

۲- کردوانی، پرویز (۱۳۸۶) ژئوهیدرولوژی، انتشارات دانشگاه تهران

۳- کردوانی، پرویز (۱۳۹۱) منابع و مسائل آب ایران، جلد اول، انتشارات دانشگاه تهران

۴- کردوانی، پرویز (۱۳۹۳) منابع و مسائل آب در ایران (آب‌های شور، مسائل و راه‌های استفاده از آن‌ها)، جلد دوم، انتشارات دانشگاه تهران

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیش‌نیاز در این درس قبل از شروع فعالیت‌های آموزشی انجام می‌گیرد.

ارزشیابی تکوینی: ۲ نمره به فعالیت‌های دانشجو در جریان آموزش‌ها در طول ترم داده شود.

ارزشیابی پایانی: ۱۵ نمره به ارزشیابی کتبی پایان ترم اختصاص خواهد داشت.

کارپوشه: ۳ نمره به ارائه گزارش از تمرین یا فعالیتی که استاد تعیین کرده است تعلق می‌گیرد.

سرفصل درس «مبانی آب و هواشناسی»

۱. معرفی درس و منطق آن:

آب و هوا عاملی مهم و اثرگذار در زندگی انسان است. و بخش انکارناپذیر از زندگی او به شمار می‌رود. بر این اساس شناخت هوا و آب و هوا از زمان‌های دور مورد توجه انسان بوده است.. از آنجایی که موضوع آب و هواشناسی بررسی تفاوت‌های مکانی سیستم‌های آب و هوایی است بنابراین ماهیت کاملاً جغرافیایی دارد. از این رو جغرافیدانان همواره به عنوان یکی از اجزاء اصلی چشم‌انداز جغرافیایی به آن نگریسته و مطالعه ویژگی‌های آن را به صورت یک علم مدنظر خود قرار داده تا جایی که امروزه آب و هواشناسی به صورت یک رشته کاملاً محرز علمی درآمده است. این علم برای تبیین تفاوت‌ها، از اصول و مفاهیم علوم پایه، مانند فیزیک و ریاضی استفاده می‌کند. دانشی که به مطالعه تمامی ابعاد جو به صورت تفصیلی از سطح زمین تا خارج از جو می‌پردازد تحت عنوان علوم جو نامیده می‌شود. شاخص‌ترین این علوم، هواشناسی و آب و هواشناسی است و اصلی‌ترین تفاوت این دو علم، مقیاس زمانی است. هواشناسی سطوح پایین جو که دارای تغییرات دائمی است را مطالعه می‌کند. و هوا Weather به توصیف تغییرات روزانه وضعیت جو در لایه پایین می‌پردازد.

نام درس به فارسی: مبانی آب و هواشناسی	مشخصات درس
نام درس به انگلیسی: The Foundations Climatology	نوع درس: نظری
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:	تعداد واحد: ۲
۱- مفاهیم هوا و آب و هوا را درک کند و کاربرد هر یک را در زندگی جانداران ساکن کره زمین از جمله انسان تبیین نماید.	تعداد ساعت: ۳۲
۲- ساختار اتمسفر، عناصر و عوامل آب و هوا را شناسایی و تابش، دما، رطوبت و بارش و فشار را توصیف و تحلیل نماید.	شایستگی کلیدی: CK
۳- علل وجودی نواحی آب و هوایی مختلف در کره زمین را بررسی و تفسیر نموده و با استفاده از روش‌های طبقه‌بندی آب و هوایی بتواند نوع آب و هوای یک ناحیه را تعیین نماید.	پیش نیاز: ندارد
	استاد متخصص برای تدریس: جغرافیای طبیعی - آب و هواشناس

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

بخش اول: کلیات

- تعریف هوا، آب و هوا، عناصر آب و هوایی و عوامل آب و هوایی
- ارتباط آب و هواشناسی با جغرافیا و علم هواشناسی و علوم دیگر و شاخه‌های آن

- جو زمین به منزله جایگاه تغییرات آب و هوایی، ترکیب و ساختار آن
- **فعالیت یادگیری:** هر یک از عناصر و عوامل آب و هوایی را در جدولی ارائه نماید.
- **تکالیف عملکردی:** تغییرات دمایی و ضخامت لایه‌های مختلف جو یا اتمسفر را از لحاظ دمایی با رسم یک نمودار ترسیم نماید.

بخش دوم: عناصر آب و هوایی

۱- تابش

قوانین مربوط به آن، عوامل مؤثر در تابش خورشیدی از جمله، مقدار انرژی تابشی خورشید، فاصله خورشید تا زمین، ارتفاع خورشید، مدت تابش خورشید

۲- اتمسفر

- تأثیر ترکیبات جو زمین در تابش خورشیدی
- تغییرات تابش از لحاظ شدت و مدت آن در مکان‌های مختلف طی روز و فصل
- فرآیندهای انتقال انرژی گرمایی و گرم شدن اتمسفر

۳- درجه حرارت

- شاخص‌ها و مقیاس‌های اندازه‌گیری دما
- عوامل مؤثر بر دما، نوسانات روزانه و سالانه دما و شاخص بری بودن، پراکندگی فضایی دما، پراکندگی افقی و عمودی دما، اینورژن یا وارونگی دمایی

۴- فشار هوا

- فشار هوا، انواع پرفشارها و کم‌فشارها، تغییرات عمودی فشار و پراکندگی افقی فشار هوا، کمربندهای فشار بر روی کره زمین
- باد و نیروهای مؤثر بر آن از جمله، نیروی شیب فشار، نیروی کوریولیس و نیروی اصطکاک
- انواع بادهای بر اساس محدوده وزش، محلی، منطقه‌ای و سیاره‌ای

۵- رطوبت هوا

- رطوبت، حالات سه‌گانه رطوبت در جو، انواع رطوبت، پراکندگی رطوبت در اتمسفر، فرآیند تبخیر، تعرق، ذوب و انجماد
- اشباع و راه‌های اشباع از طریق کاهش دمای هوا، افزایش بخار آب، تراکم، هسته‌های تراکم و اشکال تراکم مانند ابر و مه
- شرایط ایجاد بارش، مکانیسم‌های صعود: ناهموازی، همرفتی و دینامیک و انواع بارش
- پراکندگی جغرافیایی بارش در کره زمین، خشکی و خشک‌سالی

- **فعالیت یادگیری:** میزان انرژی دریافتی از خورشید را بر اساس شدت و مدت تابش در ایران در دو فصل زمستان و تابستان یکدیگر مقایسه نماید.

- تکالیف عملکردی:** ۱- بر روی نقشه جهان کمرندهای فشار را ترسیم نماید.
- ۲- با رسم شکل، نحوه شکل گیری بارش های اروگرافی را نشان دهد.

بخش سوم: سیستم های سینوپتیک جو

- مفهوم سیستم سینوپتیک
- توده هوا
- جبهه هوا
- رود باد
- اغتشاشات منطقه برون حاره
- دستگاه های سینوپتیک منطقه حاره
- سیکلون های جنب حاره ای
- اغتشاشات موسمی
- **فعالیت یادگیری:** ویژگی های سیکلون ها و آنتی سیکلون های نواحی معتدله از نظر نحوه حرکت، پایداری و ناپایداری هوا و ... با یکدیگر مقایسه نماید.
- **تکالیف عملکردی:** با مشاهده نقشه های هواشناسی روزانه به مدت یک هفته، توالی الگوهای فشار حاکم و تأثیر آن ها را بر هوای استان خود تحلیل و تفسیر نماید.

بخش چهارم: طبقه بندی های آب و هوایی جهان

- دلیل طبقه بندی و اهمیت آن در جغرافیا
- اصول طبقه بندی آب و هواها
- طبقه بندی آب و هوا بر اساس یکی از روش های تعیین آب و هوا از جمله: کوپن، دمارتن، آمبرزه، تورنت وایت و ...
- **فعالیت یادگیری:** بر روی یک نقشه گنگ از کره زمین، چند نمونه از انواع آب و هواها را بارنگ مشخص نماید.
- **تکالیف عملکردی:** به صورت گروهی یا فردی، با استفاده از یکی از روش های طبقه بندی آب و هوایی، نوع آب و هوای یکی از استان های کشور را تعیین نمایند.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

این درس توسط استاد متخصص جغرافیا در گرایش اقلیم‌شناسی تدریس می‌شود. برای اطمینان از تحقق اهداف آن، علاوه بر شیوه‌های مرسوم در تدریس، از روش‌های فعال و نرم‌افزارهای آموزشی استفاده شود. از دانشجویان خواسته شود تا با استفاده از آموخته‌ها، راجع به یک موضوع، یک نمونه فعالیت عملی انجام داده و در کلاس درس ارائه نمایند.

نکته: برای آشنایی بیشتر دانشجویان با مفاهیم و اهمیت این درس در زندگی روزمره آن‌ها، انجام یک بازدید علمی از سازمان هواشناسی و آشنایی با ابزار و ادوات هواشناسی الزامی است. این امر مستلزم همکاری واحد دانشگاهی مربوطه می‌باشد.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

- ۱- علیجانی، بهلول و کاویانی، محمدرضا (۱۳۹۳) مبانی آب و هواشناسی: انتشارات سمت.

منابع فرعی:

- ۱- علیزاده، امین و همکاران (۱۳۹۱) هوا و اقلیم‌شناسی، انتشارات دانشگاه فردوسی مشهد
- ۲- جعفر پور، ابراهیم (۱۳۸۹) مبانی اقلیم‌شناسی: انتشارات پیام نور
- ۳- علیجانی، بهلول (۱۳۹۰) اقلیم‌شناسی سینوپتیک، انتشارات سمت
- ۴- علیجانی، بهلول (۱۳۹۲) آب‌وهوای ایران: انتشارات پیام نور

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیش‌نیاز در این درس قبل از شروع فعالیت‌های آموزشی انجام می‌گیرد.

ارزشیابی تکوینی: ۲ نمره به فعالیت‌های دانشجو در جریان آموزش‌ها در طول ترم داده شود.

ارزشیابی پایانی: ۱۵ نمره به ارزشیابی کتبی پایان‌ترم اختصاص خواهد داشت.

کارپوشه: ۳ نمره به ارائه گزارش از تمرین یا فعالیتی که استاد تعیین کرده است تعلق می‌گیرد.

سرفصل درس «آب‌وهوای ایران»

۱. معرفی درس و منطق آن:

آب‌وهوا عاملی مهم و اثرگذار در تنوع و گوناگونی مکانی در خصوصیات طبیعی و انسانی ایران شده است. به لحاظ طبیعی، به دلیل نزدیکی سرزمین‌های شمالی و جنوبی ایران به دریا، تفاوت رطوبتی زیادی با نواحی مرکزی به چشم می‌خورد. از سویی دیگر، تفاوت ارتفاعی از ۲۶- متر تا بیش از ۵۷۰۰ متر، گستردگی در عرض‌های جغرافیایی ۲۵ تا ۴۰ درجه شمالی و قرارگیری در معرض توده‌های هوایی متفاوت و... سبب تنوع نواحی آب و هوایی شده و پیامدهای آن، تنوع گونه‌های گیاهی، جانوری و همچنین تنوع قومی در ایرانی شده است. آشنایی با عوامل مهم کنترل‌کننده آب و هوایی و تأثیر این عوامل بر تغییرات مکانی و نوسانات زمانی عناصر آب و هوایی از جمله مهم‌ترین مطالعات مکانی در علم جغرافیا هست که شناخت پراکندگی مکانی این عناصر، نواحی آب و هوایی مختلف ایران را آشکار خواهد ساخت.

نام درس به فارسی: آب و هواشناسی نام درس به انگلیسی: climatology of Iran	مشخصات درس
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:	نوع درس: نظری
۱- عوامل کنترل‌کننده آب‌وهوای ایران را تشریح نماید.	تعداد واحد: ۲
۲- پراکندگی فضایی عناصر آب و هوایی ایران را بررسی و تحلیل نماید.	تعداد ساعت: ۳۲
۳- تنوع ناحیه بندی آب و هوایی ایران را تفسیر و توجیه نمایند.	شایستگی کلیدی: CK
	پیش‌نیاز: مبانی آب و هواشناسی
	استاد متخصص برای تدریس:
	جغرافیای طبیعی با گرایش آب و هواشناسی (اقلیم‌شناسی)

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول:

- عوامل کنترل‌کننده آب‌وهوای ایران

- الف- عوامل محلی:
 - تابش خورشید، عوامل مؤثر در تابش مانند زاویه تابش، مدت تابش، ترکیبات و ضخامت جو، ناهمواری‌ها، جنس زمین
- ب- عوامل بیرونی:
 - اثر همسایگان: سیری، بادهای موسمی هند، بیابان‌های عربستان و دریای مدیترانه
 - گردش عمومی جو شامل: کمربند همگرایی بین حاره‌ای، رود باد جنب‌حاره‌ای، پرفشار جنب‌حاره‌ای، بادهای غربی، فرود بلند مدیترانه، موج‌های کوتاه، جبهه قطبی، رود باد جبهه قطبی، سیکلون‌ها و آنتی سیکلون‌ها، توده‌های هوا

- **فعالیت یادگیری:** عوامل مؤثر در تابش خورشیدی را شناخته و عملکرد هریک را تحلیل نماید.
- **تکالیف عملکردی:** با استفاده از یک نقشه هوا، موقعیت یک سیکلون یا آنتی سیکلون و تأثیر آن بر هوای نواحی اطراف را تحلیل و تفسیر نماید.

فصل دوم:

پراکندگی عناصر آب و هوایی در ایران:

- دما، نوسانات و پراکندگی آن
- فشار، نوسانات و پراکندگی آن
- رطوبت، انواع آن و منابع رطوبتی

- **فعالیت یادگیری:** علل پراکندگی بارش‌ها در نواحی مختلف ایران را بیان نماید.
- **تکالیف عملکردی:** ضمن آشنایی با مفهوم نوسانات سالانه دما، پراکندگی جغرافیایی نواحی حرارتی ایران را بر روی نقشه ترسیم نماید.

فصل سوم:

طبقه‌بندی نواحی آب و هوایی ایران

- ناحیه آب‌وهوای معتدل و مرطوب خزری
- ناحیه آب‌وهوای کوهستانی
- ناحیه آب‌وهوای کوهپایه‌ای داخلی
- ناحیه آب و هوایی کوهپایه‌ای بیرونی
- ناحیه آب‌وهوای گرم و خشک مرکزی
- ناحیه آب‌وهوای گرم و مرطوب سواحل جنوب

- **فعالیت یادگیری:** علل ایجاد آب‌وهوای معتدل و مرطوب در ناحیه خزری را با آب‌وهوای گرم و خشک در ناحیه مرکزی مقایسه نماید.
- **تکالیف عملکردی:** با رسم نقشه‌ای از ایران، پراکندگی مکانی هر یک از نواحی آب و هوایی ایران را بارنگ‌های مختلف نشان دهد.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

این درس توسط استاد متخصص جغرافیا در گرایش آب و هواشناسی تدریس می‌شود. برای اطمینان از تحقق اهداف آن، علاوه بر شیوه‌های مرسوم در تدریس، از روش‌های فعال و نرم‌افزارهای آموزشی استفاده شود. از دانشجویان خواسته شود تا با استفاده از آموخته‌ها، راجع به یک موضوع، یک نمونه فعالیت عملی انجام داده و در کلاس درس ارائه نمایند.

نکته: برای آشنایی بیشتر دانشجویان با مفاهیم و اهمیت این درس در زندگی روزمره آن‌ها، انجام یک بازدید علمی از یک ایستگاه هواشناسی سینوپتیک الزامی است. و این امر نیازمند همکاری و همراهی واحد دانشگاهی مربوطه می‌باشد.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

۱- علیجانی، بهلول (۱۳۹۲) آب و هوای ایران: انتشارات پیام نور

منابع فرعی:

- ۵- علیجانی، بهلول (۱۳۹۰) اقلیم‌شناسی سینوپتیک، تهران، انتشارات سمت
- ۶- عزیززاده، امین و همکاران (۱۳۹۱) هوا و اقلیم‌شناسی، انتشارات دانشگاه فردوسی مشهد
- ۲- علیجانی، بهلول و کاویانی، محمدرضا (۱۳۹۳). مبانی آب و هواشناسی، تهران، انتشارات سمت.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیش‌نیاز در این درس قبل از شروع فعالیت‌های آموزشی انجام می‌گیرد.

ارزشیابی تکوینی: ۲ نمره به فعالیت‌های دانشجو در جریان آموزش‌ها در طول ترم داده شود.

ارزشیابی پایانی: ۱۵ نمره به ارزشیابی کتبی پایان‌ترم اختصاص خواهد داشت.

کارپوشه: ۳ نمره به ارائه گزارش از تمرین یا فعالیتی که استاد تعیین کرده است تعلق می‌گیرد.

سرفصل درس «منابع و مسائل آب ایران»

۱. معرفی درس و منطق آن:

آب ضرورت اساسی زندگی است و نقش مهم و زیربنایی در پیشرفت هر جامعه را دارد. با وجود فراوانی آب در سیاره ما، آب در سطح خشکی‌های زمین به‌طور موزن پراکنده نشده است و همه‌ی جوامع به یک اندازه از آن برخوردار نیستند. متأسفانه در کشور ما نیز منابع آب محدود است. در بسیاری از بخش‌های کشور ما زمین برای کشت و زرع وجود دارد ولی آب کافی پیدا نمی‌شود. مردم ایران از دیرباز به‌ویژه در مناطق خشک مرکزی، همواره با مشکل کمبود آب‌دست و پنجه نرم کرده‌اند و در این راه تلاش‌های فراوانی به خرج داده‌اند. به همین دلیل مطالعه‌ی منابع آب موجود در کشور ما، ویژه مناطق وسیعی از کشور که در مناطق گرم و خشک یا نسبتاً خشک واقع شده و همیشه مشکل کمبود آب داشته است، اهمیت فوق‌العاده‌ی زیادی دارد. لذا مدیریت صحیح منابع آب یکی از مهم‌ترین با توجه میزان سهم اندک منابع آب شیرین در ایران از اهمیت زیادی برخوردار است. به همین جهت آشنایی با حوضه‌های آبریز و منابع آب کشور و مسائل و محدودیت‌هایی که در بهره‌برداری از آن‌ها ایجاد شده از اولویت ویژه‌ای برخوردار است. دانشجویان با یادگیری مباحث درسی محدودیت منابع آب کشور شده را خواهند شناخت و ضمن مطالعه مباحث نظری و جمع‌آوری داده‌های مرتبط آب به شیوه جغرافیایی به ارزش و ماهیت منابع آب پی برده و در خواهند یافت که بهره‌برداری از این منابع حیاتی نیاز برنامه‌ریزی و مدیریت منابع موجود می‌باشد. با یادگیری این درس، دانشجویان قادر خواهند شد مبحث منابع آب را که در کتابهای درسی فصل جداگانه‌ای را به خود اختصاص داده به دانش آموزان به شیوه‌ای فعال و مؤثر بیاموزند.

نام درس به فارسی: منابع و مسائل آب ایران	مشخصات درس
نام درس به انگلیسی: Iranian water resources and issues	نوع درس: نظری
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:	تعداد واحد: ۲ واحد
۱- چرایی محدودیت آب شیرین در کره‌ی زمین را تشریح نماید.	تعداد ساعت: ۳۲ ساعت
۲- بیان چرخه آب سالانه جهان را تحلیل و ارزیابی کند.	شایستگی کلیدی: CK
۳- روش‌های خلاق و نوآورانه برای صرفه‌جویی در آب مصرفی در بخش‌های کشاورزی، صنعتی و خانگی را کشف کند.	پیش‌نیاز: جغرافیای آب‌ها
۴- مؤثرترین راهکارهای گسترش منابع آب شیرین در کشور را بررسی و ارزیابی کند.	استاد متخصص برای تدریس:
۵- راهکارهای گسترش منابع آب را در ایران از نظر پایداری و هزینه نگهداری را با هم مقایسه کند.	استاد متخصص جغرافیا با گرایش جغرافیای طبیعی

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: گردش آب در طبیعت

- منشأ آب
- چرخه‌ی آب‌شناسی
- حجم آب در کره‌ی زمین

- بیلان آب سالانه در جهان
- اختلاف بین بارش و تبخیر

فعالیت یادگیری:

- چرخه آب را به صورت یک نمودار ساده ترسیم کند.
- یک مقدار معین باران در سطح یک حوضه‌ی آبریز در چه شرایطی رواناب سطحی بیشتری تولید می‌کند.
- بیلان یا ترازنامه آب چیست؟ به کمک گردآوری اطلاعات بیلان آب کشور را محاسبه کنید.

تکالیف عملکردی:

- دانشجو معلمان بر اساس جغرافیای ایران مهم‌ترین سیل‌های چند دهه‌ی ایران را استخراج و با توجه به اطلاعات گردآوری‌شده‌ی خود مهم‌ترین علل این سیل‌ها را موردنقد بررسی قرار دهند. در پایان کلاس فهرستی از مهم‌ترین عوامل ایجاد سیل در مناطق مختلف کشور تهیه کنند.

فصل دوم: اهمیت منابع آب ایران

- میزان بارش و تبخیر در ایران
- میزان منابع آب‌های سطحی و زیرزمینی ایران
- وضعیت شوری و آلودگی آب‌های کشور
- الگوهای مصرف آب در کشور

فعالیت یادگیری:

- چرا آب در ایران یک سرمایه ملی محسوب می‌گردد؟
- چرا حفاظت از منابع آب زیرزمینی در کشور لازم است؟

تکالیف عملکردی:

- مقالاتی از مهم‌ترین علل محدودیت منابع آب در جغرافیای کشور را گردآوری کرده و خلاصه آن در کلاس ارائه شود. در پایان بحث به ترتیب این عوامل مورد جمع‌بندی قرار گیرد.
- الگوی مصرف آب در کشور را با سایر کشورهای همسایه و کشورهایی با الگوی مصرف بهینه مقایسه و نتایج در کشور موردنقد و بررسی قرار گیرد. در پایان از دانشجو معلمان خواسته شود راهکارهایی برای تغییر این الگو ارائه دهند.

فصل سوم: وضعیت آب شیرین در ایران

- وضعیت جغرافیایی و اقلیمی ایران
- حوضه‌های آبریز اصلی کشور
- میزان بارش و پراکندگی آن در ایران
- حجم جریان‌های سطحی و آب‌های زیرزمینی در کشور
- بیلان آب کشور

- مقایسه منابع آب ایران و جهان

فعالیت یادگیری:

- علت کمبود باران در ایران نسبت به میانگین بارش در سطح خشکی های زمین چیست؟
- چرا سال آبی با سال تقویمی بر هم منطبق نیستند؟

تکالیف عملکردی:

- بیان آب ایران را با توجه به وسعت با بیان آب جهان و میانگین بیان قاره های جهان مقایسه و نتایج در کلاس مورد بحث و بررسی قرار گیرد.

فصل چهارم: وضعیت آب های سطحی، مهار و بهره برداری آن در ایران

- جریان های سطحی در حوضه های آبریز ایران
- رژیم جریان های سطحی در ایران
- سدهای ایران و مهم ترین چالش و مسائل آنها
- بهره برداری از آب های سطحی در بخش صنعت، مصارف عمومی و کشاورزی

فعالیت یادگیری:

- میزان دبی رودخانه به چه عواملی بستگی دارد؟ توضیح دهید.
- سد لار پس از احداث با چه مشکل بزرگی مواجه شد؟
- در حال حاضر کدام یک از منابع در تأمین آب مصرفی برای کشاورزی بیشترین سهم را دارد؟

تکالیف عملکردی:

- آماری از رودخانه ها دائمی ایران در دهه های ۶۰ و ۹۰ را استخراج و دبی سالانه آنها را در طی ۳۰ سال باهم مقایسه و بررسی شود. در این بررسی مشخص کنید آیا تغییراتی در این دبی مشاهده می شود؟ در صورت مثبت یا منفی بودن دلایل را چه میدانید؟
- اگر شما یکی از مدیران ارشد قسمت منابع آب کشور بودید بیشترین تلاش برای تغییر الگوی مصرف را در چه بخشی (صنعت، مصرف عمومی و کشاورزی) در نظر می گرفتید؟ موافقین و مخالفین در کلاس برای دلایل خود مستندات علمی ارائه دهند.
- آیا کارون هنوز پرآب ترین رودخانه ی کشور است؟ دبی آن را در طی ۵ دهه ی گذشته بررسی کنید.
- وضعیت سدهای کشور را بررسی کنید. مهم ترین اثرات احداث سد در جغرافیای کشور چه بوده ؟ در کلاس بحث کنید.

فصل ششم: آب های زیرزمینی و بهره برداری از آن

- راه های بهره برداری از منابع آب زیرزمینی در ایران
- بهره برداری از منابع آب زیرزمینی در ایران
- تغییر الگوی بهره برداری در ایران

فعالیت یادگیری:

- مزایا و معایب استفاده از قنات را تشریح کنید.
- در احداث چاه در یک منطقه جغرافیایی چه مسائلی باید در نظر گرفته شود.

تکالیف عملکردی:

- با بررسی مقالات علمی مهم‌ترین چالش‌های برداشت آب زیرزمینی در کشور را در کلاس ارائه و بررسی کنید.
- آمار میزان برداشت از آب‌های زیرزمینی در طی چند دهه‌ی اخیر را استخراج و روند تغییرات را بررسی و مورد بحث قرار دهید.

فصل هفتم: منابع آب ایران و آینده‌ی آن

- منابع آب ایران (گذشته، حال و آینده)
- راه‌های مقابله با مسئله کمبود آب در ایران

فعالیت یادگیری:

- منابع آب سطحی و زیرزمینی در معرض چه نوع آلودگی‌هایی قرار دارند؟
- در کدام یک از مناطق زیر در ایران امکان توسعه بهره‌برداری از مخازن آب زیرزمینی وجود دارد؟

تکالیف عملکردی:

- وضعیت آینده آب کشور با توجه به الگوی مصرف کنونی را ارزیابی کرده و پیشنهادها را در جهت بهبود وضعیت موجود ارائه دهید.
- با مطالعه مقالات علمی، منابع آب جایگزین آب‌های سطحی و زیرزمینی چیست؟ کدام یک را در ایران مقرون به صرفه میدانید. موافقین و مخالفین با هدایت استاد در کلاس بحث کنند.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

به استاد سرفصل‌های اصلی درس منابع و مسائل آب ایران و رویکرد مطالعاتی آن به صورت جهانی، ضروری است که استاد مربوطه با توجه به گستردگی مطالب این واحد درسی به فراخور مطالب درسی تلاش نماید بیشتر از راهبردهای فراگیر محور استفاده نماید تا آموزش تعمیق یافته و آموزش صرفاً در مرحله دانش باقی نماند. لذا پیشنهاد می‌گردد بعد از پایان هر فصل فعالیت‌های عملکردی به دانشجو معلمان واگذار گردد و نمرات آن در پوشه کار دانشجویان منظور گردد. استفاده از فیلم‌های آموزشی که در این زمینه تهیه شده نقش بسیار مؤثری در آموزش خواهند داشت.

نکته: انجام یک بازدید علمی از موضوعات فراخور تدریس در کلاس درس در یکی از منابع آب ایران الزامی است که گروه موظف به مهیا کردن شرایط برای انجام است.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

- ۱- ولایتی، سعد اله. ۱۳۹۲. منابع و مسائل آب در ایران (با تأکید بر بحران آب). انتشارات صناعی
- ۲- صداقت، محمود. ۱۳۹۸. منابع و مسائل آب ایران. انتشارات پیام نور
- ۳- کاویانی راد، مراد (۱۳۹۸) هیدروپولیتیک، نشر پژوهشکده مطالعات راهبردی

منابع فرعی:

- ۱- کردوانی، پرویز. ۱۳۹۱. منابع و مسائل آب در ایران: آب‌های سطحی و زیرزمینی و مسائل بهره‌برداری از آن‌ها (جلد ۱). موسسه چاپ و انتشارات دانشگاه تهران
- ۲- کردوانی، پرویز. ۱۳۹۳. آب‌های سطحی و زیرزمینی و مسائل بهره‌برداری از آن‌ها (جلد ۲). موسسه چاپ و انتشارات دانشگاه تهران منابع و مسائل آب در ایران.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

- ارزشیابی فرایند: ۲ نمره (پرسش و پاسخ‌های ضمن تدریس)
- ارزشیابی پوشه کار: ۵ نمره (فعالیت‌های عملکردی ضمن آموزش)
- ارزشیابی پایانی: ۱۳ نمره

سرفصل درس «جغرافیای ناحیه‌ای مناطق خشک (مبانی و ایران)»

۱. معرفی درس و منطق آن:

سابقه‌ی مطالعات ناحیه‌ای در جغرافیا با عمر این رشته برابر است. جغرافیدانان از گذشته‌ی دور ویژگی‌های مشابه فضاها و مکان‌ها را تحت عنوان ناحیه مطالعه کرده و با فضاها‌ی دیگر مقایسه می‌کنند که زمینه‌ی جغرافیای ناحیه‌ای را تشکیل می‌دهد. کشور ایران نواحی گوناگون با چشم‌اندازهای متفاوت و متنوعی دارد که نتیجه‌ی عملکرد و شرایط ویژه‌ی طبیعی، فرهنگی، اقتصادی و تاریخی مختلفی است که هریک از آن‌ها امکانات و تنگناها و محدودیت‌های خاصی دارند. شناخت نواحی گوناگون ایران نقش تعیین‌کننده‌ای برای برنامه ریزان در جهات توسعه پایدار دارد. یکی از مهم‌ترین انواع تقسیم‌بندی نواحی می‌توان به تقسیم‌بندی بر مبنای آب‌وهوایی اشاره کرد. بر اساس این ناحیه‌بندی، ایران به سه ناحیه بزرگ آب و هوایی تقسیم می‌شود. ناحیه خشک و نیمه‌خشک ایران در این تقسیمات قرار می‌گیرد که بیش از نیمی از وسعت کشور را در بر گرفته است. نواحی خشک و نیمه‌خشک با پوشش گیاهی محدود که نشانه‌ای از کمبود شدید بارش، گرما و تبخیر زیاد و فقر خاک دارد از شمال با دامنه‌های جنوبی البرز، از غرب به دامنه‌های شرقی زاگرس و از جنوب به کرانه‌های خلیج فارس و دریای عمان محدود می‌شود. با توجه به وسعت این ناحیه و پتانسیل‌های موجود در آن شناخت این ناحیه به عنوان یک قطب بزرگ اقتصادی کشور ضروری است. با توجه به اینکه در کتاب دوم متوسطه رشته‌ی علوم انسانی به صورت کامل به ناحیه‌های مختلف ایران پرداخته آموزش این واحد درسی به دانشجویان کمک می‌کند تا شناخت صحیحی از نواحی خشک و نیمه‌خشک ایران کسب کرده و در آموزش استفاده مناسبی از این مطالب داشته باشند.

نام درس به فارسی: جغرافیای ناحیه‌ای مناطق خشک (مبانی و ایران)	مشخصات درس
نام درس به انگلیسی:	نوع درس: نظری
Regional geography of arid regions (basics and Iran)	تعداد واحد: ۲ واحد
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:	تعداد ساعت: ۳۲ ساعت
۱- راهکارهایی برای توسعه استفاده از انرژی‌های پاک در نواحی خشک و نیمه‌خشک ارائه نماید.	شایستگی کلیدی: CK
۲- تأثیرات استفاده از منابع نواحی خشک و نیمه‌خشک را بر رشد اقتصادی کشور تبیین نماید.	پیش‌نیاز: ندارد
۳- اثرات عوامل طبیعی نواحی خشک و نیمه‌خشک بر معیشت مردم این نواحی را تجزیه و تحلیل نماید.	استاد متخصص برای تدریس: استاد متخصص جغرافیا

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: مبانی و تعاریف

- اصطلاحات تخصصی (کوير، بیابان، خشک‌سالی و.....)
- عوامل مؤثر در پیدایش نواحی خشک ایران (عرض جغرافیایی، دوری از منابع رطوبتی، نزدیکی به مدار رأس‌السرطان و.....)
- پراکندگی نواحی خشک ایران (دشت لوت، دشت کوير، کوير خور و بیابانک، کوير گندم بریان، کوير طبس، کوير بشرویه، کوير بافق، کوير مرنجاب، کوير ابوزیدآباد کاشان، کوير ریگ جن، کوير لوت، دشت کوير، و....)
- خرده نواحی خشک و پراکندگی آن در کشور
- مرزبندی نواحی خشک ایران با سایر نواحی اقلیمی
- اهمیت مطالعات ناحیه ساحلی در برنامه‌ریزی‌ها (محافظت از محیط‌زیست، توسعه انرژی‌های نو، توسعه گردشگری و...)

فعالیت یادگیری:

- نزدیکی به مدار رأس‌السرطان چگونه سبب شکل‌گیری نواحی خشک کشور شده است؟ تشریح کنید
- فرق خشکی با خشک‌سالی چیست؟ با ذکر مثال مقایسه کنید.

تکالیف عملکردی:

- با بررسی نقشه ایران مناطقی که به غیر ایران مرکزی جز نواحی خشک ایران محسوب می‌شود را استخراج و دلایل جغرافیایی شکل‌گیری این نواحی را تشریح و در کلاس ارائه و در مورد آن بحث شود.

فصل دوم: مشخصات ناحیه خشک ایران (طبیعی و انسانی)

- ویژگی‌های طبیعی نواحی خشک ایران (توپوگرافی، آب‌وهوا، منابع آب، منابع خاک، پوشش گیاهی و زندگی جانوری، آب‌های سطحی، محیط‌زیست و...)
- ویژگی‌های انسانی نواحی خشک ایران (فرهنگی، معیشتی و اقتصادی، جمعیتی، حمل‌ونقل، انرژی، توریسم، سکونتگاهی و....)

فعالیت یادگیری:

- مهم‌ترین اشکال ژئومورفولوژی نواحی خشک ایران را بنویسید.
- دلایل محدودیت منابع خاک در این مناطق را توضیح دهید.

تکالیف عملکردی:

- با بررسی نقشه پراکندگی جمعیت ایران مناطق خالی از سکنه و کم جمعیت را استخراج و در ادامه مشخص کنید، بیشتر این مناطق کم جمعیت در کدام ناحیه ی آب و هوایی ایران قرار دارد. دلایل این امر را با دوستان خود در کلاس بحث و نتایج را به کمک استاد خود استخراج کنید.

فصل سوم: فرصت ها و تهدیدها در نواحی خشک ایران

- فرصت ها و راهکارهای توسعه
- گسترش صنعت توریسم (ورزشی، ژئوتوریسم، درمانی و ..)
- بهره برداری از انرژی های نو و پایان پذیر (نیروگاه های خورشیدی و ...)
- تهدیدها و راهکارهای مقابله
- کمبود منابع آبی
- خاک نامناسب
- گسترش کویرها
- نابودی پوشش گیاهی

فعالیت یادگیری:

- در نواحی خشک چگونه می توان توریسم ورزشی را توسعه داد؟ توضیح دهید.
- از دیدگاه شما مهم ترین تهدید موجود در نواحی خشک چیست؟ دلایل خود را بنویسید.

تکالیف عملکردی:

- با جستجو در مقالات با موضوع تهدیدهای نواحی خشک ایران، یکی از این مقالات را انتخاب و در کلاس نتایج حاصله به بحث گذاشته شود. با بررسی چندین مقاله، مجموعه این تهدیدات را جمع بندی و راهکارهای خود را برای کنترل این مشکل به بحث بگذارید.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

به دلیل ماهیت تنوری این واحد درسی پیشنهاد می شود از راهبردهای بحث و گفتگو، بارش مغزی، مباحثه و... دانشجویان را به مشارکت فعال تشویق نمود و در مباحث تحلیلی از راهبردهای حل مسئله و پروژه و... استفاده شود. با توجه به بازدید میدانی از نواحی خشک کشور پیشنهاد می شود بسیاری از آموخته های این واحد درسی، در این مراحل مختلف این بازدیدها تعمیق و فراگیران به فعالیت و ارائه گزارش از مشاهدات خود تشویق شوند. این درس توسط استاد جغرافیا در گرایش های طبیعی و انسانی تدریس می شود. به کارگیری نقشه و نمایش عکس و فیلم از نواحی خشک ایران درک فضایی مناسب تری برای دانشجویان فراهم می آورد.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

- توسط اساتید گروه جغرافیای دانشگاه فرهنگیان در دست تألیف است.

منابع فرعی:

- ۱- رهنمایی، محمدتقی. ۱۳۸۴. توان‌های محیطی ایران، تهران مرکز مطالعات و تحقیقات شهرسازی و معماری
- ۲- جغرافیای ناحیه‌ای ایران (۲). ۱۳۸۴. حجازی زاده، زهرا و دیگران، دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های درسی، تهران وزارت آموزش و پرورش
- ۴- علایی، محمود. ۱۳۹۷. ژئومورفولوژی ایران. انتشارات قومس
- ۵- علیجانی، بهلول. ۱۳۹۵. آب و هوای ایران. انتشارات پیام نور
- ۷- کلینسلی، دانیل. ترجمه پاشایی، عباس. ۱۳۸۱. کویرهای ایران. انتشارات سازمان جغرافیایی وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

- ارزشیابی پایانی: ۱۲ نمره ارزشیابی کتبی پایان‌ترم
- ارزشیابی فرایند: ۵ نمره شرکت در فعالیت میدانی و فعالیت‌های دانشجو در کلاس درس
- ارزیابی از پوشه کار: ۳ نمره ارائه گزارش ناشی از فعالیت‌های تعیین‌شده در کلاس

این درس با انجام یک سفر علمی کامل می‌شود. استاد و دانشجویان بایستی حداقل به مدت ۳ روز و حداکثر ۵ روز به یکی از نواحی خشک ایران سفر نمایند. پردیس‌ها بایستی امکانات قانونی و ابزار لازم را در اختیار گروه‌ها قرار دهند.

سرفصل درس «جغرافیای ناحیه‌ای سواحل (مبانی و ایران)»

۱. معرفی درس و منطق آن:

سابقه‌ی مطالعات ناحیه‌ای در جغرافیا با عمر این رشته برابر است. جغرافیدانان از گذشته‌ی دور ویژگی‌های مشابه فضاها و مکان‌ها را تحت عنوان ناحیه مطالعه کرده و با فضاها‌ی دیگر مقایسه می‌کنند که زمینه‌ی جغرافیای ناحیه‌ای را تشکیل می‌دهد. کشور ایران نواحی گوناگون با چشم‌اندازهای متفاوت و متنوعی دارد که نتیجه‌ی عملکرد و شرایط ویژه‌ی طبیعی، فرهنگی، اقتصادی و تاریخی مختلفی است که هریک از آن‌ها امکانات و تنگناها و محدودیت‌های خاصی دارند. شناخت نواحی گوناگون ایران نقش تعیین‌کننده‌ای برای برنامه‌ریزان در جهات توسعه پایدار دارد. یکی از مهم‌ترین انواع تقسیم‌بندی نواحی می‌توان به تقسیم‌بندی بر مبنای آب‌وهوا آب اشاره کرد. بر اساس این ناحیه‌بندی، ایران به سه ناحیه بزرگ آب و هوایی تقسیم می‌شود. نواحی ساحلی شمال و جنوب ایران یکی از این تقسیمات است. با توجه به اینکه در کتاب دوم متوسطه رشته‌ی علوم انسانی به‌صورت کامل به ناحیه‌های مختلف ایران پرداخته می‌شود، آموزش این واحد درسی به دانشجویان کمک می‌کند تا شناخت صحیحی از نواحی ساحلی شمال و جنوب ایران و همچنین جزایر متعلق به آن‌ها کسب کرده و در آموزش استفاده مناسبی از این مطالب داشته باشند.

نام درس به فارسی: جغرافیای ناحیه‌ای سواحل (مبانی و ایران) نام درس به انگلیسی: Regional geography of coasts (basics and Iran)	مشخصات درس نوع درس: نظری تعداد واحد: ۲ واحد
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود: ۱- مفهوم ناحیه را با ذکر عینی مثال بیان کرده و بتواند بر روی نقشه‌ی کشور ——— زمر ناحیه‌ی آب و هوایی کشور را مشخص کند. ۲- پتانسیل‌های گردشگری سواحل جنوبی و شمال کشور را نقد و بررسی کند. ۳- نقش و اهمیت اقتصادی، سیاسی و فرهنگی نواحی ساحلی ایران را تحلیل کند. ۴- تأثیرات استراتژیکی نواحی ساحلی شمال و جنوب در سیاست‌های کلان کشور را مورد ارزیابی قرار دهد.	تعداد ساعت: ۳۲ ساعت شایستگی کلیدی: CK پیش‌نیاز: ندارد استاد متخصص برای تدریس: استاد متخصص جغرافیا

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: مبانی و تعاریف

- تعاریف ناحیه و معیارهای ناحیه‌بندی
- اهمیت مفهوم ناحیه در مطالعات جغرافیایی
- ناحیه‌بندی در ایران

- نواحی آب و هوایی ایران (ساحلی، کوهستانی، خشک و نیمه خشک)
- مرزبندی نواحی ساحلی ایران با سایر نواحی اقلیمی کشور
- اهمیت مطالعات ناحیه ساحلی در برنامه ریزی ها (محافظت از محیط زیست، توسعه انرژی های نو، توسعه گردشگری و..)

فعالیت یادگیری:

- ناحیه و کانون ناحیه را تعریف نماید.
- مرز ناحیه چگونه تعریف می شود؟ با ذکر مثال تشریح کنید.

فعالیت عملکردی:

- در قالب چند گروه به کمک نقشه ناهمواری های ایران، سه ناحیه اصلی آب و هوایی ایران را مرزبندی کنند و مرزهای ترسیم شده ی هر گروه توسط سایر گروه ها بررسی و دلایل اختلافات و تشابهات را به کمک استاد خود کنترل نمایند.

فصل دوم: ناحیه ساحلی جنوب ایران

- عوامل مؤثر در پیدایش و تکامل دشت های ساحلی جنوب کشور
- ساختمان زمین شناسی و مورفولوژی دشت های ساحلی جنوب کشور
- ویژگی های طبیعی نواحی ساحلی جنوب ایران (توپوگرافی، آب و هوا، منابع آب، منابع خاک، پوشش گیاهی و زندگی جانوری، آب های سطحی، محیط زیست و...)
- ویژگی های انسانی نواحی ساحلی جنوب ایران (فرهنگی، معیشتی و اقتصادی، جمعیتی، حمل و نقل، انرژی، توریسم، سکونتگاهی و...)
- جغرافیای اقتصادی نواحی ساحلی جنوب ایران و تأثیر آن ها در اقتصاد کشور
- اهمیت سواحل جنوب از نظر ژئوپولیتیک و اثرگذاری این نواحی بر سیاست های کلان کشور

فعالیت یادگیری:

- مهم ترین ویژگی های فرهنگی نواحی ساحلی جنوب کشور را تشریح کنید.
- وضعیت آب های سطحی در سواحل شمال و جنوب را باهم مقایسه کنید.

فعالیت عملکردی:

- در قالب چندین گروه مهم ترین جاذبه های گردشگری سواحل جنوبی کشور را استخراج و به ترتیب جذب توریسم داخلی و خارجی رتبه بندی نمایید. در ادامه فرصت های گسترش گردشگری در این سواحل را تشریح و در کلاس بحث کنید.
- در کلاس در مورد این پتانسیل ها و اثرات آن بر اقتصاد و محیط زیست کشور بحث شود. نتایج در پایان کلاس جمع بندی شود.

فصل سوم: ناحیه ساحلی شمال ایران

- عوامل مؤثر در پیدایش و تکامل جلگه‌های شمال کشور
- ساختمان زمین‌شناسی و مورفولوژی جلگه‌های شمال کشور
- ویژگی‌های طبیعی ناحیه جلگه‌های شمال ایران (توپوگرافی، آب‌وهوا، منابع آب، منابع خاک، پوشش گیاهی و زندگی جانوری، آب‌های سطحی، محیط‌زیست و ...)
- ویژگی‌های انسانی نواحی ساحلی شمال ایران (فرهنگی، معیشتی، جمعیتی، حمل‌ونقل، توریسم، سکونتگاهی و ...)
- جغرافیای اقتصادی نواحی ساحلی شمال ایران و تأثیر آن‌ها در اقتصاد کشور
- اهمیت سواحل شمال از نظر ژئوپولیتیک و اثرگذاری این نواحی بر سیاست‌های کلان کشور

فعالیت یادگیری:

- وضعیت چگونگی پراکندگی جمعیت در سواحل شمالی کشور را بیان کنید.

فعالیت عملکردی:

- در قالب چندین گروه مهم‌ترین جاذبه‌های گردشگری سواحل جنوبی کشور را استخراج و به ترتیب جذب توریسم داخلی و خارجی رتبه‌بندی نمایید. در ادامه فرصت‌های گسترش گردشگری در این سواحل را تشریح و در کلاس بحث کنید.
- در کلاس در مورد این پتانسیل‌ها و اثرات آن بر اقتصاد و محیط‌زیست کشور بحث شود. نتایج در پایان کلاس جمع‌بندی شده و راهکارهای مناسب جهت استفاده از این پتانسیل‌ها ارائه و بررسی شود.

فصل چهارم: تفاوت نواحی ساحلی جنوبی و شمالی ایران

- مقایسه روند پیدایش سواحل شمالی و جنوبی کشور
- مقایسه ساختار زمین‌شناسی و ژئومورفیک سواحل شمالی و جنوبی کشور
- ارزیابی تفاوت‌های ویژگی‌های انسانی و طبیعی سواحل شمالی و جنوبی کشور
- مقایسه اثرات اقتصادی و ژئوپلیتیکی سواحل کشور در سیاست‌های کلان

فعالیت یادگیری:

- سواحل شمالی و جنوبی ایران را بر مبنای تفاوت‌ها و تشابهات ناحیه‌ای مقایسه نمایید.

فعالیت عملکردی:

- در قالب کار گروهی بر روی نقشه ناهمواری‌های کشور مرز نواحی ساحلی شمالی و جنوبی را استخراج و از نظر مساحت این سواحل مقایسه و در ادامه دلایل گسترش دشت‌های ساحلی جنوبی را نسبت به نواحی شمال بررسی گردد.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

به دلیل ماهیت تنوری این واحد درسی پیشنهاد می‌شود از راهبردهای بحث و گفتگو، بارش مغزی، مباحثه و... دانشجویان را به مشارکت فعال تشویق نمود و در مباحث تحلیلی از راهبردهای حل مسئله و پروژه و... استفاده شود. با توجه به بازدید میدانی از سواحل جنوب و شمال کشور

پیشنهاد می‌شود بسیاری از آموخته‌های این واحد درسی، در این مراحل مختلف این بازدیدها تعمیق و فراگیران به فعالیت و ارائه گزارش از مشاهدات خود تشویق شوند. این درس توسط استاد جغرافیا در گرایش‌های انسانی تدریس می‌شود. به کارگیری نقشه و نمایش فیلم از نواحی ساحلی شمال و جنوب ایران درک فضایی مناسب‌تری برای دانشجویان فراهم می‌آورد.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

- توسط اساتید گروه جغرافیای دانشگاه فرهنگیان در دست تألیف است.

منابع فرعی:

- ۱- رهنمایی، محمدتقی. ۱۳۸۴. توان‌های محیطی ایران، تهران مرکز مطالعات و تحقیقات شهرسازی و معماری
- ۲- جغرافیای ناحیه‌ای ایران (۲). ۱۳۸۴. حجازی زاده، زهرا و دیگران، دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های درسی، تهران وزارت آموزش و پرورش
- ۳- فصیحی، حبیب اله. ۱۳۹۵. مقدمه‌ای بر مبانی جغرافیای ناحیه‌ای. انتشارات تهران
- ۴- علایی، محمود. ۱۳۹۷. ژئومورفولوژی ایران. انتشارات قومس
- ۵- علیجانی، بهلول. ۱۳۹۵. آب و هوای ایران. انتشارات پیام نور

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

- ارزشیابی پایانی: ۱۲ نمره ارزشیابی کتبی پایان‌ترم
- ارزشیابی فرایند: ۵ نمره شرکت در فعالیت میدانی و فعالیت‌های دانشجویان در کلاس درس
- ارزیابی از پوشه کار: ۳ نمره ارائه گزارش ناشی از فعالیت‌های تعیین‌شده در کلاس

این درس با انجام یک سفر علمی کامل می‌شود. استاد و دانشجویان بایستی حداقل به مدت ۳ روز و حداکثر ۵ روز به یکی از نواحی ساحلی ایران سفر نمایند. پردیس‌ها بایستی امکانات قانونی و ابزار لازم را در اختیار گروه‌ها قرار دهند.

سرفصل درس «جغرافیای ناحیه ای کوهستان (مبانی و ایران)»

۱. معرفی درس و منطق آن:

سابقه‌ی مطالعات ناحیه‌ای در جغرافیا با عمر این رشته برابر است. جغرافیدانان از گذشته‌ی دور ویژگی‌های مشابه فضاها و مکان‌ها را تحت عنوان ناحیه مطالعه کرده و با فضاها و دیگر مقایسه می‌کنند که زمینه‌ی جغرافیای ناحیه‌ای را تشکیل می‌دهد. کشور ایران نواحی گوناگون با چشم‌اندازهای متفاوت و متنوعی دارد که نتیجه‌ی عملکرد و شرایط ویژه‌ی طبیعی، فرهنگی، اقتصادی و تاریخی مختلفی است که هریک از آن‌ها امکانات و تنگناها و محدودیت‌های خاصی دارند. شناخت نواحی گوناگون ایران نقش تعیین‌کننده‌ای برای برنامه ریزان در جهات توسعه پایدار دارد. یکی از مهم‌ترین انواع تقسیم‌بندی نواحی می‌توان به تقسیم‌بندی بر مبنای آب و هوا آب اشاره کرد. بر اساس این ناحیه بندی، ایران به سه ناحیه بزرگ آب و هوایی تقسیم می‌شود. ناحیه کوهستانی ایران یکی از این تقسیمات است. ناحیه کوهستانی ایران برخلاف ناحیه گرم و خشک و ناحیه ساحلی که بر اساس موقعیت جغرافیایی و شرایط ناشی از آن شکل گرفته‌اند تابع عرض جغرافیایی به طور اعم نمی‌باشد و به طور اخص هر جا ناهمواری شکل گرفته باشد، شرایط اقلیمی حاکم را تعدیل کرده یا تغییر می‌دهد. با توجه به اینکه در کتاب دوم متوسطه رشته‌ی علوم انسانی به صورت کامل به ناحیه‌های مختلف ایران پرداخته آموزش این واحد درسی به دانشجویان کمک می‌کند تا شناخت صحیحی از نواحی کوهستانی ایران کسب کرده و در آموزش استفاده مناسبی از این مطالب داشته باشند.

نام درس به فارسی: جغرافیای ناحیه‌ای کوهستان (مبانی و ایران) نام درس به انگلیسی: Regional geography of mountains (basics and Iran)	مشخصات درس نوع درس: نظری تعداد واحد: ۲ واحد
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود: ۱- به توانمندی‌های ناهمواری‌های کشور احاطه یابد. ۲- نقش و اهمیت عوامل انسانی در تغییر ناهمواری‌ها را دریابد. ۳- نقشه توزیع مکانی ناهمواری‌های کشور را ترسیم نمایند. ۴- راهکارهای جدید برای بهبود شرایط زیست و حفظ محیط زیست ناحیه کوهستانی را پیشنهاد دهد.	تعداد ساعت: ۳۲ ساعت شایستگی کلیدی: CK پیش نیاز: ندارد استاد متخصص برای تدریس: استاد متخصص جغرافیا

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: مبانی و تعاریف

- تعریف ناهمواری‌ها (کوه، دشت، کوهپایه و ...)
- عوامل مؤثر در شکل‌گیری کوه‌های ایران (چین‌خوردگی، آتشفشان، تکتونیک و ...)
- پراکندگی ناهمواری‌های ایران (زاگرس، البرز و ...)
- خرده نواحی کوهستانی و پراکندگی آن‌ها در ایران
- مرزبندی نواحی کوهستانی ایران با سایر نواحی اقلیمی
- اهمیت مطالعات ناحیه کوهستانی در برنامه‌ریزی‌ها (محافظت از محیط‌زیست، توسعه انرژی‌های نو، توسعه گردشگری و ..)

فعالیت یادگیری:

- به کمک نقشه ناهمواری‌های ایران مرز این ناحیه را به صورت تقریبی مشخص و مرکز نواحی کوهستانی را مشخص کرده و مهم‌ترین ویژگی‌های اقلیمی این ناحیه را تشریح کنید.
- یکی از خرده نواحی کوهستان در ایران مرکزی را نام‌برده و ویژگی‌های آن را بیان کنید.

فعالیت عملکردی:

- به کمک استاد کلاس، کوهستان‌های ایران را از نظر پیدایش دسته‌بندی کرده و در قالب کارگروه به بررسی ویژگی‌های انسانی و طبیعی این کوهستان‌ها پرداخته و در کلاس ارائه و بحث کنید.

فصل دوم: تقسیمات ناحیه کوهستانی ایران و روند شکل‌گیری آن‌ها (زمین‌شناسی و ژئومورفولوژی)

- زاگرس
- البرز
- کوهستان شمال شرق (خراسان)
- کوهستان شمال غرب (آذربایجان)
- کوهستان ایران مرکزی
- کوهستان شرق و جنوب شرق (مکران)

فعالیت یادگیری:

- روند شکل‌گیری کوهستان البرز در طی دوره‌های مختلف زمین‌شناسی را بیان کنید.
- جنس زمین‌شناسی کوه‌های ایران مرکزی با کوهستان زاگرس چه تفاوتی دارد؟ تشریح کنید.

فعالیت عملکردی:

- در قالب چند کارگروه روند شکل‌گیری خرده ناحیه‌های کوهستانی ایران را بررسی کرده تفاوت‌های فرم‌های غالب هر کوهستان را در کلاس ارائه و بحث شود.

- نقشه توزیع مکانی ناهمواری‌های کشور را ترسیم نمایند

فصل سوم: مشخصات ناحیه کوهستانی ایران (طبیعی و انسانی)

- ویژگی‌های طبیعی نواحی کوهستانی ایران (توپوگرافی، آب و هوا، منابع آب، منابع خاک، پوشش گیاهی و زندگی جانوری، آب‌های سطحی، محیط زیست و...)
- ویژگی‌های انسانی نواحی کوهستانی ایران (فرهنگی، معیشتی و اقتصادی، جمعیتی، حمل و نقل، انرژی، توریسم، سکونتگاهی و...)
- بررسی تغییرات طبیعی و انسانی در نواحی کوهستانی کشور بعد از پیدایش و گسترش سکونتگاه‌های انسانی و افزایش جمعیت

فعالیت یادگیری:

- نقش عرض جغرافیایی در پیدایش ویژگی‌های طبیعی نواحی کوهستانی را بررسی کنید.

فعالیت عملکردی:

- در قالب چندین کار گروه خرده ناحیه‌های کوهستانی ایران را از نظر ویژگی‌های انسانی بررسی کرده و دلایل تشابهات و تفاوت‌ها را در کلاس به بحث بگذارید.
- در قالب وضعیت اقتصادی و معیشتی مردم نواحی کوهستانی ایران را بررسی کرده و نقش این فعالیت‌ها در اقتصاد کلان کشور را بررسی کرده و در کلاس ارائه دهید.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

به دلیل ماهیت تنوری این واحد درسی پیشنهاد می‌شود از راهبردهای بحث و گفتگو، بارش مغزی، مباحثه و... دانشجویان را به مشارکت فعال تشویق نمود و در مباحث تحلیلی از راهبردهای حل مسئله و پروژه و... استفاده شود. با توجه به بازدید میدانی از مناطق کوهستانی کشور پیشنهاد می‌شود بسیاری از آموخته‌های این واحد درسی، در این مراحل مختلف این بازدیدها تعمیق و فراگیران به فعالیت و ارائه گزارش از مشاهدات خود تشویق شوند. این درس توسط استاد جغرافیا در گرایش‌های انسانی تدریس می‌شود. به کارگیری نقشه و نمایش فیلم از نواحی کوهستانی ایران در کف فضایی مناسب‌تری برای دانشجویان فراهم می‌آورد.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

- توسط اساتید گروه جغرافیای دانشگاه فرهنگیان در دست تألیف است.

منابع فرعی:

- ۱- رهنمایی، محمدتقی. ۱۳۸۴. توان‌های محیطی ایران، تهران مرکز مطالعات و تحقیقات شهرسازی و معماری

۲- جغرافیای ناحیه‌ای ایران (۲). ۱۳۸۴. حجازی زاده، زهرا و دیگران، دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های درسی، تهران وزارت آموزش و پرورش

۴- علایی، محمود. ۱۳۹۷. ژئومورفولوژی ایران. انتشارات قومس

۵- علیجانی، بهلول. ۱۳۹۵. آب و هوای ایران. انتشارات پیام نور

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی پایانی: ۱۲ نمره ارزشیابی کتبی پایان‌ترم

ارزشیابی فرایند: ۵ نمره شرکت در فعالیت میدانی و فعالیت‌های دانشجو در کلاس درس

ارزیابی از پوشه کار: ۳ نمره ارائه گزارش ناشی از فعالیت‌های تعیین‌شده در کلاس

این درس با انجام یک سفر علمی کامل می‌شود. استاد و دانشجویان بایستی حداقل به مدت ۳ روز و حداکثر ۵ روز به یکی از نواحی کوهستانی ایران سفر نمایند. پردیس‌ها بایستی امکانات قانونی، وسائل و ابزار لازم را در اختیار گروه‌ها قرار دهند.

سرفصل درس «مخاطرات محیطی (مبانی و ایران)»

۱. معرفی درس و منطق آن:

مهم ترین مسئله‌ای که امروز ساکنین کره زمین با آن روبه‌رو هستند، کاهش ویژگی‌های مثبت محیط‌زیست و افزایش مسائل و مشکلات آن به صورت طبیعی یا انسانی است. سیل، خشک‌سالی، آتش‌فشان، زلزله، حرکات دامنه‌ای، طوفان‌ها، هجوم حشرات، بیماری‌های واگیر، رکود اقتصادی، جنگ، مهاجرت، و به طور کلی مشکلات اجتماعی و فرهنگی و... از جمله پدیده‌هایی هستند که محیط‌زیست ما را تحت تأثیر خود قرار داده‌اند. هر جایی از جهان و از جمله ایران به دلیل موقعیت خاص جغرافیایی، ژئومورفولوژیکی و آب‌وهوای خاص، همواره در معرض برخی از این پدیده‌ها و رفتارهای به‌ویژه طبیعی قرار داشته و خسارات جانی و مالی فراوانی دیده‌اند. بنابراین، اولین قدم برای کاهش اثرات مخاطرات محیطی در هر سرزمین، شناسایی کامل آن‌ها است، تا با تحلیل رفتار آن‌ها بتوان اقدامات اساسی به منظور کاهش خسارت انجام داد. و در عین حال روشن ساختن اذهان عمومی درباره حوادث و پیامدهای آن و نحوه مواجهه با آن‌ها و انجام اقدامات قبل از وقوع، حین وقوع و بعد از وقوع حوادث و پدیده‌ها امری بسیار ضروری است.

نام درس به فارسی: مخاطرات محیطی با تأکید بر ایران	مشخصات درس
نام درس به انگلیسی: Environmental hazards with emphasis on Iran	نوع درس: نظری
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:	تعداد واحد: ۲
۱- پیدایش انواع مخاطرات محیطی حاکم بر جهان با توجه به نقش عوامل درونی و بیرونی و اهمیت و دامنه آن‌ها را شناسایی و تحلیل و تفسیر نماید.	تعداد ساعت: ۳۲
۲- نقش مدیران برنامه‌ریزی در مدیریت بحران و ریسک را به منظور کاهش و یا عدم خسارات احتمالی حوادث توضیح دهد.	شایستگی کلیدی: CK
۳- بررسی و شناخت مخاطرات منطقه‌ای ایران و پراکندگی جغرافیایی آن‌ها را تحلیل و مشخص نماید.	پیش نیاز: ندارد
	استاد متخصص برای تدریس:
	جغرافیای طبیعی

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول:

- مفاهیم و تعاریف کلیدی، مخاطرات محیطی، آسیب‌پذیری، تاب‌آوری، مدیریت محیطی، (مدیریت ریسک، مدیریت بحران) برنامه‌ریزی محیطی، توسعه پایدار
- اهمیت و ضرورت شناخت مخاطرات محیطی
- نظریه سیستمی و مخاطرات محیطی، مدل‌های ارزیابی مخاطرات محیطی

- تحلیل و تبیین عوامل مؤثر بر ایجاد مخاطرات طبیعی از جمله تأثیرات اقلیمی، هیدرولوژیکی و زمین‌شناسی و ساختمانی
- تشریح مخاطرات طبیعی با توجه به نقش عوامل بیرونی و درونی مانند سیلاب‌ها، خشک‌سالی‌ها، طوفان‌ها و گردبادها، ریزگردها، آتش‌سوزی‌های طبیعی، یخچال‌ها، هجوم ملخ‌ها، حشرات، زلزله، فعالیت‌های آتش‌فشانی، حرکات دامنه‌ای و ...
- **فعالیت یادگیری:** با توجه به وضعیت آب و هوایی علل وقوع ترسالی‌ها و خشک‌سالی‌ها را با یکدیگر مقایسه نماید.
- **تکالیف عملکردی:** بر روی نقشه طبیعی ایران یا جهان، پراکندگی جغرافیایی دو تا سه مورد از مخاطرات طبیعی با منشاء درونی را مشخص نماید.

فصل دوم:

- تغییرات کوتاه‌مدت و بلندمدت ناشی از عملکرد انسان با محیط، تغییر اقلیم و گرمایش جهانی، جزیره گرمایی شهر، وارونگی دما، باران‌های اسیدی، آلودگی آب، خاک، مشکلات کشاورزی و تغییر کاربری زمین‌ها، صنعتی، حمل‌ونقل در جهان و ایران
- تغییر اقلیم و گسترش انواع بیماری‌های واگیردار و عفونی در جهان و ایران
- مخاطرات محیطی طبیعی مناطق مرفوکلیماتیک ایران از جمله مناطق (یخچالی، پریگلاسیر، فلویال، خشک و نیمه خشک) نواحی کارستی، زیرزمینی
- پیامدهای اجتماعی مخاطرات محیطی از جمله پیامدهای روان‌شناختی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و امنیتی در ایران
- راهکارهای مدیریتی در کاهش مخاطرات انسانی

فعالیت یادگیری: نقش و عملکرد انسان را در گرمایش جهانی و آثار و پیامدهای آن توضیح دهد.

تکالیف عملکردی: با ترسیم یک جدول، حوادث طبیعی با منشاء بیرونی که طی یک سال اخیر در ایران رخ داده را به تفکیک منشاء، صدمات جانی و خسارات مالی آن تهیه و در کلاس ارائه نماید.

فصل سوم:

- ارتباط مخاطرات محیطی با توسعه پایدار
- مدیریت پروژه‌های کاهش مخاطرات محیطی به‌منظور مبارزه با مخاطرات تهدیدکننده سکونتگاه‌های شهری و روستایی و عشایری
- مدل‌ها و روش‌های ارزیابی مخاطرات محیطی از جمله GIS در شناخت انواع مخاطرات
- پهنه‌بندی انواع مخاطرات زیست‌محیطی در محیط‌های عشایری، روستایی و شهری ایران
- برنامه‌های آمایشی ایران برای مقابله کردن با مخاطرات طبیعی

فعالیت یادگیری: اقدامات اساسی در کاهش و یا رفع خسارات ناشی از پدیده‌ها و رفتارهای طبیعی با منشاء درونی و یا بیرونی را توضیح دهد.

تکالیف عملکردی: با استفاده از یکی از مدل‌های ارزیابی مخاطرات طبیعی، علل و اثرات وقوع یک مخاطره را تجزیه و تحلیل نماید.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

این درس توسط استاد متخصص جغرافیای طبیعی تدریس می‌شود. برای اطمینان از تحقق اهداف آن، علاوه بر شیوه‌های مرسوم در تدریس، از روش‌های فعال و نرم‌افزارهای آموزشی استفاده شود. از دانشجویان خواسته شود تا با استفاده از آموخته‌ها، راجع به یک موضوع، یک نمونه فعالیت عملی انجام داده و در کلاس درس ارائه نمایند.

نکته: برای آشنایی بیشتر دانشجویان با مفاهیم و اهمیت این درس در زندگی روزمره آن‌ها، انجام یک بازدید علمی و میدانی از یک شهرستان آسیب‌دیده از هر یک از پدیده‌های طبیعی الزامی است. و این امر نیازمند همکاری و همراهی واحد دانشگاهی مربوطه هست.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

- ۱- اسمیت، کیت (۱۳۹۸)، مخاطرات محیطی، ترجمه دکتر ابراهیم مقیمی و دکتر شاهپور گودرزی نژاد، انتشارات سمت
- ۲- فرج زاده، منوچهر (۱۳۹۲) مخاطرات اقلیمی ایران، انتشارات سمت

منابع فرعی:

- ۱- اوزی، رمضان (۱۳۹۰) جغرافیای مخاطرات (مخاطرات انسانی و طبیعی ترجمه محمد ظاهری، انتشارات دانشگاه تبریز
- ۲- مقیمی، ابراهیم (۱۳۹۳) دانش مخاطرات، تهران، انتشارات دانشگاه تهران
- ۳- مقیمی، ابراهیم (۱۳۹۱) فلسفه تغییرات محیط، انتشارات دانشگاه تهران
- ۴- مقالات مرتبط در مجله دانش مخاطرات، انجمن مخاطره شناسی ایران
- ۵- مقالات مرتبط در مجله تحلیل فضایی مخاطرات، انتشارات قطب علمی مخاطرات اقلیمی
- ۶- مقالات مرتبط در مجله علمی - پژوهشی مدیریت مخاطرات محیطی، انتشارات دانشگاه تهران

۲. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیش‌نیاز در این درس قبل از شروع فعالیت‌های آموزشی انجام می‌گیرد.

ارزشیابی تکوینی: ۲ نمره به فعالیت‌های دانشجو در جریان آموزش‌ها در طول ترم داده شود.

ارزشیابی پایانی: ۱۵ نمره به ارزشیابی کتبی پایان ترم اختصاص خواهد داشت.
کارپوشه: ۳ نمره به ارائه گزارش از تمرین یا فعالیتی که استاد تعیین کرده است تعلق می گیرد.

سرفصل درس « متون تخصصی »

۱. معرفی درس و منطق آن:

آگاهی دانشجویان از اصطلاحات و مفاهیم جغرافیایی به زبان انگلیسی باعث می شود که بتوانند در پژوهش ها و تحقیقات علمی خود، از مرجع به زبان اصلی استفاده کرده و از آنجایی که زبان انگلیسی، زبان علم است و آموزش رشته های مختلف در سطوح عالی و تولید علم به زبان انگلیسی صورت می گیرد، در فراگیری سایر دروس هم به آن ها کمک می کند. زیرا در سرفصل های این درس، هر دو گرایش طبیعی و انسانی به زبان اصلی در نظر گرفته شده است. در این واحد درسی، دانشجو معلمان رشته جغرافیا با مفاهیم و اصطلاحات پایه ای جغرافیای طبیعی و انسانی به زبان انگلیسی آشنا خواهند شد و به شناخت و درک مناسبی از کاربرد این لغات و اصطلاحات، به زبان انگلیسی در متون تخصصی دست خواهند یافت.

نام درس به فارسی: متون تخصصی	مشخصات درس
نام درس به انگلیسی: Specialized texts	نوع درس: نظری
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:	تعداد واحد: ۲
۱- کلمات و اصطلاحات جغرافیای طبیعی و انسانی را ترجمه کند.	تعداد ساعت: ۳۲
۲- کاربرد هر کلمه تخصصی را در جمله بشناسد.	شایستگی کلیدی: ck
۳- مفهوم کلی کلمات را در جمله، تحلیل کند.	پیش نیاز: ندارد
	استاد متخصص برای تدریس:
	متخصص جغرافیای طبیعی و انسانی

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: جغرافیای طبیعی

- آشنایی با اصطلاحات و لغات مرتبط به مفاهیمی چون موقع زمین، زمین در فضا، اشکال عمده سطح زمین، فرسایش، انرژی خورشید و حرارت، رطوبت و بارش، خاک و پوشش گیاهی و آلودگی های محیط زیست.

فعالیت یادگیری: طبقه بندی مفاهیم و فراگیری اصطلاحات و لغات تخصصی به زبان انگلیسی.

تکالیف عملکردی: تهیه متون مختلف جغرافیای طبیعی و ترجمه روان آن (مرتبط با مفاهیم تدریس شده) توسط دانشجویان.

فصل دوم: جغرافیای انسانی

- آشنایی با اصطلاحات و لغات مرتبط با مفاهیمی چون توزیع جمعیت در جهان، حرکات مهاجرتی در دنیا، جغرافیای کشاورزی، جغرافیای صنعتی، جغرافیای روستایی، جغرافیای شهری و جغرافیای گردشگری.

تکالیف یادگیری: طبقه‌بندی مفاهیم و فراگیری اصطلاحات و لغات اختصاصی به زبان انگلیسی.

تکالیف عملکردی: تهیه متون مختلف جغرافیایی انسانی و ترجمه روان آن (مرتبط با مفاهیم تدریس شده) توسط دانشجویان.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

این درس توسط استاد متخصص جغرافیا با گرایش‌های انسانی یا طبیعی تدریس می‌شود. برای ایجاد انگیزه و جذابیت بیشتر در کلاس، استاد درس می‌تواند در کلاس از روش‌های سمعی و بصری، نمایش فیلم‌های مستند جغرافیایی به زبان اصلی (انگلیسی) با موضوعات طبیعی و انسانی بهره‌برد و از دانشجو معلمان بخواهد پس از مشاهده فیلم (با موضوع جغرافیایی) که به زبان اصلی (انگلیسی) نمایش داده شده است، برداشت و درک خود را از دیدن این فیلم، بیان کنند و از لغات و اصطلاحات جغرافیایی تا حد ممکن، در جملات خود استفاده کنند. ضمناً توصیه می‌گردد از فرهنگ‌های مصور جغرافیا به زبان انگلیسی، به‌منظور ایجاد انگیزه و مطالعه بیشتر، در جهت علاقه‌مندی دانشجو معلمان، استفاده شود.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

۱- رحمانی، بیژن (۱۳۹۷) متون تخصصی جغرافیا به زبان انگلیسی، انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی.

منابع فرعی:

- ۱- عسجدی، مینو (۱۳۹۰) متون جغرافیای انسانی به زبان انگلیسی، انتشارات دانشگاه پیام نور، چاپ یازدهم.
- ۲- گودرزی‌نژاد، شاپور- عسجدی، مینو (۱۳۸۸) راهنمای انگلیسی برای دانشجویان جغرافیای طبیعی، ترجمه فرهاد توحیدی، ارومیه، نشر آذربایجان غربی.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشهادی)

ارزشیابی آغازین: به‌منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیش‌نیاز در این درس قبل از شروع فعالیت‌های آموزشی انجام می‌گیرد.

ارزشیابی تکوینی: ۲ نمره به عملکرد دانشجو در فعالیت‌های کلاسی و مشارکت در فعالیت‌ها تعلق دارد.

ارزشیابی پایانی: ۱۵ نمره به ارزشیابی پایانی در قالب آزمون از مباحث ارائه‌شده در طول ترم اختصاص دارد.

کارپوشه: ۳ نمره به مجموعه تکالیف عملکردی در طول ترم و فعالیت‌های پژوهشی تخصیص می‌باید.

سرفصل درس «فلسفه معلمی در آموزش جغرافیا»

۱. معرفی درس و منطق آن:

یکی از روش‌های مهم دستیابی معلمان جغرافیا به آگاهی و دانش در خصوص چستی و چرایی معلمی، درس فلسفه معلمی در آموزش جغرافیا است. معلم جغرافیا باید ضمن آشنایی با ماهیت و فلسفه معلمی جغرافیا، با فلسفه رشته جغرافیا برای تدریس در مدارس هم آشنا باشد بر این اساس درس فلسفه معلمی در آموزش جغرافیا از دروس تربیتی موضوعی رشته آموزش جغرافیا است که به دنبال هدایت و راهنمایی دانشجو معلمان علاقه‌مند به آموزش جغرافیا است تا این گروه از معلمان بتوانند ضمن کسب تجربه‌های معلمی، با علم به حقوق معلمی در آموزش جغرافیا، با وظایف و اهداف رشته آموزش جغرافیا هم آشنا گردند. این درس ضمن ارتقاء دانش دانشجو معلمان در حوزه مسئولیت‌های شغلی و سازمانی، آن‌ها را هم با وظایف اجتماعی در مدارس باخبر می‌نماید و راه آغاز تا پایان یک دوره معلمی آموزش جغرافیا را بر اساس قوانین رسمی تعلیم و تربیت ایران عزیزمان به علاقه‌مندان هدیه می‌کند.

مشخصات درس	نام درس به فارسی: فلسفه معلمی در آموزش جغرافیا
نوع درس: نظری	نام درس به انگلیسی: Teaching philosophy in education geography
تعداد واحد: ۱	پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:
تعداد ساعت: ۱۶	۱- دانشجو کاربرد مفاهیم مهم فلسفه معلمی را کلاس درس تمرین می‌نماید
شایستگی کلیدی: pck	۲- دانشجو قادر است مطالب آموزشی و تربیتی این درس را مورد نقد قرار دهد.
پیش نیاز: ندارد	۳- از تجربیات جدید دیگر کشورها در آموزش جغرافیا در کلاس درس بهره می‌برد. و با اساتید و معلمان باتجربه آموزش جغرافیا در ایران آشنا گردد.
استاد متخصص برای تدریس:	استاد متخصص آموزش جغرافیا

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: تشریح جایگاه موضوع معلمی و شغل سازمانی

- تبیین موضوع
- بسط معلمی در آموزش
- معلمی و ابعاد شغل سازمانی آن
- تشریح معلمی به عنوان یک تعهد اجتماعی

فعالیت یادگیری: دانشجو با مفاهیم اساسی درس در طول تدریس فصل اول آشنا می‌گردد.

تکالیف عملکردی: دانشجو تلاش می‌کند که با مطالعه منابع داخلی و خارجی، وضعیت معلمی در آموزش جغرافیا را به بوته نقد بگذارد.

فصل دوم: بررسی وضعیت معلمان

- سابقه معلمی در کشورهای غربی
- سابقه معلمی در کشورهای شرقی

فعالیت یادگیری: دانشجویان موظف به بررسی منابع مهم در حیطه سوابق کاری معلمان در کشورهای مختلف هستند.

تکالیف عملکردی: دانشجویان به ارائه نمونه‌های عملی در کلاس درس می‌پردازند.

فصل سوم: تاریخچه معلمی در ایران و منطق معلمی در آموزش جغرافیا

- تاریخچه آموزش ایران
- شکل‌گیری مراکز تعلیم و تربیت
- نقش مدرسه‌ای معلمان
- نقش اجتماعی و فرهنگی معلمان

فعالیت یادگیری: دانشجویان موظف به بررسی منابع مهم در حیطه تاریخ آموزش و پرورش و تربیت معلم در کشورهای مختلف هستند.

تکالیف عملکردی: دانشجویان به ارائه نمونه‌های عملی در کلاس درس می‌پردازند.

فصل چهارم: وظایف و ویژگی‌های یک معلم جغرافیا

- تبیین وظایف
- وظایف معلمان جغرافیا در مدارس
- وظایف معلمان جغرافیا در خانواده و اجتماع
- ویژگی‌های معلم جغرافیا در تدریس
- ویژگی‌های معلم جغرافیا در مدرسه

فعالیت یادگیری: دانشجویان موظف به بررسی و تبیین وظایف و ویژگی‌های معلمان جغرافیا در طول تدریس هستند.

تکالیف عملکردی: دانشجویان باید با همفکری و تقسیم کار به تشریح وظایف و ویژگی‌های معلمان جغرافیا در ایران و جهان بپردازند.

فصل پنجم: محیط‌زیست و نقش معلمان جغرافیا در تربیت شهروندان فکور

- معلمان جغرافیا و نقش در آموزش محیط‌زیست
- حفظ محیط‌زیست و تربیت شهروندان حامی
- تربیت شهروندان فکور در عرصه جغرافیا و محیط‌زیست

فعالیت یادگیری: دانشجویان موظف به تحلیل انواع نقش معلمان در حفظ محیط زیست و ارتباط آن با تربیت شهروندان فکور می باشند.

تکالیف عملکردی: دانشجویان نمونه های عملی مورد مطالعه از تجربیات ایران و جهان را در کلاس درس ارائه می نمایند.

فصل ششم: معلمان و سرآمدان آموزش جغرافیا در ایران

- تبیین سرگذشت شغلی معلمان اثرگذار در جغرافیای ایران زمین (مدارس-دانشگاهها)

- معرفی آثار علمی معلمان مهم آموزش جغرافیا در ایران

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

این درس با توجه به ماهیت تربیتی و موضوعی خود باید به صورت آموزش دانشجو محوری و با مشارکت حداکثری دانشجو معلمان در طول ترم تدریس گردد. و ضمن بیان بنیادهای درسی مهم، به چگونگی تشریح معلمی در آموزش جغرافیا ختم گردد. دانشجو موظف است مطابق سرفصل و با هدایت استاد مربوطه هر هفته به کنکاش و تحقیق در حوزه های درسی این مهم بپردازد و با ارائه کنفرانس های کلاسی به اثرگذاری این درس در تربیت معلمان جغرافیا کمک نماید. از اهداف مهم این درس آشنایی دانشجو معلمان با سرآمدان آموزش جغرافیا و نحوه معلمی آنهاست.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

۱- نظری، ولی اله، غلامی، محمد، امیری، ابراهیم (۱۳۹۹) فلسفه معلمی در آموزش جغرافیا، انتشارات دانشگاه فرهنگیان

منابع فرعی

۱- به صلاح دید استاد، منابع لاتین و بروز قابل بررسی خواهند بود.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیش نیاز در این درس قبل از شروع فعالیت های آموزشی انجام می گیرد. ارزشیابی تکوینی: در طول ترم دانشجویان ضمن ارائه پروژه تعریف شده از طرف استاد به ارائه آن در کلاس درس می پردازند. که ۱۰ نمره به آن اختصاص خواهد یافت

ارزشیابی پایانی: ۱۰ نمره آزمون پایانی خواهد بود.

نکته: گروه آموزشی پردیس موظف به هماهنگی و مهیا ساختن زمینه دعوت و حضور یکی از سرآمدان آموزش جغرافیای ایران است تا در یک نشست تخصصی دانشجویان ضمن آشنایی با تجربیات معلمی و خدمات علمی، انگیزه بیشتری را در جهت معلمی آموزش جغرافیا کسب نمایند.

سرفصل درس «راهنمای تدریس در آموزش جغرافیا»

۱. معرفی درس و منطق آن:

معلمان در عرصه آموزش تخصصی خود باید ضمن تسلط بر دانش تخصصی خود به شیوه‌ها و راهبردهای تدریس هم آشنا باشند تا بتوانند از این طریق اثرگذاری مطلوب‌تری را در عرصه تدریس داشته باشند. این مهم موجب مؤثر نمودن آموزش تخصصی در کلاسهای درس شده و موجبات فهم دقیق و متنوع را برای دانش آموزان به بار می‌آورد و مسئولیت معلمان را هم در مدیریت شایسته کلاس درس به اثبات می‌رساند. معلمان هم باید با مجهز شدن به دانش تخصصی و تربیتی زمینه‌ساز یک تدریس کارآمد در کلاس درس شوند که به این دلیل به ابزارهایی جهت تدریس موفق نیازمند هستند. این ابزارها را می‌توان در راهنمای تدریس جستجو کرد.

نام درس به فارسی: راهنمای تدریس در آموزش جغرافیا نام درس به انگلیسی: Teaching strategies in teaching geography	مشخصات درس نوع درس: انظری+اعملی تعداد واحد: ۲ تعداد ساعت: ۴۸ شایستگی کلیدی: pck پیش نیاز: اصول و روش‌های تدریس استاد متخصص برای تدریس: استاد جغرافیا
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود: ۱- دانشجو بافهم عناوین مهم درس نسبت به کاربرد و تمرین در کلاس درس اقدام می‌کند. ۲- دانشجو قدرت ارزیابی و تحلیل هریک از روش‌های متنوع را کسب می‌کند ۳- سعی دارد در طول ترم نسبت به خلاقیت در حوزه تدریس اقدام نماید.	

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: کلیات و مفاهیم راهنمای تدریس

- اهمیت راهبرد تدریس
- ماهیت راهنمای تدریس
- جایگاه راهنمای تدریس

فصل دوم: راهنمای تدریس سنتی

- آموزش مبتنی بر سخنرانی
- آموزش مباحث محور
- آموزش گروه محور
- آموزش مشاوره محور

- آموزش مبتنی بر واگذاری مسئولیت به دانش آموزان

فعالیت یادگیری: دانشجو در کلاس درس باید ضمن تبیین و فهم انواع روش‌ها بتواند به بررسی نقاط قوت و ضعف هریک از روش‌ها پردازد.

تکالیف عملکردی: دانشجو باید بکوشد در قالب تهیه طرح‌های تدریس متنوع آن‌ها را در کلاس درس ارائه نماید.

فصل سوم: راهبردهای تدریس مبتنی بر روش‌های نوین تدریس جغرافیا

- آموزش مبتنی بر IT
- آموزش مبتنی بر سواد رسانه‌ای
- آموزش مبتنی بر تجربیات نوین جهانی
- آموزش مبتنی بر کاوشگری
- آموزش مبتنی بر ایفای نقش

فعالیت یادگیری: دانشجو در کلاس درس باید ضمن تبیین و فهم انواع روش‌ها بتواند به بررسی نقاط قوت و ضعف هریک از روش‌ها پردازد.

تکالیف عملکردی: دانشجو باید بکوشد در قالب تهیه طرح‌های تدریس متنوع آن‌ها را در کلاس درس ارائه نماید.

فصل چهارم راهبردهای تدریس مبتنی بر بازدیدهای میدانی

- تشریح چستی و علل نیاز رشته جغرافیا به روش تدریس بازدید علمی
- تشریح انواع بازدیدهای علمی
- تشریح چگونگی تدریس در روش بازدید علمی
- نقاط قوت و ضعف روش تدریس بر پایه بازدید علمی

فعالیت یادگیری: دانشجو در کلاس درس باید ضمن تبیین و فهم روش بازدید علمی و فلسفه وجود آن بتواند به بررسی نقاط قوت و ضعف این روش پردازد.

تکالیف عملکردی: با اجرای یک بازدید علمی یک تا چندروزه به کمک استاد راهنما، یک موضوع خاصی جغرافیایی را برای تدریس با این روش آماده نماید.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

با توجه به ماهیت این درس و اثربخشی مهم آن، استاد درسی مزبور باید از روش‌های متنوعی بهره ببرد. در این راستا پیشنهاد می‌گردد که درس در تمامی سرفصل خود با مشارکت همه‌جانبه استاد و دانشجو انجام گردد. و استاد در هر جلسه ضمن تبیین یکی از روش‌های تدریس، دانشجویان را ملزم نماید که به مطالعه پرداخته و نقاط قوت و ضعف هر روش را رصد نمایند. سپس با تعیین یک گروه

عملیاتی از دانشجویان منتخب بخواهد در جلسه آینده، دانشجویان با تمرین کارگاهی خود آن را در کلاس درس پیاده‌سازی نمایند. این مهم می‌تواند ۵۰ درصد از ظرفیت نمره را هم به خود اختصاص دهد تا زمینه درگیر شدن بیشتر دانشجو در فرایند یاددهی و یادگیری بشدت افزایش یابد.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

۱- پیشنهاد می‌گردد که کتاب تخصصی راهبردهای تدریس در آموزش جغرافیا توسط اساتید رشته جغرافیای دانشگاه فرهنگیان با مشارکت اساتید برنامه‌ریزی درسی تهیه و در انتشارات دانشگاه فرهنگیان به صورت تخصصی منتشر گردد.

منابع فرعی:

۱- لطفی عظیمی. افسانه (۱۳۹۷) راهبردهای نوین تدریس، انتشارات دبیرش

۲- قره آغاجی. سعید (۱۳۹۱) راهبردهای تدریس، انتشارات هنر اول

۳- حبیبی. شراره (۱۳۹۳) روش‌های تدریس پیشرفته، انتشارات آوای نور

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیش‌نیاز در این درس قبل از شروع فعالیت‌های آموزشی انجام می‌گیرد.

ارزشیابی تکوینی: ۱۵ نمره از نمره ارزشیابی در طول ترم به فعالیت‌های کلاسی که به صورت کارگاهی است اختصاص یابد

ارزشیابی پایانی: ۵ نمره به آزمون پایانی از مباحث تئوری مطرح شده در طول ترم اختصاص یابد

سرفصل درس «طراحی آموزشی در آموزش جغرافیا»

۱. معرفی درس و منطق آن:

معلمان جغرافیا باید بتوانند در راستای اهداف نظام آموزشی فرصت‌های یادگیری نظام‌مندی را طراحی کنند که تفاوت‌های فردی، علایق و روش‌های یادگیری دانش‌آموزان، و نیز تأثیرات بافت و زمینه اجتماعی بر یادگیری را مدنظر قرار داده و بتواند موفقیت یادگیرندگان را تضمین نماید. این امر مستلزم آن است که معلمان طراحی آموزشی را به‌عنوان یک رویکرد سیستمی بشناسند و بتوانند فرآیند آن را از مرحله شناسایی مسئله، تا ارزیابی در یک موقعیت‌های واقعی تجربه نمایند. در چنین شرایطی معلمان به‌جای اجرای طرح‌های از پیش تعیین‌شده، خود به خلق موقعیت‌های یادگیری دست خواهند زد و طرح‌های اثربخشی را برای پاسخ به نیاز یادگیرندگان در موقعیت‌های منحصر به فرد تولید خواهند نمود.

نام درس به فارسی: طراحی آموزشی در آموزش جغرافیا	مشخصات درس
نام درس به انگلیسی: Educational design in geography education	نوع درس: نظری + عملی
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:	تعداد واحد: ۲
۱- مؤلفه‌های طراحی آموزشی را به‌صورت نظام‌مند برای شناسایی، تحلیل، تصمیم‌گیری، و ارزیابی حل مسئله یادگیری در آموزش جغرافیا مورد استفاده قرار می‌دهد.	تعداد ساعت: ۴۸ ساعت
۲- از فرصت‌های پیش رو در طراحی آموزشی جهت خلق طراحی‌های آموزشی درس‌های اثرگذار بهره می‌برد.	شایستگی کلیدی: pck
۳- انواع روش‌های عملی برای طراحی آموزشی را موردنقد و ارزیابی قرار می‌دهد.	پیش‌نیاز: ندارد
	استاد متخصص برای تدریس: استاد متخصص آموزش جغرافیا

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: کلیات طراحی آموزشی

- تعریف ضرورت و منطق طراحی آموزشی
- مراحل طراحی آموزشی (تحلیل، تصمیم‌گیری، راهبرد، ارزشیابی)
- گستره طراحی آموزشی
- ارتباط تکنولوژی آموزشی با طراحی آموزشی
- ارتباط نظریه‌های آموزش / یادگیری با طراحی آموزشی

فعالیت یادگیری: مطالعه حداقل سه منبع علمی - پژوهشی در زمینه مباحث مطرح شده، تلخیص در قالب مقاله کوتاه و ارائه در کلاس.

تکالیف عملکردی: تشریح ضرورت‌ها و علل بکارگیری طراحی آموزشی در کلاس درس

فصل دوم: فرایند طراحی آموزشی (تحلیل)

- تعریف مسئله / مشکل
- شناسایی و تجزیه و تحلیل منبع مسئله / مشکل
- تجزیه و تحلیل نیازها
- روش‌های نیازسنجی (الگوی ساندرز، الگوی هوتون، الگوی هناس)
- تحلیل نیازهای مربوط به یادگیرندگان
- تحلیل نیازهای مربوط به موقعیت
- تعیین راه‌حل‌های ممکن

فعالیت یادگیری: با به کارگیری یکی از روش‌های نیازسنجی، نیازهای یکی از گروه‌ها (معلم، دانش‌آموزان، کارکنان، اولیاء) را شناسایی و با تحلیل آن راه‌حل‌هایی برای مشکل / مسئله ارائه دهد.

تکالیف عملکردی: دانشجو از روش‌های نیازسنجی یک یا چند مورد را بارانمایی استاد مربوطه در کلاس درس موردنقد و ارزیابی قرار می‌دهد.

فصل سوم: فرایند طراحی آموزشی (تصمیم‌گیری)

- تدوین اهداف آماج
- بازنگری در اهداف و تعیین اولویت دست‌یابی به اهداف آماج
- مقایسه تحلیل نیازها و اهداف آماج
- تبدیل اهداف آماج به اهداف و پیامدهای یادگیری
- اهداف آموزشی
- محتوای آموزشی
- تکالیف یادگیری

فعالیت یادگیری:

۱. با استفاده از گزارش تکلیف عملکردی فصل دوم (تحلیل نیازها و تعیین راه حل مشکل یا مسئله) اهداف آماج را اولویت بندی نموده و آنها را به پیامدهای یادگیری تبدیل نماید.
۲. با توجه به اهداف آموزشی تدوین شده، محتوای اصلی و تکمیلی و تکالیف یادگیری را با توجه به انواع سبک های یادگیری تعیین نماید.

فصل چهارم: فرایند طراحی آموزشی (راهربرد)

بهره گیری از راهبرد در طراحی آموزشی

الف) راهبردهای طراحی آموزشی بر اساس نوع محتوا

طراحی آموزشی ۱) به خاطر سپردن اطلاعات (طراحی/ تعیین رسانه/ نوشتن تمرین و پرسش/ ارزشیابی تکوینی/ تعیین طرح مدیریت آموزشی)

طراحی آموزشی ۲) به کارگیری مهارت طبقه بندی مفاهیم (طراحی/ تعیین رسانه/ نوشتن تمرین و پرسش/ ارزشیابی تکوینی/ تعیین طرح مدیریت آموزشی)

طراحی آموزشی ۳) به کارگیری مهارت روش کار (طراحی/ تعیین رسانه/ نوشتن تمرین و پرسش/ ارزشیابی تکوینی/ تعیین طرح مدیریت آموزشی)

طراحی آموزشی ۴) به کارگیری مهارت اصل (طراحی/ تعیین رسانه/ نوشتن تمرین و پرسش/ ارزشیابی تکوینی/ تعیین طرح مدیریت آموزشی)

طراحی آموزشی ۵) درک ارتباط مفهومی (طراحی/ تعیین رسانه/ نوشتن تمرین و پرسش/ ارزشیابی تکوینی/ تعیین طرح مدیریت آموزشی)

طراحی آموزشی ۶) درک ارتباط علت و معلولی (طراحی/ تعیین رسانه/ نوشتن تمرین و پرسش/ ارزشیابی تکوینی/ تعیین طرح مدیریت آموزشی)

طراحی آموزشی ۷) مهارت های تفکر برتر (طراحی/ تعیین رسانه/ نوشتن تمرین و پرسش/ ارزشیابی تکوینی/ تعیین طرح مدیریت آموزشی)

ب) راهبردهای طراحی آموزشی بر اساس نیازهای یادگیرندگان

(۱) ویژه دانش آموزان فراگیر

(۲) ویژه دانش آموزان تیزهوش

(۳) ویژه دانش آموزان با مشکلات عاطفی شدید

ج) راهبردهای طراحی آموزشی بر اساس موقعیت

(۱) ویژه کلاس های چند پایه

(۲) ویژه مسائل بومی خاص

تکالیف عملکردی: دو طرح آموزشی مبتنی بر یکی از راهبردها (محتوا، نیازهای یادگیرندگان و موقعیت) و با در نظر گرفتن مراحل طراحی آموزشی تهیه نماید.

فصل پنجم: فرایند طراحی آموزشی (ارزشیابی)

- منطق ارزشیابی طرح آموزشی (چرا؟ چه موقع؟ به منظور چه هدفی؟ چگونه)
- بازنگری توسط متخصص
- ارزشیابی تکوینی
- ارزشیابی نهایی
- ارزشیابی از طرح آموزشی

تکالیف عملکردی: تهیه ملاک ها و سطوح کیفیت طرح های آموزشی و روش بازنگری طرح های آموزشی فصل چهارم ارزیابی نقاط ضعف و قوت طرح های تهیه شده در کلاس و ارائه بازخورد برای اصلاح آن.

فصل ششم: طراحی تعاملی پیام

- تعامل در آموزش
- نظام های تعامل متکی بر انسان
- نظام های تعامل متکی بر چاپ
- نظام های تعامل متکی بر وسایل دیداری- شنیداری
- نظام های تعامل متکی بر رایانه

فعالیت یادگیری: یک نمونه از گزارش مشاهدات کارورزی را بازنگری کند و آن را بر اساس نظام‌های تعامل تحلیل نماید.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

روش مطالعه غیرمستقیم در قالب مطالعه موقعیت و تحلیل نقاد برای شناسایی و تبیین مسئله، تعیین نیاز یادگیرندگان و موقعیت یادگیری، روش مستقیم در مرور منابع علمی در زمینه نظریه‌های یادگیری، مدل‌های نیازسنجی، و مدل‌های طراحی آموزشی برای طراحی و حل مسئله شناسایی شده است. برای طراحی، تولید و ارزیابی یک نمونه طراحی آموزشی از روش حل مسئله استفاده می‌شود.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

- ۱- فردانش، هاشم (۱۳۹۲) طراحی آموزشی (مبانی، رویکردها و کاربردها)، انتشارات سمت.

منابع فرعی:

- ۱- گانیه، بریگز و ویگر (۱۳۹۱) اصول طراحی آموزشی، ترجمه خدیجه علی آبادی، نشر دانا.
- ۲- لشین، پولاک و رایگلوت (۱۳۹۰) راهبردها و فنون طراحی آموزشی، ترجمه هاشم فردانش، انتشارات سمت.
- ۳- نوروزی، داریوش - رضوی، سید عباس (۱۳۹۰) مبانی طراحی آموزشی، انتشارات سمت.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیش‌نیاز در این درس قبل از شروع فعالیت‌های آموزشی انجام می‌گیرد.
ارزشیابی تکوینی: ۲ نمره به عملکرد دانشجو در فعالیت‌های کلاسی و مشارکت در فعالیت‌ها تعلق دارد.
ارزشیابی پایانی: ۱۵ نمره به ارزشیابی پایانی در قالب آزمون از مباحث ارائه‌شده در طول ترم اختصاص دارد.
کارپوشه: ۳ نمره به مجموعه تکالیف عملکردی در طول ترم و فعالیت‌های پژوهشی تخصیص می‌یابد.

سرفصل درس «ارزشیابی در آموزش جغرافیا»

۱. معرفی درس و منطق آن:

ارزشیابی یکی از مهم‌ترین بخش‌های فرایند آموزش است و همانند آینده‌ای پیشرفت دانش آموزان و معلمان را در تحقق اهداف برنامه درسی نشان می‌دهد. واحد درسی ارزشیابی پیشرفت تحصیلی به‌عنوان یک حوزه تخصصی در بر دارنده دروس متعددی چون آمار، روش تحقیق و اندازه‌گیری است. درواقع این درس کمک می‌کند تا بتوان میزان تحقق اهداف کلی از آموزش را مورد ارزیابی قرار داد، سطح کیفی آموزش را ارتقا بخشیده و به‌طور نظام‌مند اثرات آن را مورد بازبینی و واکاوی قرارداد. استفاده و به‌کارگیری الگوهای متعدد ارزشیابی برای قضاوت در خصوص برنامه‌های درسی به معلمان کمک می‌کند تا نیازهای آموزشی را شناسایی نمایند و در سازمان‌دهی مطالب و محتوای درسی انتقال دانش، نگرش و بالا بردن سطح مهارت‌ها را بهبود بخشند. در برنامه درسی آموزش جغرافیا با توجه بین‌رشته‌ای بودن این دانش بایستی با توجه به محتوای دروس و راهبردهای تدریس ارزشیابی مناسبی انتخاب گردد تا بتواند اهداف برنامه درسی را محقق نماید.

نام درس به فارسی: ارزشیابی در آموزش جغرافیا	مشخصات درس
نام درس به انگلیسی: Evaluation in Geography Education	نوع درس: ۱ نظری + ۱ عملی
اهداف/ پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:	تعداد واحد: ۲
۱- نتایج ارزشیابی‌های آموزشی، به‌ویژه ارزشیابی‌های پیشرفت تحصیلی را طراحی، اجرا و تفسیر نماید.	تعداد ساعت: ۴۸
۲- به کمک ابزارهای مختلف اهداف آموزشی دروس جغرافیای کتب مطالعات اجتماعی در سه حوزه شناختی، عاطفی و روانی - حرکتی را تهیه، اجرا، تخیلی و تفسیر کند.	شایستگی کلیدی: PCK
۳- آزمون‌های تهیه‌شده توسط دیگران را مورد نقد قرار دهد و نقاط ضعف و قوت آن‌ها را استخراج کند.	پیش‌نیاز: ندارد
۴- آزمون‌های پیشرفت‌های تحصیلی را در دروس جغرافیای کتب مطالعات اجتماعی متوسطه‌ی اول را اجرا، تحلیل و نتایج آن را تفسیر کند.	استاد متخصص برای تدریس: استاد متخصص آموزش جغرافیا

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: کلیات

- تعریف اندازه‌گیری
- تعریف آزمون
- تعریف آزمودن

- تعریف سنجش

- تعریف ارزشیابی

تکالیف یادگیری:

- سنجش را تعریف کند و با ذکر مثال رابطه‌ی آن را با اندازه‌گیری و آزمون توضیح دهد.

- آزمون را تعریف کند و رابطه‌ی آن را با پرسشنامه بیان کند.

تکالیف عملکردی:

- به صورت گروهی در مورد اندازه‌گیری، آزمون، سنجش، و ارزشیابی تحقیق کنید و گزارش‌ها را به کلاس ارائه دهید و در

این مورد نتایج حاصله در کلاس بحث کنند.

فصل دوم: مقیاس‌های اندازه‌گیری

- مقیاس اسمی

- مقیاس ترتیبی

- مقیاس فاصله‌ای

- مقیاس نسبتی

- مقیاس گسسته

- مقیاس پیوسته

تکالیف یادگیری:

- با ذکر مثال مقیاس پیوسته و مقیاس گسسته را توضیح دهد.

تکالیف عملکردی:

- با ذکر مثال‌هایی از دروس جغرافیای کتب مطالعات اجتماعی متوسطه اول مقیاس‌های اسمی، ترتیبی، فاصله‌ای و نسبتی را

توضیح و تفاوت‌های آن‌ها را تحلیل کنید.

فصل سوم: طبقه‌بندی آزمون‌ها

- انواع آزمون‌ها با توجه به ویژگی‌های مورد اندازه‌گیری

- انواع آزمون‌ها با توجه به چگونگی تهیه آن‌ها

- انواع روش‌های سنجش با توجه به نوع سؤال یا ماده

تکالیف یادگیری:

- انواع روش‌های سنجش عاطفی را با ذکر مثال توضیح دهد.

- تفاوت و شباهت‌های بین آزمون‌های میزان شده و معلم ساخته را بیان کند.

تکالیف عملکردی:

- انواع آزمون‌ها را با توجه به ویژگی‌های مورداندازه‌گیری دسته‌بندی نماید.

فصل چهارم: مراحل و فعالیت‌های ارزشیابی آموزشی

- مراحل ارزشیابی آموزشی
- مرحله طراحی
- مرحله اجرایی
- مرحله فرآورده‌ای

تکالیف یادگیری:

- منظور از تحلیل موقعیت چیست؟ توضیح دهید.
- هدف‌های فرآیندی و فرآورده‌ای را تعریف کنید و با ذکر مثال تفاوت بین آن‌ها را تشریح کنید.

تکالیف عملکردی:

- به‌صورت گروهی از دانشجو معلمان بخواهید برای ارزشیابی پیشرفت تحصیلی یکی از سطوح آموزشی یک برنامه کامل ارزشیابی را انتخاب کرده و آن را بنویسید. نتایج گروه‌ها در کلاس ارائه و موردبررسی قرار گیرد.

فصل پنجم: تهیه طرح ارزشیابی پیشرفت تحصیلی

- تعریف ارزشیابی پیشرفت تحصیلی
- اهداف آموزشی یا اهداف یادگیری
- استانداردهای تحصیلی
- طبقه‌بندی اهداف آموزشی

تکالیف یادگیری:

- تفاوت ارزشیابی تحصیلی و ارزشیابی آموزشی را باهم مقایسه کنید.
- اقدامات ضروری تهیه طرح ارزشیابی پیشرفت تحصیلی را توضیح دهید.

تکالیف عملکردی:

- کلاس توسط استاد گروه‌بندی شود در مرحله اول دروس جغرافیای کتب مطالعات اجتماعی متوسطه اول انتخاب و از اعضای گروه خواسته شود اهداف آموزشی را بنویسند. در مرحله دوم حوزه‌های سه‌گانه یادگیری این اهداف آموزشی مشخص

گردد. در مرحله سوم هر گروه کار گروه دیگر را مورد نقد و بررسی قرار داده و اختلافات در انتخاب حیطه‌ها در کلاس به بحث گذاشته شود.

فصل ششم: روش‌های سنجش یادگیری

- آزمون صحیح - غلط
- آزمون جور کردنی
- آزمون چندگزینه‌ای
- آزمون تشریحی
- آزمون کوتاه پاسخ
- سنجش عملکردی
- سنجش به کمک کار پوشه
- سنجش مشاهده‌ای
- سنجش رفتاری
- سنجش عاطفی

تکالیف یادگیری:

- قواعد تهیه سؤال‌های صحیح و غلط را شرح دهید.
- موارد استفاده‌ی آزمون‌های جور کردنی را توضیح دهید.
- ویژگی‌های سؤال‌های چندگزینه‌ای را توضیح دهید.
- امتیازات و محدودیت‌های آزمون تشریحی را تشریح کنید.
- آزمون‌های عملکردی و آزمون‌های کتبی را باهم مقایسه کنید.

تکالیف عملکردی:

- دانشجو معلمان از دروس جغرافیای کتب مطالعات اجتماعی متوسطه اول را انتخاب کنند. به فراخور محتوا آزمون‌های مختلف را طرح کنند. در مرحله دوم دانشجویان به صورت تیمی کار بقیه اعضا را نقد و ارزیابی کرده و در صورت اشکال موارد مورد نقد و بررسی قرار گیرد.

فصل هفتم: اجرا، نمره‌گذاری و تحلیل آزمون

- شرایط اجرای آزمون
- تحلیل سؤال‌های آزمون

✓ تحلیل سؤال‌های آزمون‌های تشریحی و عملکردی

✓ تحلیل سؤال‌های آزمون‌های وابسته به ملاک

تکالیف یادگیری:

- شرایط مطلوب اجرای آزمون را توضیح دهید.
- روش تحلیل سؤالات آزمون‌های تشریح را بنویسید.

تکالیف عملکردی:

- برای یکی از دروس جغرافیای کتب مطالعات اجتماعی متوسطه اول یک آزمون را تهیه کرده و پس از جمع‌آوری پاسخنامه‌ها در مرحله اول پاسخنامه را تصحیح کنید. در مرحله دوم ضریب دشواری و ضریب تمیز کلیه سؤالات را محاسبه کنید. در مرحله پایانی با نتایج به‌دست‌آمده دوباره آزمون و مراحل فوق را تکرار کنید. نتایج در کلاس موردبررسی و بحث قرار گیرد.

فصل هشتم: تفسیر نمره‌های آزمون

- تعریف متغیر، فراوانی و توزیع فراوانی
- نمایش نمرات به صورت نمودار
- اندازه‌های گرایش مرکزی
- اندازه‌های تغییرپذیری
- همبستگی بین نمرات
- هنجارها و نیمرخ‌ها

تکالیف یادگیری:

- متغیر، فراوانی و توزیع فراوانی را تعریف کنید.

تکالیف عملکردی:

- نمودار ستونی، چندضلعی، و تراکمی آزمون فصل هفتم (در تکالیف عملکردی) را رسم کنید.
- دامنه تغییر، واریانس و انحراف معیار نمرات آزمون فصل هفتم (در تکالیف عملکردی) را محاسبه کنید.
- نیمرخ عملکرد یک دانش‌آموز را در یک مجموعه آزمون رسم و آن را تفسیر کند.

فصل نهم: روایی آزمون

- تعریف روایی
- انواع روایی
- ✓ روایی محتوایی

- ✓ روایی ملاکی
- ✓ روایی پیش‌بینی
- ✓ روایی هم‌زمان
- ✓ روایی سازه

تکالیف یادگیری:

- روایی صوری را تعریف و رابطه‌ی آن را با روایی محتوایی توضیح دهید.
- ویژگی‌های مطلوب آزمون‌ها را نام ببرید و مهم‌ترین آن‌ها را توضیح دهید.

تکالیف عملکردی:

- استاد نمونه سؤالی از قبل تهیه نماید و از دانشجو معلمان بخواهد تا روایی آن را بسنجند. نتایج به‌دست‌آمده در کلاس موردبحث و بررسی قرار گیرد.

فصل دهم: پایایی آزمون

- تعریف پایایی
- روش‌های تعیین پایایی
- پایایی آزمون
- رابطه بین روایی و پایایی

تکالیف یادگیری:

- رابطه‌ی پایایی را با روایی توضیح دهید.
- محاسبه‌ی ضریب پایایی را با استفاده از روش‌های مختلف تشریح کنید.

تکالیف عملکردی:

- دانشجو معلمان خطای معیار اندازه‌گیری آزمون خود (در فصل هفتم) را محاسبه و آن را تفسیر کند. نتایج در کلاس موردبررسی قرار گیرند.

فصل یازدهم: ارزشیابی معلم

- هدف ارزشیابی معلم
- تعریف ارزشیابی معلم
- روش‌های ارزشیابی معلم
- ✓ مصاحبه

- ✓ مشاهده
- ✓ پرسشنامه
- ✓ نظر والدین
- ✓ ارزشیابی توسط همکاران

تکالیف یادگیری:

- محاسن و معایب روش مشاهده کلاسی را توضیح دهید.

تکالیف عملکردی:

- برای ارزشیابی از میزان اثربخشی فعالیت‌های آموزشی و علمی مدرسه کارورزی خود یک طرح ارزشیابی معلم تهیه کنید.
- آن را به اجرا درآورده و نتایج را استخراج نماید.

فصل دوازدهم: ارزشیابی در آموزش جغرافیا

- راهبردهای مهم ارزشیابی در آموزش جغرافیا

- ✓ آزمون‌های تشریحی
- ✓ ارزشیابی میزان مشارکت
- ✓ پوشه کار
- ✓ تدوین مقاله
- ✓ پروژه
- ✓ تکالیف تأملی
- ✓ ساخت نمونه‌ک

تکالیف یادگیری:

- انواع پروژه را نام برده و نحوه کاربرد آن در حوزه‌های مختلف دروس جغرافیای کتب مطالعات اجتماعی متوسطه اول را با ذکر مثال توضیح دهید.

تکالیف عملکردی:

- تعدادی از فعالیت‌هایی را که دانش آموزان در درس جغرافیا انجام می‌دهند اما سنجش آن‌ها برای شما دشوار است، فهرست کنید و بکوشید با استفاده از راهکارهای سنجشی که در این بخش ارائه شده است، راه‌حلی برای آن‌ها بیابید.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

به دلیل ماهیت تنوری و عملی این واحد درسی پیشنهاد می‌شود برای مباحث نظری از راهبردهای بحث و گفتگو، بارش مغزی، مباحثه و... استفاده شود و در مرحله اجرایی از طریق حل مسئله و پروژه‌ای دانشجو معلمان مباحث تنوری را به صورت علمی فراگیرند. پیشنهاد می‌شود بیشتر مفاهیم به صورت تحلیلی و با ارائه نمونه‌های مشابه تدریس شود.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

- ۱- سیف، علی اکبر. (۱۳۹۱). اندازه گیری، سنجش و ارزشیابی آموزشی. چاپ ششم. تهران. نشر دوران.
- ۲- برنامه درسی ملی جمهوری اسلامی ایران. ۱۳۹۲. سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی. تهران: اسفند ۱۳۹۲.
- ۳- کبیری، علی حسین. نادری، مریم. (۱۳۸۶). آموزش درس مطالعات اجتماعی. چاپ سوم. ناشر: صفی. قم. (فصل هشتم مورد استفاده قرار گیرد).
- ۴- نجفی، حسن و علی فت، ایوب و امیدی، محمود، ۱۳۹۳، ارزشیابی میزان یادگیری عمیق دانش آموزان در درس جغرافیا، مطالعه موردی: دانش آموزان پایه هشتم دوره اول متوسطه شهر ایلام، نخستین همایش ملی علوم تربیتی و روان شناسی، مرودشت.

منابع تکمیلی:

- ۱- خسروآبادی، عباس. (۱۳۹۱). نگاهی به ارزشیابی پیشرفت تحصیلی. تهران. کتاب ارشد.
- ۲- پادیاب، عبدالخالق. (۱۳۹۰). ارزشیابی پیشرفت تحصیلی. شیراز. ناشر نوید شیراز

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

- ارزشیابی فرآیند:** (عملکرد دانشجو در فعالیت های یادگیری پیش بینی شده در طول ترم و مشارکت در این فعالیت ها) ۲ نمره
- ارزیابی پوشه کار:** (مجموعه تکالیف عملکردی در طول ترم) ۵ نمره
- ارزشیابی پایانی:** آزمون پایانی (۱۳ نمره)

سرفصل درس « بررسی و تحلیل محتوای کتب درسی ۱ (متوسطه اول) »

۱. معرفی درس و منطق آن:

هدف از ارائه این واحد درسی مطالعه و بررسی مطالب جغرافیایی و زیست محیطی ایران در کتب مطالعات اجتماعی پایه هفتم و هشتم و نهم در دوره متوسطه اول با رویکرد تلفیقی این مطالب از نظر محتوایی و روان‌شناختی است که برای دانشجو معلمان جنبه‌ی بسیار کاربردی دارد. لازم به توضیح است این مطالب در قالب کتاب مطالعات اجتماعی ارائه می‌شود. در این واحد درسی محتوای دروس، عناوین، تقسیم‌بندی فصول، تصاویر، جداول، نمودارها، نقشه‌ها، واژه‌ها، پرسش‌ها، کاربرگ‌ها، تکالیف یادگیری و آثار تربیتی و روان‌شناختی مطالب این کتاب بر مخاطب بر اساس روش‌ها و پژوهش‌های جدید مورد بررسی و نقد قرار می‌گیرند. در ادامه بررسی کمیت و کیفیت محتوایی مطالب تخصصی کتاب جغرافیا دوره‌ی است تا نقاط قوت و کاستی‌های مواد آموزشی را شناسایی نموده و آن را با اقتضائات محیط یادگیری و نیاز دانش آموزان تطبیق دهند. کسب تجربه در زمینه تحلیل مواد آموزشی زمینه مشارکت در فرآیند تولید مواد آموزشی را افزایش داده و منجر به شکل‌گیری ظرفیت تولید مواد آموزشی در سطح مدارس و مناطق آموزشی برای فاصله گرفتن از سیستم متمرکز فعلی در نظام آموزشی و رفتن به سمت کاهش تمرکز خواهد شد. از سوی دیگر با بررسی محتوای کتب و مطالب تخصصی مناسب‌ترین روش‌های تدریس و ارزشیابی توسط دانشجو معلمان مورد نقد و بررسی قرار خواهد گرفت.

نام درس به فارسی: بررسی و تحلیل محتوای کتب درسی ۱ (متوسطه اول) نام درس به انگلیسی: Review and analysis of textbook content 1 (First High School)	مشخصات درس نوع درس: انظری + عملی تعداد واحد: ۲ تعداد ساعت: ۴۸ شایستگی کلیدی: PCK پیش نیاز: ندارد استاد متخصص برای تدریس: استاد متخصص آموزش جغرافیا
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود: ۱- الگوهای تدریس و شیوه‌های ارزشیابی را با اهداف دروس جغرافیای کتب مطالعات اجتماعی متوسطه‌ی اول را منطبق کند. ۲- ارتباطی طولی و افقی محتوای علمی دروس جغرافیایی کتب متوسطه‌ی اول را با کتب جغرافیای دوره ابتدایی و سایر علوم در دوره‌ی متوسطه را مورد نقد و بررسی قرار دهد. ۳- اطلاعات و دانستنی‌های بخش جغرافیایی کتب مطالعات اجتماعی را به‌عنوان وسیله‌ای جهت کاوشگری دانش آموزان بکار گیرد. ۴- روش‌های جلب مشارکت خانواده‌ها در همراهی و تحقق اهداف تربیتی برنامه درسی جغرافیا در کتب درسی مطالعات اجتماعی را بکار گیرد.	

۵- دلایل قرارگیری محتواهای برگزیده جهت ارائه در کتب مطالعات اجتماعی پایه اول را به‌خوبی تشریح و تشخیص دهد. ۶- از نظر شکلی، محتوایی و روان‌شناختی مطالب علمی دروس جغرافیایی کتب متوسطه‌ی اول را تجزیه و تحلیل کند. ۸- فعالیت‌های یاددهی - یادگیری را به تفکیک دروس مورد ارزیابی قرار دهد.	
---	--

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: بررسی محتوای علمی - آموزشی کتاب

- اهداف کلی مطالب جغرافیایی در کتب مطالعات اجتماعی متوسطه‌ی اول (چرایی ارائه مباحث در این کتاب)
- اهداف آموزشی، رفتاری، جزئی و..... هر درس و هر فصل (همپوشانی اهداف آموزشی و رفتاری در هر فصل)
- محتوای علمی کتب مطالعات اجتماعی متوسطه‌ی اول
- ارتباط منطقی و تقدم و تأخر فصول
- وضعیت اشکال، جداول، نمودارها، نقشه، درشت نویسی‌ها و.....
- وضعیت تکالیف یادگیری
- ارتباط طولی و افقی مطالب علمی ارائه‌شده با سایر کتب در پایه هفتم و هشتم و نهم و کتب مطالعات اجتماعی در دوره ابتدایی
- ارزشیابی‌های آغازین، فرآیند، پایانی و عملکرد با توجه به محتوا هر درس

تکالیف یادگیری:

- آیا ارتباط طولی و افقی دروس جغرافیای پایه هشتم با سایر کتب درسی و دروس جغرافیایی این پایه رعایت شده است؟ پاسخ خود را تحلیل کنید.

تکالیف عملکردی:

- به‌صورت کارگروهی کتب پایه هفتم مطالعات اجتماعی با رویکرد جغرافیا و اقتصادی را از نظر تقدم و تأخر محتوایی موردنقد و ارزیابی قرار گیرد. نتایج در کلاس به بحث گذاشته شود.

فصل دوم: بررسی اهداف برنامه درسی کتب مطالعات اجتماعی متوسطه‌ی اول

- در قلمرو شناخت و علم
- ✓ حوزه زمان، تداوم و تغییر
- ✓ حوزه مکان و فضا

✓ حوزه فرهنگ و هویت

✓ حوزه منابع و فعالیت‌های اقتصادی

✓ حوزه نظام اجتماعی

- در قلمرو اخلاق و ایمان

✓ میهن دوستی

✓ مسئولیت‌پذیری

✓ تعاون توأم با رأفت و احسان

✓ حق‌طلبی

- در قلمرو شایستگی‌های فکری، عقلانی و مهارت‌ها

✓ بررسی و کاوش

✓ خلاقیت

✓ مشارکت

✓ برقراری ارتباط

✓ واکنش شخصی و اظهارنظر

تکالیف یادگیری:

- دانشجو معلمان شایستگی‌های فکری، عقلانی و مهارت‌های کتب مطالعات اجتماعی متوسطه‌ی اول را استخراج کنند.

- مهم‌ترین اهداف برنامه درسی کتاب مطالعات اجتماعی پایه هفتم حوزه مکان و فضا را استخراج نمایند.

تکالیف عملکردی:

- استاد از دانشجویان بخواهد در قالب چهار گروه، به بررسی اهداف برنامه درسی کتب مطالعات اجتماعی متوسطه‌ی اول پرداخته و

مهم‌ترین این اهداف را در قلمروهای (شناخت و علم)، (اخلاق و ایمان)، (شایستگی‌های فکری، عقلانی و مهارت‌ها) را استخراج و در

کلاس به بحث گذاشته شود. پس از پایان بررسی‌ها نتایج در کلاس بررسی شود که آیا کتب مطالعات اجتماعی متوسطه‌ی اول به

اهداف مشخص‌شده‌ی خود در عرصه‌ها و عناصر برنامه سند تحویل دست‌یافته است؟

فصل سوم: راهبردهای تدریس

- پیش‌دانسته‌های ضروری دانش‌آموز برای آموزش هر درس

- استخراج و تعریف مفاهیم کلیدی و بیان اصطلاحات خاص هر درس

- تعیین اهداف واحد یادگیری دروس

- روش‌های تدریس مناسب برای هر درس به‌ضرورت رویکرد عملی

- تشخیص مواد و ابزارهای آموزشی مناسب برای هر آموزش درس به فراخور محتوا

- روش‌های مناسب برای ارتباط دهی مفاهیم درسی با زندگی دانش‌آموزان

تکالیف یادگیری:

- پیش‌دانسته‌های ضروری دانش‌آموزان برای تدریس ایران‌خانه‌ی ما (درس ۱۰ پایه ۷) را مشخص کند.

تکالیف عملکردی:

- روش‌های مناسب ارتباط دهی مفاهیم درسی با زندگی دانش‌آموزان را به‌صورت کارگروهی دروس کتاب هفتم مطالعات اجتماعی متوسط اول با رویکرد جغرافیا و اقتصاد را بررسی کنید. نتایج در کلاس موردنقد و بررسی قرار گیرد.

فصل چهارم: ارزشیابی تحصیلی

- روش‌های ارزشیابی برای حیطه‌های مختلف یادگیری

- بررسی محتوای دروس کتاب از نظر ارزشیابی‌های مناسب تحصیلی (ارزشیابی مستمر، پایانی و ...)

تکالیف یادگیری:

- استخراج جاذبه‌های گردشگری ایران و طبقه‌بندی آن در کدام یک از حیطه‌های یادگیری فراگیر را مورد ارزشیابی قرار می‌دهد؟ توضیح دهید.

تکالیف عملکردی:

۱- اگر مباحث آموزشی شما در مورد محیط‌زیست و نحوه نگهداری از آن باشد برای ارزشیابی از آموخته‌های فراگیر چه روش‌هایی را پیشنهاد می‌کنید که توان ارزشیابی را حیطه‌های مختلف یادگیری داشته باشد. (برای هر حیطه یک سؤال طرح کنید).

۲- به‌صورت کارگروهی و ارائه در کلاس، کتاب پایه هفتم مطالعات اجتماعی با رویکرد جغرافیا، از نظر تقدم و تأخر محتوایی را موردنقد و ارزیابی قرار دهند. نتایج در کلاس بررسی شود.

۳- دانشجو معلمان در قالب کارگروهی اثرات آموزش مطالب جغرافیایی مطالب کتب مطالعات اجتماعی متوسطه‌ی اول در زندگی فردی و اجتماعی دانش‌آموزان را بررسی، استخراج و در کلاس ارائه و در مورد آن بحث کنند.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

این واحد درسی در ترم‌های پایانی ارائه خواهد شد، زمانی که دانشجویان از نظر تخصصی و تربیتی واحدهای پیشی‌بینی شده را گذرانده‌اند و تقریباً آمادگی لازم برای بررسی علمی کتاب را دارند. بر این اساس مؤثرترین راهبردهای تدریس در این واحد درسی شامل بحث گروهی، پرسش و پاسخ و مشارکت گروهی است. عمده فعالیت کلاس توسط دانشجو معلم انجام می‌گیرد و استاد مربوطه در نقش راهنما در جهت رسیدن به اهداف را دارد.

منبع اصلی:

۱- اهداف کلی برنامه درسی مطالعات اجتماعی دوره‌ی اول متوسطه. دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های درسی ابتدایی و متوسطه. گروه درسی مطالعات اجتماعی.

۲- کتاب راهنمای معلم مطالعات اجتماعی پایه هفتم و هشتم و نهم در متوسطه اول. دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های درسی ابتدایی و متوسطه. گروه درسی مطالعات اجتماعی.

منبع فرعی :

۱- حاجیانی، ابراهیم. صالحی امیری، سید رضا. محمد ظاهری، حمید. (۱۳۹۵). تحلیل محتوای مقایسه‌ای کتاب درسی مطالعات اجتماعی پایه هفتم دوره متوسطه اول (۱۳۹۳) و کتاب‌های درسی تعلیمات اجتماعی پایه اول راهنمایی تحصیلی سابق (۱۳۹۰) از منظر هویت ملی. دوره ۱، شماره ۲. دانشگاه علامه طباطبائی. صفحه ۱۴۵-۱۶۵.

۲- گلبادی، فاطمه. (۱۳۹۳). شتاب در تدوین حجم زیاد برای تدریس؛ نقد و بررسی کتاب جدید مطالعات اجتماعی پایه‌ی هفتم رشد آموزش علوم اجتماعی. شماره ۶۴. تهران.

۳- بابلی بهمنی عزیزاله، یارمحمدیان محمدحسین، یوزباشی زهرا، عصاره علیرضا. (۱۳۹۲). تحلیل محتوای کتاب مطالعات اجتماعی پایه هفتم بر اساس شاخص (مؤلفه‌های) چند فرهنگی مستخرج از اسناد بالادستی. همایش انجمن مطالعات برنامه درسی ایران. انجمن مطالعات برنامه درسی ایران، دانشگاه بیرجند

*** استاد به فراخور پایه تحصیلی مورد بررسی ضروری است از مقالات مرتبط در مورد نقد و بررسی کتب مطالعات اجتماعی متوسطه‌ی اول در مجلات و همایش‌های علمی/پژوهشی بهره‌مند شود.**

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی فرآیندی: ۳ نمره (مشارکت فعال در مباحث کلاس)

پوشه‌ی کار: تکالیف عملکردی ۱۰ نمره

ارزشیابی پایانی: در صورت استفاده از منابع و مقالات و برگزاری امتحان پایانی ۷ نمره

✓ پیشنهاد می‌گردد این واحد درسی در ترم هفتم ارائه شود تا دانشجویان حداکثر احاطه‌ی علمی در بخش تخصصی و تربیتی و آموزشی را کسب کرده باشند.

سرفصل درس « بررسی و تحلیل محتوای کتب درسی ۲ (متوسطه دوم) »

۱. معرفی درس و منطق آن:

درک دانشجویان نسبت به ملاک‌هایی که کیفیت مواد آموزشی بر اساس آن مورد ارزیابی قرار می‌برد موجب می‌شود تا آنان نقاط قوت و ضعف مواد آموزشی را شناسایی نموده و آن را با اقتضائات محیط یادگیری و نیاز دانش آموزان تطبیق دهند. علاوه بر این قادر خواهند بود با کسب تجربه بیشتر، در فرآیند تولید مواد آموزشی مشارکت نموده و ظرفیت مدارس و مناطق آموزشی را برای فاصله گرفتن از سیستم متمرکز افزایش دهند.

نام درس به فارسی: بررسی و تحلیل محتوای کتب درسی ۲ (متوسطه دوم) نام درس به انگلیسی: Review and analysis of the content of textbooks^۲(secondary school)	مشخصات درس نوع درس: ۱ نظری + ۱ عملی تعداد واحد: ۲ تعداد ساعت: ۴۸ شایستگی کلیدی: pck پیش نیاز: بررسی و تحلیل محتوای کتب درسی ۱ (متوسطه اول) استاد متخصص برای تدریس: استاد متخصص آموزش جغرافیا
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود: ۱- با تحلیل ساختار برنامه درسی، هم خوانی / سازگاری مواد آموزشی تدوین شده با برنامه درسی را شناسایی و گزارش نماید. ۲- با استفاده از روش‌های کمی و کیفی تحلیل محتوا، مواد آموزشی را به جهت تبعیت از ملاک‌ها در دو بعد ظاهری و سازمان‌دهی محتوا مورد ارزیابی قرار دهد.	

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: ساختار برنامه درسی

- رویکرد برنامه درسی
- اهداف برنامه
- اصول حاکم بر انتخاب و سازمان‌دهی محتوا
- روش‌های یاددهی - یادگیری
- روش‌های ارزشیابی
- مواد آموزشی در برنامه درسی

فعالیت یادگیری: دو روش تدریس از جنبه‌های مختلف با یکدیگر مقایسه نماید و نقاط قوت و ضعف هر یک را بیان نماید.

تکالیف عملکردی: گزارش از ساختار یک کتاب درسی یک‌پایه از متوسطه ۲ را تهیه و در کلاس ارائه نماید.

فصل دوم: روش‌های تحلیل محتوا

- مقایسه اصول و فن‌های تحلیل محتوا
- روش‌های کمی در تحلیل محتوا
- مراحل روش تحلیل کمی
- اعتبار یافته‌ها
- روش‌های کیفی در تحلیل محتوا
- مراحل روش تحلیل کیفی
- اعتبار یافته‌ها

فعالیت یادگیری: نقاط قوت و ضعف تحلیل محتوا را بیان نماید.

تکالیف عملکردی: یک نمونه از مواد آموزشی را انتخاب و با استفاده از روش‌های کمی و کیفی تحلیل آن را تحلیل و یافته‌ها را گزارش نماید.

فصل سوم: تحلیل محتوای مواد آموزشی

- مقوله‌های موردبررسی در بعد ظاهری:
- صفحه‌آرایی
- قلم و فونت
- تصاویر گرافیکی و پویانمایی
- جداول و نمودارها
- ویژگی‌های فنی
- مقوله‌های موردبررسی در بعد سازمان‌دهی محتوا:
- توالی
- اعتبار
- تعادل
- پوشش اهداف
- فرصت‌ها و تکالیف یادگیری
- راهبردهای آموزش
- راهبردهای ارزشیابی

فعالیت یادگیری: راهبردهای آموزشی یک فصل از کتاب را از بعد سازمان‌دهی محتوا تحلیل و تفسیر نماید.

تکالیف عملکردی: با انتخاب یک موضوع درسی و بررسی ارتباط عمودی و افقی آن، گزارشی تهیه و در کلاس درس ارائه نماید.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

این درس توسط استاد متخصص جغرافیا تدریس می‌شود. برای اطمینان از تحقق اهداف آن، علاوه بر شیوه‌های مرسوم در تدریس، از روش‌های فعال و مشارکتی، نرم‌افزارهای آموزشی و ... استفاده شود. از دانشجویان خواسته شود تا با استفاده از آموخته‌ها، راجع به یک موضوع، یک نمونه فعالیت عملی در قالب سمینار به صورت فردی و یا گروهی ارائه نمایند. و باهم کلاسی‌های خود تحلیل و تفسیر نمایند. برای آشنایی بیشتر دانشجویان با مفاهیم و اهمیت این درس انجام یک بازدید علمی و میدانی از یک مرکز چاپ و نشر کتب درسی الزامی است. و این امر نیازمند همکاری و همراهی واحد دانشگاهی مربوطه می‌باشد.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

- فتحی واجارگاه، کوروش (۱۳۹۲) اصول برنامه‌ریزی درسی، انتشارات ایران‌زمین

منابع فرعی:

- تیلور، (۱۳۹۰) تحلیل محتوی در علوم اجتماعی و انسانی، ترجمه علی خاتمی فیروزآبادی، حمید ضرغام، انتشارات دانشگاه علامه طباطبائی
- فتحی واجارگاه، کوروش (۱۳۹۸) اصول و مفاهیم اساسی برنامه درسی، انتشارات علم استادان
- نوریان، محمد (۱۳۸۱) راهنمای عملی تحلیل محتوای رسانه‌های آموزشی، انتشارات آموزش امیر
- مقالات فصل‌نامه برنامه درسی و نوآوری‌های آموزشی در زمینه تحلیل محتوای برنامه‌های درسی، کتاب‌های درسی و مواد آموزشی

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیش‌نیاز در این درس قبل از شروع فعالیت‌های آموزشی انجام می‌گیرد.

ارزشیابی تکوینی: ۵ نمره به فعالیت‌های دانشجو در جریان آموزش‌ها در طول ترم داده شود.

ارزشیابی پایانی: ۵ نمره به ارزشیابی کتبی پایان ترم اختصاص خواهد داشت.

کارپوشه: ۱۰ نمره به ارائه گزارش از تمرین یا فعالیتی که استاد تعیین کرده است تعلق می‌گیرد.

سرفصل درس «کاربرد رسانه و فناوری اطلاعات در آموزش جغرافیا»

۱. معرفی درس و منطق آن:

امروزه و در عصر فناوری اطلاعات و ارتباطات، زندگی بشر و جنبه‌های مختلف آن به گونه‌ای با این فناوری‌ها عجین شده است که برخورداری از ابعاد گوناگون سواد مانند سواد رسانه‌ای، سواد فناوری، سواد دیجیتال و سواد اینترنتی به صورت یک ضرورت در زندگی درآمده است. این ضرورت موجب توجه به رسانه‌های آموزشی و کاربرد فناوری اطلاعات و ارتباطات در بخش آموزش و آموزش‌های نظام تعلیم و تربیت گرده است. از این رو نظام آموزشی و استادان و معلمان وظیفه آشنایی دانشجویان و دانش آموزان با سواد رسانه‌ای و ابعاد مختلف آن را بر عهده دارند. بدون تردید تلفیق شیوه‌های آموزشی با فناوری‌های نوین ارتباطی می‌تواند کارآمدی فرآیند یاددهی-یادگیری را به دنبال داشته باشد و زمینه‌های افزایش سواد رسانه‌ای را برای فراگیران فراهم آورد و چگونگی بهره‌برداری صحیح از این فناوری‌ها را به آنان آموزش دهد.

نام درس به فارسی: کاربرد رسانه و فناوری اطلاعات در آموزش جغرافیا نام درس به انگلیسی: Application of media and information technology in teaching geography	مشخصات درس نوع درس: عملی تعداد واحد: ۲ تعداد ساعت: ۶۴
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود: ۱- مفاهیم و نظریه‌های مرتبط با سواد رسانه‌ای و فناوری اطلاعات و ارتباطات را تحلیل کند. ۲- رسانه‌های آموزشی و کاربرد آن‌ها در آموزش را با یکدیگر مقایسه کند. ۳- نرم‌افزارها و فعالیت‌های نرم‌افزاری مناسب را در جهت بهبود آموزش جغرافیا طراحی و عملیاتی کند.	شایستگی کلیدی: CK پیش نیاز: ندارد استاد متخصص برای تدریس: دکتری تخصصی جغرافیا باتجربه تدریس در دوره کارشناسی، دکتری رایانه و فناوری اطلاعات، متخصص فناوری اطلاعات و ارتباطات در آموزش

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول:

- کلیات و تعاریف
- آشنایی با مسائل قانونی و اخلاقی در استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات (فاوا)
- آشنایی با موتورهای جست‌وجو، پایگاه داده، ایمیل و سایت‌های آموزشی
- معرفی سخت‌افزارها و نرم‌افزارها
- اهمیت و ضرورت استفاده از فاوا در آموزش

فعالیت یادگیری:

- با مفاهیم ارائه شده در خصوص فاوا و سخت افزارها و نرم افزارها آشنا شده و در مباحث کلاسی مشارکت داشته باشد.

تکالیف عملکردی:

- کار با سخت افزارها و نرم افزارهای معرفی شده را در کلاس نمایش داده و بحث کند.

فصل دوم:

- رسانه های آموزشی (تعریف و انواع)
- نظریه های مختلف در خصوص کاربرد رسانه های آموزشی و فاوا در آموزش

فعالیت یادگیری:

- نظریه های مختلف در خصوص کاربرد فاوا در آموزش را فرا گرفته و مقایسه کند.

تکالیف عملکردی:

- در مورد یکی از اندیشمندان معتقد به اثرگذاری فاوا در آموزشی مطالب تهیه و در کلاس ارائه دهد.

فصل سوم:

- فناوری اطلاعات و ارتباطات در آموزش جغرافیا
- نرم افزارهای کاربردی در آموزش جغرافیا

فعالیت یادگیری:

- با کاربرد فاوا در آموزش جغرافیا آشنا شده و در مباحث آن مشارکت فعال داشته باشد.

تکالیف عملکردی:

- با بهره گیری از یک مورد نرم افزار کاربردی در آموزش جغرافیا فایلی طراحی کرده و در کلاس ارائه دهد.

فصل چهارم:

- فناوری اطلاعات و ارتباطات در تولید محتوای آموزش جغرافیا

فعالیت یادگیری:

- ضمن فراگیری مباحث این درس، نقش فناوری اطلاعات و ارتباطات در تولید محتوای آموزش جغرافیا را شرح دهد.

تکالیف عملکردی:

- بر اساس مطالب فراگرفته در خصوص نقش فناوری اطلاعات و ارتباطات در تولید محتوای آموزش جغرافیا، یک مورد محتوا تولید و در کلاس ارائه دهد.

فصل پنجم:

- فناوری اطلاعات و ارتباطات در ارزشیابی‌های آموزشی جغرافیا

فعالیت یادگیری:

- مباحث مربوط به فاوا در ارزشیابی‌های آموزشی جغرافیا را فراگرفته و به پرسش‌های ارائه‌شده در کلاس پاسخ دهد.

تکالیف عملکردی:

- بر اساس مطالب فراگرفته، یک نمونه ارزشیابی مبتنی بر فاوا تولید و در کلاس ارائه دهد

فصل ششم:

- در تجزیه و تحلیل‌های آموزشی جغرافیا

فعالیت یادگیری:

- ضمن فراگیری مباحث این درس، نقش فاوا در تجزیه و تحلیل‌های آموزشی جغرافیا را توضیح دهد.

تکالیف عملکردی:

- یک نمونه از تجزیه و تحلیل‌های آموزشی جغرافیا بر اساس فناوری اطلاعات و ارتباطات را تهیه کرده و ارائه دهد.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

با توجه به ماهیت این درس، استاد مناسب برای تدریس آن وجود هم‌زمان استاد مسلط به فناوری اطلاعات و ارتباطات (کار با رایانه و نرم‌افزارها) و استاد متخصص جغرافیا هست. ارائه محتوای مباحث به روش توضیحی همراه با مشارکت دانشجویان و کار عملی هم‌زمان در هر جلسه با بهره‌گیری از روش پرسش و پاسخ، توسط استاد و دانشجویان و استفاده از روش بحث گروهی پیشنهاد می‌شود. انجام فعالیت‌های یادگیری مربوط به هر بحث به روش فردی یا گروهی در کلاس یا خارج از کلاس و ارائه دستاوردهای آموزشی در قالب تولید نرم‌افزار یا محتوای آموزشی مناسب و ارائه به استاد ضمن ایجاد انگیزه و علاقه مضاعف در دانشجویان می‌تواند تعمیق و کار آیی بهتر یادگیری را به همراه داشته باشد.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

- ۱- نیاز به تألیف

منابع فرعی:

- ۱- علی آبادی، خدیجه (۱۳۹۰). مقدمات فناوری آموزشی. انتشارات دانشگاه پیام نور
- ۲- سازمان فناوری اطلاعات ایران (۱۳۹۲). الزامات و چارچوب‌های تولید محتوای الکترونیکی آموزش
- ۳- مهرمحمدی، محمود؛ نفیسی، عدیبه‌الحسین (۱۳۸۳). تدوین سیاست راهبردهای فناوری اطلاعات و ارتباطات در آموزش و پرورش.
- ۴- محتواهای الکترونیکی تولید در پروژه لوک شارپ کانادا <http://www.projectlooksharp.org>

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

- ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیش‌نیاز در این درس قبل از شروع فعالیت‌های آموزشی انجام می‌گیرد.
- ارزشیابی تکوینی: ۵ نمره به فعالیت‌های دانشجو معلم در جریان آموزش در طول ترم اختصاص دارد.
- کارپوشه: ۱۵ نمره به فعالیت‌های پژوهشی، تمرین یا فعالیت ارائه‌شده از سوی استاد و یا نمونه تولید محتوای الکترونیکی در آموزش جغرافیا تعلق هست.
- ارزشیابی پایانی: ندارد

سرفصل درس «پژوهش و توسعه حرفه‌ای»

۱. معرفی درس و منطق آن:

وقتی در طول برنامه آموزش حرفه‌ای دانشجو معلمان فرصت پژوهش در تجربه را به دست آورند، به توانایی‌های مورد نیاز برای مواجهه با موقعیت‌های نامعلومی که در آن غوطه‌ورند دست خواهند یافت و قادر خواهند بود این توانایی را به دانش‌آموزان خود منتقل کنند. معلم باید از تدریس و عمل تربیتی عادی شده^۱ فاصله گرفته و به‌سوی تدریس و عمل فکورانه^۲ پیش برود، به‌نحوی که با بینشی پژوهشی مسائل کلاس و مدرسه را بکاود و با اقدام پژوهی و ژرف‌اندیشی به یافتن راه‌حل‌ها، کاربرد بلافصل یافته‌ها و اخذ بازخورد مداوم به اصلاح و بهبود فرایندهای آموزشی و پرورشی بپردازد.

نام درس به فارسی: پژوهش و توسعه حرفه‌ای نام درس به انگلیسی: Professional research and development	مشخصات درس نوع درس: انظری + اعلی تعداد واحد: ۲ تعداد ساعت: ۴۸ شایستگی کلیدی: pck پیش‌نیاز: - استاد متخصص برای تدریس: متخصص علوم تربیتی
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود: با آگاهی از چیستی و چگونگی پژوهش روایی، تجربیات شخصی خود/دیگری را از موقعیت‌های آموزشی/تربیتی مورد واکاوی (تأمل) قرار داده و گزارش یافته‌های درس پژوهی و اقدام پژوهی را مطالعه نموده و بازتاب‌های حاصل از این فرآیند را برای بهبود عملکرد در موقعیت‌های بعدی طراحی، اجرا و گزارش نماید	

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: پژوهش روایی

- ماهیت تجربه، یادگیری از تجربه، و تأمل بر تجربه و تمایز آن با سایر انواع یادگیری
- روایت نویسی وسیله‌ای برای پژوهش در عمل
- پژوهش روایی در خدمت رشد حرفه‌ای
- چگونه روایت‌ها بین دانش آشکار و دانش ضمنی پیوند می‌زنند؟
- اهداف پژوهش روایی و کاربردهای آن

¹-routinized

² - reflective

- انواع پژوهش روایی

تکالیف عملکردی:

بامطالعه داستان زندگی معلمان و مقالات علمی در زمینه پژوهش روایی تأثیر این شیوه مطالعه را در بهبود عملکرد حرفه‌ای در قالب یک مقاله کوتاه ارائه نماید.

یک پژوهش روایی را به صورت خلاصه یا در قالب یک مقاله مروری با ذکر ویژگی‌ها و مراحلش ارائه کند. (البته قالب مذکور قبلاً باید توسط استاد توضیح داده شود).

فصل دوم: روش پژوهش روایی

- ابزارهای گردآوری اطلاعات در پژوهش روایی

- فرآیند تحلیل داده‌ها

- معنا دهی به داده‌ها

- کدگذاری

- تحلیل ساختاری

- اعتباربخشی

تکالیف عملکردی:

با استفاده از فرایند تحلیل ساختاری، یافته‌های علمی پژوهشی را اعتباربخشی نماید.

فصل سوم: اقدام پژوهی

- چستی اقدام پژوهی در آموزش و پرورش (ماهیت، تعریف، ابعاد، گستره)،

- چرایی اقدام پژوهی در آموزش و پرورش (اهداف، پیامدها، ضرورت و اهمیت)

- تاریخچه و خاستگاه‌های اقدام پژوهی

- نظریه‌ها و دیدگاه‌های موجود در زمینه اقدام پژوهی

فعالیت یادگیری:

- مشارکت در نقد و ارزیابی گزارش‌های ارائه شده در کلاس در زمینه اقدام پژوهی ارائه شده.

تکالیف عملکردی:

- تهیه یک نوشته انتقادی در مورد باورها و عقاید شخصی خود در مورد چستی و ضرورت اقدام پژوهی در

آموزش و پرورش و ارائه آن در کلاس برای بررسی و نقد

فصل چهارم: روش اقدام پژوهی

- چگونگی تشخیص مسئله،
- چگونگی تدوین طرح اقدام پژوهی،
- روش اجرای مراحل اقدام پژوهی
- چگونگی گردآوری داده‌ها و شواهد مهم در اقدام پژوهی
- بازاندیشی درباره داده‌ها و شواهد و اصلاح فرایند اقدام پژوهی
- نقش مشورت و مشارکت در اقدام پژوهی
- ارزشیابی، نقادی و اعتباریابی در اقدام پژوهی
- چگونگی بازخورد، اصلاح و کاربرد نتایج در اقدام پژوهی
- چگونگی مستندسازی، ثبت و ضبط مراحل و تهیه گزارش نهایی و اطلاع‌رسانی و اشاعه دستاوردهای اقدام پژوهی
- مشارکت در نقد مطالب گزارش شده در کلاس (گزارش حاصل از فعالیت عملکردی گروه‌ها)

تکالیف عملکردی

- تشکیل کارگروه‌هایی متشکل از دانشجو معلمان و مشارکت آن‌ها در نقد نمونه‌ای از اقدام پژوهی انجام شده توسط معلمان دیگر
- و تهیه گزارش نقد برای ارائه به کلاس

فصل پنجم: درس پژوهی

تدوین طرح درس پژوهشی متناسب با سؤال‌های پژوهشی:

- ترسیم وضع موجود و مطلوب
- شناسایی تغییرات مورد نیاز
- تعیین هدف‌های درس
- تعیین تجارب و فعالیت‌های یادگیری
- تعیین رفتار ورودی
- پیش‌بینی منابع و وسایل آموزشی
- پیش‌بینی نحوه مدیریت و سازمان‌دهی کلاس
- پیش‌بینی نحوه تفکر و واکنش دانش آموزان به تدریس
- تعیین معیارهای تحقق هدف‌ها
- تعیین روش سنجش و ارزشیابی
- تعیین چارچوب اجرایی طرح درس پژوهشی

فعالیت یادگیری

درباره چارچوب طرح درس پژوهشی بحث می کند . و دلایل و اهمیت هر یک از مؤلفه ها را برمی شمارد.

تکالیف عملکردی

در قالب کارگروه های دانشجویی یک طرح درس پژوهشی را تهیه و به کلاس ارائه می نمایند

فصل ششم : روش درس پژوهی

- تدوین طرح درس پژوهشی
- اجرای طرح درس .
- ژرف اندیشی درباره داده ها و شواهد
- چگونگی ژرف اندیشی درباره روند اجرای فعالیت گروه
- تهیه گزارش نهایی و اشاعه دستاوردهای گروه درس پژوهی

فعالیت یادگیری

درباره چگونگی اجرای طرح درس پژوهشی، چگونگی نقد مناسب تر نحوه اجرای طرح درس پژوهشی و ضرورت اشاعه نتایج درس پژوهی بحث می کنند.

تکالیف عملکردی

طرح درس پیش بینی شده در گروه را به صورت آزمایشی در کلاس اجرا می کنند .

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

- راهبردهای اصلی شامل پرسش و پاسخ، حل مسئله، نقادی و پژوهش به صورت گروهی و مشارکتی است. در کلاس در خلال بیان فلسفه، مبانی، اصول، روش و مراحل اجرای اقدام پژوهی به تحلیل و نقادی گزارش های مطالعات اقدام پژوهی معلمان و آشنا سازی دانشجو معلمان با تجارب معلمان پژوهنده پرداخته می شود.
- در بخش عملی، دانشجو معلمان در قالب گروه های مناسب، به انتخاب مسئله متناسب با رشته و تدوین پیشنهاد کامل اقدام پژوهی و اجرای آن در محیط واقعی می پردازند و گزارش کار خود در هر مرحله را به کلاس ارائه داده و از نقد و مشارکت سایر دانشجو معلمان استفاده می کنند.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

عطاران، محمد (۱۳۹۶). پژوهش روایی. دانشگاه فرهنگیان
ساکی، رضا (۱۳۹۲). درس پژوهی، مبانی، اصول و روش اجرا، انتشارات جهاد دانشگاهی.
ج. پاین، جerald (۱۳۹۹). اقدام پژوهی معلم: بنا نهادن مردم سالاری دانشی. ترجمه منیره رضایی. انتشارات دانشگاه فرهنگیان با
همکاری پژوهشگاه مطالعات آموزش و پرورش
استیپانک و همکاران (۱۳۸۹) درس پژوهی راهنمایی عملی برای مدیران و معلمان، ترجمه دکتر رضا ساکی و داریوش
مدنی، انتشارات حکمت علوی

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیش نیاز در این درس قبل از شروع فعالیت های آموزشی انجام می گیرد.
ارزشیابی تکوینی: (۶ نمره)
ارزشیابی پایانی: (۸ نمره)
کارپوشه (Port Folio): (۶ نمره)

سرفصل درس «کارورزی ۱»

۱. معرفی درس و منطق آن

آموزش اثربخش نیازمند آن است که معلمان در طول دوره آموزشی در معرض تجربیات متنوع و غنی قرار گرفته و قادر به مطالعه، تصمیم‌گیری و ارزیابی نتایج تصمیمات در موقعیت‌های پیچیده آموزشی و تربیتی مبتنی بر یافته‌های علمی و پژوهشی باشند. برنامه کارورزی فرصت برقرار ساختن پیوند میان آموخته‌های نظری با محیط‌های واقعی آموزشی-تربیتی و عمق بخشیدن به تجربه‌های پیشین در جهت توسعه شایستگی‌های حرفه‌ای و دستیابی به ظرفیت غایی کنش عملی در کلاس درس را فراهم می‌کند. این برنامه در دانشگاه فرهنگیان، با تأکید بر مشاهده تأملی، روایت‌نگاری و واکاوی تجربیات به‌عنوان عناصر سازنده/شکل‌دهنده عمل فکورانه؛ و نیز ابزارهای سه‌گانه اقدام پژوهی، درس پژوهی و پژوهش روایتی به‌عنوان روش‌های مورد تأکید در برنامه تربیت‌معلم فکور این هدف را تعقیب می‌نماید. مطالعه مسئله‌های آموزشی/تربیتی در سطح کلاس درس و مدرسه زمینه‌ساز عمل مستقل حرفه‌ای معتبر و کسب تجربیات دست‌اول است. فرصت‌های یادگیری تدارک دیده‌شده از سوی استادان و بازخوردهای ارائه‌شده از سوی آنان باید امکان تلفیق نظر و عمل تربیتی را در موقعیت‌های واقعی، برای یافتن راه‌حل‌های قابل دفاع و پاسخ به مسئله‌های آموزشی/تربیتی تدارک ببیند. بهره‌گیری از مبانی نظری/فن‌ها و فنون در برنامه کارورزی به‌منظور دستیابی دانشجو به یک نگاه همه‌جانبه و غنا بخشیدن به تصمیمات اتخاذشده در ابعاد برنامه‌ریزی، اجرا و ارزیابی برای حمایت از یادگیری دانش آموزان ضروری است. در طول برنامه کارورزی دانشجو فرصت کسب تجربه برای درک عمل اثربخش، تأمل بر روی آن به‌منظور پذیرش مسئولیت حرفه‌ای را کسب می‌نماید.

در کارورزی یک دانشجو با کسب مهارت در به‌کارگیری روش‌ها و فنون مشاهده تأملی، موقعیت‌های آموزشی و تربیتی در سطح مدرسه و کلاس درس را مورد مطالعه قرار داده و دریافت‌های خود را در قالب روایت‌ها، روزنگارها، تجربیات شخصی ارائه می‌نماید. این یافته‌ها از موقعیت مدرسه و کلاس درس می‌تواند همراه با عکس و فیلم/گزارش گفتگو با کادر مدرسه/معلم راهنما/اولیاء/دانش آموزان(با هماهنگی مدرسه) تکمیل شود. روایت‌های دانشجو از موقعیت‌های مختلف مورد واکاوی قرار گرفته و مسئله‌های شناسایی شده با استفاده از شواهد و مستندات علمی گزارش می‌گردد.

نام درس به فارسی: کارورزی ۱ نام درس به انگلیسی: Internship1	مشخصات درس نوع درس: کارورزی تعداد واحد: ۲ تعداد ساعت: ۱۲۸ ساعت شایستگی کلیدی: موضوعی-تربیتی دروس پیش نیاز: پژوهش و توسعه حرفه ای استاد متخصص برای تدریس: متخصص رشته ای
اهداف / پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجوی معلم قادر خواهد بود: با مشاهده تأملی مسئله‌های آموزشی / تربیتی در سطح کلاس درس و مدرسه را شناسایی و با استفاده از شواهد و مستندات علمی آن را تبیین نماید. مشاهدات تأملی و یافته‌های تجربی حاصل از واکاوی روایت‌ها را ثبت و گزارش نماید.	

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

هفته اول:

ارائه یک تصویر کلی از برنامه کارورزی در طی چهار ترم و انتظارات از دانشجوی، معرفی برنامه کارورزی یک با تأکید بر مشاهده تأملی و روایت نویسی (ماهیت روایت‌ها و چگونگی نگارش آن)، تکالیف عملکردی در طول ترم، برنامه زمان بندی سمینارها در سطح مدرسه و پردیس / واحد آموزشی، و تبیین فرم‌های ارزیابی از عملکرد دانشجویان بر اساس پیامدها و سطوح عملکرد، توزیع دانشجویان در مدارس (هماهنگی با مناطق آموزشی و سازماندهی دانشجویان در مدارس باید قبل از شروع ترم و با تشکیل ستاد کارورزی در سطح استان صورت گیرد). تعامل از نزدیک میان استاد و دانشجو از طریق مطالعه گزارش‌ها و ارائه بازخورد به موقع و سازنده، و نیز تشکیل جلسات بحث و گفتگو پیرامون تجربیات حاصل از حضور در موقعیت‌های واقعی از استلزامات اجرایی برنامه کارورزی است. تشکیل سمینار در کلیه هفته‌ها برای بحث و بررسی پیرامون عملکرد دانشجو و گفتگو در خصوص بازخورد‌های ارائه‌شده از سوی اساتید ضروری است. مشارکت دانشجویان در نقد و بررسی گزارش‌ها / روایت‌های همکلاسی‌ها / همقطاران فرصت یادگیری انتقال تجربیات به یکدیگر را فراهم می‌کند.

هفته دوم:

کارگاه مطالعه موقعیت

تکلیف یادگیری: مشاهده فیلم تدریس / موقعیتی در سطح کلاس درس / مدرسه بر اساس گام‌های زیر:

الف: توصیف موقعیت (بیان ویژگی‌ها و مشخصه‌های متمایز کننده)

ب: تشریح / استنباط از موقعیت (شناسایی اجزاء و روابط)

ج: بازنگری (به گونه دیگر دیدن / از زاویه دید دیگری به موقعیت نگاه کردن) با استفاده از فن‌های اگر، آنگاه، شش کلاه تفکر، اسکمپر... در یافتن نقطه کانونی

د: تبیین مسئله با استفاده از استدلال قیاسی یا استقرایی به کمک شواهد و مستندات جمع‌آوری شده (از آنجایی که آموزش این بخش نیازمند آن است که دانشجو گزارشی از مطالعه موقعیت بر اساس محورهای چهارگانه تهیه کرده باشد، لذا آموزش این بخش در جلسه ششم ارائه می‌شود).

هفته سوم:

مشاهده آزاد

حضور دانشجویان در مدارس (جلسه آشنایی با مدرسه، مدیر و معلم راهنما)
تکلیف یادگیری: تجربه اولین روز کارورزی من در مدرسه. از دانشجو خواسته شود تا اولین تجربیات خود را از اولین روز کارورزی از زمان آماده شدن برای رفتن به مدرسه تا زمان برگشتن در قالب داستان یا خاطره یادداشت روزانه ثبت و ارائه نماید. دانشجو در اولین روز کارورزی مشاهده آزاد دارد و آنچه را مشاهده می‌کند بدون هیچ محدودیتی ثبت و ضبط خواهد نمود. این موارد می‌تواند شامل رخ دادها در مسیر رفت و آمد به مدرسه؛ فضا و موقعیت مدرسه؛ احساسات، تصورات و انتظارات؛ نحوه برخورد کادر مدرسه؛ نحوه مواجهه شدن با دانش آموزان؛ گفتگوها با کارکنان مدرسه، معلمان و.... باشد.

هفته چهارم:

مطالعه موقعیت

گزارش‌های (روایت) تهیه شده از مشاهده آزاد از جهت رعایت روش‌ها و فنون توصیف و تشریح موقعیت و به صورت گروهی موردنقد و بررسی قرار می‌گیرد. تشکیل گروه‌های حرفه‌ای متشکل از سه تا چهار دانشجو و ارائه بازخورد توسط همقطاران/گروه همسالان امکان به مشارکت گذاشتن تجربیات را به عنوان یک مهارت حرفه‌ای تقویت می‌کند. محورهایی که گزارش‌ها بر اساس آن موردنقد و بررسی قرار خواهد گرفت:

الف: توصیف موقعیت (بیان ویژگی‌ها و مشخصه‌های متمایز کننده)

ب: تشریح/استنباط از موقعیت (شناسایی اجزاء و روابط)

ج: بازنگری (به گونه دیگر دیدن/از زاویه دید دیگری به موقعیت نگاه کردن) با استفاده از فن‌های اگر، آنگاه، شش کلاه تفکر و اسکمپر.

د: تعیین نقطه کانونی (بازبینی شواهد جمع‌آوری شده برای دستیابی به درک عمیق‌تر و همه‌جانبه‌تر نسبت به موقعیت/طرح مسئله).

هفته پنجم:

مطالعه موقعیت

حضور در مدرسه و تکمیل اطلاعات مورد نیاز/شواهد بیشتر برای بیان مسئله. در این جلسه دانشجو با توجه به بازخورد‌های ارائه‌شده از سوی همسالان/همقطاران یا استاد به مطالعه مجدد موقعیت (مدرسه) پرداخته و با جمع‌آوری اطلاعات/شواهد بیشتر گزارش خود را برای یادگیری روش تبیین مسئله تکمیل می‌نماید.

هفته ششم:

مطالعه موقعیت

گفتگو در این جلسه پیرامون روش ها و فنون مشاهده تأملی ادامه می یابد و دانشجو با استفاده از شواهد جمع آوری شده از موقعیت مورد مطالعه به تبیین مسئله مبادرت می نماید. مرور محورهای در جلسه دوم و آموزش نکات مربوط به تبیین مسئله.

الف: توصیف موقعیت (بیان ویژگی ها و مشخصه های متمایز کننده) (مرور)

ب: تشریح/ استنباط از موقعیت (شناسایی اجزاء و روابط) (مرور)

ج: بازنگری (به گونه دیگر دیدن/ از زاویه دید دیگری به موقعیت نگاه کردن) با استفاده از فن های اگر، آنگاه، شش کلاه تفکر، اسکمپر... (مرور)

ه: تبیین مسئله با استفاده از استدلال قیاسی یا استقرایی به کمک شواهد و مستندات جمع آوری شده (آموزش).

شرح تنظیم پوشه کار... توسط چه کسی تنظیم می شود: نسخه ای از مجموعه فعالیت های انجام شده در مطالعه موقعیت به همراه بازخوردهای ارائه شده در محورهای مختلف تبیین مسئله در پرونده توسعه حرفه ای دانشجو ضبط گردد.... منظور همان پوشه کار است؟ پرونده توسعه حرفه ای با چه فرمتی باید تشکیل شود؟ آیا به دنبال پرونده الکترونیکی یا همان ای-پورتفولیو بوده ایم؟ باید به سمتی برویم که دانشجو خود متکفل این امر شود.

هفته هفتم:

مشاهده تأملی و مسئله شناسی موقعیت فیزیکی مدرسه/ بازدید از مدرسه و تشکیل سمینار در سطح پردیس/ مدرسه تکلیف عملکردی: تهیه گزارش از موقعیت فیزیکی مدرسه شامل: موقعیت جغرافیایی و محیط بیرونی مدرسه، انواع فضاها (کتابخانه، زمین ورزش، آبخوری، سرویس ها، کلاس ها، راهرو ها....) نور، جریان هوا، وضعیت بهداشت، امکانات و تجهیزات (کارگاهی، آزمایشگاهی، شبکه مجازی، سایت و.....) شناسایی و تبیین مسئله (فرآیند مسئله شناسی و تبیین مسئله رعایت شود) ارائه یافته ها در سمینار مدرسه/ پردیس. این گزارش در قالب روایت نگاری (فرم پیوست) تنظیم شود. نمونه ای از توصیف موقعیت فیزیکی و تحلیل و تفسیر آن در کلاس بحث کارورزی موردنقد و بررسی قرار گرفته و بازخوردها از سوی استاد به منظور تکمیل اطلاعات و شواهد ارائه گردد.

پوشه کار: گزارش دانشجو به همراه بازخوردهای ارائه شده توسط استاد به منظور درک موقعیت فیزیکی و تأثیر آن بر یادگیری دانش آموزان در پوشه کار ضبط گردد.

هفته هشتم:

مشاهده تأملی و مسئله شناسی ساختار و سازمان مدرسه/ بازدید از مدرسه و تشکیل سمینار در سطح مدرسه/ پردیس تکلیف عملکردی: تهیه گزارش از ساختار سازمانی، روش های بکارگرفته شده در اداره مدرسه، ساختار سازمانی، نحوه گردش کار در سطح مدرسه، تعاملات میان مدیر، معلمان، کارکنان و نحوه تعامل با اولیاء مدرسه و تدوین. آن در قالب روایت نویسی (فرم پیوست) تنظیم شود. نمونه ای از توصیف ساختار و سازمان مدرسه و تحلیل و تفسیر آن در کلاس بحث کارورزی موردنقد و بررسی قرار گرفته و بازخوردها از سوی استاد به منظور تکمیل اطلاعات و شواهد ارائه گردد.

پوشه کار: گزارش دانشجو به همراه بازخوردهای ارائه شده توسط استاد به منظور درک ساختار و سازمان مدرسه و تأثیر آن بر یادگیری دانش آموزان در پوشه کار ضبط گردد.

هفته نهم:

مشاهده تأملی و مسئله شناسی موقعیت عاطفی روانی / تعاملات در سطح مدرسه / بازدید از مدرسه و تشکیل سمینار در سطح پردیس / مدرسه

تکلیف عملکردی: تهیه گزارش از موقعیت عاطفی روانی مدرسه شامل: روابط عاطفی میان معلم و دانش آموزان (درک حالات روانی دانش آموزان، برنامه ریزی برای ایجاد جو مثبت و سازنده در فضای کلاس و...) تعاملات دانش آموزان با یکدیگر (میزان احترام، همدلی، همکاری و...)، روابط عاطفی میان معلمان و کارکنان و مدیر شناسایی و تبیین شود. یافته ها در سمینار مدرسه / پردیس. این گزارش در قالب روایت نویسی (فرم پیوست) تنظیم شود. نمونه ای از توصیف تعاملات و روابط عاطفی در سطح کلاس درس / مدرسه و تحلیل و تفسیر آن در کلاس بحث کارورزی موردنقد و بررسی قرار گرفته و بازخوردها از سوی استاد به منظور تکمیل اطلاعات و شواهد ارائه گردد.

پوشه کار: گزارش دانشجو به همراه بازخوردهای ارائه شده توسط استاد به منظور درک روابط عاطفی و تعاملات در سطح کلاس درس و مدرسه و تأثیر آن بر یادگیری دانش آموزان در پوشه کار ضبط گردد.

هفته دهم، یازدهم، دوازدهم و سیزدهم:

مشاهده تأملی کلاس درس و مسئله شناسی فرآیند آموزش / بازدید از مدرسه و تشکیل سمینار در سطح پردیس / مدرسه
تکلیف عملکردی: تهیه گزارش از موقعیت آموزشی شامل: جو و فضای عاطفی و روانی، طراحی آموزشی، راهبرد های آموزش، سازماندهی تکالیف یادگیری، تعاملات میان معلم و دانش آموزان و دانش آموزان با یکدیگر، وضوح و شفاف بودن مباحث، میزان درگیر نمودن دانش آموزان در فرآیند یادگیری، مواد و منابع آموزشی، ارزشیابی از یادگیری و... شناسایی و تبیین شود. این گزارش در قالب روایت نگاری (فرم پیوست) تنظیم شود. نمونه ای از توصیف فرآیند آموزش در سطح کلاس درس و تحلیل و تفسیر آن در کلاس بحث کارورزی موردنقد و بررسی قرار گرفته و بازخوردها از سوی استاد به منظور تکمیل اطلاعات و شواهد ارائه گردد. پوشه کار: گزارش دانشجو به همراه بازخوردهای ارائه شده توسط استاد در پوشه کار ضبط گردد.

هفته چهاردهم:

ثبت و واکاوی تجربیات

نمونه ای از پژوهش های روایتی از جهت نوع اطلاعات، روش ها و ابزار های بکار گرفته شده، و یافته های آن در کلاس توسط استاد مورد بررسی قرار گیرد و با تبیین نقش روایت نویسی و واکاوی آن در آموزش حرفه ای مراحل تحلیل ساختاری روایت ها (بند الف و ب) بر روی گزارش های تهیه شده از سطح کلاس درس / مدرسه آموزش داده شود.

تعریف و کاربرد پژوهش روایتی در کارورزی

تحلیل ساختاری روایت ها

(۱) کدگذاری باز

(۲) کدگذاری محوری و انتخاب مضامین

تکلیف یادگیری: مطالعه مقالات یا منابع علمی در زمینه پژوهش روایتی... قرار نشد از این تعبیر استفاده نکنیم؟ در یکی از محورهای فوق و جمع‌بندی یافته‌ها برای ارائه به کلاس. تکلیف عملکردی:

الف: تحلیل یک نمونه پژوهش روایتی بر اساس مراحل ذکر شده به صورت گروهی

ب: تحلیل و واکاوی گزارش‌های تهیه شده از مدرسه/ کلاس درس و کدگذاری آن‌ها برای یافتن مضامین

هفته پانزدهم:

ثبت و واکاوی تجربیات

نمونه‌ای از پژوهش‌های روایتی از جهت نوع اطلاعات، روش‌ها و ابزارهای بکارگرفته شده، و یافته‌های آن در کلاس توسط استاد مورد بررسی قرار گیرد و مراحل تحلیل ساختاری بر روی روایت‌های تهیه شده (بند ج و د) از کلاس درس/ مدرسه آموزش داده شود.

تحلیل ساختاری روایت‌ها

(۳) ارتباط مضامین با یکدیگر

(۴) تبیین مسئله

تکلیف عملکردی:

الف: تحلیل یک نمونه پژوهش روایتی بر اساس مراحل ذکر شده به صورت گروهی

ب: تحلیل و واکاوی گزارش تهیه شده از سطح کلاس درس و مدرسه به منظور یافتن ارتباط میان مضامین و تبیین مسئله

هفته شانزدهم:

سمینار (بررسی گزارش‌ها و تحلیل ساختار آن بر اساس فرآیند شناسایی و تبیین مسئله در سطح مدرسه/ پردیس)

در این نشست دانشجویان یافته‌های خود از مطالعه موقعیت مدرسه و کلاس درس را در قالب مسئله‌های تبیین شده به همراه راه حل‌های مبتنی بر یافته‌های علمی ارائه نموده و یافته‌ها در کلاس به صورت گروهی مورد نقد و بررسی قرار می‌گیرد. تکلیف عملکردی: دانشجویان گزارش یافته‌های خود را در طول ترم را زیر نظر استاد تنظیم نمایند. در این گزارش دانشجو باید یافته‌های خود را از مسئله‌های مطالعه شده و تبیین و آن را به کمک شواهد و مستندات علمی پژوهشی قابل دفاع ارائه نماید. پوشه کار: گزارش تنظیم شده در پوشه کار توسعه حرفه‌ای ضبط می‌گردد.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

راهبردهای مستقیم، غیر مستقیم، در قالب ارائه شیوه مشاهده تأملی، به کارگیری راهبرد‌های شناختی در تحلیل موقعیت‌های واقعی، تحلیل نقادانه برای شناسایی و تبیین مسئله، راهبرد‌های مشارکتی، پژوهش روایتی، سمینار‌های گروهی و فردی ارائه می‌گردد.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

۱- احمدی، آمنه (۱۳۹۴). راهنمای عملی برنامه کارورزی دانشگاه فرهنگیان با رویکرد تربیت معلم فکور (۱). تهران: دانشگاه فرهنگیان.

منبع فرعی:

- ۱- کرمی، علی و زائری، معصومه (۱۳۹۷). تمرین معلمی (کارورزی). نشر: فارس- مهر.
- ۲- نوروزی، رضاعلی و مقامی، حمید (۱۳۸۴). تمرین معلمی (کارورزی و مدیریت کلاس درس). قم: سماء قلم.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

ارزشیابی پایانی:

ارزشیابی پایانی در درس کارورزی یک در قالب سمینار پایانی صورت می گیرد که در آن دانشجویان باید یافته های خود از مطالعه موقعیت های تربیتی و آموزشی را ارائه و با استناد به یافته های علمی پژوهشی (مطالعه شده در دروس نظری) از آن دفاع نمایند. این جلسه با حضور معلم راهنما تشکیل می شود.

ارزشیابی فرآیند:

ارزشیابی فرآیند بر اساس بازخورد های داده شده به گزارش های ارائه شده در طول ترم و سمینارهای سطح مدرسه و واحد آموزشی صورت می گیرد. میزان مشارکت در بحث ها، ارائه یافته های جدید، پاسخ به بازخورد های داده شده و...

ارزیابی پوشه کار:

کلیه گزارش ها به همراه بازخورد های داده شده در پوشه توسعه حرفه ای دانشجوی ضبط و مبنای برنامه ریزی برای آموزش های بعدی و نیز دفاع از توانایی های حرفه ای در پایان دوره قرار می گیرد. یک نسخه از پوشه در اختیار دانشجو و یک نسخه در واحد آموزشی ثبت و ضبط می گردد.

ارزشیابی توسط عوامل مدرسه (مدیر و معلم راهنما):

بخشی از ارزیابی دانشجو در پایان ترم مربوط به گزارش عملکردی است که از سوی معلم راهنما و مدیر مدرسه ارائه می گردد.

امتیاز درس کارورزی بر مبنای ۱۰۰ و به شرح زیر محاسبه می شود:

- شرکت فعال در جلسات کلاسی، سمینارها و مدرسه: ۲۰ امتیاز
- گزارش های عملکردی مرحله ای: ۴۰ امتیاز
- تدوین و ارائه گزارش پایانی: ۴۰ امتیاز
- حد نصاب قبولی در درس «کارورزی ۱» ۷۰٪ امتیاز یا نمره ۱۴ می باشد.

نکات اساسی در تنظیم گزارش پایانی:

۱. تنظیم فهرست و فصل‌بندی
۲. ارائه مقدمه، هدف و تعاریف و مفاهیم کلیدی
۳. نگارش ادبی و فنی
۴. اعتبار داشتن گزاره‌ها
۵. ظرافت و زیبایی ظاهری
۶. صحت نحوه تحلیل، تفسیر و نقد گزاره‌ها
۷. ارائه نمودارها و عوامل دیداری و هنری مکمل
۸. ارائه راه‌حل‌ها و پیشنهادهای برخاسته از یافته‌ها
۹. ارجاعات روشن، استفاده از منابع معتبر و ارائه پیوست‌ها
۱۰. رعایت ساختار علمی و کلی گزارش بر اساس اصول حاکم بر رشته تحصیلی

سرفصل درس «کارورزی ۲»

۱. معرفی درس و منطق آن

اگر تدریس را فرایندی سازمان‌یافته، اخلاقی و متعهدانه بدانیم که نیازمند بهره‌گیری از یافته‌های علمی، شهود^۱ و خلاقیت در موقعیت‌های بی‌بدیل و منحصر به فرد است، در آن صورت برنامه کارورزی به جای تمرکز انحصاری بر آموزش فنون، نیازمند آن است که دانشجو معلم فعالانه با موقعیت‌های واقعی در سطح کلاس درس روبرو شود و به آنان کمک کند تا با به کارگیری روش‌های استدلالی/منطقی به بررسی موقعیت‌های یادگیری پرداخته و با آگاهی انتقادی نسبت به تجربیات اندوخته شده به آفرینش الگوهای ذهنی و طرح‌واره‌هایی بپردازند که به آنان در اتخاذ تصمیمات اثربخش و ارزیابی نتایج حاصل از تصمیمات جهت برنامه‌ریزی کمک کند.

تدریس عملی، وابسته به موقعیت است و با ویژگی‌های شخصی معلم و آنچه او در یک مکان و زمان خاص انجام می‌دهد مرتبط است. از این رو فرصت‌های یادگیری تدارک دیده شده در کارورزی ۲، به دنبال آن است تا دانشجو معلم را در معرض دانش کاربردی که ترکیبی از انواع مختلف دانش (بیانی^۲، رویه‌ای^۳، موقعیتی^۴، فراشناختی^۵) است قرار داده، به آنان کمک کند تا به تأمل در باره موقعیت‌های تربیتی بپردازند.

در این برنامه از طریق طراحی فعالیت‌های یادگیری امکان کسب تجربیات مستقیم، بررسی نتایج و بازاندیشی در خصوص دیدگاه‌های مختلف و دریافت‌های خود را به دست آورند. در برنامه کارورزی ۲، دانشجو با قرار گرفتن در معرض تکالیف اصیل^۶، توانایی تأمل در عمل را به طور مقدماتی از طریق مشارکت در فرآیند آموزش (فردی، گروه‌های کوچک/گروه‌های بزرگ) و نهایتاً اجرای مستقل فعالیت‌های یادگیری در سطح کلاس درس کسب خواهد نمود و به درک صحیحی نسبت به آنچه در کلاس جریان دارد دست می‌یابد. آگاهی نسبت به تصمیمات ناظر به برنامه‌ریزی، اجرا و ارزیابی، به عنوان یک فرآیند تأملی به شناخت جهت‌گیری حرفه‌ای، نوع تفکر و سبک تدریس دانشجو کمک خواهد کرد.

¹ - Intuition

² -Declarative knowledge

³ - Procedural knowledge

⁴ - Conditional knowledge

⁵ - Metacognitive Knowledge

⁶-Authentic task

نام درس به فارسی: کارورزی ۲ نام درس به انگلیسی: Internship2	مشخصات درس نوع درس: کارورزی ۲ تعداد واحد: ۲ تعداد ساعت: ۱۲۸ ساعت شایستگی کلیدی: موضوعی-تربیتی دروس پیش نیاز: کارورزی ۱ استاد متخصص برای تدریس: متخصص رشته ای
اهداف/ پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود: ۱. با تداوم مطالعه موقعیت یادگیری (در سطح کلاس درس یا مدرسه) مشکلات/ نیازهای فردی، گروه‌های کوچک/ بزرگ را شناسایی/ بازشناسی کند و فعالیت‌هایی را برای رفع مشکلات/ نیازهای یادگیری طراحی، تولید، اجرا و ارزیابی نماید. ۲. تجربیات خود از مشارکت در فرآیند آموزش را واکاوی نموده و یافته‌های خود را روایت نماید.	

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

جلسه اول:

معرفی برنامه کارورزی و تکالیف عملکردی، نحوه طراحی فعالیت‌های یادگیری، شیوه تنظیم روایت‌ها، برنامه زمان‌بندی سمینارها در سطح مدرسه و واحد آموزشی و چگونگی ارزیابی از عملکرد دانشجویان بر اساس پیامدها و سطوح عملکرد.

جلسه دوم تا شانزدهم:

در طول این جلسات دانشجو در مدرسه حضور خواهد داشت و جلسات بحث کارورزی برحسب مورد می‌تواند در سطح مدرسه یا واحد آموزشی تشکیل شود. از آنجایی که در برنامه کارورزی ۲، دانشجو در مقیاس خرد در فعالیت‌های یادگیری که در سطح کلاس درس مشارکت می‌کند و از این طریق به تجربیات دست اول در زمینه یادگیری دست خواهد یافت لذا، ضروری است دانشجویان بر اساس گزارش پایانی ارائه شده در نیم‌سال اول، مسئله‌ها/ نیازهای تأثیرگذار بر یادگیری دانش‌آموزان را در سطح فردی، گروه‌های کوچک، گروه کلاسی شناسایی و آن‌ها را در قالب فعالیت‌های یادگیری طراحی و تدوین نموده و با هدایت معلم راهنما (به صورت مشترک با معلم راهنما یا به صورت مستقل زیر نظر معلم راهنما اجرا نماید) به حل مسئله / پاسخ به نیازها اجرا نماید. این مسئله‌ها/ نیازها می‌تواند ناظر به عملکردهای شناختی یا عاطفی-هیجانی دانش‌آموزان باشد. گفتگو با دانشجو قبل و بعد از اجرا در ارتباط با طرح طراحی شده، و فرآیند اجرای فعالیت باید در فضایی امن و راحت به گونه‌ای که منجر به یک خود ارزیابی و شناسایی نقاط قوت و ضعف و راهکارهای ارتقاء/ بهبود آن باشد (فرم‌های گفتگو قبل و پس از اجرای فعالیت ضمیمه است).

توصیه: با توجه به این که مسئله‌های شناسایی شده از سوی دانشجویان از عمق و پیچیدگی متفاوتی برخوردار است لذا، می‌توان برحسب موقعیت‌های مطالعه شده نسبت به اجرای فعالیت‌های یادگیری به صورت فردی، گروه کوچک، جمعی اقدام نمود. تصمیم‌گیری در خصوص تقدم و تأخر در اجرای هر یک از این موقعیت‌های یادگیری بر عهده مدرس محترم است).

در صورتی که بنا به دلایلی دانشجو امکان کار بر روی مسئله‌های شناسایی شده در ترم یک را دارا نباشد، توصیه می‌شود در یک نشست مشترک میان معلم راهنما، استاد کارورزی و دانشجو نسبت به شناسایی مسئله‌ها/ نیازها اقدام شده و فعالیت‌های یادگیری بر اساس آن طراحی، اجرا و ارزیابی شود. دانشجویانی که بنا به دلایلی موفق به اتمام کار در ترم یک نشده‌اند می‌توانند با در نظر گرفتن یک برنامه ترمیمی از یک تا چهار هفته نسبت به تهیه/ تکمیل گزارش‌ها و شناسایی مسئله‌ها برای ورود به عرصه با نظر استاد راهنما اقدام نمایند. بدیهی است که نمره این گروه از دانشجویان بر اساس آیین‌نامه آموزشی ناتمام اعلام می‌گردد.

تکالیف عملکردی برای مشارکت در فعالیت‌های کلاسی:

۱. تهیه طرح برای مشارکت در فعالیت‌های یادگیری و اجرای مستقل فعالیت‌ها با هماهنگی معلم راهنما.
۲. طراحی فعالیت یادگیری برای رفع نیاز/ حل مسئله به صورت فردی و مشارکت در اجرای آن زیر نظر معلم راهنما، تهیه گزارش از اجرای فرآیند اجرای فعالیت، ارزیابی نتایج و تطبیق آن پیش‌بینی‌ها و ارائه پیشنهادها برای طراحی موقعیت یادگیری بعدی.
۳. طراحی فعالیت یادگیری برای رفع نیاز/ حل مسئله به صورت گروه کوچک و مشارکت در اجرای آن زیر نظر معلم راهنما، تهیه گزارش از اجرای فرآیند اجرای فعالیت، ارزیابی نتایج و تطبیق آن پیش‌بینی‌ها و ارائه پیشنهادها برای طراحی موقعیت یادگیری بعدی.
۴. طراحی فعالیت یادگیری برای رفع نیاز/ حل مسئله در سطح جمعی/ کلاس درس و مشارکت در اجرای آن زیر نظر معلم راهنما، تهیه گزارش از اجرای فرآیند اجرای فعالیت، ارزیابی نتایج و تطبیق آن پیش‌بینی‌ها و ارائه پیشنهادها برای طراحی موقعیت یادگیری بعدی.

تکالیف عملکردی برای اجرا توسط دانشجو

۱. طراحی فعالیت یادگیری برای رفع نیاز/ حل مسئله به صورت فردی زیر نظر معلم راهنما، تهیه گزارش از اجرای فرآیند اجرای فعالیت، ارزیابی نتایج و تطبیق آن پیش‌بینی‌ها و ارائه پیشنهادها برای طراحی موقعیت یادگیری بعدی.
۲. طراحی فعالیت یادگیری برای رفع نیاز/ حل مسئله به صورت گروه کوچک به صورت فردی زیر نظر معلم راهنما، تهیه گزارش از اجرای فرآیند اجرای فعالیت، ارزیابی نتایج و تطبیق آن پیش‌بینی‌ها و ارائه پیشنهادها برای طراحی موقعیت یادگیری بعدی.
۳. طراحی فعالیت یادگیری برای رفع نیاز/ حل مسئله در سطح جمعی/ کلاس درس به صورت فردی زیر نظر معلم راهنما، تهیه گزارش از اجرای فرآیند اجرای فعالیت، ارزیابی نتایج و تطبیق آن پیش‌بینی‌ها و ارائه پیشنهادها برای طراحی موقعیت یادگیری بعدی.

محور طراحی فعالیت‌های الزامی

- طراحی فعالیت یادگیری برای درگیر نمودن دانش‌آموزان
- طراحی فعالیت یادگیری برای مرور مباحث
- طراحی فعالیت یادگیری برای آموزش مهارت‌های کار مشارکتی
- طراحی فعالیت برای پرورش مهارت‌های تفکر
- طراحی تکلیف یادگیری برای یکی از موضوعات درسی
- طراحی فعالیت رفع بدفهمی‌های دانش‌آموزان
- طراحی فعالیت برای رفع عقب ماندگی‌های تحصیلی
- طراحی فعالیت برای تقویت/ بهبود عملکردهای عاطفی (مثل بی‌نظمی، عدم رعایت قوانین)
- طراحی فعالیت یادگیری برای سنجش آموخته‌ها
- سایر فعالیت‌ها به تشخیص معلم راهنما

ساختار طراحی فعالیت‌ها:

- هدف/ پیامد
- مراحل/ گام‌های اجرای فعالیت
- مواد/ منابع آموزشی مورد نیاز
- روش بازخورد دادن به دانش‌آموزان در فرایند اجرا
- سنجش آموخته‌ها/ سنجش عملکرد

تهیه گزارش از اجرا

.....

سمینارها

سمینارها در دو شکل اجرا می‌شود:

- الف: در سطح مدرسه و پس از مشاهده عملکرد دانشجو در اجرای فعالیت‌ها و بر اساس طرح پیش‌بینی شده با مشارکت معلم راهنما برای کمک به دانشجو در ارزیابی عملکرد خود و برنامه‌ریزی.
- ب: در سطح واحد آموزشی به صورت مشارکتی برای به مشارکت گذاشتن تجربیات و یافته‌ها و دستیابی به درک عمیق‌تر از تجربیات کسب شده.

انواع سمینارها

- سمینار با حضور معلمان راهنما و دانشجویان دو نوبت در نیم‌سال و الزامی
- سمینارهای جمعی برای انتقال یافته‌ها و تجربیات و تبادل نظر به صورت ماهیانه و الزامی (با برنامه‌ریزی و اعلام قبلی از سوی مدرس)
- سمینار گروهی دانشجویان بر حسب موضوعات مشترک (اختیاری و با درخواست دانشجویان)

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

برگزاری کارگاه آموزشی برای طراحی فعالیت‌های یادگیری با رویکرد شناختی، و به کارگیری راهبردهای شناختی برای مطالعه و تحلیل نقادانه موقعیت‌های یادگیری در سطح کلاس درس، رویکرد تجربی برای اجرای فعالیت‌ها در سطح کلاس درس به صورت فردی، گروه‌های کوچک/ جمعی، راهبردهای مشارکتی، برای مشارکت در سمینارهای کلاسی و به بحث گذاشتن تجربیات و ارائه یافته.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

۱- احمدی، آمنه (۱۳۹۴). راهنمای عملی برنامه کارورزی دانشگاه فرهنگیان با رویکرد تربیت معلم فکور (۱). تهران: دانشگاه فرهنگیان.

منبع فرعی:

- ۱- کرمی، علی و زائری، معصومه (۱۳۹۷). تمرین معلمی (کارورزی). نشر: فارس- مهر.
- ۲- نوروزی، رضاعلی و مقامی، حمید (۱۳۸۴). تمرین معلمی (کارورزی و مدیریت کلاس درس). قم: سماء قلم.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

ارزشیابی پایانی:

ارزشیابی پایانی در درس کارورزی دو بر اساس تهیه طرح فعالیت در سطح کلاس، مشارکت با معلم راهنما در اجرای فعالیت‌های یادگیری، اجرای مستقل فعالیت‌های یادگیری و ارزیابی از نتایج بر اساس پیش‌بینی‌ها، شرکت در سمینارهای کلاسی برای ارائه یافته‌ها و تجربیات به سایر دانشجویان. در این سمینارها دانشجویان باید یافته‌های خود از مطالعه موقعیت‌های تربیتی و آموزشی را ارائه و با استناد به یافته‌های علمی پژوهشی (مطالعه شده در دروس نظری) ارائه و از آن دفاع نمایند.

ارزشیابی فرآیند:

ارزشیابی فرآیند بر اساس بازخوردهای داده شده به گزارش‌های ارائه شده در طول نیم‌سال و سمینارهای سطح مدرسه و واحد آموزشی صورت می‌گیرد. میزان مشارکت در بحث‌ها، ارائه یافته‌های جدید، پاسخ به بازخوردهای داده شده و...

ارزیابی پوشه کار:

طرح تهیه شده و کلیه گزارش‌ها از اجرای فعالیت‌ها به همراه بازخوردهای داده شده در پوشه توسعه حرفه‌ای دانشجو ضبط و مبنای برنامه‌ریزی برای آموزش‌های بعدی و نیز دفاع از توانایی‌های حرفه‌ای در پایان دوره قرار می‌گیرد. یک نسخه از پوشه در اختیار دانشجو و یک نسخه در واحد آموزشی ثبت و ضبط می‌گردد.

ارزشیابی عوامل مدرسه (مدیر و معلم راهنما):

بخشی از ارزیابی دانشجو در پایان نیم‌سال مربوط به گزارش عملکردی است که از سوی معلم راهنما و مدیر مدرسه ارائه می‌گردد.

- امتیاز درس کارورزی بر مبنای ۱۰۰ و به شرح زیر محاسبه می‌شود:
- شرکت فعال در جلسات کلاسی (معلم راهنما)، سمینارها (استاد راهنما): ۲۰ امتیاز
 - نظر معلم راهنما در مورد سطح عملکرد دانشجو بر اساس ملاک‌های ذکر شده: ۳۰ امتیاز
 - نظر استاد راهنما در طراحی، تدوین، اجرای و ارزیابی فعالیت‌ها با توجه به سطح عملکرد دانشجو بر اساس ملاک‌های ذکر شده: ۳۰ امتیاز
 - تدوین و ارائه گزارش پایانی توسط استاد راهنما با کسب نظر از معلم راهنما با توجه به سطح عملکرد دانشجو بر اساس ملاک‌های ذکر شده: ۲۰ امتیاز
 - حد نصاب قبولی در درس «کارورزی ۲» ۷۰٪ امتیاز یا نمره ۱۴ می‌باشد.

در صورتی که بنا به دلایلی دانشجو امکان کار بر روی مسئله‌های شناسایی شده در ترم یک را دارا نباشد، توصیه می‌شود در یک نشست مشترک میان معلم راهنما، استاد کارورزی و دانشجو نسبت به شناسایی مسئله‌ها/ نیازها اقدام شده و فعالیت‌های یادگیری بر اساس آن طراحی، اجرا و ارزیابی شود. دانشجویانی که بنا به دلایلی موفق به اتمام کار در ترم یک نشده‌اند می‌توانند با در نظر گرفتن یک برنامه ترمیمی از یک تا چهار هفته نسبت به تهیه/ تکمیل گزارش‌ها و شناسایی مسئله‌ها برای ورود به عرصه با نظر استاد راهنما اقدام نمایند. بدیهی است که نمره این گروه از دانشجویان بر اساس آیین‌نامه آموزشی ناتمام اعلام می‌گردد. (پ ۳/ص ۴/۷۴)

سایر نکات:

نکات اساسی در تنظیم گزارش پایانی:

۱. تنظیم فهرست و فصل‌بندی
۲. ارائه مقدمه، هدف و تعاریف و مفاهیم کلیدی
۳. نگارش ادبی و فنی
۴. اعتبار داشتن گزاره‌ها
۵. ظرافت و زیبایی ظاهری
۶. صحت نحوه تحلیل، تفسیر و نقد گزاره‌ها
۷. ارائه نمودارها و عوامل دیداری و هنری مکمل
۸. ارائه راه‌حل‌ها و پیشنهادهای برخاسته از یافته‌ها
۹. ارجاعات روشن، استفاده از منابع معتبر و ارائه پیوست‌ها
۱۰. رعایت ساختار علمی و کلی گزارش بر اساس اصول حاکم بر رشته تحصیلی

سرفصل درس «کارورزی ۳»

۱. معرفی درس و منطق آن

در کارورزی ۳، دانشجو معلم مستقیماً مسئولیت تدریس و اداره کلاس درس (۴۵ / ۹۰ دقیقه) را بر عهده می‌گیرد و با مطالعه بافت و زمینه‌ای که آموزش در آن جاری است، طرح یادگیری را برای آموزش مفاهیم/ مهارت‌های علمی ارائه‌شده در برنامه درسی^۱ تدوین می‌نماید. چنین طرحی باید دربرگیرنده فرصت‌هایی باشد که نسبت به یادگیری دانش‌آموزان حساس بوده و عمیقاً با بافت و بستر واقعی زندگی آن‌ها ارتباط برقرار می‌نماید. ماهیت تکالیف یادگیری و عملکردی پیش‌بینی شده در طرح یادگیری نیز باید بتواند میان تجربیات و دانسته‌های پیشین و جدید دانش‌آموزان ارتباط برقرار کند و امکان یکپارچه‌سازی یادگیری فراهم نماید.

برنامه‌ریزی دانشجو با طرح پرسش‌هایی در خصوص ظرفیت‌هایی که در بافت و زمینه یادگیری وجود دارد و می‌تواند به دانش‌آموزان در به کارگیری دانش و تجربه پیشین و علایق شخصی آنان کمک نماید آغاز شده و با تدارک دیدن فرصت‌هایی برای به تجربه گذاشتن دریافت‌ها، طرح پرسش‌ها/ فرضیه‌ها از سوی دانش‌آموزان، ادامه می‌یابد. یافته‌های حاصل از این تجربه برای درک عمیق‌تر/ رفع بدفهمی‌ها، در موقعیت واقعی/ شبیه‌سازی شده به کار گرفته می‌شود و نتایج/ آموخته‌ها- با توجه به این که یادگیرندگان امکان طرح پرسش/ فرضیه‌های متفاوتی را دارا هستند- برای استحکام بیشتر یادگیری به اشتراک گذاشته می‌شود. در این فرآیند دانش‌آموزان فرصت خواهند داشت تا دانش کسب شده را با استفاده از راهبردهای یادگیری در شرایط جدید به کار بگیرند و به علایق/ پرسش‌هایی که در فرآیند یادگیری طرح شده پاسخ دهند. در طی این مراحل (گام‌ها) دانشجو از طریق ثبت و واکاوی روایت‌ها با طرح پرسش‌های تأملی و پاسخ به آن‌ها بصیرت بیشتری نسبت به اثربخشی طرح یادگیری و هدایت این فرآیند، درک واقعیت‌های محیط آموزشی، تأثیر آن بر عملکرد خود، ویژگی‌ها و توان‌مندی‌های شخصی، و نحوه سازگار نمودن توانایی‌های خود با موقعیت‌های پیچیده و منحصر به فرد آموزش، به دست می‌آورد. این پرسش‌ها باید بتوانند حس کنجکاوی دانشجو را برای مطالعه موقعیت‌های مسئله‌ای در کلاس، ارزیابی اثربخشی یک نظریه در عمل، آزمون مجدد یافته‌های تجربی/ علمی و... را در قالب کنش پژوهی محدود فردی برانگیزد. علاوه بر این پاسخ به پرسش‌هایی که در فرآیند تصمیم‌گیری و پس از آن مطرح می‌شود زمینه‌ساز عمل جدید بوده و دانشجو را در فرآیند توسعه حرفه‌ای و بافت و زمینه‌ای که در آن دست به عمل خواهد زد، یاری می‌کند. در این مرحله شیوه مطالعه کنش پژوهی فردی است و هدف از عمل فکورانه دانشجو معلم به سازی عمل، به‌سازی درک و فهم، و اصلاح عملکرد حرفه‌ای خود در موقعیتی است که در آن دست به عمل زده است.

^۱ - برنامه درسی / کتاب درسی (با توجه به این که سند برنامه درسی معمولاً در اختیار معلمان قرار ندارد می‌توان از کتاب درسی استفاده نمود).

نام درس به فارسی: کارورزی ۳ نام درس به انگلیسی: Internship3	مشخصات درس نوع درس: کارورزی ۳ تعداد واحد: ۲ تعداد ساعت: ۱۲۸ ساعت شایستگی کلیدی: موضوعی-تربیتی دروس پیش نیاز: کارورزی ۲ استاد متخصص برای تدریس: متخصص رشته ای
اهداف / پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو قادر خواهد بود: قادر خواهد بود: اهداف / پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو قادر خواهد بود: با تحلیل محتوای برنامه درسی / کتاب درسی مفاهیم و مهارت های اساسی را شناسایی و طرح یادگیری را طراحی، اجرا و ارزیابی نموده، و تأثیرات آن بر نتایج توانایی دانش آموزان در انتقال آموخته ها به موقعیت جدید را مورد ارزیابی قرار دهد. نتایج تجربیات خود از فرآیند طراحی، اجرا و ارزیابی و بازبینی و بازاندیشی را با تکیه بر عقلانیت عملی در قالب کنش پژوهی فردی گزارش کند.	

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

جلسه اول:

معرفی برنامه کارورزی و فرآیند کنش پژوهی فردی، نحوه تهیه طرح یادگیری با تمرکز بر فرایند پیش بینی شده، شیوه ثبت تجربیات و واکاوی آن در هر یک از مراحل کنش پژوهی، ساختار گزارش کنش پژوهی، برنامه زمان بندی سمینارها در سطح مدرسه و واحد آموزشی و چگونگی ارزیابی از عملکرد دانشجویان بر اساس پیامدهای یادگیری و ملاک ها و سطوح موفقیت.

جلسه دوم تا شانزدهم:

تهیه طرح های یادگیری برای بر عهده گرفتن مسئولیت تدریس در سطح کلاس درس مبتنی بر محتوای برنامه درسی (کتاب درسی)، اجرا و بررسی تأثیر آن در کسب توانایی دانش آموزان برای انتقال آموخته ها به موقعیت جدید است. استاد راهنما (برای دوره متوسطه مشارکت استاد راهنمای تربیتی و تخصصی - برای دوره ابتدایی استاد تربیتی و مشاوره تخصصی بر حسب نیاز موضوعات درسی) باید بر فرآیند تهیه طرح کنش پژوهی فردی و اجرای آن تا مرحله تهیه گزارش نظارت داشته باشد و بازخوردهای ارائه شده به منظور ارزیابی عملکرد دانشجو در پوشه توسعه حرفه ای ثبت و ضبط گردد. فرآیند تحلیل محتوای برنامه درسی و استخراج مفاهیم و مهارت های اساسی برای تهیه طرح یادگیری و تولید مواد و منابع آموزشی مورد نیاز نیز زیر نظر استاد راهنما و با مشارکت معلم راهنما صورت می گیرد. از نظر زمانی تنظیم جلسات برای بررسی طرح و تولیدات دانشجو باید به گونه ای صورت گیرد که دانشجو بتواند طرح کنش پژوهی فردی پیش بینی شده را اجرا و نتایج آن را گزارش نماید. در طول این جلسات حضور دانشجو در مدرسه ضروری است و جلسات بررسی برای بازخورد دادن، انتقال تجربیات و... در قالب سمینارها بر حسب مورد می تواند در سطح مدرسه یا واحد آموزشی تشکیل شود. (فرم پیشنهادی^۱ گفتگو میان استاد/ معلم راهنما قبل و پس از اجرای طرح یادگیری ضمیمه است).

^۱ - فرم ها می تواند با توجه به شرایط و اقتضائات مورد بازنگری قرار گیرد.

توصیه: با توجه به این که مطالعه موقعیت و مسئله‌های شناسایی شده برای شروع کنش پژوهی فردی از اهمیت زیادی برخوردار است لذا، توصیه می‌شود استاد راهنما با مطالعه پیشینه دانشجو در کارورزی ۱ و ۲ برنامه‌ریزی لازم را به منظور کمک به دانشجو برای تهیه طرح کنش پژوهی فردی و اجرای موفقیت آمیز آن از سوی دانشجویان بنمایند. فرآیند رفت و برگشت برای حل مسئله ممکن است نیازمند طراحی‌های متعدد باشد.

با توجه به این که ماهیت طرح‌های یادگیری تهیه شده احتمالاً با روش‌های رایج آموزشی در سطح مدرسه و کلاس درس متمایز است و نیازمند تدارک منابع و مواد آموزشی/ فضای یادگیری متفاوتی می‌باشد لذا، هماهنگی با معلم راهنما و مدیریت مدرسه برای اجرای طرح‌های یادگیری از سوی استاد راهنما و دانشجو الزامی است. تأمین منابع/ امکانات و همکاری با دانشجو برای تهیه آن به شرط تأیید استاد راهنما از سوی واحد آموزشی الزامی است.

تکالیف عملکردی:

الف: طراحی و اجرای طرح کنش پژوهی فردی

- (۱) تهیه طرح کنش پژوهی و تأیید آن توسط استاد راهنما بر مبنای چرخه کنش پژوهی فردی
- (۲) تبیین واضح و روشن از مسئله (تعیین انتظارت حرفه‌ای که در فرایند کنش پژوهی فردی به دنبال دستیابی به آن است)
- (۳) شناسایی و تحلیل ظرفیت‌ها در موقعیتی (آموزشی/ تربیتی)
- (۴) تعیین فرضیه‌ها/ سؤالات/ اهداف به همراه ملاک‌ها و سطوح عملکرد
- (۵) طراحی و تدوین طرح عمل در گفتگو با استاد راهنما/ معلم راهنما (قبل و بعد از عمل)
- (۶) اجرای طرح یادگیری^۱ و جمع‌آوری اطلاعات از فرآیند طراحی و اجرا^۲
- (۷) تأمل درباره عمل انجام شده، تبیین و فهم آن و بازگشت به مرحله اول (به صورت رفت و برگشت تا حل مسئله)
- (۸) جمع‌آوری اطلاعات از فرایند اجرا (شامل دست نوشته‌ها، روایت‌های شخصی (تأمل قبل، و پس از عمل)، جلسات بحث و گفتگو با استاد و معلم راهنما، کاربرگ‌های دانش‌آموزان، نتایج سنجش از یادگیری دانش‌آموزان و....)
- (۹) تحلیل و تفسیر یافته‌ها
- (۱۰) کدگذاری و طبقه‌بندی اطلاعات، تحلیل و تفسیر یافته‌ها بر اساس فرضیه؟ سؤال یا... طرح شده و ملاک‌ها و سطوح عملکرد

(۱) تهیه گزارش کنش پژوهی فردی

ب: طرح یادگیری

طرح یادگیری

^۱ - در صفحه‌ی بعد این طرح و ساختار آن به‌طور کامل توضیح داده شده است.

^۲ - دانشجو باید ۶ حداقل طرح یادگیری را بر اساس فرم‌های الف، ب، ج و د پیوست برای پاسخ به فرضیه‌ها/ سؤالات یا.... در چرخه کنش پژوهی فردی اجرا نماید.

- مطالعه موقعیت یادگیری و شناسایی ظرفیت‌های آن (ظرفیت‌های فردی/جمعی در بافت/زمینه یادگیری) برای تهیه طرح یادگیری
- تدوین طرح یادگیری بر اساس تحلیل برنامه‌درسی (کتاب‌درسی)، شناسایی مفاهیم و مهارت‌ها
- طراحی تکالیف یادگیری و عملکردی برای مراحل یادگیری پیش‌بینی شده
- تولید مواد آموزشی مورد نیاز برای اجرای طرح یادگیری
- هدایت فرآیند یادگیری در سطح کلاس درس/مدرسه
- ارزیابی از توانایی دانش‌آموزان در انتقال آموخته‌ها به موقعیت جدید

ساختار طرح یاددهی یادگیری:

- مفاهیم و مهارت‌ها در برنامه‌درسی / کتاب‌درسی
 - پیامد یادگیری
 - مراحل/گام‌های طرح یادگیری
- برقراری ارتباط (فرصت یادگیری تدارک دیده شده در ارتباط با زندگی روزمره دانش‌آموز بوده و برخاسته از مسایل/چالش‌هایی است که دانش‌آموز با آن روبرو است)
- تجربه کردن (فرصت یادگیری تدارک دیده شده قابل تجربه/آزمایش/بررسی باشد، به یادگیرنده کمک کند تا با بروز خلاقیت خود به کشف روابط/راه‌حل‌ها دست پیدا کند، اختراع کند و به ایده‌های نو بیاندهد/از طریق پژوهش به پرسش‌های خود پاسخ دهد)
- به کار بستن (فرصت کاربردی نمودن مفاهیم و اطلاعات کسب شده برای دستیابی به درک عمیق و به کارگیری آن توسط دانش‌آموز فراهم شود. مثل: ایجاد ارتباط بین تئوری و عمل/بکارگیری آن برای به دست آوردن یک تصور حرفه‌ای در ارتباط با مسئله/حل مسئله یا پژوهش انجام شده)
- به اشتراک گذاشتن (فرصت یادگیری تا حد امکان دانش‌آموزان را به کار گروهی تشویق کند و آن‌ها را در موقعیتی قرار دهد تا برای انجام پژوهش یا جمع‌آوری اطلاعات و تجزیه و تحلیل آن‌ها نیاز به تعامل و تلفیق یافته‌ها و عرضه آن در قالبی جدید/مطالعه موضوع از زوایای مختلف کند/ایجاد هم‌افزایی کند)
- انتقال آموخته‌ها به موقعیت جدید (فرصت‌های جدیدی برای به کارگیری و بسط آموخته‌ها به موقعیت جدید فراهم شود)

- مواد/منابع آموزشی مورد نیاز/تدارک دیدن فضای یادگیری
- روش بازخورد دادن به دانش‌آموزان در فرایند یادگیری
- سنجش آموخته‌ها/سنجش عملکرد

تأمل و واکاوی تجربیات حرفه‌ای

- بررسی پیش‌بینی‌ها (با مطالعه مجدد تجربیات واکاوی شده در ترم اول و دوم ظرفیت‌های ممکن موقعیت یادگیری (فردی/ جمعی که در بافت و زمینه وجود دارد) را شناسایی نموده و چگونگی بهره‌گیری از این ظرفیت برای ورود به مرحله برقراری ارتباط را مشخص نماید.
- تعیین موانع و محدودیت‌ها و چگونگی مدیریت آن در فرایند آموزش
- بررسی علل تغییرات طرح در فرآیند اجرا (تطبیق با شرایط/ نیازهای یادگیری و...)
- بررسی نتایج یادگیری و چگونگی دستیابی به آن
- واکاوی فرایند عمل حرفه‌ای و تجربیات کسب شده
- شناسایی نقاط قوت و ظرفیت‌های خود برای بهره‌گیری از آن در موقعیت بعدی آموزش
- اتخاذ تصمیمات برای به کارگیری تجربیات در موقعیت بعدی

سمینارها

الف) جلسات بحث و گفتگوی فردی/ گروهی/ جمعی قبل از طراحی: به منظور گفتگو پیرامون ظرفیت‌های شناسایی شده در موقعیت و چگونگی پیوند آن با پیامد یادگیری/ فرصت‌های یادگیری (مراحل برقراری ارتباط و...) و سنجش، نحوه هدایت یادگیری در سطح کلاس و مقاصد حرفه‌ای که دانشجو به دنبال دستیابی به آن است. توصیه می‌شود این جلسات در سطح مرکز یا پردیس تشکیل شود.

ب) جلسات بحث و گفتگو پس از اجرای طرح یادگیری: در این جلسات دانشجو باید گزارشی از فرآیند اجرا که شامل طرح یادگیری، بازخوردهای ارائه‌شده در هر یک از مراحل آموزش، تحلیل و تفسیر را به همراه داشته باشد. این جلسات باید به دانشجو کمک کند تا تصویر روشن‌تری نسبت به ظرفیت‌های حرفه‌ای خود و چگونگی بهره‌گیری از آن در موقعیت بعدی به دست آورد. این مهم به کمک بازخوردهای (در سطر سطح تأمل بر روی عمل) ارائه‌شده از سوی استاد امکان‌پذیر می‌شود.

سمینارهای پس از اجرا می‌تواند در دو شکل زیر اجرا شود:

الف: در سطح مدرسه و پس از مشاهده عملکرد دانشجو در اجرای برنامه پیش‌بینی شده با هماهنگی معلم راهنما و ارائه بازخورد برای ادامه کار

ب: در سطح مرکز یا پردیس به صورت مشارکتی برای به اشتراک گذاشتن تجربیات و یافته‌ها و دستیابی به درک عمیق‌تر از تجربیات کسب شده. با توجه به این که در این ترم فعالیت‌های دانشجویان در قالب کنش پژوهی فردی دنبال می‌شود برگزاری سمینارها در هر یک از مراحل قبل و پس از اجرای هر مرحله به شیوه مشارکتی به درک انتظارات و انتقال تجربیات کمک می‌کند. سمینارها فرصت ارزشمندی را از طریق به اشتراک گذاشتن تجربیات برای کسب مهارت‌های حرفه‌ای در اختیار دانشجویان قرار می‌دهد.

انواع سمینارها

سمینار با حضور استاد راهنما/ دانشجویان و معلمان راهنما

سمینارهای گروهی برای انتقال یافته‌ها و تجربیات و تبادل نظر به صورت ماهیانه و الزامی (با برنامه‌ریزی و اعلام قبلی از سوی استاد) سمینار گروهی دانشجویان بر حسب موضوعات مشترک (اختیاری و با درخواست استاد/ دانشجویان)

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

راهبردهای مستقیم، غیرمستقیم، در قالب ارائه شیوه مشاهده تأملی، به کارگیری راهبردهای شناختی در تحلیل موقعیت‌های واقعی، تحلیل نقادانه برای شناسایی و تبیین مسئله، راهبردهای مشارکتی، پژوهش روایتی، سمینارهای گروهی و فردی ارائه می‌گردد.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

۱- احمدی، آمنه (۱۳۹۴). راهنمای عملی برنامه کارورزی دانشگاه فرهنگیان با رویکرد تربیت معلم فکور (۱). تهران: دانشگاه فرهنگیان.

منبع فرعی:

۱- کرمی، علی و زائری، معصومه (۱۳۹۷). تمرین معلمی (کارورزی). نشر: فارس- مهر.

۲- نوروزی، رضاعلی و مقامی، حمید (۱۳۸۴). تمرین معلمی (کارورزی و مدیریت کلاس درس). قم: سماء قلم.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

ارزشیابی پایانی:

ارزشیابی پایانی در درس کارورزی ۳ در قالب سمینار پایانی صورت می‌گیرد که در آن دانشجویان باید یافته‌های خود از نتایج کنش پژوهی فردی ارائه و از آن دفاع نمایند. این جلسه می‌تواند با حضور معلمان راهنما تشکیل می‌شود.

ارزشیابی فرآیند:

ارزشیابی فرآیند بر اساس بازخوردهای داده شده به گزارش‌های ارائه‌شده در طول ترم و سمینارهای سطح مدرسه و واحد آموزشی صورت می‌گیرد. میزان مشارکت در بحث‌ها، ارائه یافته‌های جدید، پاسخ به بازخوردهای داده شده و...

ارزیابی پوشه کار:

کلیه گزارش‌ها در مراحل مختلف کنش پژوهی فردی به همراه بازخوردهای داده شده در پوشه توسعه حرفه‌ای دانشجو ضبط و مبنای برنامه‌ریزی برای آموزش‌های بعدی و نیز دفاع از توانایی‌های حرفه‌ای در پایان دوره قرار می‌گیرد. یک نسخه از پوشه در اختیار دانشجو و یک نسخه در واحد آموزشی ثبت و ضبط می‌گردد.

ملاک‌های های ارزیابی طرح یادگیری:

- انعطاف فرصت‌های یادگیری
- انعطاف در فرایند اجرا

• به کارگیری مهارت‌های یادگیری

• فراخواندن سطوح بالای تفکر

• تنوع محصول یادگیری/ تولیدات دانش‌آموزان

ارزشیابی عوامل مدرسه (مدیر و معلم راهنما):

بخشی از ارزیابی دانشجو در پایان‌ترم مربوط به گزارش عملکردی است که از سوی معلم راهنما و مدیر مدرسه ارائه می‌گردد!

امتیاز درس کارورزی بر مبنای ۱۰۰ و به شرح زیر محاسبه می‌شود:

- شرکت فعال در جلسات کلاسی، سمینارها و مدرسه: ۲۰ امتیاز

- گزارش‌های عملکردی مرحله‌ای: ۳۰ امتیاز

- گزارش کنش‌پژوهی فردی: ۳۰ امتیاز

- دفاع در جلسه پایانی ۲۰ امتیاز

- حد نصاب قبولی در درس «کارورزی ۳» ۷۰٪ امتیاز یا نمره ۱۴ می‌باشد.

نکات اساسی در تنظیم گزارش پایانی:

۱. تنظیم فهرست و فصل‌بندی
۲. ارائه مقدمه، هدف و تعاریف و مفاهیم کلیدی
۳. نگارش ادبی و فنی
۴. اعتبار داشتن گزاره‌ها
۵. ظرافت و زیبایی ظاهری
۶. صحت نحوه تحلیل، تفسیر و نقد گزاره‌ها
۷. ارائه نمودارها و عوامل دیداری و هنری مکمل
۸. ارائه راه‌حل‌ها و پیشنهادهای برخاسته از یافته‌ها
۹. ارجاعات روشن، استفاده از منابع معتبر و ارائه پیوست‌ها
۱۰. رعایت ساختار علمی و کلی گزارش بر اساس اصول حاکم بر رشته تحصیلی

۱ - در فرم ارزیابی ارائه خواهد شد.

سرفصل درس «کارورزی ۴»

۱. معرفی درس و منطق آن

در ترم چهارم کارورزی انتظار می‌رود دانشجو با تجربیات کسب شده، بتواند در نقش معلم به عنوان برنامه‌ریز درسی^۱ (مجری فعال) حاضر شده و ضمن تحلیل برنامه درسی تجویزی، واحد یادگیری را برای پاسخ به نیازها/حل مسایل یادگیری دانش آموزان طراحی، تولید، اجرا و نتایج آن را در کسب شایستگی های پیش بینی شده در برنامه درسی، مورد ارزیابی قرار دهد. با توجه به ویژگی نظام برنامه ریزی درسی در ایران، تطبیق آن با موقعیت های تربیتی / آموزشی و به منظور حفظ استانداردهای برنامه درسی این فرآیند با استفاده از رویکرد طراحی معکوس^۲ تدوین می شود. طراحی معکوس مبتنی بر درک اصیل^۳ و استفاده عقلانی و مؤثر از آموخته‌های نظری و نحوه بکارگیری آن در عرصه عمل است، به گونه‌ای که دانشجو را به آن‌سوی آنچه می‌بینند و استفاده از آموخته‌ها برای ساخت معنا هدایت کند. این فرایند با تحلیل برنامه درسی (تحلیل کتاب درسی^۴) آغاز شده و با تعیین شایستگی های مورد انتظار، ملاک‌ها و سطوح عملکرد، طراحی تکالیف یادگیری و عملکردی برای هدایت فرآیند یادگیری و کمک به یادگیرندگان در بسط قابلیت ها و ظرفیت های وجودی^۵ ادامه می‌یابد. تعیین شایستگی‌ها در آغاز برای روشن شدن تصمیمات معلم برای تعیین مسیری است که یادگیرنده باید طی کند و موجب می‌شود تا نگاه معلم را همواره بر شایستگی های مورد انتظار برنامه درسی متمرکز نگاه دارد. محتوا در چارچوب "ایده کلیدی^۶ / مفاهیم و مهارت های اساسی^۷" مطرح می‌شود و باعث می‌گردد تا در طراحی واحد یادگیری امکان تلفیق در درون و بیرون از حوزه یادگیری فراهم شود. در چنین شرایطی فرایند یاددهی - یادگیری از محدوده‌ی توجه به حافظه و به عبارتی "آموزش برای به خاطر سپردن" کاملاً خارج شده و همواره آموزش بر دستیابی به شایستگی ها متمرکز می‌ماند. در طی این مسیر، یادگیرندگان قادر خواهند بود، بین اطلاعات جدید و دانش و آموخته های پیشین خود ارتباط برقرار کنند، واقعیت‌ها و حقایق را به «مسائل کلی» و روزمره ای که با آن برخورد می‌کنند پیوند دهند و آن را در زمینه های جدید به کار گیرند. از آنجایی که این شیوه از طراحی نیازمند درهم نوردیدن مرز های دانش و تلفیق موضوعات در برنامه درسی در سطح پایه یا دوره تحصیلی است، لذا اتخاذ تصمیمات باید با مشارکت معلمان در سطح مدرسه صورت بگیرد و در طراحی فرصت های یادگیری از

۱ - هدف عملیاتی ۱۱ سند تحول بنیادین - نقش معلم در برنامه درسی ملی (صفحه ۱۲) « برای خلق فرصت‌های تربیتی و آموزش [معلم] مسئولیت تطبیق، تدوین، اجرا و ارزشیابی برنامه‌های درسی و تربیتی در سطح کلاس درس را بر عهده دارد».

۲ - backward design

۳ - Genuine understanding

۴ - در صورتی که سند برنامه درسی در اختیار دانشجویان قرار نداشته باشد.

۵ - برنامه درسی ملی نقش دانش آموز صفحه ۱۲ «در فرآیند یاددهی - یادگیری و تربیت‌پذیری و توسعه شایستگی‌های خویش به لحاظ ذاتی نقش فعال دارد». نقش معلم « با شناخت و بسط ظرفیت‌های وجودی دانش آموزان و خلق فرصت‌های تربیتی و آموزشی زمینه درک و انگیزه اصلاح مداوم موقعیت آنان را فراهم سازد».

۶ - Key idea

۷ - برنامه درسی ملی صفحه ۱۳ بند دو محتوا دربرگیرنده مفاهیم و مهارت‌های اساسی و ایده‌های کلیدی مبتنی بر شایستگی‌های مورد انتظار از دانش آموزان است».

راهنماهای مختلف (راهنماهای مستقیم، غیر مستقیم، تعاملی، رشد فردی) برای طراحی تکالیف یادگیری و عملکردی استفاده شود. عمل فکورانه در این مرحله ناظر به کاویدن منظم رخدادهای در فرآیند طراحی، تدوین، اجرا و ارزیابی واحد یادگیری، یافتن روابط علت و معلولی میان شیوه کار و کارکرد ها، نتایج و علل آن در سطح مدرسه به شیوه مشارکتی و در قالب درس پژوهی است.

نام درس به فارسی: کارورزی ۴	مشخصات درس
نام درس به انگلیسی: Internship4	نوع درس: کارورزی ۴
اهداف / پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:	تعداد واحد: ۲
با تحلیل محتوای برنامه درسی / کتاب درسی واحد یادگیری برای کسب شایستگی های مورد انتظار در برنامه درسی را با مشارکت معلمان در سطح مدرسه طراحی، اجرا و تأثیر آن را در بهبود عملکرد دانش آموزان مورد ارزیابی قرار دهد.	تعداد ساعت: ۱۲۸ ساعت
با ثبت و واکاوی تجربیات در فرایند درس پژوهی، یافته های حاصل از عملکرد حرفه ای خود در سطح مدرسه را گزارش نماید.	شایستگی کلیدی: موضوعی-تربیتی
	دروس پیش نیاز: کارورزی ۳
	استاد متخصص برای تدریس:
	متخصص رشته ای

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

جلسه اول:

در این ترم دانشجویان با توجه به تجربیات کسب شده در طول اجرای برنامه، درک عمیق تری نسبت به توانایی های خود، نحوه برخورد با موقعیت های واقعی کلاس درس، نحوه کنار آمدن با چالش ها و... بدست آورده اند و می توانند تصمیمات خود را در فرایند طراحی، تولید و اجرای واحد های یادگیری با مشارکت سایر معلمان/ همقطاران به مرحله اجرا بگذارند. لذا ضروری است اساتید در آغاز کار فرآیند درس پژوهی، فرآیند تهیه طرح واحد یادگیری، اجرا و ارزیابی از نتایج آن را با تمرکز بر: شیوه ثبت تجربیات و واکاوی آن در هر یک از مراحل درس پژوهی، نحوه تعامل با معلمان/ همقطاران در سطح مدرسه در فرآیند طراحی، تدوین، اجرا و ارزشیابی از نتایج واحد یادگیری، ساختار گزارش درس پژوهی، برنامه زمان بندی سمنارها در سطح مدرسه و واحد آموزشی و چگونگی ارزیابی از عملکرد دانشجویان بر اساس ملاک ها و سطوح موفقیت بر اساس پیامدهای یادگیری را در یک نشست جمعی به بحث بگذارند. توصیه می شود در این نشست نسبت به نحوه گروه بندی دانشجویان به عنوان تیم درس پژوهی برای طراحی، تولید، اجرا و ارزیابی واحد های یادگیری اقدام شود.

می توان دانشجویان را در گروه های دو تا ۴ نفر (حد اکثر) برای تشکیل تیم درس پژوهی سازمان داد. روش مشارکت دانشجویان در فرآیند طراحی، تولید، اجرا و ارزیابی به شرح زیر است:

۱. مطالعه برنامه درسی (کتاب درسی) استخراج مفاهیم و مهارت های اساسی و سازمان دادن آن ذیل ایده کلیدی، تولید واحد یادگیری. این فعالیت توسط تیم دانشجویان زیر نظر استاد تربیتی و تخصصی انجام می شود.
 ۲. اجرای واحد یادگیری در کلاس درس توسط یکی از اعضا و مشاهده و ثبت عملکرد توسط سایر اعضا تیم به طور همزمان و به تفکیک هر عضو گروه (معلم/همقطاران)
 ۳. جمع آوری اطلاعات از فرآیند تدریس توسط کلیه اعضا برای ارائه در جلسه گروهی (دیدن فرآیند آموزش از زوایای مختلف) به همراه نتایج ارزشیابی از یادگیری دانش آموزان با استفاده از روش های رسمی/ غیر رسمی. این جلسات به طور مستمر در طول اجرا و بعد از هر جلسه تشکیل و بر روی نتایج بازخورد های ارائه شده از سوی همکاران/ هم قطاران برای بهبود عملکرد در جلسه بعد تصمیم گیری می شود. کل مذاکرات در این جلسات ثبت و ضبط شده و در نشست پایانی به منظور شناسایی نقاط قوت و ضعف و تأثیر گروه در عملکرد هر یک از اعضا و نتایج حاصله مورد بررسی مجدد قرار می گیرد (بند ۴ و ۵ و ۶).
 ۴. بررسی گزارش مشاهدات و اطلاعات جمع آوری شده در گروه و نقد و ارزیابی نتایج یادگیری دانش آموزان و تنظیم آن در قالب گزارش پایانی کل گروه (دانشجویان)
 ۵. تعیین نقاط کور/ محدودیت ها در طراحی/ اجرا و ارائه پیشنهادات برای اصلاح/ بهبود آن برای دستیابی دانش آموزان به سطح بالاتر یادگیری
 ۶. تحلیل عملکرد گروه، شناسایی یافته ها و تأثیر گفتگو ها در درک و پذیرش مسئولیت حرفه ای و صورت بندی مجدد هویت حرفه ای توسط هر یک از اعضا (میزان تأثیر گذاری بر عملکرد گروه، یادگیری های حرفه ای و...)
- تشکیل نظام مند این نشست ها برای بررسی نتایج یادگیری دانش آموزان و تصمیم گیری در خصوص روش هایی که منجر به بهبود یادگیری همه دانش آموزان می شود، دارای اهمیت است. تأمل فردی و تأمل گروهی، انعکاس یادگیری روش ها، اصولی که در کار از آن تبعیت شده است و... چگونه تفکر آن ها تحت تأثیر فرایند عمل مشارکتی قرار گرفته است، ایده هایی که آن ها از این بحث ها به کلاس های درس خود خواهند برد.
 - روایت نویسی از مجموعه ایده پردازی ها برای طراحی، تولید، و اجرا، یادداشت های شخصی قبل، حین و پس از اجرا، نشست ها گروهی، فرایند اجرا.....
 - هماهنگی با معلم راهنما و مدیر مدرسه به منظور تشکیل جلسات درس پژوهی در سطح مدرسه بر عهده استاد راهنما است. در صورتی که امکان شکل گیری تیم درس پژوهی در سطح مدرسه وجود نداشته باشد می توان تیم را در سطح پردیس/ مرکز تشکیل داد. مسئولیت انجام کلیه فعالیت های فوق بر عهده این تیم در سطح مدرسه خواهد بود.

جلسه دوم تا شانزدهم:

در این ترم دانشجو مسئولیت تدریس در سطح کلاس درس را بر اساس تهیه طرح واحد یادگیری (حد اقل یک فصل/بخش کتاب درسی) را بر عهده دارد و باید واحد یادگیری خود را حول یک ایده کلیدی که پوشش دهنده محتوای برنامه درسی (مفاهیم و

مهارت های اساسی و... در کتاب درسی) است طراحی نماید. طرح تهیه شده پس از بررسی در گروه ۲ تا ۴ نفره در سطح پردیس/ مرکز به همراه دفاعیه آن در شورای معلمان دوره/ پایه تهیه و در سطح مدرسه با حضور استاد راهنما از آن دفاع می شود. نظرات معلمان بر روی طرح اعمال و طرح با مشارکت معلمان دوره/ پایه اجرا و نتایج اجرای آن به شیوه درس پژوهی مورد تحلیل و تفسیر قرار می گیرد. در گفتگو استاد راهنما و دانشجو پاسخ به این پرسش ها مسیری که دانشجو قصد طی نمودن آن را دارد روشن شده و به دفاع از طرح در جلسه معلمان کمک می کند: ایده های کلیدی، مفاهیم اساسی، مهارت های اساسی که یادگیرندگان باید به آن دست یابند، کدام اند؟ چه مدارک و شواهدی بیانگر آن است که شایستگی های مورد انتظار تحقق یافته و دانش آموزان به راستی مطالب را فرا گرفته اند و می توانند آموخته های خود را به نحوی معنادار و مؤثر در موقعیت های جدید به کار گیرند؟ ملاک ها و سطوح ارزیابی شایستگی ها چیست؟ چه راهبردها و راهکارهایی (فعالیت های یادگیری، تکالیف عملکردی) به یادگیرندگان کمک خواهد کرد تا خود، مفاهیم را بسازند و به افرادی صاحب دانش و توانمندی در زمینه ای خاص تبدیل شوند؟

استاد راهنما (برای دوره متوسطه مشارکت استاد راهنمای تربیتی و تخصصی - برای دوره ابتدایی استاد تربیتی و مشاوره تخصصی بر حسب نیاز موضوعات درسی) باید بر فرآیند تهیه طرح واحد یادگیری و فرآیند درس پژوهی و اجرای آن تا مرحله تهیه گزارش نهایی نظارت داشته باشد و بازخورد های ارائه شده به منظور ارزیابی عملکرد دانشجو در پوشه حرفه ای او ثبت و ضبط گردد. فرآیند تحلیل محتوای برنامه درسی و تعیین ایده کلیدی برای تهیه واحد یادگیری و تولید مواد و منابع آموزشی مورد نیاز نیز زیر نظر استاد راهنما و با مشارکت معلم راهنما صورت می گیرد. از نظر زمانی تنظیم جلسات برای بررسی طرح و تولیدات دانشجو باید به گونه ای صورت گیرد که دانشجو بتواند طرح درس پژوهی پیش بینی شده را با مشارکت معلمان در سطح مدرسه اجرا و نتایج آن را گزارش نماید. در طول ترم حضور دانشجو در مدرسه برای تعامل با معلمان/ کادر مدرسه ضروری است و جلسات گفتگو برای بررسی عملکرد دانشجو در مدرسه و رفع محدودیت ها یا تدارک شرایط برای اجرای واحد یادگیری، بازخورد دادن، انتقال تجربیات و... در قالب سمینار ها بر حسب مورد می تواند در سطح مدرسه یا واحد آموزشی تشکیل شود.

توصیه: با توجه به این که سؤال/ مسئله ها/ نیاز های شناسایی شده برای شروع فرآیند درس پژوهی از اهمیت زیادی برخوردار است و این سؤال/ مسئله ها/ نیاز ها باید از بستر مدرسه و کلاس درس برخاسته باشد لذا، مشارکت کادر مدرسه در طول اجرای این برنامه ضروری است. توصیه می شود استاد راهنما با مطالعه پیشینه دانشجو در کارورزی ۱، ۲ و ۳ برنامه ریزی لازم را برای کمک به دانشجو برای تهیه طرح درس پژوهی و اجرای موفقیت آمیز آن از سوی دانشجویان بنمایند. تعداد واحد های یادگیری تهیه شده و اجرای آن وابسته به طرح درس پژوهی است اما حد اقل یک واحد یادگیری (یک فصل/ بخش در کتاب درسی) است.

همکاری پردیس ها و واحد های تابعه با دانشجو و مدرسه برای تأمین منابع/ امکانات به شرط تأیید استاد راهنما الزامی است.

۱) تکالیف عملکردی:

تهیه طرح درس پژوهی و تأیید آن توسط استاد راهنما بر مبنای چرخه درس پژوهی

- تعیین هدف (تعریف روشن سؤال/ مسئله/ نیاز) با مشارکت معلمان

- طراحی واحد یادگیری

- ارزیابی میزان اثر بخشی واحد یادگیری بر اساس مسئله / نیاز تعریف شده با مشارکت معلمان
 - اجرای واحد یادگیری با مشارکت معلمان و ثبت آن در فرآیند اجرا
 - تبیین و جلب مشارکت معلمان در فرآیند اجرا، تأمل و گفتگوی حرفه‌ای با آنان
 - بازبینی و بازاندیشی در مورد تصمیمات اتخاذ شده بر اساس گفتگوهای حرفه‌ای در فرآیند طراحی، تولید و اجرا
- ثبت و واکاوی تجربیات در طول ترم توسط دانشجو

۲) تکالیف عملکردی

- مطالعه موقعیت یادگیری و شناسایی ظرفیت‌های آن برای تهیه طرح واحد یادگیری
- تهیه طرح واحد یادگیری بر اساس تحلیل برنامه درسی (کتاب درسی)، شناسایی ایده کلیدی / مفاهیم و مهارت‌های اساسی.....
- تدوین شایستگی
- طراحی تکالیف یادگیری و عملکردی
- تولید مواد آموزشی مورد نیاز برای اجرای طرح واحد یادگیری
- هدایت فرآیند یادگیری در سطح کلاس درس / مدرسه
- ارزیابی از شایستگی‌های کسب شده توسط دانش آموزان بر اساس ملاک‌ها و سطوح عملکرد.

ساختار طراحی واحد یادگیری:

- ۱) منطق واحد یادگیری
- ۲) شایستگی‌های مورد انتظار
- ۳) ایده کلیدی که واحد یادگیری حول آن سازماندهی می‌شود
- ۴) مفاهیم و مهارت‌های اساسی (قوانین / اصول / خرده مفاهیم / خرده مهارت‌ها / و....)
- ۵) طرح پرسش‌های اساسی
- ۶) ملاک‌های سنجش و سطوح عملکرد دانش آموزان (تکالیف عملکردی)
- ۷) تعیین شواهدی برای ارزیابی عملکردی و معیارهای ارزیابی تولیدات یادگیرندگان
- ۸) فرصت‌های یادگیری (سازماندهی فعالیت‌های یادگیری - براساس مراحل یادگیری در کارورزی ۳)
- ۹) تعیین اطلاعات و مهارت‌های مستقیم (پایه) و مورد نیاز یادگیرندگان برای انجام فعالیت‌های یادگیری و تکالیف عملکردی
- ۱۰) تعیین محدوده‌ی تجربیات خارج از کلاس درس برای انتقال آموخته‌ها به موقعیت واقعی
- ۱۱) تعیین تولیدات یادگیرندگان در جریان فعالیت‌های یادگیری و تکالیف عملکردی و نحوه ارزیابی آن
- ۱۲) روش تفسیر، سطح دستیابی یادگیرندگان به شایستگی‌ها و راهبرد بازخورد دادن به دانش آموزان (تکالیف یادگیری، جبرانی، تکمیلی، توسعه‌ای)

۱۳) انواع راهکار های سنجش

۱۴) راهکار هایی برای بررسی بدفهی های یادگیرندگان

تأمل و واکاوی تجربیات حرفه‌ای

- تعیین هدف
- بررسی پیش بینی ها
- روشن نمودن موانع و محدودیت ها و راه حل ها
- طراحی و تولید واحد یادگیری
- تأملات و تعدیل ها در فرآیند اجرا
- تحلیل و تفسیر نتایج یادگیری دانش آموزان
- تحلیل و تفسیر نتایج کسب شده در گروه معلمان
- واکاوی یادداشت های تأملی و تجربیات حاصل از نشست ها و فرآیند گفتگوی حرفه‌ای با معلمان/ همقطاران
- اتخاذ تصمیمات برای آینده حرفه‌ای

سمینارها

سمینارها در دو شکل اجرا می شود:

الف: در سطح مدرسه و پس از مشاهده عملکرد دانشجو در اجرای برنامه پیش بینی شده با هماهنگی معلم راهنما و ارائه بازخورد برای ادامه کار

ب: در سطح واحد آموزشی به صورت مشارکتی برای به مشارکت گذاشتن تجربیات و یافته ها و دستیابی به درک عمیق تر از تجربیات کسب شده. با توجه به این که در این ترم فعالیت‌های دانشجویان در قالب درس پژوهی دنبال می شود برگزاری سمینارها در هر یک از مراحل قبل و پس از اجرای هر مرحله به شیوه مشارکتی در گروه های پیش بینی شده به دانشجویان در درک انتظارات و انتقال تجربیات به یکدیگر بسیار کمک می کند.

انواع سمینارها

سمینار با حضور استاد راهنما/ دانشجویان و معلمان راهنما

سمینارهای گروهی برای انتقال یافته ها و تجربیات و تبادل نظر به صورت ماهیانه و الزامی (با برنامه ریزی و اعلام قبلی از سوی مدرس)

سمینار گروهی دانشجویان بر حسب موضوعات مشترک (اختیاری و با درخواست دانشجویان)

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

راهبردهای مستقیم، غیر مستقیم، در قالب ارائه شیوه مشاهده تأملی، بکارگیری راهبرد های شناختی در تحلیل موقعیت های واقعی، تحلیل نقادانه برای شناسایی و تبیین مسئله، راهبرد های مشارکتی، پژوهش روایتی، سمینار های گروهی و فردی ارائه می گردد.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

۱- احمدی، آمنه (۱۳۹۴). راهنمای عملی برنامه کارورزی دانشگاه فرهنگیان با رویکرد تربیت معلم فکور (۱). تهران: دانشگاه فرهنگیان.

منبع فرعی:

- ۱- کرمی، علی و زائری، معصومه (۱۳۹۷). تمرین معلمی (کارورزی). نشر: فارس- مهر.
- ۲- نوروزی، رضا علی و مقامی، حمید (۱۳۸۴). تمرین معلمی (کارورزی و مدیریت کلاس درس). قم: سماء قلم.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

ارزشیابی پایانی:

ارزشیابی پایانی در درس کارورزی ۴ بر اساس واحد یادگیری طراحی شده و گزارش پایانی تهیه شده صورت می گیرد، که در آن دانشجویان باید یافته های خود از نتایج عملکرد خود و تجربیات کسب شده در تعامل با معلمان/ همقطاران را به منظور تعیین میزان اثر بخشی عملکرد خود و تأثیر آن بر یادگیری دانش آموزان ارائه و از آن دفاع نمایند. این جلسه با حضور معلمان راهنما/ اساتید گروه کارورزی تشکیل می شود.

ارزشیابی فرآیند:

ارزشیابی فرآیند بر اساس بازخورد های داده شده به نشست های گروهی در مرحله طراحی و تولید واحد یادگیری، گزارش نشست ها در سطح مدرسه و واحد آموزشی با مشارکت معلمان/ همقطاران و نیز سمینار های درس پژوهی در سطح مدرسه که در آن دانشجویان باید از طرح تهیه شده در جمع معلمان دفاع و یافته های خود از نتایج درس پژوهی و نتایج مشارکت معلمان/ همقطاران در نتایج کسب شده را گزارش نمایند. این جلسه می تواند با حضور معلمان راهنما/ کادر مدرسه تشکیل می شود.

ارزیابی پوشه کار:

کلیه روایت های نوشته شده در مراحل مختلف درس پژوهی به همراه بازخورد های داده شده در پوشه توسعه حرفه ای دانشجو ضبط و مبنای برنامه ریزی برای آموزش های بعدی و نیز دفاع از توانایی های حرفه ای در پایان دوره قرار می گیرد. یک نسخه از پوشه در اختیار دانشجو و یک نسخه در واحد آموزشی ثبت و ضبط می گردد. پوشه کار می تواند شامل جلسات دانشجو با معلمان در سطح مدرسه و نیز سایر مستنداتی که برای دفاع از عملکرد حرفه ای تدارک دیده شده باشد.

ارزشیابی عوامل مدرسه (مدیر و معلم راهنما):

بخشی از ارزیابی دانشجو در پایان ترم مربوط به گزارش عملکردی است که از سوی معلم راهنما و مدیر مدرسه ارائه می گردد.

امتیاز درس کارورزی بر مبنای ۱۰۰ و به شرح زیر محاسبه می شود:

- شرکت فعال در جلسات کلاسی، سمینارها و مدرسه: ۲۰ امتیاز

- گزارش های عملکردی تعاملات در سطح مدرسه: ۲۰ امتیاز
- طراحی، تولید و اجرای واحد یادگیری: ۲۰ امتیاز
- گزارش درس پژوهی: ۲۰ امتیاز
- دفاع در جلسه پایانی: ۲۰ امتیاز
- حد نصاب قبولی در درس «کارورزی ۴» ۷۰٪ امتیاز یا نمره ۱۴ می باشد.

نکات اساسی در تنظیم گزارش پایانی:

- تنظیم فهرست و فصل بندی
- ارائه مقدمه، هدف/پرسش و تعاریف و مفاهیم کلیدی
- روش جمع آوری و اعتبار اطلاعات
- روش تحلیل، تفسیر اطلاعات
- ارائه یافته ها بر اساس پرسش های پژوهش روایی
- ارجاعات روشن، استفاده از منابع معتبر و ارائه پیوست ها
- ظرافت و زیبایی ظاهری
- نگارش ادبی و فنی
- رعایت ساختار علمی و کلی گزارش بر اساس اصول حاکم بر پژوهش های کیفی

سرفصل درس « پروژه »

۱. معرفی درس و منطق آن

در آموزش حرفه‌ای، سطح عالی مورد انتظار این است که یادگیرنده بتواند با درونی نمودن دانش کسب‌شده، آن را در قالب دانش کاربردی برای شناسایی، صورت‌بندی و حل مسائل و ارائه خدمات اثربخش در حوزه عمل تخصصی خود تجسم بخشد. انجام پروژه پایانی در برنامه تربیت معلم با تکیه بر **پژوهش روایتی (از نوع خودکاوی روایتی ۷۷)** امکان به تصویر کشیدن «من حرفه‌ای» با نگاه ژرف، تأملی و همه‌جانبه به تجارب کسب‌شده (زیسته) اعم از نظری و عملی در طول دوره تربیت معلم و ارائه روایت شخصی از سایه‌روشن‌های دانشی، منشی و مهارتی حرفه معلمی، بصیرت‌ها و ابهامات معلمی، قوت‌ها و ضعف‌های ادراک‌شده را به دانش آموخته تربیت معلم می‌دهد. دانش و یافته‌های حاصل از این پژوهش برای ورود به عرصه خدمت حرفه‌ای رهاوردی قابل‌انکاست که به پشتوانه آن برنامه‌ریزی برای نیل به آینده حرفه‌ای متاملانه، پویا و بالنده ممکن می‌شود. انتظار می‌رود این درس (پروژه)، شایستگی دانشجو معلمان را در انجام عمل فکورانه (تأملی) ارتقاء داده و کمک نماید تا این شایستگی در طول حیات حرفه‌ای آنان هم بروز و ظهور داشته باشد.

نام درس به فارسی: پروژه	مشخصات درس
نام درس به انگلیسی: Project	نوع درس: پروژه
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:	تعداد واحد: ۲
۱- دانشجویان با واکاوی، تحلیل و تفسیر تجربه‌های روایت‌شده در طول دوره آموزش حرفه‌ای و سایر تجربیات روایت نشده (تجربیات پیشین)، با استفاده روشمند از خودکاوی روایتی، تجربیات متنوع و پراکنده خود را در قالب روایت دربرگیرنده‌ای از «من حرفه‌ای» به رشته تحریر درآورده و از آن در جلسه گروهی دفاع نمایند.	تعداد ساعت: به تشخیص استاد راهنما
	شایستگی کلیدی: pck
	پیش‌نیاز: پژوهش و توسعه حرفه‌ای
	استاد متخصص برای تدریس:
	استاد متخصص آموزش جغرافیا

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

ماهیت درس پروژه از نوع خودکاوی روایتی و متکی بر مجموعه تجربیات کسب‌شده در طول دوره آموزشی و تجربیات پیشین دانشجو معلم و فرصت‌های یادگیری مبتنی بر آموزش‌های ارائه‌شده در سرفصل درس پژوهش روایتی است، دانشجو باید با توجه

به مجموعه تجربیات خود (تجربیات پیشین، دوره کارورزی و سایر تجربیان کسب شده در طول دوره تحصیلی) نسبت به تنظیم طرح پژوهشی (خودکاوی روایتی) شناسایی منابع اطلاعاتی، جمع آوری اطلاعات و تحلیل و تفسیر اطلاعات، آزمون اعتبار یافته‌ها اقدام کند و نسبت به ارائه گزارش خود در قالب گزارش پژوهش روایتی، از نوع خودکاوی روایتی اقدام نماید. این طرح زیر نظر استاد راهنما اجرا و نتایج آن برای دفاع در جلسه پایان دوره آماده گردد.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

راهبردهای اصلی شامل حل مسئله، تفکر تأملی، تفکر نقاد و پژوهش است. هدف اصلی در این درس این است که دانشجو معلم، یافته‌های حاصل از تجربیات خود را صورت‌بندی نموده و در قالب دانش کاربردی ارائه نماید. در فرایند عمل، اقداماتی به شرح زیر به انجام می‌رسد:

۱. تهیه فهرستی از کلیه تجربیات، گزارش‌ها، دست‌نوشته‌ها، یادداشت‌های شخصی، خاطرات، تصاویر، فیلم‌های تدریس، تولیدات فیزیکی و ... در طول دوره تحصیلی (این مطالب می‌تواند مربوط به دوره تحصیلات مدرسه‌ای نیز باشد) و ترسیم آن در قالب نقشه ذهنی (mind map).

۲. ایجاد شرایط برای آن که دستاوردها و تجارب دانشجو معلم بر اساس یک‌روال منطقی مثل روند زمانی، چالش‌ها و پرسش‌هایی که دانشجو معلم با آن روبرو بوده است یا ذهن او را به خود مشغول کرده است و ... تنظیم شود.

۳. فرصت‌یابی برای مرور دوباره تمام داده‌های جمع‌آوری شده از تجربیات و حاشیه‌نویسی بر آن بر اساس دریافت‌ها، احساسات، قضاوت‌ها و ... توسط دانشجو معلم. (یادداشت‌هایی که در این مرحله نوشته می‌شود، در مرحله تحلیل و تفسیر به دانشجو معلم کمک می‌کند. توصیه می‌شود این کار بافاصله زمانی دست کم یک روز انجام گیرد).

۴. درخواست مراجعه مجدد به همتایان (دانشجو معلمان)، معلمان راهنمای دروس کارورزی، آموزشگران دروس دوره تحصیلی و حتی دوره مدرسه، همکلاس‌های قبلی یا سایر کسانی که در طول دوران تحصیل با آن‌ها سروکار داشته‌اند. این گفتگوها باید در خدمت به تصویر کشیدن من حرفه‌ای و یافتن تصویری شفاف‌تر از من حرفه‌ای باشند. (این مراجعات می‌تواند به صورت غیررسمی و موضوع گفتگو، یادداشت‌های شخصی دانشجو معلم یا پرسش‌ها و چالش‌هایی باشد که با آن روبرو شده است. توصیه می‌شود فضای گفتگو به صورتی تنظیم گردد که امکان نقادی و نه ارزیابی را تدارک ببیند). این گفتگوها بهتر است در دو مرحله صورت بگیرد: یک‌بار قبل از تحلیل و تفسیر تجربیات و در مرحله دوم به منظور اعتبارسنجی، پس از دستیابی به یافته‌های پژوهش.

۵. کمک به مشخص نمودن پرسش‌هایی برای به تصویر کشیدن من حرفه‌ای توسط دانشجو معلم؛ پرسش‌هایی که تصویر روشنی از هویت حرفه‌ای دانشجو معلم (مبتنی بر تجربیات کسب‌شده) را مهیا می‌کند و مسیر آینده او را به تصویر می‌کشد (نشان دادن آینده ممکن، آینده محتمل و آینده مطلوب و نحوه حرکت در این مسیر حرفه‌ای).

۶. زمینه‌سازی برای آنکه دانشجو معلم بتواند هر نوع تحلیل ممکن قابل دفاع و یا با طی فرآیند کدگذاری و تحلیل و تفسیر یافته‌های حاصل از روایت‌هایی که تدوین کرده به شرح مطرح در دروس کارورزی، روایت‌ها و اطلاعات جمع‌آوری‌شده را برای تنظیم گزارش «تجربیات»، «دانش‌ها» و «آرمان‌ها» بکار گیرد و گزارش اولیه خود را تدوین کند.

۷. ایجاد فرصت برای بازخوانی‌های مکرر متن تدوین‌شده و گفتگو بر سر آن و ایجاد فرصت برای ارائه گزارش به دیگر دانشجو معلمان و فرصت دادن برای بازتدوین گزارش. حرکت رفت و برگشتی از گذشته به حال و از حال به آینده حرفه‌ای در طول این بازیابی‌ها و نقادی‌ها لازم است.

۴. منابع آموزشی

به‌طور کلی ممکن است شخص از هیچ منبعی استفاده نکند؛ اما اگر دانشجو معلم از منابعی بهره گرفت، معرفی آن‌ها بر اساس سبک APA ضروری است.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: به‌منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیش‌نیاز در این درس قبل از شروع فعالیت‌های آموزشی انجام می‌گیرد.

ارزشیابی در این درس، فرایندی مبتنی بر مشارکت است. استاد درس، مسئول ارزشیابی عملکرد دانشجو معلم است. در این درس، مردودی مطرح نیست اما تنظیم گزارش نهایی بر اساس اصول باید به انجام رسد و استاد درس، کیفیت آن را تأیید نماید. ارائه گزارش در جلسات گروهی دانشجو معلمان صورت می‌گیرد و نقادی هر گزارش دست‌کم، یک نوبت، توسط سایر دانشجو معلمان انجام می‌شود. استاد درس بر این که این نقادی‌های گروهی در اصلاح گزارش نهایی بکار گرفته شود، نظارت می‌کند.

ارزشیابی تکوینی: ۲ نمره (ارائه گزارش‌های ماهانه توسط دانشجو)

ارزشیابی پایانی: به همراه بررسی کارپوشه تحویلی دانشجو انجام می‌شود

کارپوشه: ۱۸ نمره (بررسی نهایی پروژه که تحویل می‌گردد)

۶. ساختار گزارش پایانی کارنمای معلمی (گزارشی از نوع خودکاوی روایتی)

- a. **صفحه عنوان:** مشتمل بر: آرم و نام دانشگاه (بالای صفحه)، اسم پردیس، نام گروه آموزشی، نام درس، «عنوان گزارش»، دوره تحصیلی، نام و نام خانوادگی دانشجو معلم، نام و نام خانوادگی استاد راهنما و زمان پذیرش گزارش توسط استاد راهنما (با ذکر روز، ماه و سال).
- b. **بسم الله الرحمن الرحيم** (یا عناوین مشابه)
- c. **صفحه تأییدیه استاد راهنما و تعهد دانشجو معلم** (بر اساس فرمت دانشگاه)
- d. **تقدیم نامه** (در صورت تشخیص دانشجو معلم)
- e. **پیشگفتار** (در صورت تشخیص دانشجو معلم)
- f. **چکیده:** مشتمل بر ۲۰۰-۲۵۰ کلمه که اصل یافته نویسنده را آشکار کند. در بالای چکیده، «عنوان» و در زیر آن «کلمات کلیدی» (۷-۵ کلمه / مفهوم) ذکر می شود.
- g. **فهرست مطالب:** فهرست مطالب الزامی است و در صورت نیاز فهرست جداول، فهرست نمودارها و شکل ها، فهرست پیوست ها هم اضافه می شود. هرگونه نمونه سؤال و یا تصویر و فیلم و غیره که به عنوان بخشی از تحلیل و تفسیر مورد استفاده قرار گرفته است به صورت پیوست در پایان گزارش و بعد از منابع قرار می گیرد.
- h. **متن اصلی گزارش:** متن گزارش نیازمند ساختار خاصی نیست. آنچه مطرح است، وجود مؤلفه های اصلی گزارش است. در این گزارش لازم است مؤلفه های زیر وجود داشته باشند؛ که اگر به همین ترتیب دنبال شوند می توانند ساختاری را شکل دهند:
- مقدمات:** شرحی از تجربیات زمینه ساز روی آوری به کار معلمی به زبانی برانگیزاننده برای شروع. این قسمت می تواند خود دارای عناوینی باشد یا می تواند به صورت یک متن پیوسته ارائه شود. آنچه مطرح است ارائه شرحی از انگیزه های ورود و تجارب مربوط به معلمی کردن دیگران است.
- شرح تجارب تحصیلی در دوره آموزشی تربیت معلم:** این شرح نشان می دهد که بر دانشجو معلم در دوره تربیت معلم (در دانشگاه فرهنگیان) چه گذشته است. شرحی از ابتدا تا انتهای تحصیل. شرحی از آنچه «انتظار داشته»، از آنچه «با آن مواجه شده و در آن زیسته»، شرحی از «نوع نگاهی که به رخدادهای واقع شده در فرایند تحصیل داشته»، شرحی از «تصمیماتی که اتخاذ کرده و اعمالی که به انجام رسانده»، شرحی از «آنچه در این جریان شنیده است (دانش ارائه شده)» و شرحی از «آنچه پذیرفته است (دانش مورد قبول)». این موضوعات اصولاً می توانند بر اساس مجموعه روایت ها، گزارش ها، دست نوشته ها، تولیدات، یادداشت های روزانه، کار برگ های ارزیابی عملکرد دانشجو، طرح های یادگیری، برگه های فعالیت یادگیری / آزمون دانش آموزان، تصاویر و سایر اطلاعات جمع آوری شده در طول دوره تنظیم شوند و دانشجو معلم بهتر است به آن ها استناد کند. با وجود این، الزامی به ارائه مستندات نیست. آنچه مطرح و مقبول است، گزارش دانشجو معلم است.

تشریح معلمی کردن خود در آینده: وقتی دانشجو معلم به شرح تجارب عملی و عملی خود پرداخت، زمان آن می‌رسد که اعلام کند «بناست او چگونه معلمی کند؟» این که او چگونه معلمی می‌کند دارای چهار وجه اساسی است: اول این که «چه باورهایی درباره یادگیری و آموزش دارد»، دوم آن که «خود را به رعایت چه اصولی یا چه نظریه‌هایی در معلمی کردن متعهد می‌داند»، سوم آن که «چه آرمان‌هایی را برای معلمی کردن خود، لحاظ کرده است» و چهارم آن که «عمل معلمی را در موقعیت‌های واقعی با چه چالش‌هایی مواجه می‌بیند». شرح این که «او چگونه با چالش‌ها مواجه می‌شود»، موضوع ارزشمندی است.

تعهدات حرفه‌ای دانشجو معلم: آنچه دانشجو معلم تا اینجا می‌گوید، شرحی است از تجربه و آرمان. اما معلمی کردن نیازمند «تعالی مستمر» است. این موضوع نیازمند آن است که دانشجو معلم از اکنون به آینده‌ای متفاوت هم عنایت داشته باشد. شرح این که او چه طریقی را برای بهسازی مستمر خود، برگزیده است و چگونه به‌عنوان یک «یادگیرنده مادام‌العمر» عمل خواهد کرد، در اینجا می‌آید.

۷- پیوست‌ها:

آنچه در ارتباط با این گزارش است و به فهم یا اعتبار آن کمک می‌کند اما ارائه آن در متن گزارش ممکن نیست، در پیوست قرار می‌گیرد.

نکات اساسی برای نگارش گزارش نهایی کارنمای معلمی

۱. هر گزارش، به‌عنوان «سند» تولیدی دانشجو معلم است که نسبت به تمام مفاد آن، متعهد است.
۲. هر گزارش، تحت یک «عنوان» منتشر می‌شود؛ عنوانی خلاقانه برای نشان دادن محتوای آن.
۳. نگارش گزارش با رعایت قواعد نگارشی و ویرایشی زبان فارسی، انجام می‌شود.
۴. حجم پیش‌بینی‌شده گزارش، در تمام گزارش‌ها رعایت می‌گردد.
۵. در همه گزارش‌ها از خط «بی‌نازنین» با اندازه ۱۴ برای متن و از همان خط به‌صورت «برجسته» برای عناوین استفاده می‌شود.
۶. متن گزارش با رعایت اصول «تایپ»، تایپ می‌گردد.
۷. اصول زیبایی در تنظیم متن نهایی، رعایت می‌شود.
۸. در نگارش متن، اصول اخلاقی و ارزش‌های اجتماعی و دینی لحاظ و رعایت می‌شود.
۹. از هر گزارش فقط سه نسخه برای «پردیس»، «استاد راهنما» و «دانشجو معلم» منتشر می‌شود.

۱۰. بارگذاری گزارش نهایی در پورتال دانشگاه، توسط دانشجو معلم انجام می‌شود و کد اختصاص یافته به گزارش، در متن منتشر شده قید می‌گردد.

ساختار پیشنهادی برای تنظیم گزارش نهایی درس کارنمای معلمی به شرح جدول ۳ است.

جدول ۳- ساختار گزارش نهایی کارنمای معلمی

مقدمات
✓ صفحه عنوان: مشتمل بر: آرم و نام دانشگاه (بالای صفحه)، اسم پردیس، نام گروه آموزشی، نام درس، «عنوان گزارش»، دوره تحصیلی، نام و نام خانوادگی دانشجو معلم، نام و نام خانوادگی استاد راهنما و زمان پذیرش گزارش توسط استاد راهنما (با ذکر روز، ماه و سال). ✓ بسم الله الرحمن الرحيم ✓ صفحه تأییدیه استاد راهنما و تعهد دانشجو معلم ✓ تقدیم نامه (در صورت لزوم) ✓ پیشگفتار (در صورت لزوم) ✓ چکیده و کلیدواژه‌ها: مشتمل بر ۲۰۰-۲۵۰ کلمه ✓ فهرست‌ها: فهرست مطالب، فهرست جداول، فهرست نمودارها و شکل‌ها، فهرست پیوست‌ها
متن اصلی گزارش
✓ مقدمه ✓ شرح تجارب تحصیلی در دوره آموزشی تربیت معلم: «انتظارات اولیه» «تجارب زیسته» «تحلیل از رخداد‌های واقع شده در فرایند تحصیل» «تصمیمات اتخاذ شده و اعمال به انجام رسیده» «آنچه شنیده شده (دانش ارائه شده)» «آنچه پذیرفته است (دانش مورد قبول)» ✓ تشریح معلمی کردن خود در آینده: «چگونگی معلمی کردن» «باورهای یادگیری و آموزش» «اصول یا نظریه‌های مبنایی برای معلمی کردن» «آرمان‌های معلمی کردن» «چالش‌های عمل معلمی در موقعیت‌های واقعی» «چگونگی مواجهه با چالش‌ها معلمی در موقعیت عمل» ✓ تعهدات حرفه‌ای دانشجو معلم:
منابع پیوست‌ها

سرفصل درس «جغرافیای تاریخی ایران»

۱. معرفی درس و منطق آن:

در گذشته‌هایی نه‌چندان دور، تاریخ و جغرافیا یک‌راه می‌پیمودند و هر دو سرچشمه یک رود مشترک بودند که رشته تاریخ و جغرافیا خوانده می‌شد. بدین ترتیب جغرافیا و تاریخ نه همزاد هم، بلکه هم‌پایه و توأم با یکدیگر بودند. جغرافیا بستر تاریخ و تاریخ، میراث دار جغرافیا بود. در این شاخه از دانش جغرافیا، جغرافی‌دانان بر آن‌اند که تحقیق در جغرافیای تاریخی به بررسی فرآیندهای جغرافیایی در تاریخ نیازمند است. از دیدگاه ایشان، پیوند جغرافیای تاریخی با جغرافیا، چنان ناگسستنی است که جغرافی‌دانان کنونی، جغرافیای تاریخی را جزو رشته‌های جغرافیای کاربردی مانند سایر رشته‌های جغرافیایی، یعنی اقتصادی، کشاورزی، شهری و روستایی دانسته‌اند. این درس درصدد است به فراگیران یادآوری کند که جغرافیای تاریخی صرفاً بررسی تغییراتی نیست که در گذشته در یک محیط جغرافیایی رخ داده است (که در آن صورت همان تکرار مطالعات تاریخی یا درواقع، تاریخ محلی یا شهری بوده و محتوای آن‌ها توصیفی است)؛ بلکه مانند سایر زیرشاخه‌های جغرافیا به‌سوی کاربردی شدن یافته‌ها و تجربیات جغرافیایی است. با توجه به اینکه شرایط و ویژگی‌های حاکم بر هر فضای جغرافیایی متأثر از عوامل، شرایط و فرآیندهایی است که از مدت‌ها قبل در یک فضای جغرافیایی رخ داده است؛ از این‌رو هدف اصلی در جغرافیای تاریخی، شناخت شرایط زندگی اجتماعی، اقتصادی و سیاسی گذشته انسان در ارتباط با محیط جغرافیایی اوست. این گونه پژوهش‌ها ما را به حقایق زندگی انسان در محیط جغرافیایی گذشته آشنا می‌کند و تا حدودی آینده را پیش‌بینی می‌کند. در این علم، جغرافی‌دانان روابط بین انسان و محیط را اساس کار خود قرار می‌دهند و برای درک مسائل امروزی و شناخت چگونگی شکل‌گیری فضای جغرافیای فعلی، ناچارند به گذشته انسان و محیط زندگی او توجه کنند و تغییر و تحولاتی را که در زندگی اجتماعی، اقتصادی و سیاسی او در اثر ارتباط انسان با محیط به وقوع پیوسته، تجزیه و تحلیل جغرافیایی کنند.

نام درس به فارسی: جغرافیای تاریخی ایران	مشخصات درس
نام درس به انگلیسی: Historical Geography of Iran	نوع درس: نظری
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:	تعداد واحد: ۲
۱- ارتباط موضوعی و روشی و تفاوت تاریخ و جغرافیا را درک کند.	تعداد ساعت: ۳۲
۲- تأثیر پدیده‌های جغرافیایی بر محیط جغرافیایی ایران را تحلیل کند.	شایستگی کلیدی: CK
۳- با توجه به اثرات پدیده‌های جغرافیایی بر مناطق، نوعی آینده‌نگری برای برخی مناطق ارائه دهد.	پیش‌نیاز: ندارد
	استاد متخصص برای تدریس:
	دکتری جغرافیا سیاسی، دکتری تخصصی جغرافیا

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول:

- مفاهیم پایه
- جغرافیای تاریخی
- ارتباط جغرافیا و تاریخ

فعالیت یادگیری:

- ارتباط تاریخ و جغرافیا را از لحاظ مفهومی و روشی بیان کند.

تکالیف عملکردی:

- چند مورد از پدیده‌های جغرافیایی مؤثر بر محیط‌های جغرافیایی را بررسی و در کلاس ارائه دهد.

فصل دوم:

- حدود و قلمرو جغرافیای تاریخی و ارتباط آن با سایر علوم
- تحقیق در جغرافیای تاریخی

فعالیت یادگیری:

- حدود و قلمرو پژوهش در جغرافیای تاریخی را مطالعه کرده و به پرسش‌های کلاسی پاسخ دهد.

تکالیف عملکردی:

- پژوهشی در مورد جغرافیای تاریخی یکی از مناطق جهان (ایران) انجام داده و در کلاس ارائه دهد.

فصل سوم:

- مروری بر جغرافیای ایران
- حدود و فراز و فرود قلمرو جغرافیای ایران

فعالیت یادگیری:

- پدیده‌های جغرافیایی مؤثر در حدود و ثغور ایران را در دوره‌های تاریخی شرح دهد.

تکالیف عملکردی:

- نقشه‌ای از تغییرات صورت گرفته در دوره‌های تاریخی مشخص تهیه و ترسیم کند.

فصل چهارم:

- ایران پیکره‌ای جغرافیایی- تاریخی و تمدنی
- تحولات جمعیتی ایران در دوره‌های تاریخی

فعالیت یادگیری:

- ویژگی‌های جغرافیای اثرگذار بر جمعیت، تراکم، نسبت جنسی، سواد یا ... را تحلیل کند.

تکالیف عملکردی:

- نقشه‌ای جمعیتی متناسب با شرایط جغرافیایی ایران در دوره‌هایی مشخص تهیه و ارائه دهد.

فصل پنجم:

- جغرافیای تاریخی و تحول چشم‌اندازهای جغرافیایی
- چشم‌اندازهای طبیعی و سکونتگاهی (شهری، روستایی و عشایری) ایران در دوره‌های تاریخی
- جغرافیای تاریخی و تحول چشم‌اندازهای توریستی و صنعتی ایران

فعالیت یادگیری:

- شیوه‌های زندگی ایرانیان در مقاطع تاریخ مشخص را فراگیرد.

تکالیف عملکردی:

- عوامل جغرافیایی اثرگذار بر شیوه‌های زندگی در دوران مختلف را تحلیل کرده و ارائه دهد.

فصل ششم:

- جغرافیای قدرت و حکومت ایران، در دوره‌های تاریخی
- نقش قدرت در تبیین پدیده‌های جغرافیایی
- تغییرات جغرافیای قدرت و عملکرد آن در دوره‌های تاریخی

فعالیت یادگیری:

- شیوه حکومت متأثر از عوامل جغرافیایی در مقاطع مختلف را فراگیرد.

تکالیف عملکردی:

– ضعف و قوت حکومت در ایران را با توجه به عوامل اثرگذار جغرافیایی ریشه‌یابی و تحلیل کند.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

ارائه محتوای مباحث به روش توضیحی همراه با مشارکت دانشجویان با بهره‌گیری از روش پرسش و پاسخ، نمایش و ... توسط استاد و دانشجویان و استفاده از روش بحث گروهی در موضوعات متناسب، استفاده از روش کلاس معکوس و تحقیق فردی برای ایجاد علاقه و انگیزه که حضور بیشتر و فعال‌تر در مباحث کلاسی را به همراه خود داشت.

انجام فعالیت‌های یادگیری مربوط به هر بحث به روش فردی یا گروهی در کلاس یا خارج از کلاس و ارائه به استاد به روش مکتوب یا فیلم‌های مرتبط.

انجام یک بازدید میدانی از منطقه‌ای جغرافیایی که عوامل مختلف در ایجاد وضعیت کنونی آن مؤثر باشند و دریافت نظرات دانشجویان، می‌تواند در انگیزه بخشی و تعمیق فرآیند یاددهی-یادگیری مؤثر باشد.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

- ۱- آورزمانی، فریدون (۱۳۹۴). جغرافیای تاریخی ایران زمین. انتشارات پازینه، تهران
- ۲- بیکر، آلن (۱۳۹۲). جغرافیا و تاریخ (پیوندها و مرزها). ترجمه مرتضی گودرزی. انتشارات پژوهشکده تاریخ اسلام، تهران

منابع فرعی:

- ۱- حسینی، علی؛ کریمی، طاهره؛ حاجی پروانه، حمیرا؛ حسینی، محمد؛ مشکور، محمدجواد (۱۳۹۰)، جغرافیای تاریخی ایران باستان. دفتر مطالعات فرهنگی و برنامه‌ریزی اجتماعی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، تهران
- ۲- شواتس، پاول (۱۳۷۲). جغرافیای تاریخی فارس. ترجمه کیکاوس جهانددادی. انجمن آثار و مفاخر فرهنگی، تهران
- ۳- لومبارد، موریس (۱۳۹۰). جغرافیای تاریخی جهان اسلام. ترجمه عبدالله ناصری. انتشارات پژوهشکده تاریخ اسلام

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیش‌نیاز در این درس قبل از شروع فعالیت‌های آموزشی انجام می‌گیرد.

ارزشیابی تکوینی: ۲ نمره به عملکرد دانشجو در فعالیت‌های کلاسی و مشارکت در فعالیت‌ها تعلق دارد.

ارزشیابی پایانی: ۱۵ نمره به ارزشیابی پایانی در قالب آزمون از مباحث ارائه‌شده در طول ترم اختصاص دارد.

کارپوشه: ۳ نمره به مجموعه تکالیف عملکردی در طول ترم و فعالیت‌های پژوهشی تخصیص می‌یابد.

سرفصل درس «جغرافیا و پیشرفت»

۱. معرفی درس و منطق آن:

پس از رویداد مهم انقلاب اسلامی برای پیشرفت، برآیند تفکر غالب جریانات اسلامی - ملی، الگوی پیشرفت معطوف به مؤلفه‌های اسلامی - ایرانی شده است از این رو در جمهوری اسلامی ایران به نوعی جهت امر پیشرفت، در واقع پیوند بین دموکراسی و اسلام و همچنین پیامد تفکر دو سده رخ داده است که این باور در انقلاب اسلامی متجلی شده است. بر این اساس الگوی پیشرفت در اندیشه و نظرات غالب علوم انسانی ایران، الگوی اسلامی - ایرانی بوده و این الگو از عقبه‌ای طولانی و تاریخی برخوردار است و نسبت بسیار تنگاتنگی با نظریات علوم انسانی در باب توسعه و اندیشه‌های دو سده گذشته اندیشمندان علوم انسانی ایران دارد و وجه غالب علوم انسانی ایران و جهان اسلام را تشکیل می‌دهد. واژه پیشرفت در تمدن‌های غربی هم، مفهومی است که به واسطه پیامدهای منفی محیط زیستی و اجتماعی ناشی از رویکردهای توسعه یک‌جانبه اقتصادی پس از انقلاب صنعتی و تغییر نگرش بشر به مفهوم رشد و پیشرفت پدید آمده است. این مفهوم تلاش دارد که با نگاهی نو به توسعه، اشتباهات گذشته بشری را تکرار نکند و توسعه‌ای همه‌جانبه و متوازن را رقم بزند. همچنین توسعه پیشرفت فرایندی است که آینده‌ای مطلوب را برای جوامع بشری متصور می‌شود که در آن شرایط زندگی و استفاده از منابع، بدون آسیب رساندن به یکپارچگی، زیبایی و ثبات نظام‌های حیاتی، نیازهای انسان را برطرف می‌سازد. پیشرفت راه‌حلی‌هایی را برای الگوهای فانی ساختاری، اجتماعی و اقتصادی توسعه ارائه می‌دهد تا بتواند از بروز مسائلی همچون نابودی منابع طبیعی، تخریب سامانه‌های زیستی، آلودگی، تغییرات آب و هوایی، افزایش بی‌رویه جمعیت، بی‌عدالتی و پایین آمدن کیفیت زندگی انسان‌های حال و آینده جلوگیری کند. توسعه پایدار فرایندی است در استفاده از منابع، هدایت سرمایه‌گذاری‌ها، جهت‌گیری توسعه فناوری و تغییرات نهادی، با نیازهای حال و آینده سازگار باشد.

نام درس به فارسی: جغرافیا و پیشرفت	مشخصات درس
نام درس به انگلیسی: Geography and progress	نوع درس: نظری
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:	تعداد واحد: ۲
۱- دانشجو بافهم مفاهیم مهم پیشرفت به کاربرد اصول آن در زندگی اقدام می‌کند.	تعداد ساعت: ۳۲
۲- دانشجو با نقد و ارزیابی سیاست‌های توسعه در کشور، قدرت نقد و تبیین را به دست می‌آورد.	شایستگی کلیدی: ck
۳- دانشجو با انواع خلاقیت‌های خود موجبات به کارگیری را فراهم می‌آورد.	پیش‌نیاز: ندارد
	استاد متخصص برای تدریس:
	متخصص جغرافیای طبیعی و انسانی

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: تاریخچه و کلیات پیشرفت

- پیشینه پیشرفت در جهان
- پیشینه پیشرفت در ایران
- مکاتب پیشرفت
- رویکرد انتقادی به پیشرفت در غرب

فصل دوم: مفهوم و مبانی پیشرفت

- تعاریف
- پایداری در اقتصاد و بوم‌شناسی و مدیریت
- مدیریت پیشرفت
- پیش‌نیازها و الگوهای اسلامی - تمدنی پیشرفت
- **فعالیت یادگیری:** دانشجو در طول‌ترم با مطالعه و تدقیق بیشتر خود فهم جدی و منتقدانه از پارادایم پیشرفت را کسب می‌کند.
- تکالیف عملکردی:** دانشجو موظف است در طول‌ترم با پارادایم‌های پیشرفت در انواع کشورها آشنا شده و در این خصوص تکالیف عملکردی ارائه نماید و با یک نگاه انتقادی این مقوله را در کشورها به‌بوت نقد بکشاند

فصل سوم: نقاط قوت و ضعف پیشرفت

- چالش‌ها
- دستاوردها
- محدودیت‌ها
- ناکامی‌ها
- تبیین رویکرد اسلامی جهت تعیین نقاط قوت و ضعف پیشرفت
- فعالیت یادگیری:** دانشجو در طول‌ترم با انواع نقاط قوت و ضعف توسعه‌پایدار در جهان آشنا می‌گردد.
- تکالیف عملکردی:** دانشجو موظف است در طول‌ترم با تحقیق و بررسی دقیق‌ترین چالش‌ها و فرصت‌های فرا روی پیشرفت را در کلاس درس ارائه نماید.

فصل چهارم: تبیین شاخص‌های پیشرفت

- انواع شاخص‌ها
- اصول طراحی شاخص‌ها
- مبانی طراحی شاخص‌ها

فعالیت یادگیری: دانشجو در طول ترم با انواع شاخص‌های مهم و اثرگذار در پیشرفت آشنا می‌گردد.

تکالیف عملکردی: دانشجو موظف است در طول ترم با تحقیق و بررسی مهم‌ترین شاخص‌های پیشرفت، نوع و میزان کمی و کیفی اثر آن را مورد تبیین قرار دهد.

فصل پنجم: ابزارهای پیشرفت و گذر به آینده

- انواع ابزارهای اثرگذار (قوانین، مسئولیت‌ها، عرف‌ها، عادت‌ها، سنت‌ها، اخلاق، عوارض، مالیات‌ها، یارانه‌ها، نوع مصرف، فرهنگ‌سازی مصرفی اقتصادی)
- (برابری اقتصادی، کاهش فقر، رشد متوازن، دسترسی برابر، حمایت دولت‌ها، نهادسازی، مشارکت مردم و دولت‌ها، تثبیت جمعیت)

فصل ششم: توسعه پایدار از نگاه دین اسلام

- نگرش و نظریات دین مبین اسلام در بحث توسعه پایدار و استفاده از کره خاکی
 - منابع طبیعی و نظریات اسلام در خصوص بهره‌برداری از آن‌ها
 - نظارت بر کنترل فعالیت‌های اقتصادی و انواع آن در دین اسلام
 - توسعه پایدار و حفظ کره خاکی از منظر اسلام
- فعالیت یادگیری:** دانشجو در طول ترم با انواع نقطه نظرات دین مبین اسلام با روند پیشرفت آشنا می‌گردد.
- تکالیف عملکردی:** دانشجو موظف است در طول ترم با تحقیق و بررسی دقیق مهم‌ترین چالش‌ها و فرصت‌های فرا روی پیشرفت از منظر دین اسلام، آن‌ها را در کلاس درس ارائه نماید.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

با توجه به ماهیت مهم و اثرگذار درس، استاد متخصص جغرافیای طبیعی و انسانی که با مفهوم پایداری آشناست وظیفه تدریس را بر عهده خواهد داشت. از این رو، در طول ترم بایان مبانی و روش‌های پیشرفت، ضمن علاقه‌مند کردن دانشجویان، با رویکرد تدریس سخنرانی و مشارکتی و همچنین تدریس بر پایه فناوری، تدریس انجام می‌گردد. استاد موظف است ضمن بیان انواع عوامل اثرگذار در توسعه پایدار با دسته‌بندی پیشرفت در کشورهای پیشرفته و در حال توسعه، فرصت‌ها و قوت‌ها و همچنین ضعف‌ها و تهدیدهای پیشرفت را از دانشجویان مطالبه نماید تا دانشجویان ضمن فراگیری مباحث مهم درس، با رویکرد مشارکتی بتوانند در کلاس درس عوامل را مورد نقد و ارزیابی قرار دهند.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

پیشنهاد می‌گردد که با حمایت معاونت آموزشی و همچنین پژوهشی دانشگاه فرهنگیان، کتابی با عنوان جغرافیا و پیشرفت توسط اساتید محترم و اعضای هیئت علمی گروه جغرافیا، تدوین و منطبق با سرفصل‌های این درس، در اختیار اساتید و دانشجو معلمان رشته آموزش جغرافیا قرار گیرد.

منابع فرعی:

- ۱- فرزام پورسنگاچین، اصغر، غفاری رهبر. فاطمه، حسین آبادی. محمد (۱۳۹۴) توسعه پایدار: مبانی و شاخص‌های پایداری، نشر علم کشاورزی ایران
- ۲- زاهدی. شمس السادات، (۱۳۹۸) توسعه پایدار، انتشارات سمت،
- ۳- عسگر دیرباز، حسن دادگر، (۱۳۸۰) نگاهی به اسلام و توسعه پایدار، به سفارش کانون اندیشه جوان تهران: مؤسسه فرهنگی دانش و اندیشه معاصر

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیش‌نیاز در این درس قبل از شروع فعالیت‌های آموزشی انجام می‌گیرد.

ارزشیابی تکوینی: در طول ترم ۵ نمره به پروژه تعریف شده اختصاص می‌یابد که هر دانشجو موظف به بررسی جغرافیا و پیشرفت و شیوه اجرای آن در یک کشور است.

ارزشیابی پایانی: ۱۵ نمره آزمون پایانی

کارپوشه: ارائه پوشه کار ۵ نمره‌ای در طول ترم توسط دانشجو به استاد الزامی است.

سرفصل درس «جغرافیای جهان اسلام»

۱. معرفی درس و منطق آن:

جغرافیا دانشی است قدیمی که قدمت آن را به پیدایش انسان در کره زمین نسبت می‌دهند، چراکه انسان از بدو تولد برای شناسایی موقعیت خود به نحوی در تلاش و تکاپو بوده و به همین دلیل به‌نوعی با دانش جغرافیا آشنا شده و با آن سروکار داشته است. در بدین ترتیب انسان از بدو تاریخ تاکنون فراز و فرودهای مختلفی را در پیشرفت دانش جغرافیا به لحاظ مفهوم، موضوع، روش و کاربرد گذرانده و طی کرده است. در این میان مسلمانان و کشورهای اسلامی نیز در مقاطعی توانسته‌اند نقش مؤثری بر توسعه علم جغرافیا داشته باشند و در مقاطعی نیز در این زمینه دچار ضعف و انحطاط شده‌اند. برخی مورخان، جغرافیدانان و سیاستمداران به دلایل سهوی و عمدی تلاش کرده‌اند پیشرفت‌های مسلمانان و اقدامات آنان که کلید پیشرفت‌های کنونی در جهان غرب نیز هست را نادیده گرفته و یا مخدوش کنند. آشنایی با جغرافیای جهان اسلام ضمن توصیفی جغرافیایی از مناطق تحت سیطره مسلمانان در جهان ارائه می‌دهد، به اقدامات و راهبردهای جهان اسلام در حوزه دانش جغرافیا می‌پردازد. بدون تردید آشنایی دانشجویان با جغرافیای جهان اسلام و اقدامات صورت گرفته توسط آنان از یک‌سو و عوامل جغرافیایی اثرگذار بر شرایط کنونی حاکم بر جغرافیای جهان اسلام می‌تواند مشخص‌کننده و راهگشای بسیاری از مشکلاتی باشد که امروزه جهان اسلام با آن دست‌به‌گریبان است.

نام درس به فارسی: جغرافیای جهان اسلام	مشخصات درس
نام درس به انگلیسی: Geography of the Islamic World	نوع درس: نظری
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود: ۱- شرایط جغرافیایی حاکم بر جغرافیای جهان اسلام را تحلیل کند. ۲- عوامل و مؤلفه‌های فرهنگی جهان اسلام را بررسی و اثرات آن بر سایر مناطق را تحلیل کند. ۳- مهم‌ترین چالش‌های جهان اسلام و عوامل موجد آن را تحلیل کند.	تعداد واحد: ۲
	تعداد ساعت: ۳۲
	شایستگی کلیدی: CK
	پیش‌نیاز: ندارد
	استاد متخصص برای تدریس: دکتری جغرافیای سیاسی، دکتری تخصصی جغرافیا

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول:

- حدود و قلمرو جغرافیای جهان اسلام
- جغرافیای طبیعی جهان اسلام
- ویژگی‌های اقلیمی جهان اسلام

فعالیت یادگیری:

- ویژگی های طبیعی کشورهای اسلامی را فراگرفته و به پرسش های مطرح شده در کلاس پاسخ دهد.

تکالیف عملکردی:

- بر روی نقشه جهان، ویژگی های طبیعی حاکم بر جغرافیای جهان اسلام را بررسی و تحلیل کند.

فصل دوم:

- ویژگی های جغرافیای انسانی و تاریخی جهان اسلام
- جمعیت در جهان اسلام
- زبان و نژاد در جهان اسلام
- پراکندگی مذاهب در جهان اسلام

فعالیت یادگیری:

- مطالعه ویژگی های انسانی جهان اسلام و مشارکت در بحث های ارائه شده در کلاس

تکالیف عملکردی:

- فرآیندهای جغرافیایی مؤثر بر جمعیت و شرایط جهان اسلام را تحلیل و ارزیابی کند.

فصل سوم:

- جغرافیای فرهنگی جهان اسلام
- جغرافیای سیاسی جهان اسلام

فعالیت یادگیری:

- با توجه به مطالب ارائه شده، مؤلفه های فرهنگی جهان اسلام را فراگرفته و به پرسش های آن پاسخ دهد.

تکالیف عملکردی:

- مؤلفه های فرهنگی اساسی در جهان اسلام را در قالب نقشه یا نمودار تهیه و در کلاس ارائه دهد.

فصل چهارم:

- منابع معدنی و اقتصادی در جهان اسلام

- جغرافیای اقتصادی و بازرگانی جهان اسلام

فعالیت یادگیری:

- توجه به ویژگی‌های اقتصادی و تجارت در جهان اسلام و تحلیل آن در مباحث کلاسی.

تکالیف عملکردی:

- نقشه، نمودار یا فیلمی مناسب از ویژگی‌های اقتصادی، منابع و تجارت درون جهان اسلام و با سایر مناطق تهیه و ارائه دهد.

فصل پنجم:

- همگرایی در جهان اسلام
- سازمان‌های منطقه‌ای و جهانی در جهان اسلام

فعالیت یادگیری:

- عوامل مؤثر بر همگرایی جهان اسلام را فراگرفته و به سؤالات این حوزه در کلاس پاسخ دهد.

تکالیف عملکردی:

- سازمان‌های تشکیل شده در جهان اسلام را روی نقشه نشان داده و اقدامات یکی از این سازمان‌ها را نقد و بررسی کرده در کلاس ارائه دهد.

فصل ششم:

- بحران‌ها و چالش‌ها (تفرقه و واگرایی) در جهان اسلام
- بحران‌های اقتصادی در جهان اسلام
- بحران‌های فرهنگی جهان اسلام
- بحران‌های سیاسی و ژئوپلیتیکی در جهان اسلام

فعالیت یادگیری:

- مطالعه مطالب و مشارکت در مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی:

- یکی از بحران‌های موجود در جهان اسلام را ریشه‌یابی کرده و در کلاس ارائه دهد.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

علاوه بر ارائه مباحث توسط استاد مربوطه، مشارکت دانشجویان در مباحث درسی می‌تواند زمینه‌های ایجاد علاقه‌مندی آنان را فراهم آورد. از این‌رو بهره‌گیری از روش بحث گروهی در این درس می‌تواند یادگیری بهتر آن را به همراه داشته باشد. پرسش و پاسخ متقابل دانشجویان با یکدیگر و با استاد و بحث در خصوص موضوعات مبتلابه جهان اسلام به روش بارش مغزی در کنار بهره‌گیری از نقشه، نمودار و فیلم‌های آموزشی نیز می‌تواند تعمیق یادگیری این مباحث را فراهم آورد.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

- ۱- گلی زواره، غلامرضا (۱۳۸۵). جغرافیای جهان اسلام. آشنایی با کشورهای اسلامی و قلمرو اقلیت‌های مسلمان. قم، موسسه انتشارات امام خمینی (ره)
- ۲- نظری، علی اصغر (۱۳۷۳). ویژگی‌های کشورهای اسلامی. تهران، انتشارات سمت
- ۳- فرجی راد، عبدالرضا (۱۳۷۶). جغرافیای کشورهای مسلمان. تهران، شرکت چاپ و نشر ایران

منابع فرعی:

- ۱- عزتی، عزت اله (۱۳۷۸). جغرافیای سیاسی جهان اسلام. قم، سازمان حوزه‌ها و مدارس علمیه خارج از کشور
- ۲- قرچان لو، حسین (۱۳۸۰). جغرافیای تاریخی کشورهای اسلامی. تهران، انتشارات سمت
- ۳- رحیم صفوی، سیدیچی (۱۳۹۲). کتاب جهان اسلام (کتاب ۱ تا ۸). تهران، انتشارات امیرکبیر.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیش‌نیاز در این درس قبل از شروع فعالیت‌های آموزشی انجام می‌گیرد.

ارزشیابی تکوینی: ۲ نمره به عملکرد دانشجو در فعالیت‌های کلاسی و مشارکت در فعالیت‌ها تعلق دارد.

ارزشیابی پایانی: ۱۵ نمره به ارزشیابی پایانی در قالب آزمون از مباحث ارائه‌شده در طول ترم اختصاص دارد.

کارپوشه: ۳ نمره به مجموعه تکالیف عملکردی در طول ترم و فعالیت‌های پژوهشی تخصیص می‌یابد.

سرفصل درس « اصول آمایش سرزمین »

۱. معرفی درس و منطق آن:

آمایش سرزمین در سیستم حرفه‌ای امروزی و دانشگاهی ایران تنها به برنامه‌ریزی فضایی در مقیاس ملی و منطقه‌ای اطلاق می‌شود. درواقع و در سیستم حرفه‌ای جهانی، بخشی از مفهوم کلی برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای به حساب می‌آید. آمایش سرزمین اشاره دارد به روش‌ها و رویکردهای استفاده‌شده توسط بخش خصوصی و عمومی به منظور اثرگذاری بر توزیع جمعیت و فعالیت‌ها در فضاها با مقیاس‌های گوناگون. واژه آمایش از واژه‌های فارسی باستان است که دوباره در فارسی امروز به کار گرفته شده است. آمایش، اسم مصدر از فعل آمودن یا آماییدن است به معنای آماده کردن، آراستن، آمیختن و به رشته درآوردن. آمایش به معنی فراروند یا فرایند و پروسه است. این واژه معادل Processing در زبان انگلیسی و هم‌ارز Aménager در زبان فرانسه است. آمایش سرزمین نیز اقتباس‌شده از زبان فرانسه است. آمایش سرزمین، ارزیابی نظام‌مند عوامل طبیعی، اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و... به منظور یافتن راهی برای تشویق و کمک به جامعه بهره‌برداران در انتخاب گزینه‌هایی مناسب برای افزایش و پایداری توان سرزمینی در جهت برآورد نیازهای جامعه است. به بیانی دیگر، توزیع متوازن و هماهنگ جغرافیای کلیه فعالیت‌های اقتصادی-اجتماعی در پهنه سرزمین نسبت به قابلیت‌ها و منابع طبیعی و انسانی را آمایش سرزمین می‌گویند. از مهم‌ترین خصوصیات برنامه آمایش سرزمین جامع‌نگری، کیفیت و سازمان‌دهی فضایی آن است. پایداری‌ترین آرایشی که به سه مؤلفه مهم جمعیت-سرمایه-منابع طبیعی و محیطی یک منطقه یا سرزمین ختم می‌شود برنامه آمایش سرزمین نامیده می‌شود. سندی است که با توجه به اکوسیستم داخلی و بیرونی زمین و بر اساس میزان تأثیر و نقش‌آفرینی عوامل متعدد برای زندگی بهتر و تعامل بیشتر با طبیعت تنظیم می‌گردد. عوامل نقش‌آفرین می‌توانند زمین‌شناختی، آب و هوایی و قابلیت‌های اقلیمی منطقه باشند که شناخت و منظور نمودن آن‌ها در برنامه‌ها می‌تواند در میزان تعامل جمعیت‌های انسانی با محیط در جهت برآورده کردن نیازهای حیاتی چون آب، هوا، غذا و نیازهای امنیتی و تاب‌آوری انسان در مقابل حوادث طبیعی مؤثر باشد. تنظیم رابطه بین انسان و فعالیت‌های انسان در فضا به منظور بهره‌برداری منطقی از جمع امکانات در جهت بهبود وضعیت مادی و معنوی اجتماع بر اساس ارزش‌های اعتقادی سوابق فرهنگی با ابزار علم و تجربه در طول زمان است که جزئی از جغرافیا محسوب می‌شود.

نام درس به فارسی: اصول آمایش سرزمین نام درس به انگلیسی: Principles of Land use planning	مشخصات درس نوع درس: نظری تعداد واحد: ۲ تعداد ساعت: ۳۲ شایستگی کلیدی: ck پیش نیاز: ندارد استاد متخصص برای تدریس: متخصص جغرافیای طبیعی و انسانی
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود: ۱- دانشجو در طول ترم با شناخت مفاهیم و کاربرد آن‌ها در درس، توانایی یادگیری دانشی خود را تقویت خواهد کرد ۲- دانشجو توان نقد و ارزیابی خود را از مباحث مربوط در طول ترم مورد ارزیابی قرار می‌دهد. ۳- دانشجو به آفرینش و خلق مفاهیم جدید در درس آمایش سرزمین می‌پردازد.	

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: فصل اول: تعاریف، مفاهیم، ویژگی و ابعاد آمایش سرزمین

- مفاهیم
- تعاریف
- ابعاد چندگانه آمایش سرزمین

فصل دوم: مبانی، اصول و ضوابط آمایش سرزمین

- اصول مهم
- ضوابط اصلی در اجرای آمایش سرزمین

فصل سوم: سابقه و زمینه‌های آمایش سرزمین (برنامه‌ریزی فضایی) در جهان

- سوابق جهانی آمایش سرزمین در کشورهای مختلف جهان
- سوابق داخلی آمایش سرزمین

فصل چهارم: تجارب جهانی اجرای طرح‌های آمایش سرزمین

- تجارب خارجی
- تجارب داخلی

فصل پنجم: اندیشه‌های برنامه‌ریزی و تحولات آمایش سرزمین در ایران

- نظریه‌های مرتبط با شکل‌گیری برنامه‌ریزی فضایی
- نظریه‌های مدرن در آمایش سرزمین

فصل ششم: رویکردها، نظریه‌ها و مدل‌ها در برنامه‌ریزی آمایش سرزمین

- تبیین چند مدل کارآمد برنامه‌ریزی فضایی
- کاربرد مدل‌ها

فصل هفتم: آینده‌پژوهی و سناریو نگاری در برنامه‌ریزی آمایش سرزمین

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

این درس توسط استاد متخصص جغرافیای طبیعی و انسانی تدریس می‌گردد. که در آن ضمن بحث و بیان انواع سوابق آمایش سرزمین و همچنین روش‌های اجرا در دنیا و ایران، دانشجو معلمان را علاقه‌مند به این بحث می‌گرداند. در فرایند مذکور استاد می‌تواند ضمن تبیین آمایش سرزمین بررسی ابعاد پروژه آمایش سرزمین هر استان را به یک دانشجو محول نماید. تا دانشجویان به صورت علمی و عملی با تصمیم‌سازی و اجرای یک سند آمایش سرزمین آشنا گردند.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

- ۱- ابراهیم‌زاده. عیسی، موسوی. میر نجف (۱۳۹۴) اصول و مبانی آمایش سرزمین ناشر: سازمان سمت

منابع فرعی:

- ۱- سرور. رحیم، (۱۳۸۵) جغرافیای کاربردی و آمایش سرزمین، انتشارات سمت
- ۲- پایگاه اینترنتی سازمان برنامه و بودجه به نشانی، www.mporg.ir
- ۳- پایگاه اینترنتی برنامه و بودجه استان‌ها، به نشانی، www.mporg.ir، زیر مجموعه‌ها، استان‌ها، سند استانی آمایش

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیش‌نیاز در این درس قبل از شروع فعالیت‌های آموزشی انجام می‌گیرد.

ارزشیابی تکوینی: در طول اجرای برنامه ترم ۵ نمره به فعالیت‌های عملی و ارائه کنفرانس‌های دانشجویان اختصاص یابد.

ارزشیابی پایانی: ۱۵ نمره آزمون پایانی در نظر گرفته شود.

کارپوشه: در قالب بررسی مشخصات سند آمایش سرزمین یک استان توسط دانشجو باید انجام شود.

نکته: گروه آموزشی موظف است با توجه به ماهیت درس و لزوم آشنایی میدانی دانشجو معلمان از روند اجرای سند آمایش استان‌ها، مقدمات بازدید علمی یک‌روزه از سازمان برنامه و بودجه استان فراهم نماید.

سرفصل درس «جغرافیای عشایری (مبانی و ایران)»

۱. معرفی درس و منطق آن:

علم کوچ‌نشینی به مطالعه گروه‌های انسانی کوچ رو می‌پردازد که از نظر فرهنگی، اقتصادی، مسکن و معیشت، وحدت دارند. مسائل انسانی، فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی این گروه‌ها مسلماً با نوع محیط طبیعی آنان ارتباط دارد، به همین دلیل کوچ‌نشینی، در علم جغرافیا جایگاه ویژه‌ای می‌یابد، زیرا محتوای دانش کوچ‌نشینی به‌طور کلی بررسی مسائل تاریخی، نژادی، قومی، جمعیتی، فرهنگی، انسانی، مسکن و اقتصادی در قالب محیط طبیعی است و تمام نمودها و جنبه‌های انسانی، طبیعی و ... تحت تأثیر وضعیت طبیعی قرار دارد. در این واحد درسی، دانشجو معلمان رشته جغرافیا با مفاهیم پایه‌ای جغرافیای عشایری به شناخت و درک مناسبی از ویژگی‌های عشایر و عشایر ایران (ایلات و طوایف) و نقش عوامل تاریخی در شکل‌گیری و بخصوص پراکندگی آنان دست خواهند یافت.

نام درس به فارسی: جغرافیای عشایری (مبانی و ایران) نام درس به انگلیسی: Nomadic Geography (Fundamentals and Iran)	مشخصات درس
	نوع درس: نظری
	تعداد واحد: ۲
	تعداد ساعت: ۳۲
	شایستگی کلیدی: ck
	پیش‌نیاز: ندارد
	استاد متخصص برای تدریس: متخصص جغرافیای انسانی
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود: ۱- مفهوم کوچ و زندگی عشایری را بیان کرده و مناطق کوچ روی را روی نقشه نشان دهد. ۲- زندگی و معیشت عشایر را از لحاظ اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، بهداشت، مسکن و آموزش بررسی کند. ۳- راهکارهایی برای بهبود زندگی عشایری و تأثیرات بیشتر آن بر اقتصاد کشور، ارائه دهد.	

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: تعاریف و مفاهیم کوچ و کوچ‌چندگی و انواع آن (تعاریف - مفاهیم و اصطلاحات)

- ایل
- طایفه
- تعریف لغوی کوچ
- بیلاق
- قشلاق

- کوچ و انواع آن
 - کوچ افقی
 - کوچ عمودی
 - تفاوت‌های عمده کوچ افقی و عمودی

فصل دوم: علل پیدایش و ساختار جوامع کوچ‌نشین در ایران

منشأ و علل پیدایش کوچ‌نشینی در ایران

- علل تاریخی و سیاسی
- موانع و مشکلات مطالعه عشایر ایران
- چگونگی تشکیل و ساختمان ایل
- سازمان ایل
- ترکیب اجتماعی ایل‌های ایران

فصل سوم: فعالیت‌های تولیدی و اقتصادی ایل

- فعالیت‌های دام‌پروری و تولید محصولات و فرآورده‌های دامی
- کشاورزی و محصولات آن
- فعالیت‌های تولیدی در صنایع دستی
- اثر جغرافیایی و اوضاع طبیعی بر ایل
- مرتع و انواع آن:
 - انواع مرتع برحسب نوع دام
 - مراتع ییلاقی و قشلاقی
 - انواع مرتع برحسب ظرفیت چرای دام
 - احداث مراتع مصنوعی

فصل چهارم: آشنایی با ایلات بزرگ ایران

- ایل ترکمن
- ایل بختیاری

○ ایل قشقایی

○ ایل شاهسون

فعالیت یادگیری: دانشجو در طول تدریس کلاسی باید بتواند مفاهیم مهم فصل‌ها را به‌بوته نقد و ارزیابی بگذارد.

تکالیف عملکردی: دانشجو باید در طول ترم، و با هماهنگی استاد درس، یک یا چند موضوع را انتخاب و در کلاس درس

به‌صورت کنفرانس تحلیل نماید.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

با توجه به محتوای تخصصی این درس، باید توسط متخصص جغرافیای انسانی تدریس گردد. برای تحقق اهداف این درس، استفاده از روش‌های فعال مدنظر هست. بازدید و سفر علمی در تکمیل و تأیید مطالب علمی بسیار کارگشا بوده، سفر علمی می‌بایست به محل استقرار و سکونتگاه موقت عشایر مهم ایران صورت گرفته و دانشجو معلمان با زندگی و اقتصاد عشایر که متکی بر دام می‌باشد آشنا شوند.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

- ۲- مشیری، سید رحیم، (۱۳۸۷) جغرافیای کوچ‌نشینی (مبانی و ایران)، انتشارات سمت.
- ۳- بخشنده، نصرت (۱۳۸۰) برنامه‌ریزی و شیوه‌های ساماندهی کوچ‌چندگی، انتشارات دانشگاه آزاد سمنان.

منابع فرعی:

- ۱- امان‌اللهی بهاروند، سکندر (۱۳۶۰) کوچ‌نشینی در ایران، سمت

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: به‌منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیش‌نیاز در این درس قبل از شروع فعالیت‌های آموزشی انجام می‌گیرد.

ارزشیابی تکوینی: ۲ نمره به عملکرد دانشجو در فعالیت‌های کلاسی و مشارکت در فعالیت‌ها تعلق دارد.

ارزشیابی پایانی: ۱۵ نمره به ارزشیابی پایانی در قالب آزمون از مباحث ارائه‌شده در طول ترم اختصاص دارد.

کارپوشه: ۳ نمره به مجموعه تکالیف عملکردی در طول ترم و فعالیت‌های پژوهشی تخصیص می‌باید.

سرفصل درس «جغرافیای جهان»

۱. معرفی درس و منطق آن:

پراکندگی قاره‌های جهان و ویژگی‌های مختلف جغرافیایی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی حاکم بر جمعیت‌های انسانی، زندگی جانوری و پوشش گیاهی کشورهای هر قاره، از مباحث اصلی درس جغرافیای جهان است. درک مناسب و شناخت کاملی از این موارد می‌تواند دانشجویان را به درک فرآیندها و فعالیت‌های مختلف انسان در نواحی مختلف جهان و چگونگی ارتباط جوامع انسانی با یکدیگر و با پدیده‌های طبیعی و زندگی جانوری رهنمون سازد. دانشجویان با مطالعه این درس قادر خواهند بود شناخت بهتری از جغرافیای نواحی مختلف جهان پیدا کنند و فرآیندهای حاکم بر این نواحی را به گونه‌ای کامل‌تر و صحیح‌تر مورد تجزیه و تحلیل قرار دهند.

نام درس به فارسی: جغرافیای جهان نام درس به انگلیسی: Geography of the world	مشخصات درس
پایامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:	نوع درس: نظری
۱- ویژگی‌های طبیعی حاکم بر قاره‌های مختلف را مقایسه کند.	تعداد واحد: ۲
۲- عوامل جغرافیایی مؤثر بر توسعه در قاره‌های مختلف جهان را تحلیل کند.	تعداد ساعت: ۳۲
۳- قاره‌های مختلف جهان را از لحاظ توسعه انسانی، تحلیل کند.	شایستگی کلیدی: CK
	پیش‌نیاز: ندارد
	استاد متخصص برای تدریس:
	دکتری تخصصی جغرافیا

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول:

- ضرورت آشنایی با جغرافیای جهان، قاره‌ها و کشورها
- کلیات قاره‌ها

فعالیت یادگیری:

- با جغرافیای کشورهای جهان آشنا شده و با پاسخ به سؤالات در مباحث کلاسی مشارکت فعال داشته باشد.

تکالیف عملکردی:

- یکی از قاره‌های جهان را به شکل مستند (نقشه، عکس و ...) در کلاس ارائه دهد.

فصل دوم:

- قاره آسیا
- ویژگی های طبیعی قاره آسیا
- ویژگی های انسانی قاره آسیا
- پوشش گیاهی قاره آسیا
- زندگی جانوری در قاره آسیا

فعالیت یادگیری:

- ویژگی های مختلف جغرافیایی حاکم بر قاره آسیا را فراگیرد و به مقایسه آن ها در این قاره بپردازد.

تکالیف عملکردی:

- نقشه پوشش گیاهی در مناطق مختلف قاره آسیا ترسیم کرده و در کلاس ارائه دهد.

فصل سوم:

- قاره اروپا
- ویژگی های طبیعی قاره اروپا
- ویژگی های انسانی قاره اروپا
- پوشش گیاهی قاره اروپا
- زندگی جانوری در قاره اروپا

فعالیت یادگیری:

- با ویژگی های مختلف جغرافیایی قاره اروپا آشنا شود و در مباحث کلاسی آن مشارکت نماید.

تکالیف عملکردی:

- در خصوص ویژگی های خاص قاره اروپا مطالبی تهیه و در کلاس ارائه کند.

فصل چهارم:

- قاره افریقا
- ویژگی های طبیعی قاره افریقا
- ویژگی های انسانی قاره افریقا

- پوشش گیاهی قاره افریقا
- زندگی جانوری در قاره افریقا

فعالیت یادگیری:

- عواملی که موجب عقب ماندگی این قاره نسبت به سایر قاره شده است را فراگیرد و مقایسه کند.

تکالیف عملکردی:

- یکی از کشورهای این قاره را با ویژگی های مختلف جغرافیایی و انسانی در کلاس شرح دهد.

فصل پنجم:

- قاره امریکا
- ویژگی های طبیعی قاره امریکا
- ویژگی های انسانی قاره امریکا
- پوشش گیاهی قاره امریکا
- زندگی جانوری در قاره امریکا

فعالیت یادگیری:

- موقعیت جغرافیایی قاره امریکا در جهان را فراگیرد و به سؤالات ارائه شده از سوی استاد پاسخ دهد.

تکالیف عملکردی:

- با ترسیم نقشه ای از این قاره، ناهمواری ها و اقیانوس های اطراف آن را توضیح داده و تحلیل کند.

فصل ششم:

- قاره اقیانوسیه
- ویژگی های طبیعی قاره اقیانوسیه
- ویژگی های انسانی قاره اقیانوسیه
- پوشش گیاهی قاره اقیانوسیه
- زندگی جانوری در قاره اقیانوسیه

فعالیت یادگیری:

- ضمن فراگیری مباحث این درس، تاریخ و علل ورود انسان به این قاره را توضیح دهد.

تکالیف عملکردی:

- مناطق مختلف جمعیتی و بیابانی استرالیا را با استفاده از تصویر، عکس یا فیلم مرتبط، در کلاس شرح دهد.

فصل هفتم:

- قاره قطب جنوب
- ویژگی های طبیعی قاره قطب جنوب
- ویژگی های انسانی قاره اقیانوسیه
- ایستگاه های تحقیقاتی قطب جنوب

فعالیت یادگیری:

- علل توجه به قاره قطب جنوب از سوی کشورهای مختلف را توضیح دهد.

تکالیف عملکردی:

- روی نقشه جغرافیایی محدوده مورد ادعای کشورهای مختلف را ترسیم کرده و توضیح دهد.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

این درس توسط استاد متخصص جغرافیا که دارای تجربه در آموزش این درس هست، تدریس می شود. با توجه به ویژگی ها و محتوای خاص این درس، پیشنهاد می شود علاوه بر شیوه های مرسوم در تدریس، از روش های فعال مانند بحث گروهی و تدریس معکوس استفاده شود. بهره گیری از تصاویر، نقشه های جغرافیایی و فیلم های موضوعی می تواند در درک بهتر مفاهیم این درس مؤثر باشد. فعالیت دانشجویان متناسب با موضوعات ارائه شده در هر جلسه می تواند زمینه های علاقه مندی و مشارکت بیشتر آنان را در تدریس فراهم کند.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

- ۱- مشیری، سید رحیم (۱۳۸۸). کلیات قاره ها. انتشارات قومس
- ۲- شایان، سیاوش و دیگران (۱۳۹۳). جغرافیای جهان (جلد ۱ و ۲). انتشارات مدرسه.
- ۳- شاملویی، حبیب اله (۱۳۷۳). جغرافیای کامل جهان. انتشارات بنیاد
- ۴- مهدی زاده امیرحسین، امیر دوست فرمهر، (۱۴۰۱) جبر جغرافیا، چگونه جغرافیا مسیر سیاست جهانی را تعیین می کند، نشر همان

منابع فرعی:

- 1- DK Publishing (2006). Geography of the World, DK CHILDREN
- ۲- ذکی، یاشار؛ ولیقلی زاده، علی (۱۳۹۴). مقیاس‌های فضایی در جغرافیای سیاسی (مفاهیم و نظریه‌ها) تهران، انتشارات دانشگاه تهران

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیش‌نیاز در این درس قبل از شروع فعالیت‌های آموزشی انجام می‌گیرد.

ارزشیابی تکوینی: ۲ نمره به عملکرد دانشجو در فعالیت‌های کلاسی و مشارکت در فعالیت‌ها تعلق دارد.

ارزشیابی پایانی: ۱۵ نمره به ارزشیابی پایانی در قالب آزمون از مباحث ارائه‌شده در طول ترم اختصاص دارد.

کارپوشه: ۳ نمره به مجموعه تکالیف عملکردی در طول ترم و فعالیت‌های پژوهشی تخصیص می‌باید.

فصل چهارم: توزیع کلان دروس در هشت نیمسال تحصیلی رشته آموزش جغرافیا (پیشهادی)

نوع درس	نیمسال تحصیلی															
	اول	واحد	دوم	واحد	سوم	واحد	چهارم	واحد	پنجم	واحد	ششم	واحد	هفتم	واحد	هشتم	واحد
معارف اسلامی (۱۶واحد)	از دروس گرایش اخلاق اسلامی	۲	از دروس گرایش مبانی نظری اسلام	۲	از دروس گرایش مبانی نظری اسلام	۲	دانش خانواده و جمعیت	۲	از دروس گرایش انقلاب اسلامی	۲	از دروس گرایش تاریخ و تمدن اسلامی	۲	از دروس گرایش آشنایی با منابع اسلامی	۲	تاریخ فرهنگ و تمدن اسلام و ایران	۲
عمومی (۱۰واحد)	تربیت بدنی	۰.۵ ن+ ۰.۵ ع	ورزش ۱	۱	زبان فارسی	۱	زبان انگلیسی	۳	سلامت/بهداشت و صیانت از محیط زیست	۲						
تربیت اسلامی (۱۹ واحد)	سیره تربیتی پیامبر (ص) و اهل بیت (ع)	۲	فلسفه تربیتی اسلام	۳	استاد، قوانین و سازمان آموزش و پرورش در ج.ا.ا	۲	تربیت دینی کودک و نوجوان در اسلام	۲	اخلاق معلمی از دیدگاه اسلام	۲	تاریخ اندیشه و عمل تربیتی در اسلام و ایران	۲	آشنایی با تجارب مدارس اسلامی معاصر	۲	آشنایی با ارزش های تربیتی دفاع مقدس	۲
															چالش های تربیت اسلامی در دنیای معاصر	۲
تربیتی (۱۶واحد)	روانشناسی تربیتی	۲	نظریه های یادگیری و آموزش	۲	اصول و روش های تدریس	۱+۱ع	اصول برنامه ریزی درسی	۲			اصول و روش های راهنمایی و مشاوره	۱+۱ن ع			جامعه شناسی آموزش و پرورش	۲
	کاربست فناوری در یادگیری	۲ع			مدیریت آموزشگاهی	۲										
تخصصی تربیتی	فلسفه معلمی در آموزش جغرافیا	۱	کاربرد رسانه و فناوری اطلاعات در آموزش جغرافیا	۲ع	طراحی آموزشی در آموزش جغرافیا	۱+۱ع	راهنماهای تدریس در آموزش جغرافیا	۱+۱ع	کارورزی ۱	۲	کارورزی ۲	۲	کارورزی ۳	۲	کارورزی ۴	۲
							پژوهش و توسعه حرفه ای	۱+۱ع	ارزشیابی در آموزش جغرافیا	۱+۱ن ع	بررسی و تحلیل محتوای کتب درسی ۱	۱+۱ن ع	بررسی و تحلیل محتوای کتب درسی ۲	۱+۱ن ع	پروژه	۲
تخصصی (۷۱ واحد)	مبانی علم جغرافیا	۲	فلسفه جغرافیا	۲	مبانی آب و هواشناسی	۲	جغرافیای روستایی (مبانی و ایران)	۳	جغرافیای خاک ها	۲	جغرافیای ناحیه ای	۲	درس انتخابی ۲	۲	درس انتخابی ۳	۲
	جغرافیای ریاضی (زمین در فضا)	۲	جغرافیای جمعیت (مبانی و ایران)	۳	مبانی سنجش از دور	۱+۱ع	آب و هوای ایران	۲	منابع و مسائل آب در ایران	۲	جغرافیای ناحیه ای کوهستان (مبانی و ایران)	۲	جغرافیای ناحیه ای سواحل (مبانی و ایران)	۲	جغرافیای ناحیه ای سواحل (مبانی و ایران)	۲
	زمین شناسی در جغرافیا	۱+۱ن ع	کاربرد آمار در جغرافیا	۱+۱ن ع	مبانی ژئومورفولوژی	۲	ژئومورفولوژی ایران	۲	جغرافیای آب ها	۲	جغرافیای گردشگری (مبانی و ایران)	۲	مخاطرات محیطی (مبانی و ایران)	۲	جغرافیای اقتصادی (مبانی و ایران)	۲
			نقشه و نقشه خوانی	۱+۱ن ع					روش تحقیق در جغرافیا	۱+۱ن ع	جغرافیای ناحیه ای مناطق خشک (مبانی و ایران)	۲	متون تخصصی	۲		
											درس انتخابی ۱	۲	سیستم اطلاعات جغرافیایی	۱+۱ن ع		
جمع واحد	۱۶	۱۹	۱۹	۱۹	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۱۸	۱۸	۱۸	۱۴	۱۸
نظری	۱۲/۵	۱۴	۱۶	۱۸	۱۶	۱۶	۱۶	۱۶	۱۶	۱۶	۱۶	۱۴	۱۴	۱۴	۱۴	۱۴
عملی	۳/۵	۵	۳	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲
کارورزی	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
پروژه	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

پیوست ۱- مشخصات تدوین کنندگان برنامه درسی رشته آموزش جغرافیا دوره کارشناسی پیوسته

موضوع: بازنگری برنامه درسی رشته آموزش جغرافیا دوره کارشناسی پیوسته

مجری: معاونت آموزشی و تحصیلات تکمیلی دانشگاه فرهنگیان

دبیر و عضو کارگروه تخصصی: سرکار خانم دکتر عاطفه عطاران

اعضای کارگروه تخصصی برنامه درسی آموزش جغرافیا (به ترتیب الفبا):

جناب آقای دکتر ولی اله نظری (رئیس کارگروه)، سرکار خانم دکتر مژگان افشار، جناب آقای دکتر ابراهیم امیری، سرکار خانم دکتر زهرا رحیم زاده، جناب آقای دکتر علی صادقی.

اعضای کارگروه بازنگری دروس تعلیم و تربیت اسلامی (به ترتیب الفبا):

جناب آقای دکتر سید نقی موسوی (رئیس کارگروه)، جناب آقای سردار هادی مراد پیری، جناب آقای سردار محمد نبی رودکی، جناب آقای دکتر علی لطیفی، جناب آقای دکتر محمود نوذری، جناب آقای دکتر علی همت بناری.

تاریخ تصویب برنامه در گروه هماهنگی برنامه ریزی تربیت معلم: ۱۴۰۲/۱۱/۱۱

